CRONICĂ DE COTROCENI

Adriana Săftoiu

POLIROM

EGO grafici

© 2015 by Editura POLIROM

Această carte este protejată prin copyright. Reproducerea integrală sau parțială, multiplicarea prin orice mijloace și sub orice formă, cum ar fi xeroxarea, scanarea, transpunerea în format electronic sau audio, punerea la dispoziția publică, inclusiv prin internet sau prin rețele de calculatoare, stocarea permanentă sau temporară pe dispozitive sau sisteme cu posibilitatea recuperării informațiilor, cu scop comercial sau gratuit, precum și alte fapte similare săvârșite fără permisiunea scrisă a deținătorului copyrightului reprezintă o încălcare a legislației cu privire la protecția proprietății intelectuale și se pedepsesc penal și/sau civil în conformitate cu legile în vigoare.

www.polirom.ro

Editura POLIROM
Iași, B-dul Carol I nr. 4; P.O. BOX 266, 700506
București, Splaiul Unirii nr. 6, bl. B3A,
sc. 1, et. 1, sector 4, 040031, O.P. 53

Descrierea CIP a Bibliotecii Naționale a României:

SĂFTOIU, ADRIANA

Cronică de Cotroceni / Adriana Săftoiu. – Iași: Polirom, 2015
Index

ISBN print: 978-973-46-5473-4
ISBN ePub: 978-973-46-5488-8
ISBN PDF: 978-973-46-5489-5

821.135.1-94
32.01(498)"21"(0:82-94)

Printed in ROMANIA

Adriana Săftoiu

CRONICĂ DE COTROCENI

POLIROM
2015

Cuvânt înainte

Pragul de sus

De ce acum? De ce nu mai repede, de ce nu mai târziu? E necesar? Cui ajută? A fost el cel mai rău? E singurul vinovat?

Fiecare întrebare are un răspuns. Fiecare răspuns va stârni o nouă întrebare. Am scris cu sentimentul că istoria se repetă pentru că nu o cunoaștem sau o cunoaștem doar pe cea care nu vizează timpurile noastre. Întâmplările despre care auzim sau citim s-au petrecut demult, sunt într-o altă eră, din alt timp. Le privim cu o curiozitate prea puțin reflexivă. Unele elemente se regăsesc de-a lungul evoluțiilor politice și sociale, mai ales cele nefaste. Persistăm în aceleași greșeli, ca apoi să invocăm destinul fatal al bietei noastre țărișoare. Avem și o scuză factică la îndemână: pesemne că suntem blestemați.

Nu împărtășesc deloc teoria blestemului, argumentul resemnării. Nu de oportunități am dus lipsă. Nu de lipsa oamenilor avem a ne plânge, ci de puținătatea caracterelor. Adaug un element care este, în mare parte, apanajul românului: vigilența precară. Aceasta este concluzia mea, după 18 ani de privit îndeaproape culisele politicii.

Ne place să ne îndrăgostim electoral, ciclic, să ne umezim ochii de încântare, să ne strigăm iubirea în piața mare. Apoi, de la un munte de iubire, trecem la o prăpastie de

ură. Ne dezvrăjim repede și începem să ne strigăm deziluziile. De fapt, facem tot ceea ce trebuie ca oamenii politici – mai ales cei care ajung în cele mai înalte funcții – să devină niște închipuiți. Nu de dragoste și adulație duc lipsă politicienii și nici angajații din instituțiile de stat, ci de vigilență civică, de o admirație bine ponderată. Cei aleși și cei numiți de cei aleși scapă repede de observația oamenilor de rând.

Politica se desfășoară sub ochii noștri, în perimetrul nostru. Marchează vieți, destine, traiectorii de țară. Nici un om politic nu e rău de unul singur. Și nici nu devine bun de unul singur. În jurul lui sunt oameni care alcătuiesc tot felul de instituții: de la partide, la instituțiile de forță. Iar acești oameni contribuie decisiv la modul în care își manifestă puterea cel care deține cele mai importante funcții în stat.

Nu sunt dintre aceia care susțin că în politica românească au ajuns doar hoții și ticăloșii. În schimb, e greu de combătut realitatea care arată că cei care rezistă mai mult, care se rotesc în funcții, sunt cei care fac din rămânerea în politică, și mai ales la putere, indiferent de rezultatul actului lor, un scop în sine. Ne lovim, în mare parte, de aceleași nume, indiferent câte alegeri au trecut peste noi, din decembrie 1989. E de remarcat cu câtă putere se susțin unii pe alții, indiferent de sigla sub care candidează. E adevărat că se mai înjură, că se acuză de făcute și nefăcute, dar tot împreună calculează păstrarea puterii, rămânerea în sistem.

Înainte să predau cartea editurii, înainte să o termin de scris, chiar înainte să o citească cineva, am remarcat îngrijorările prietenilor. „Nu mai bine o amâni până mai încolo?“ Acest „mai încolo“ era destul de vag, dar înțelegeam că „mai încolo“ va fi atunci când toate personajele istoriei trăite vor fi oale și ulcele. Așa se obișnuiește. Istoria, mai ales cea incomodă, se dezvăluie post-mortem.

Memoriile oamenilor politici, ale celor care sunt contemporani cu publicarea lor, evită șocurile emoționale. Întâmplările relatate sunt bine împachetate, parfumate, au mereu un aspect ceremonios, ai spune că toate s-au întâmplat într-o eprubetă, într-un spațiu sublim, unde posibilele conflicte, tensiuni, zguduieli au fost doar pentru a nu se plictisi universul, iar sistemul căruia i-a aparținut personajul principal e cel mai puțin cangrenat de rele practici. Astfel de memorii menajează sensibilitățile contemporaneității lor și coafează cu bucle aurii imaginea autorului. Peste 50 de ani, o cifră aleasă poate cu noimă, generațiile următoare vor citi addenda la acele memorii coafate și, evident, după atâta timp, auriul își va pierde din strălucire, iar buclele din volum. Posteritatea se va alege cu pioase aduceri-aminte. E o rețetă clasică pe care nu am urmat-o scriind această carte.

Nu mi-a a fost deloc confortabil să mă confrunt cu jurnalul – numit Caietul Albastru – pe care l-am lăsat închis aproape șapte ani. Cum nu a fost prea plăcut să îmi reamintesc întâmplări. Pe unele le-am exclus total, pe altele le-am reconstituit cât mai viu (sunt acele pasaje marcate cu italice), dar le-am eliberat de tușa personală a jurnalului.

Nu am scris un letopiseț. Am legat evenimentele într-un joc al memoriei în care am urmărit o diacronie a relevanței.

Din păcate, cred că omul simte mult mai intens răul decât binele. Probabil aceasta e și explicația pentru care fiecare învață doar din propria lui experiență: „Până nu te lovești de pragul de sus, nu îl vezi pe cel de jos“. La nivelul unei țări e o pagubă imensă – de timp, de energie – să așteptăm ca fiecare dintre noi să se lovească de pragul de sus. La nivel personal, fiecare hotărăște cât timp are de pierdut. Seneca spunea că nu timpul e puțin, ci cel pe care îl pierdem e mult. Iar, din punct de vedere politic, am pierdut prea mult timp.

S-a întâmplat la câteva zile după ce Traian Băsescu a fost declarat, în 2004, președinte câștigător. Era în luna decembrie, înainte să fie programată ședința Parlamentului pentru depunerea jurământului.

Traian Băsescu mă cheamă la Primărie, spre seară. Nu sunt sigură că, în patru ani de când e primar, am intrat de zece ori în acea instituție. Nu sunt familiarizată cu atmosfera de aici și mă simt destul de stânjenită când ajung la ușa primarului.

Locul meu de muncă era sediul partidului din Aleea Modrogan nr. 1, un loc discret și deloc frecventat prin toamna lui 2001. Acolo, atunci, nu mă simțeam niciodată asaltată de zgomotul mulțimii, de forfota echipei care lucra. În anii aceia de opoziție stingheră, sediul preluat din mâinile F.S.N.-ului și păstrat de noul Partid Democrat avea liniștea unui sanatoriu. Se anima doar atunci când venea șeful, Băsescu. Și asta abia spre finele anului 2003. Pentru că, vreo trei ani, cam nimeni nu dădea nici o șansă atitudinii lui, de hoinar răzvrătit, rătăcit parcă pe culoarele politicii. După ce Traian Băsescu s-a așezat pe scaunul de la Cotroceni, au apărut mulți cunoscători care au început să își amintească cum au știut ei de la bun început că omul

poate, că era sortit succesului, că avea o forță și o carismă imbatabile.

Primarul Băsescu, noul președinte ales, își pune ordine în dosarele de pe masă. Îmi spune să-mi trag un scaun lângă birou. „Cu cine facem echipă?", mă întreabă. „La Cotroceni?", întreb și eu, ca să trag de timp. „Dar unde vrei?" N-aș spune că umorul e punctul lui forte. Îl propun pe Andrei Pleșu. Mă întreabă dacă îl pot suna. Îmi spune: „Nu cred că e bine să îl sun eu și să mă refuze. Cu genul ăsta de personalități te poți aștepta la orice". Îi spun că, în egală măsură, ar fi ciudat să îl sun eu cu așa o propunere. Nu zice nimic.

L-a sunat personal pe Andrei Pleșu, care era atunci la Viena, și i-a spus că, în cazul unui refuz, va regreta propunerea. Viitorul consilier prezidențial a pus ceva condiții, altfel de bun-simț. În final, am primit cu bucurie vestea că va fi în echipă.

Refuzul era pentru Traian Băsescu un punct nevralgic. L-a jucat mereu dibaci, mizând pe invocarea funcției. O scenă similară s-a petrecut la formarea primului Guvern Tăriceanu.

A doua zi de Crăciun, 2004. Decidenți ai P.D.-ului vin la Cotroceni. Au două ministere alocate, fără nominalizări: Ministerul de Interne și Ministerul Educației. Emil Boc îi spune Președintelui că știe un domn foarte potrivit pentru acest minister: Mircea Miclea. Îi face o scurtă și elogioasă prezentare. „Dar nu vrea", conchide Boc. Băsescu îi cere pe loc să îl sune. Boc formează numărul de telefon. Băsescu se

introduce fără menajamente. Nu se prezintă ca Președintele României. „Sunt Traian Băsescu." Și vorbește preț de douăzeci de minute cu necunoscutul de la capătul firului. Îl aud când spune: „Nu cred că îl puteți refuza pe Președintele *României". Înțeleg că Miclea pune condiții. Ca Educația să aibă 6% din P.I.B., altfel va pleca. Băsescu îi dă asigurări că va fi cum vrea el. N-a fost așa și Miclea va pleca de la minister după nouă luni de mandat.*

M-a întrebat dacă vreau să merg la Cotroceni. Eram deputat ales pe listele pentru București. Nu am avut nici o contribuție specială la această nominalizare. Am fost inclusă pe liste când eram în vacanță – prima vacanță după trei ani, în vara lui 2004, după campania de la Primărie și susținerea P.D.-ului într-o opoziție complicată. Știu că propunerea venise din partea lui Cozmin Gușă. M-a surprins când am aflat, pentru că nici o secundă nu m-a interesat vreo funcție. Îmi plăcea ce făceam, mă simțeam suficient de motivată ca să nu îmi pese de parlamentarism sau de vreo altă funcție în Stat. Dar, atunci, am mers cu turma.

Răspund „da". „Atunci, după ce îți depui jurământul, îți dai demisia. Cine intră în locul tău?", mă întreabă. Habar n-am. „Faci și tu un om fericit." „Altcineva", continuă el. „Să o luăm invers", spun. Și începem să facem organigrama funcțiilor. Pentru consilier pe probleme de securitate națională îl propune pe Vasile Blaga. Pentru mine, o veste foarte bună. În sfârșit, un om pe care îl cunosc, în necunoscutul care se deschide în față. Îl propune pe Claudiu la politică

internă. „Claudiu e bun pe analiză, chiar mai bun decât tine." Nu spun nimic. Nu mă simt confortabil cu ideea că voi lucra cu soțul meu, dar nici nu risc să deschid subiectul cu noul președinte. Îl bănuiesc de suficient cinism ca să îi spună că eu am avut obiecții. Iar obiecțiile nu țin de profesionalismul lui Claudiu, ci de relația soț-soție la același loc de muncă. Și, pe fond, aspectul îl vizează prea puțin pe el.

Renate Weber cred că a fost propunerea lui Emil Boc. S-ar putea să mă înșel, dar cu siguranță nu în acel birou i-a fost pronunțat numele. Și cam aici s-a oprit lista. Erau tot felul de funcții, mai puțin importante pentru public, dar importante pentru mecanismul intern. Relații publice, financiar, resurse umane, protocol. Pur și simplu, nu găseam nume.

M-am lămurit în doar câteva zile că avea dreptate. Partidul se ferea să îl urmeze. Știam prea puțin, deși lucram de ceva ani cu el. Era, probabil, prima fugă din fața unui fel de putere pe care nu o înțelegeam.

*

La mult timp după ce am plecat de la Cotroceni am aflat câți știau că Băsescu era un tip „aiurea". Folosesc „aiurea" ca un fel de sinteză a ceea ce simțeam ascultând. Totul mi se părea „aiurea". Mă confruntam cu priviri umede, pline de resentimente, cu relatări deocheate, cu întâmplări la care ar fi trebuit să fiu martoră și pe care totuși nu mi le aminteam. M-am

gândit mult timp de ce oare eu nu am văzut „monstrul“ care se anunța. Nu am multe explicații. Singura de bun-simț și care poate să motiveze „neștiința“ mea în ale firii lui Băsescu e chiar relația mea cu el. Niciodată nu am trecut pragul unei relații profesionale. Mai mult, niciodată nu am fost un potențial rival al cuiva în partid. Iar în partid, rival înseamnă când începi să ai funcții sau influență. Dacă ai expertiză, competență, dar nu îți dorești funcții, nu deranjezi vizibil. De influență probabil eram suspectată. Cred însă că influența mea era cu mult mai modestă decât imaginația multora.

Nu rivalizam cu nimeni pentru nici o funcție în partid (de altfel, cred că am devenit om politic cu acte în regulă doar când m-am înscris în P.N.L., în P.D. fiind mai degrabă „un tehnocrat“, inclus pe locul 18 pe listele Alianței Dreptate și Adevăr). Nu am concurat pentru nici un contract. Responsabilitatea mea era clar definită: coordonarea activității Biroului de Presă al P.D., ceea ce nu presupunea înscrierea în partid.

Nu am fost niciodată un membru de partid în sensul clasic al cuvântului. Pur și simplu, nu am stofă de militant de partid. Nu e un reproș la adresa celor care au această disponibilitate, ci o remarcă la adresa mea.

Genul acesta de relație cred că i-a oferit și lui Traian Băsescu un anumit confort. Eram doar „omul de la comunicare“, fără să provoc animozități în plus. Aveam un acces limitat la coteriile de „partid“ sau de

la „primărie“. Nu discutam despre oameni, ci despre situațiile care se iveau sau pe care le crea. Uneori intuiam conflictele. Dar încercam să le aplanez, fără ca el să știe, fără să știe nici cei pe care îi „manipulam“ înspre binele lor și care se întrebau ce rol aveam. Era un fel de putere pe care nu o conștientizam. Înțelegeam că se întâmplau lucruri care îmi depășeau nivelul de percepție. Mi-am dat seama mai târziu că nici cei cu care colaboram în partid nu știau exact ce fel de relație am cu Băsescu și în ce direcție îl puteam influența. A fost nevoie de ani ca personajele foarte apropiate de decizie să priceapă că mă interesa mai mult construcția decât distrugerea prin vanități exploatate la maximum.

*

Emil Boc a fost unul dintre cei mai eclatanți parlamentari P.D., inclus pe listă într-un context alambicat. Nu intru în detalii, dar mă voi opri la colaborarea mea cu deputatul Boc. În fiecare săptămână, făceam o analiză media. Urmăream numărul știrilor și calitatea lor. Emil Boc și Viorel Pană, pe atunci senator P.D., dețineau trofeul. Emil era mereu disponibil să le explice jurnaliștilor ce se întâmpla. Devenise un fel de consilier juridic media, un preferat al presei. În cazul lui Boc, Băsescu avea foarte rare intervenții. Era o zonă pe care o stăpânea puțin în acel moment: juridicul.

A fost un moment în care cei doi au intrat în contradicție de decizie. Cel care părea a fi perdantul era

Emil Boc. Am intervenit, încercând să evit un conflict fals. Să îl elimini pe cel mai bun parlamentar din motive de vanitate politică mi se părea o trufie prostească. Dar nici Emil nu era suficient de abil să înțeleagă pe ce orgoliu calcă. Se repeta, într-un ton similar, scena cu Liviu Negoiță care, după un vot contrar opiniei lui Traian Băsescu, în Biroul Politic Național, și-a dat demisia. Băsescu propunea excluderea lui Viorel Pană. Liviu a apreciat că e cam mult și nu a susținut propunerea președintelui P.D. Replica acestuia din urmă a venit în acea ședință: „Dacă tot stai în dreapta mea, votează cum trebuie". Liviu a renunțat la demisie după vreo trei zile în care Videanu și Blaga, mandatați de Băsescu, l-au curtat până l-au convins.

*

Într-o lungă ședință a Biroului Politic al P.D., urma să se decidă componența conducerii Alianței D.A.

Emil Boc e propus de Cezar Preda să facă parte din acest for. Emil acceptă. Băsescu se înfurie și suspendă ședința. Vorbesc după ședință cu el și îmi spune că „piticul" e lacom, nu-i ajunge că e lider de grup, că e șef la Cluj, acum vrea și la național. Mă întâlnesc cu Emil seara, la Pizza Hut, la Universitate. Eu provoc întâlnirea. Era vizibil surprins de reacția șefului de partid. Îi sugerez ca, în ședința de a doua zi, să refuze propunerea, având ca argument multele sale responsabilități. Nu îi spun nimic concret despre furia lui Traian Băsescu. A doua zi, Emil refuză noua funcție

care i se oferea. Băsescu e încântat de decizie și îi apreciază modestia. Îmi spune ulterior că i-a plăcut Boc, care a înțeles că totul are o limită, când vine vorba de a aduna funcții.

Despre cum a ajuns Traian Băsescu la putere în P.D. am auzit diverse variante. Sigur, coroborarea mărturiilor e complicată. Cei mai mulți susțin că a ajuns prin „trădarea" lui Petre Roman de către cei apropiați. Adevărul e că întotdeauna, în politică, ascensiunea are la bază măcar o trădare. Dar ceea ce i s-a imputat lui Traian Băsescu nu a fost eliminarea lui Petre Roman. Așa cum arăta scorul lui Petre Roman (2,99%) după alegerile prezidențiale din noiembrie 2000, se impunea o schimbare radicală. Ceea ce a șocat, provocând prima rupere serioasă după desprinderea de F.S.N., a fost cinismul lui Traian Băsescu de a se lepăda chiar de cei care l-au susținut pentru șefia partidului, cum ar fi nașul său de cununie, Bogdan Niculescu Duvăz. Participanții la acel moment povestesc că, după ce a decis împreună cu nașul ca acesta să fie vicepreședinte al Departamentului Politic (ceea ce echivala cu funcția de prim-vicepreședinte), Traian Băsescu i-a cerut lui Liviu Negoiță să fie contracandidatul lui Duvăz. Așa că nașul de cununie a pierdut în fața mai tânărului coleg, care l-a surprins în ziua alegerilor prin depunerea candidaturii pentru cea mai importantă funcție în partid, după cea de președinte. O altă victimă surprinzătoare a fost Elena Dumitru, autoarea principală a moțiunii „de stânga", cum era prezentată la acea dată, „România puternică,

România social-democrată“, devenită programul politic al P.D. la Convenția Națională Extraordinară din mai 2001 și cu care Băsescu câștiga partidul. Doamna Dumitru și-a dorit să coordoneze Departamentul Economic din funcția de vicepreședinte. Într-un partid, aceste funcții se discută la masa verde. Băsescu i-a folosit moțiunea, fără să o promoveze în conducere. La masa verde se negociase un alt nume, care nu scrisese nici o moțiune câștigătoare.

Parcursul său politic arată foarte mult cinism, un calcul rece în atingerea obiectivului. Iar cei față de care avea datorii trebuiau îndepărtați. Să fie asta o condiție *sine qua non* a puterii?

În acel moment, decembrie 2004, era destul de greu să înțeleg cum de toți ne refuzau. „Toți“, adică apropiații campaniilor. Băsescu avea dreptate. Dar și eu fusesem „menajată“ de poveștile din partid, astfel încât să nu pricep de ce Băsescu avea dreptate. Atunci eram doar de partea a ceea ce vedeam, cu informațiile pe care le aveam. Și vedeam că Băsescu avea dreptate. Nici unul nu a dorit să se alăture echipei de la Cotroceni. Cel mai limpede în decizie a fost unul dintre membrii P.D., pe atunci deputat: „Nimeni nu vrea să fie la mâna lui Băsescu. Tu ai o altă relație, îți permiți. Dar cu Traian nu ești sigur nici pe secunda următoare, darămite pe ziua de mâine. Un mandat de parlamentar e sigur, un job cu Traian e un risc major. Își folosește puterea fără menajamente“.

Pe scena politică s-a impus mai ales prin felul de a vorbi. Până la interviul din *Evenimentul Zilei*,

Traian Băsescu nu era nici pe departe un om politic prizat. Nici de presă și se pare că nici de colegii lui de partid. Făcuse niște valuri mediatice când și-a dat demisia din Parlament, în 9 aprilie 1996, pentru a fi cercetat în Dosarul Flota. Gestul lui a devenit mult mai exploatat în contextul candidaturii ulterioare. Personajul politic Traian Băsescu a început să conteze doar după acel interviu publicat în 27 decembrie 1997.

E un moment bun să evoc acel episod, în speranța că mai risipesc din legende. În timp, am trecut prin diverse stadii ale iritării, ascultând versiuni publice despre cum a fost ticluit acel interviu, indiferent de ce am declarat eu sau Claudiu Săftoiu, autorul interviului. Apoi, am învățat să mă detașez de bâzâitul bârfelor, de pasionații patologici în a demasca doar conspirații, comploturi și am transformat acel episod într-un reper pentru momentele când picam și eu în patima teoriei conspirațiilor. În politică, scenariile sunt cele mai la îndemână jucării pentru inși care își pierd în timp orice îndeletnicire serioasă, asta dacă au avut vreuna până la etapa din curriculum vitae numită „politician". Ore în șir, ei pot construi versiuni pe câte o întâmplare care e doar întâmplare.

Decembrie 1997. Hotărâm să plecăm de sărbători acasă la părinții mei, în Timișoara. Claudiu îmi spune că trebuie să predea măcar un interviu la redacție, pentru perioada de vacanță, când ziarul continuă să apară. Reușește să antameze un interviu cu ministrul Transporturilor, Traian Băsescu, care se bucură de

faptul că i se pun și întrebări politice. „Ăștia mă întreabă doar de tramvaie", îmi povestește Claudiu discuția cu el. Eu, ca reporter la Mediafax, acreditat la Guvern, tot despre tramvaie l-aș fi întrebat. Se face interviul. Îl predă la redacție și plecăm la Timișoara. Textul nu pare deloc inflamant. Nu-l percep așa nici Claudiu, nici șeful lui direct. Drept urmare, e pus la păstrare vreo zece zile, pentru finalul anului, când sunt știri doar despre indigestia la români de după mesele copioase de sărbători.

Ministrul Băsescu nu a cerut acel interviu. Claudiu nu punea la cale, împreună cu el, o răsturnare a Guvernului Ciorbea. Ceea ce merită ținut minte e metoda lui Traian Băsescu de a folosi oportunitățile care i se iveau. Cert e că Băsescu avea o atitudine neprietenoasă când venea vorba de stilul premierului Ciorbea, un tip de aversiune față de miniștrii P.N.Ț.C.D. și, pe alocuri, ai P.N.L. Ar fi hazardat să spun că avea un complex de superioritate față de urmașii partidelor istorice, pe care îi vedea mai degrabă moștenitori cabotini, „decrepiți", ai celor care reprezentau disidența față de comunism. Dar nu îi privea nici cu admirație, nici cu respect. Risc să afirm că îl putea incomoda faptul că acești urmași ai partidelor istorice erau priviți cu o anumită îngăduință, doar pentru că descindeau pe linie de partid din istoria opozanților Partidului Comunist. Cred că niciodată nu a judecat în termeni radicali istoria P.C.R. Pe fond, el este un om care nu a simțit prigoana partidului comunist, cel mult inconveniente de ordin domestic – lipsuri casnice – pe care le rezolva, așa cum a mărturisit-o,

cu blugi, țigări și alte „monede de schimb“. Discursul ministrului Băsescu despre rolul P.C.R. îmi amintea de nostalgicii ceaușiști: P.C.R. a lăsat și semne bune în societate – blocuri, metroul, ridicarea satului etc. Nuanțele în interpretarea faptelor de până în 1989 au apărut mai degrabă odată cu funcția de președinte de țară. Dar erau doar nuanțe și mai puțin modificări substanțiale de interpretare și reevaluare a propriei sale viziuni. Reacția față de monarhie și rolul ei în evoluția țării, primele discuții despre condamnarea comunismului arată păstrarea convingerilor sale despre cine și cum a marcat istoria României.

Mă îndoiesc că cineva, la apariția interviului, intuia deja capacitatea lui Traian Băsescu de a folosi situațiile de criză în favoarea lui. Până în acel moment, nu se făcuse remarcat în spațiul public prin vreo capacitate izbitoare de a schimba cursul evenimentelor. A fost prima intrare în scenă. Să ne amintim că imediat după acea ședință de Guvern – în care premierul Ciorbea i-a cerut să retracteze cele spuse în interviu sau să își dea demisia –, Băsescu a ales să demisioneze, fără ca partidul să își dea girul pentru decizia lui. Au trecut vreo două săptămâni până când P.D., cu Petre Roman la cârmă, a acceptat să-l susțină pe ministrul Băsescu. A fost și prima bătălie câștigată în interiorul propriului partid.

Victor Ciorbea își va depune mandatul la aproape trei luni după criza provocată și susținută de P.D., ulterior adăugându-se și P.N.L. Traian Băsescu și P.D. rămân în următorul Guvern, cu un ascendent puternic

în relația cu Radu Vasile, următorul prim-ministru al aceluiași partid pe care Traian Băsescu îl ironiza. Radu Vasile, catalogat cu ușurință de comentatorii vremii drept un pișicher, reușește să îl antureze pe ministrul Băsescu, dându-i un loc fruntaș în echipa celor mai performanți miniștri. Din păcate pentru Radu Vasile, la debarcarea – deopotrivă ilegală și imorală – la care a fost supus de echipa lui Emil Constantinescu va fi părăsit, inclusiv de cel pe care mulți l-au considerat favorizat de premierul țărănist.

Eram purtătorul de cuvânt al lui Radu Vasile când au avut loc acele evenimente.

Îl sun pe Traian Băsescu și îl întreb care e poziția P.D.-ului în acea lovitură de palat. Îmi spune, cu o voce resemnată, că Radu Vasile nu mai are nici o șansă, că totul a fost tranșat. Îmi mai spune că deciziile au fost luate de Constantinescu, Roman și Valeriu Stoica. Ei, ca soldați disciplinați ai partidului, doar se supun. Îi comunic asta lui Radu Vasile. Zâmbește și mă întreabă: „Tu chiar credeai că Traian Băsescu mă va sprijini?“.

Puterea lui Traian Băsescu de a se hrăni din conflict a fost cel mai uzitat instrument cu care și-a dominat și adversarii, și prietenii aparenți. Își poate lesne număra susținătorii, dar nu prietenii. De altfel, nu cred că a folosit vreodată, cu atât mai mult cât a fost Președinte, cuvântul „prieten“. Am căutat în însemnările mele din Caietul Albastru, apoi în consemnările publice o persoană pe care să o fi numit prieten. Undeva, din străfunduri, cred că cel supranumit „Shogunul“, Călin

Marinescu[1] pe numele lui, cel care a ispășit o pedeapsă cu închisoarea în Dosarul Flota, a fost pomenit drept prieten. Nu îmi amintesc contextul, dar – fără să îl fi cunoscut vreodată personal pe acest domn – am rămas cu această impresie.

Observația de mai sus deschide un capitol controversat. Are voie și poate un lider să aibă prieteni? Ce este de fapt un prieten? Ai nevoie de el, de ei? Pluralul mă pune și pe mine pe gânduri. Așa cum arată viața, mai ales când te apropii de numărat cele bune și cele rele, prietenia cred că se reduce la o listă foarte strictă. Lista e făcută mai degrabă de experiențe comune decât de o selecție rațional-riguroasă, de trăiri împreună, de complicități sentimentale, de vanități declarate, de mărturisiri care te arată așa cum ești, fără să regreți că te-ai mărturisit.

Mă îndoiesc că Traian Băsescu și-a permis sentimentalisme, vanități mărturisite, momente când a renunțat la masca lui. E din nou de remarcat abilitatea cu care juca rolul omului care greșește, care jignește, care își cere scuze, care râde zgomotos, care, pe alocuri, mimează regretul. Cântărea cu răbdare capacitatea celuilalt de a suporta umilința. Cei mai mulți îi acceptau atitudinea și găseau motivații pentru a-i scuza furiile. Pentru el însă, toți cei care suportau umilințe publice intrau în categoria lacheilor. Iar această categorie era cu mult sub clasamentul cu care mă înăcrise în anii de

1. Călin Dragomir Marinescu a fost secretar de stat la Ministerul Transporturilor în perioada când Traian Băsescu era ministru.

colaborare: „lichele“, „jigodii“, „javre“. Nu avea nici un respect pentru „lachei“, pentru cei care nu își apărau demnitatea. Îi trecea pe lista persoanelor pe care le putea folosi nestingherit, în împrejurări și vremuri propice. Am văzut mulți care au practicat prostituția morală pentru un post, o funcție, o casă de protocol, un beneficiu personal, pentru o invitație la masa lui.

*

Puterea are diverse măști. Unele sunt agreabile, altele acceptabile, chiar în aspectele mai puțin pioase. Altele sunt de disprețuit. Am întâlnit de-a lungul timpului figuri care mi-au impus respect prin puterea echilibrului. Nu invocau niciodată funcția pe care o dețineau, nici titlurile academice. Am întâlnit oameni a căror putere venea din felul cuviincios în care știau să primească și aplauze, și contestări. Iar aici am în minte un caracter: Andrei Pleșu. Nu e un sfânt, nu e nici o imagine intangibilă, e un personaj puternic pe care l-am simțit uman – cu slăbiciuni, revolte, cu capacitatea de a înțelege și a accepta contrariul cât timp nu era manifestat nesăbuit.

Am fost colegi de Cotroceni doar câteva luni. După încheierea colaborării cu Traian Băsescu, multor evenimente petrecute atunci le-am tot dat interpretări felurite. Iar aceste interpretări au devenit reinterpretări, până s-au așezat pe un fundament argumentativ-rațional și mai puțin emoțional. Prezența lui Andrei Pleșu în echipă a funcționat ca un turnesol: scotea la suprafață

natura acidă, vulcanică, agresivă a lui Traian Băsescu. Cât s-a aflat în opoziție, această natură l-a ajutat foarte mult. Ca Președinte, calitățile din opoziție începeau să devină defecte. Iar mie îmi creau un disconfort în înțelegerea noului Președinte.

În mod clar, eram de partea Președintelui, încercând să îi găsesc argumente pentru atitudinile nepoliticoase. Dar impolitețea lui era semnificativă, în comparație cu notele disonante care deveneau vizibile în raporturile dintre Președinte și consilieri.

Traian Băsescu a început mandatul cel puțin cu un handicap. Nu îl consideram major, ci unul care necesita corectări. Condiția era ca noul Președinte să accepte că are de învățat. Experiența lui în politica externă era limitată. Contactele avute ca primar sau ministru al Transporturilor erau modeste, în comparație cu ce solicita funcția de președinte de țară. Apoi, la nivel de protocol, funcția de președinte impunea alte rigori. Le descopeream, odată cu el, întreaga echipă. Noi păream însă ceva mai conștienți de lipsa de experiență. Cel mai instruit dintre noi, care proiecta primele întâlniri externe, era Andrei Pleșu. Dar prima întâlnire pe care ar fi trebuit să o jaloneze l-a luat prin surprindere.

20 ianuarie 2005. La ora 20.00 sunt acasă. Devreme, față de alte zile. Mă sună șeful protocolului, Mitică Honciu, rămas în funcție încă din echipa lui Iliescu, să îmi reamintească la ce oră trebuie să fiu la aeroport.

Păstrarea unor oameni din echipa lui Iliescu ne-a mirat pe mulți. E adevărat că nu găseam doritori, dar nici Traian Băsescu nu părea presat de faptul că lucra

cu foarte mulți oameni din echipa adversarului. De la Protocol, Financiar, Resurse umane, S.P.P., Servicii. Îi plăcea să simtă că oamenii depind de el, că funcția lor e la cheremul lui – o altă latură pe care am descoperit-o în timp, care îi hrănea perfect nevoia de a-și confirma puterea. Voluptatea de a fi mărinimos exact cu cei care nu se așteptau era o capcană seducătoare. Avea această capacitate de simulare a bunăvoinței, premisă pentru a domina. Știu foarte multe nume care l-au anturat și despre care vorbea în intimitate cu desconsiderare, păstrată până la capăt, dar la masa unde se serveau chifteluțele clasice de Cotroceni reușea să fie un amfitrion cuceritor. Și nu vorbea despre politică în termeni personali, cu miză personală, nu își bârfea adversarii. Generalități, bine asezonate cu povești marinărești. Pe cei mai mulți îi aducea pe terenul lui și își confirma că e suficient să ai blazonul funcției, cea mai înaltă funcție în stat, ca să ai parte de admiratori emoționați. Se deda însă la povești periculoase în fața presei, un teren mult mai puțin sigur și mai puțin controlabil, creând nenumărate focare de incendii în discuțiile informale cu jurnaliștii.

*

Traian Băsescu îmi spusese cu câteva zile înainte că vrea să înceapă mandatul cu o vizită în Republica Moldova.

„Și când știm?“, întreb. „Ar fi bine să luăm presă.“ „Vedem.“ Insist și cădem de acord să fac o listă scurtă,

în așteptare. Într-adevăr, vizita e anunțată de pe o zi pe alta. Totul pare foarte în grabă, ușor misterios. Nu îmi explică rațiunea acestei vizite, dar nici nu cred că trebuie să le știu pe toate.

Însă nu acesta a fost momentul când am intuit care era visul președintelui Băsescu.

Sună telefonul. „Bună seară, Adriana! Deranjez? Poți vorbi?" Colegul meu, Andrei Pleșu. „Sigur că da." „Știi ceva despre vizita de mâine la Chișinău?" Șoc. Sunt absolut luată prin surprindere. „Dumneavoastră nu știați?" (Foarte greu am renunțat la „dumneavoastră" pentru „tu", și asta la insistențele lui Andrei.) „Nu. M-a sunat acum Honciu și mi-a transmis din partea Președintelui să fiu mâine la aeroport, pentru vizita la Chișinău. Știi ceva mai mult?" Nu am nici eu prea multe informații. Situația e de-a dreptul grotescă și nu înțeleg deloc cum de consilierul pe politică externă habar nu are de această vizită. Încheiem convorbirea cu tăceri și pauze stânjenitoare din partea mea, reprobatoare – și pe bună dreptate – din partea lui Andrei Pleșu.

Dimineața, la aeroport, Traian Băsescu apare vesel. „Ce faceți? Cu ce vă ocupați?" Îl întreb discret despre faptul că Andrei Pleșu nu știe nimic de vizită. Se uită în jur. Îl vede pe Andrei. „Uite că știe. E aici." Renunț pe moment, dar reiau întrebarea pe pistă, în drum spre aeronavă, încercând să evit vreo discuție contondentă de față cu toată lumea. Îmi răspunde laconic: „Dacă îi spuneam lui Andrei, mă lua cu diplomația, cu birocrația lor, făceam vizita asta peste câteva luni. Știu eu ce fac".

Nu știu dacă Andrei Pleșu a avut o discuție lămuritoare cu Traian Băsescu. Îmi amintesc doar că a continuat să aplice genul acesta de tratament. Înainte de această vizită sau puțin după, a avut loc o altă întâmplare similară. Președintele l-a primit pe ambasadorul S.U.A. Andrei Pleșu a fost introdus de protocol în cabinet. Traian Băsescu i-a spus că nu e nevoie să participe. În mod normal, astfel de primiri nu ar trebui să se întâmple fără prezența consilierului de departament. Nu era nici protocolar, și nici măcar obișnuit. În mod firesc, consilierii – în orice administrație care funcționează după cutume, care au sensul lor – sunt un filtru între instituții și președinte. Acest mod individualist de a lucra va căpăta accente tot mai apăsate pe parcursul timpului. Pentru mine nu era o noutate. Pentru el, echipa era mai degrabă o trupă de slujbași care aveau de executat ordine.

*

Aș minți, ar fi o obrăznicie să spun că eram pregătiți pentru ceea ce implica funcția de președinte. Traian Băsescu era pregătit să se ia la trântă cu politicienii de la București, dar nu era decis să accepte și rigorile funcției. Nu e un reproș. Tind să cred că doar Ion Iliescu venea dintr-un sistem care îi ușurase începuturile în exercitarea funcției. Nu există o academie pentru meseria de președinte. Și nici pentru meseria de consilier prezidențial. Dar nici nu înseamnă că e imposibil să deprinzi canoanele impuse, o anumită

stilistică a funcției, un cod al comportamentului și al atitudinii. Condiția e însă să accepți că a câștiga alegerile prezidențiale nu înseamnă și a cunoaște toate rigorile pe care le impune funcția. Fermitatea, directețea, voința de a schimba un aspect lemnos al discursului și al atitudinii, notele personale, care făceau o diferență lăudabilă, erau atribute de încurajat. Dar păstrarea unui mod popular și populist, primitiv uneori, de a satisface mulțimea sau propriul ego, odată instalat Președinte, devenea o piedică în modificarea a ceea ce îl ținea în galeria neadaptaților la funcție.

Imaginile cu Traian Băsescu de la începutul și finalul mandatului arată un om foarte capricios. Sunt instantanee care îl surprind acordat cu locul și contextul. Dar mai numeroase sunt momentele care îl prezintă într-o disonanță totală cu evenimentele. Fotografiile care îl arată în septembrie 2014, la summitul N.A.T.O. din Newport, în Țara Galilor, făcând echilibristică pe borduri (în timp ce ceilalți șefi de stat merg alături, pe traseul marcat), relaxat până la sfidare, cu mâinile adânc înfipte în buzunar, cu sacoul descheiat, într-o lâncezeală de după-amiază liberă, reprezintă mărturii greu de combătut.

Nu sunt surprinsă. Propoziția cu care înfrunta observațiile era „Nu mă băgați pe mine în borcan".

În cei zece ani de mandat, discursul și tacticile sale de comunicare au suportat cele mai puține modificări. A exploatat la maximum ceea ce l-a impus în confruntările cu adversarii. Stilul abrupt, cu note agresive, alunecând cu bună știință în grobianism, l-a șlefuit până l-a

făcut vulnerabil. Nu se hrănea singur cu încurajări. Era ajutat de cei din jur, care exultau la formulările sale plastice: „Ce bine le-o spune!“. Repetau asta exasperant. Iar cei din jur erau mai puțin consilierii, cât adulatorii neangajați politic, dar foarte angajați în a-i face plăcere președintelui, prin manifestarea unei admirații debordante.

Descopeream foarte repede că locul acela impune un nou abecedar, că cele spuse și făcute nu reverberau doar pentru o știre. Lumea se deschidea dincolo de sediul din Modrogan și lumea asta era din ce în ce mai mare și mai atentă la fiecare cuvânt, la fiecare gest.

*

Eram obosită, dar mai ales vlăguită de tensiunea în care trăiam după ce ajunsesem la Cotroceni. Aș fi vrut să pierd telefonul, să nu am bani să îmi cumpăr altul, să nu dea nimeni de mine măcar o zi. Privind în urmă, pot să spun că uitam de mine. Eram doar „corectă“, în modesta mea înfățișare. Aplicam rar câte un fond de ten. Părul, cel mai des, era prins la spate, fără nici o urmă de cochetărie. Nici nu mă gândeam dacă dau bine la imagine. Enervată de kilogramele cu care rămăsesem după naștere, gândul la o dietă, la o sală era pentru alte fete și femei. Mă redusesem la funcție, la job. Aveam în minte, secundă de secundă, agende, programe, comunicate, discuții, întâlniri, nervozități de președinte, gafe personale, ziariști insistenți, uneori de-a dreptul enervanți. Emil Hurezeanu mi-a povestit

ulterior propria lui impresie despre cum funcționam în relația cu Traian Băsescu. Mi-a semnalat că, în acele câteva vizite în care ne-a însoțit, între pauzele de agendă, pe holuri de instituții, se auzea doar vocea Președintelui, care striga: „Adriana!“. Uneori nu avea nimic special să îmi spună. Trebuia să fiu acolo.

*

Câteva zile de ușor respiro. Campania s-a terminat, câștigătorul e declarat, urmează depunerea jurământului în Parlament. De două zile reușesc să ajung mai repede acasă. Chiar am timp să fac o tocăniță de pui cu smântână. Filip a intrat în perioada atât de dragă mie: se joacă singur 15 minute, fără să mă strige. Un progres similar cu primul pas pe Lună. Tocănița merge foarte bine cu mămăligă. Iar când vine vorba de mămăligă, răbdarea mea e infinită ca să o fac la foc mic, învârtită meticulos, fără nici un cocoloș. Sună telefonul. Răspund fără elan. Număr necunoscut, cu prefix internațional. În engleză, o voce bărbătească se prezintă drept consilierul Președintelui S.U.A. „Are you Mrs Saftoiu?“ *Mămăliga o ia razna. O glumă? E prea mult pentru mine. Îmi spune că dorește să stabilească pentru a doua zi o oră convenabilă noului Președinte, pentru o convorbire telefonică cu George W. Bush. Simt că nu mai știu nici măcar limba română. Seara târziu, încerc să înțeleg unde voi lucra. Brusc, mă simt neputincioasă și incapabilă de așa responsabilități. Adorm, consolându-mă că nu voi fi singura cu trac.*

*

Vasile Blaga a suportat cel mai des nemulțumirile și accesele de furie ale lui Băsescu. Era omul care organizase activitatea partidului în perioada de opoziție. Cu o rezistență remarcabilă, venea la lucru în Modrogan zi de zi. Și era aproape singurul. Cât despre campanie – din anul 2000 tot făcea campanie pentru partid și Traian Băsescu, amestecând ziua cu noaptea.

Începuturile colaborării mele cu el nu au fost prea simpatice. Eram doar de câteva luni director de Cabinet la Ministerul Transporturilor când am intrat în campania pentru Primăria Capitalei. Atunci i-am cunoscut personal pe Blaga, Videanu și Negoiță, principalii colaboratori în toate campaniile care au urmat. Nu știam absolut nimic despre istoria lor comună. Nici ca ziarist nu mă intersectasem vreodată cu ei. Dar e drept că nici nu aveam printre preocupările mele profesionale activitatea P.D.-ului.

Pe Blaga l-am simțit cel mai reticent. Nici Băsescu nu mă îndemnase să fiu foarte deschisă. Ba mă avertizase că mă vor bănui un „turnător". Nu era nefiresc. Nu știau mare lucru despre mine, așa că puteam fi privită cu ușurință ca omul care va turna la șef. Doar că pentru mine echipa era mai importantă decât fidelitățile bazate pe turnătorii.

După o dispută verbală dezagreabilă cu Vasile Blaga, într-o zi tensionată, la demararea campaniei (e drept, eram însărcinată în luna a doua, grețurile matinale nu mă făceau comodă nici pentru cei din familie), am

căzut la pace, cu un kilogram de roșii pe care mi l-a adus în loc de scuze. Se spuseseră, și de-o parte, și de alta, cuvinte foarte nelalocul lor, dar a fost prima și ultima oară – până în momentul în care scriu aceste rânduri și sigur așa va rămâne – când ne-am confruntat astfel. Roșiile erau printre puținele alimente care îmi provocau o greață confortabilă. Așa că roșiile au contribuit decisiv la consolidarea unei relații care și-a dovedit seriozitatea de-a lungul anilor.

Cred și acum că forțarea plecării lui Vasile Blaga din echipa de la Cotroceni a fost primul semn al unei independențe pe care și-o dorea Președintele. De partid, dar mai ales de oamenii care îl ajutaseră și care puteau avea un ascendent asupra sa. Am înțeles asta mult mai târziu. Puterea venea și din modul în care știa să îi îndepărteze pe cei față de care avea măcar o datorie morală, oameni care își aminteau faptele sale. Ulterior, a declarat ritos că nu datorează nimănui nimic pentru victoriile repurtate. Este una dintre ipocriziile lui Traian Băsescu. Dar nu cea mai mare.

Golden Blitz. Restaurantul preferat al Președintelui. Mâncarea nu e rea, dar e atât de clasică, încât suport mesele cu un aer de penitență. Totul e gustos și infinit caloric. Printre îmbucături, se comentează declarațiile publice ale celor care plecaseră din P.D., foști tovarăși ai lui Băsescu – Duvăz, Sassu[1] *și alții. La un moment*

1. Alexandru Sassu, deputat P.D. În 2003 a aderat la P.S.D., iar în 2007 a fost validat ca președinte interimar al T.V.R., fiind demis trei ani mai târziu de Parlament.

dat, Traian Băsescu spune: „Nici unul dintre cei care mi-au spus «Traiane» nu va rămâne alături de mine". Fraza trece pe lângă mine, fără prea multe înțelesuri. Adică prietenii – cine altcineva să îi spună „Traiane"? Oameni răi, cred eu.

Mă adresez doar cu „Domnule Președinte". Vasile Blaga alternează cu „Șefu'", dar niciodată nu i s-a adresat cu numele mic. La Cotroceni, Traian Băsescu îmi spune că ar fi cazul, măcar în discuțiile private, fără martori, să îi spun „Traian". Nici vorbă! Din 1997, mă adresez doar cu pronumele de politețe. După opt ani, ar fi un efort de rebranduire care nu mă captivează. Pe moment, m-a măgulit îndemnul. Vorbesc cu Blaga despre programul de a doua zi. Îi spun despre discuție. Vasile Blaga mă privește îngăduitor și îmi reamintește discuția de la Golden Blitz. Tac și sunt decisă să nu renunț pentru nimic în lume la „Domnule Președinte".

Vasile Blaga putea să îl înfrunte. Eu, mult mai limitat când venea vorba de strategii de partid. Efectele s-au văzut la câteva luni. Dar cred că și Vasile Blaga a judecat egoist atunci când a decis să părăsească echipa de la Cotroceni. Totul, în urma unui incident penibil, nici măcar amuzant. Dacă Vasile Blaga nu ar fi renunțat, sunt absolut sigură că cel puțin primul mandat și soarta Alianței D.A. ar fi arătat diferit de ceea ce s-a vădit ulterior.

26 decembrie 2004. A doua zi de Crăciun. Trebuie anunțată componența Guvernului. Ajung la Cotroceni de dimineață, împreună cu Blaga. Îmbrăcați

corespunzător, ca de birou. Președintele nu se arată. Stăm câteva ore și plecăm. Domnul Blaga (așa cum îi spun și în ziua de astăzi) îmi propune să îi iau pe Claudiu și Filip și să mergem la el la masă. E doar cu fiica lui, soția, Violeta, fiind plecată la părinți. E, totuși, Crăciunul. Ne despărțim cât să ne revedem la câteva ore, așa cum ne-am propus. Ne revedem, dar tot la Cotroceni. De-abia ajung acasă și sună secretara, Elena, o fată extrem de civilizată și de bun-simț: „Domnul Președinte vă cheamă la ora 12 la Palat". Mă sună Blaga și mă întreabă cum ne îmbrăcăm. Cădem de acord că mai casual*, dar nu chiar în pijama. Râdem. La Cotroceni, aflăm că sunt convocați câțiva lideri P.D. Președintele ne invită pe toți în biroul lui. Mi se pare că devine brusc foarte nervos. Îl văzusem doar cu câteva minute înainte și nu părea deloc iritat.*

„Măi, Vasile, dacă nu mă respecți pe mine, măcar respectă funcția Președintelui. Să vii în blugi e o nesimțire!" Sunt uimită. Președintele e în blugi. Stau la capătul mesei, în colțul opus cu Președintele. „Măi, Adriana, poate iei și tu o poziție cuvenită funcției, dacă pe mine nu mă respecți." Stăteam sprijinită cu obrazul în palmă. Sunt de-a dreptul buimăcită. Începe discuția despre cele două portofolii P.D., fără nominalizări. La Educație rămâne Miclea. La Interne, nici un nume. Din ce în ce mai furios, ne invită să părăsim toți biroul. Rămân în continuare mirată de reacția lui. Îl văzuse pe Blaga înainte de întâlnirea cu P.D.-ul. Era tot în blugi. A fost afabil, fără nici o remarcă estetică. Îmi spun furioasă: e țicnit!

Asistența P.D. se retrage în biroul lui Blaga. Acolo, începe o discuție înfocată între Emil Boc și Cozmin Gușă. Tonul lui Boc nu e al lui și pare amenințător la adresa lui Gușă. Evident, totul începe să mi se pară alarmant. Blaga anunță că renunță la funcția de consilier și preia portofoliul de la Interne. Eu mă uit de la nivelul podelei spre ei. Singură, la Cotroceni, cu Băsescu? Mă trezesc spunând: „Atunci, renunț și eu". Blaga mă privește cazon și îmi taie elanul: „Tu rămâi aici!". Revenim în biroul lui Băsescu. Blaga îi comunică decizia și Băsescu o consideră cea mai potrivită. Le cere celor de la P.D. să se retragă și ne reține pe mine și pe Blaga. „Hai, mă, sper că nu v-ați supărat. M-au enervat nesimțiții ăștia. Le-am transmis prin secretară să nu vină nici unul fără cravată. Au venit, totuși, la Președinte! Și Gușă, care își tot permite să mă ia cu «Traiane»!". Uimitor! Îi trec repede în revistă în gând. Trei nu aveau cravată. Unul era Gușă, care îi și spunea „Traiane!". Băsescu e vesel și mă întreabă ce am gătit de Crăciun. Eu văd doar friptură arsă în fața ochilor.

La finele lui ianuarie 2005, Gușă a fost schimbat din lider de grup al deputaților P.D., după care a demisionat din partid. Estetica impusă de funcție și modul de adresare deveneau picătura care umplea paharul, în acceptarea unora sau respingerea altora.

La doar trei săptămâni, apare pe agendă numirea unui nou șef al Institutului Cultural Român. Domnul Pleșu ne face o sugestie în ședința consilierilor: Horia-Roman Patapievici. Total de acord. Este informat

și Președintele. „E băiatul acela, cu păr lung, de la Iași?" La cine se gândea Președintele? La nimeni, deduc ulterior. Pentru Traian Băsescu, artiștii aveau părul lung și erau de la Iași. După primirea domnului Patapievici, care venise fără cravată, îi spune lui Pleșu: „Andrei, data viitoare să îi spui domnului Patapievici să-și pună o cravată când vine la Președinte".

„Traiane" face o altă victimă. Suntem invitați la premiile Clubului Român de Presă, la începutul anului 2005. Când intrăm, ne întâlnim cu Bogdan Baltazar. Aveau istorii care interferau, Baltzar fiind membru al Guvernului României când Traian Băsescu era doar un modest membru al P.D. Îi întinde mâna: „Felicitări, Traiane!". Îmi sună prost și mie, în acea asistență, familiaritatea respectivă. Lui Baltazar sigur i se părea firească. După ceva luni, apare tema numirii unor noi ambasadori. Printre propuneri, și Baltazar (dacă nu mă înșel, chiar pentru S.U.A.). Băsescu îl refuză scurt. „Ăsta nu are respect!" „Traiane" se dovedește încă o dată un apelativ fatal.

*

Palatul Cotroceni mă intimida. Cel puțin în primele zile, nu reușeam să îmi găsesc locul. Repartiția birourilor nu era încă decisă. Am preluat inițial biroul unde se aflase Corina Crețu, purtătoarea de cuvânt a lui Ion Iliescu, aflat peste drum de biroul consilierului pe probleme de securitate națională. Cam baroc, după gustul meu. Îmi dădeam seama că puterea e dată și

de spațiul în care stai. Pentru unii chiar contează. Distanța de la ușă la birou devine reper. Doar că eu nu mă gândeam la putere, ci la ceea ce știam că nu știu încă: ce înseamnă să fii consilier prezidențial. Și nu oricare, ci omul care e perceput ca fiind cel mai apropiat colaborator al Președintelui.

Blaga tocmai pleca. Eram eu, Andrei Pleșu, Renate Weber, Theodor Stolojan și Claudiu Săftoiu. În afară de mine și, cu nuanțe, Stolojan, nici unul dintre ei nu mai colaborase cu Traian Băsescu. Claudiu îl cunoștea din colaborările de campanie, dar nu mai mult.

În jurnalul de atunci – da, există un Caiet Albastru cu notițe din acele vremuri, care mă ajută mult la recompunerea acestor însemnări – notam, la doar cinci zile după instalarea la Cotroceni:

> 26 decembrie 2004. Pleșu și Weber îl asimilează destul de greu. T.B. a devenit ceva mai rigid și ceea ce știam eu, că nu știe să folosească echipa, se percepe deja. (…) Mă întreb cât timp va dura să remarce că e un individualist, mai ales că nu sunt oameni înregimentați politic și nu reacționează pozitiv la o atitudine viscerală, așa cum cei de la P.D. au acceptat-o. Cine m-ar crede, oare, că noi în campanie abia dădeam de el?
> O funcție publică de acest nivel te obligă să-ți controlezi aproape în fiecare zi sistemul de evaluare. Oamenii (pe unii nici măcar nu îi cunosc decât conjunctural) mă sună, mă invită la masă și au mereu de pus o pilă sau se autopropun, se autorecomandă

pentru funcții, posturi aproape de putere. C.V.-uri pe e-mail, prin corespondență – un asalt de solicitări. Mă uit, la sfârșitul zilei, pe lista de apeluri și mă îngrozesc. Unele nume îmi sunt total necunoscute, altele cunoscute. Fiecare are ceva important să îmi spună. Încerc să-mi păstrez calmul, să preiau apelurile și să fac o selecție. Doar că nu mai am încredere în criteriile mele. Încerc să las instinctul de autoprotecție să mă ajute. Pentru majoritatea foștilor colegi care îmi cer să îi sprijin, descopăr – culmea! – că n-aș risca să mă adresez lui T.B. Mi se solicită să îi susțin pe unii, pe alții, doar fiindcă există prin preajmă, fiindcă sunt „băieți buni". În spatele acestor recomandări nu se află de obicei decât interese de gașcă, nimic mai mult. Riscul pe care mi-l asum e să fiu catalogată drept arogantă și, desigur, bine-cunoscutul „s-a ajuns". Președintele, cu toate subiectivitățile lui, e totuși un om care numai din spirit de gașcă nu acceptă liste. Sigur, într-un fel, tot un soi de spirit de „gașcă" l-a făcut să pluseze prea mult cu unele numiri la ministere, care mult prea repede au eșuat. Măcar are capacitatea de a reveni asupra greșelii, cum fost cazul Cristinei Pârvulescu[1], nominalizată pentru funcția de ministru al Integrării.

Sărbătorile au fost un prilej de a redescoperi foști colegi ai guvernării Vasile, care timp de cinci ani nu au dat nici un semn, măcar de Paște, dacă nu și de Crăciun. Acum îmi trimit colete cu cafea și vin! De peste

1. La momentul nominalizării, Cristina Pârvulescu era Director Executiv la Direcția Managementul Creditelor Externe din cadrul Primăriei Municipiului București.

hotare, de acolo, din postul lor de ambasador! Ce nu face omul pentru a rămâne „un umil servitor al nației"! T.B. îmi spune ceea ce îmi spunea și în campanie: „Nu vreau să mă schimb!". Același avertisment, rostit cu o nuanță interogativă atunci. Acum, ca președinte, a trecut la imperativ. Spusese în campanie că va fi un altfel de președinte, altfel decât Iliescu și Constantinescu.

*

Biroul dezvăluie multe despre personalitatea celui care îl ocupă, dar într-o instituție e chiar mai mult decât atât. Mărimea biroului, amplasarea, dotarea, mobilierul stabilesc ierarhii. Iar Băsescu își construia foarte activ habitatul profesional, în ciuda faptului că nu lăsa impresia că ar fi o persoană sensibilă la confortul ambiental. Intervenise și la Ministerul Transporturilor, unde decorase complet diferit spațiul inițial.

Prima mișcare, a doua zi după ocuparea oficială a Cotrocenilor, a fost repartiția birourilor. Traian Băsescu s-a implicat cu vrednicie. A făcut turul Palatului, a vizitat birourile consilierilor și a propus modificări.

Eu și Blaga preluaserăm conștiincios birourile predecesorilor. Nu știam cum arăta camera unde se așezase noul Președinte. Încăperea lui Blaga era impunătoare ca spațiu. Era intimidant traseul pe care îl aveai de străbătut de la ușă la birou. Cea mai mare parte a camerei era ocupată de o masă lungă, destinată ședințelor pe care se presupunea că le prezida al doilea om în ierarhia organigramei prezidențiale, cel

care ar fi trebuit să filtreze toate informațiile, pentru a-i duce șefului de stat doar esența. Modul în care se va raporta la acest consilier – și nu e vorba de Blaga, ci de atribuțiile pe care le avea consilierul pe probleme de securitate națională, asimilat la acel început de mandat și cu funcția de șef al Administrației Prezidențiale, cu totul altceva decât ceea ce va fi șeful Cancelariei Prezidențiale, cu rang de consilier de stat – va arăta un președinte hotărât să își subordoneze direct serviciile secrete, instituțiile de forță.

Și-a schimbat biroul. A coborât un etaj, de unde stătea Iliescu, în biroul gândit pentru Ceaușescu, cel în care se afla Blaga. Biroul unde se stabilise Iliescu, mult mai mic ca dimensiuni, dar cu aspect plăcut, a fost proiectat inițial de Ceaușescu ca dormitor. Recunosc că acea cameră avea o atmosferă prietenoasă, mult mai aproape de dimensiunile Biroului Oval, în care aveam să ajung după câteva luni. Ulterior, camera a fost transformată într-un fel de salon, unde luam masa cu invitați „speciali". Aici au avut loc câteva întâlniri intelectuale ce m-au făcut să reconsider sfatul profesorului meu Nicolae Manolescu, care îmi sugerase, în anul al treilea de facultate, într-o discuție informală de la mentor la student, să evit să cunosc personal scriitorii pe care îi admir. „Viața scriitorilor nu e totuna cu talentul. Și ei sunt oameni, cu pofte și lăcomii." Atunci am fost revoltată. Acum, la bătrânețe, îi dau dreptate.

I-am spus că acel birou îl gândise Ceaușescu pentru el însuși. „Nu am acest complex", ne-a avertizat Președintele. Caietul Albastru:

8 ianuarie 2005. Interiorul Cotrocenilor arată a sediu de gospodărie comunală. Personalul, în general, lucrează în birouri cu pereți pătați, scrijeliți până la glet, cu mobilier metalic. La ferestre – draperii prăfuite, din materiale opace, care îmi amintesc de romanele triste rusești. Tapițeria e uzată, decolorată, cu un fir auriu, smuls sau rupt pe alocuri. În sala de presă sunt patru calculatoare, fără conexiune la internet. Ziariștii îmi reclamă că nici măcar Windows 2000 nu e instalat. Monitoarele sunt așezate pe niște mese uzate, care par de dinainte de Revoluție.

În câteva luni am reușit să schimb aspectul acelui spațiu alocat presei, inclusiv sala de conferințe de presă, destinată purtătorului de cuvânt sau altor demnitari ai instituției, mai puțin Președintelui, care avea cu totul alt cadru pentru declarații de presă.

*

Traian Băsescu mi-a făcut un reproș, înainte de plecarea mea de la Cotroceni: că nu m-am raportat niciodată la el ca la un președinte. S-ar putea să fi avut dreptate. Nu l-am privit niciodată în acești termeni: președinte sau primar sau ministru. L-am văzut ca om, cu bune și rele, cu cea mai înaltă funcție în Stat, cel mai onorabil rang politic.

Ceea ce nu cred că am reușit să îi spun „omului Băsescu“ devenit președinte a fost faptul că eu chiar credeam – apoi, cu trecerea lunilor la Palatul Cotroceni,

aveam nevoie să cred – că e capabil să se ridice deasupra meschinăriilor politice și mai ales să respingă tentațiile, care începeau să se contureze în grupuri cu interese foarte bine delimitate de interesul public, național, cel pe care l-am declarat în contrapartidă cu ceea ce oferise Adrian Năstase în patru ani de guvernare. Chiar dacă pare infantil, caietele mele de însemnări aveau același motto ales în facultate, când l-am citit pe Kant, *Tratatul de pedagogie*[1], în preocuparea mea de a avea un caracter bun: „A nu greși contra adevărului cu nepăsare, a fi, prin urmare, măsurat în vorbă; a nu fi prefăcut; a nu călca făgăduielile, a nu lega intimitate cu niște oameni care cugetă rău".

Caietul Albastru îmi amintește ce notam pe 8 ianuarie 2005 (după apariția interviului furtunos din *Adevărul*) și e dovada modului în care îl percepeam, cu toată buna-credință, în acel moment:

> Acesta e Traian Băsescu! Simte și acționează provocând furtuni! Și vijelia își are rostul ei. Iar în politică victimele sunt regretate, dar acceptate, dacă efectul servește cauzei. Pare că ar exista o singură cauză, dacă mă încred în ceea ce a spus până acum: Guvernul trebuie să aplice ceea ce a propus și a promis în campanie. Știu sigur că omul acesta își dorește un singur lucru: să marcheze evoluția României. Poate crede chiar într-un rol mesianic. Dacă vine dintr-o

1. Immanuel Kant, *Tratat de pedagogie. Religia în limitele rațiunii*, Editura Agora, 1992, traducere de C.V. Butureanu și C. Rădulescu-Motru.

convingere pozitivă – și sper asta –, îi voi scuza toate greșelile taxate a fi la limita constituționalității. Prefer o presă cârcotașă unui președinte-pașă, adulmecând primăvara din grădinile Cotrocenilor. Dacă la finalul celor cinci ani de mandat va recupera măcar jumătate din cei zece ani pierduți, dacă România se va putea recunoaște în principiile democrației, voi spune că am servit unui președinte care cu adevărat a început procesul de transformare a țării. Și sunt absolut convinsă că, dacă el nu se va ține de programul pe care l-a formulat în campanie, foarte puțini îl vor respecta, în afara celor obligați și monitorizați de Președinte.

*

Iunie 2004. Stă la biroul lui din Modorgan nr. 22. Îi cere secretarei să-i facă legătura cu Vadim Tudor. A câștigat din nou Primăria Capitalei, deși primii patru ani nu au fost lipsiți de incidente și contestări ale talentului său administrativ.

„Adriana, ce fac ăștia aici? Cine i-a chemat?“ Terasa sediului se umple cu liberali care vin să îl felicite. Îi cunosc pe foarte puțini. Mai precis, în afară de Ludovic Orban și Tăriceanu, celelalte figuri îmi sunt aproape necunoscute. Vasile Blaga servește șampanie. Liberalii sunt voioși și revin din când în când în biroul primarului reales, să îl aplaude. Ca să ajungi pe terasă, altfel un spațiu prietenos amenajat, care te îmbie la lungi șuete, treci obligatoriu prin biroul cu pricina. Din păcate! Băsescu aproape că îi numără, cu o iritare crescândă în privire. Greu să pricep cum

de e atât de indispus în seara în care e acoperit de victorie. Blaga e deja sătul de atâtea mofturi și încearcă să evadeze printre pediști și liberali. Apare Mona Muscă, radioasă, plină de energie. „Traiane, felicitări, dă-mi voie să te îmbrățișez!“ Eu, la un colț de masă, privesc cu speranța că zâmbetul radios al Monei s-ar putea să îi schimbe starea de spirit. Nici vorbă. „Nu am timp de felicitări. Eu stau la Primărie pe o majoritate șubredă, am nevoie de P.R.M., să negociez…“ Și strigă: „L-ați găsit pe Vadim?“. Mona are o părere: „Traiane, cu oricine, dar nu cu Vadim…“. Erupe: „Au ajuns femeile să-mi spună ce să fac în politică?!…“. Schițează un gest de lehamite cu mâna, în timp ce ridică receptorul. „Bună seara, Maestre“, îl salută pe Vadim la telefon, acoperind-o pe Mona Muscă: „Traiane, nu îți permit să-mi vorbești așa!“. Apoi se întoarce și părăsește biroul.

Băsescu așază receptorul în furcă. „Vasile, Adriana, eu am treabă, goliți biroul!“ Atmosfera e atât de jenantă, încât e inutil să încerci să escamotezi situația. Împreună cu Blaga, îi invităm pe liberali alături, adunând tăcuți, fără nici un cuvânt, paharele pe care le-au abandonat pe unde au apucat. Părăsesc sediul instantaneu. Pediștii se retrag și ei. Doar în curte continuă ovațiile admiratorilor, feriți de scena din biroul primarului proaspăt reales.

Traian Băsescu a avut cel puțin două constante: o tenacitate remarcabilă în atingerea obiectivelor și o natură de moftangiu în relațiile sociale și politice. Nu e matur și nici curajos să le scuzi oamenilor atitudinile

necuvenite, invocând cauze exterioare: atmosfera, contextul, cei din jur. Dar în cazul lui Traian Băsescu, persoană neașteptat de influențabilă, personajele care formau curtea contribuiau la accentuarea tușelor de profil.

A avea putere impresionează inclusiv persoana care începe s-o dețină. Reacția la deținerea puterii fluctuează în funcție de educație, de capacitatea de introspecție, de autocontrol, de un anturaj echilibrat emoțional. Invocarea anturajului poate fi considerată nonargument, dar, mai mult decât s-ar crede, „puterea" ca manifestare este într-un raport direct și viguros cu cei care o înconjoară. Iar Traian Băsescu a avut adulatori foarte conștiincioși.

Rockul e sinonim cu cavalerismul, îmi explica un pasionat al acestui stil de muzică. Dacă accept definiția, l-aș așeza pe Traian Băsescu în zona disco, atunci când vine vorba să creeze sau să întrețină un climat de bună conduită și politețe. Poate fi cuceritor. Are ritm, dar confundă ușor zbenguiala cu dansul.

„Ce v-a venit?" „Niște nesimțiți. Nu i-am văzut în campanie și acum repede la felicitări." Are și nu are dreptate, unii într-adevăr au fost invizibili în campanie, dar erau și liberali care se achitaseră responsabil de atribuții. „Au plecat?" „Normal. Ce ar fi putut să facă?" „Auzi, decât să fac eu icter, mai bine să facă ei."

După zece ani de colaborare cu Traian Băsescu, aș spune că ipohondria lui se poate traduce în teama de a nu face icter. Toate mojiciile, recunoscute chiar și

de el, au fost puse pe seama acestui pericol permanent: „Să nu fac icter. Mai bine să facă ceilalți!".

„Blaga mai e?" „Nu, au plecat la Select. Vreți să mergem?" „Nu, eu mă duc acasă." Ieșim din sediul de partid. Mă îndrept spre Select. O parte din echipa de campanie e acolo și, măcar din solidaritate, trec să îi salut. Mă sună Băsescu și mă întreabă ce fac. „Așteaptă-mă, că vin și eu." Ciudat om! S-a răzgândit în câteva minute. Pentru cei care nu cunosc topografia locului, distanța pe jos între sediul P.D. și restaurantul Select e de maximum cinci minute. Intrăm împreună în salon. La masă – Blaga, Negoiță, Alin Albu[1]*, Romeo Raicu*[2]*, Ștefan Pirpiliu*[3] *și alții. Băsescu se oprește în mijlocul sălii și răbufnește: „Vasile, ție nu ți-e rușine să mă chemi aici, unde e și Pirpiliu?". Nu l-a chemat în mod expres nimeni. Eu îi spusesem că sunt acolo și că nu e interzis să ne alăturăm grupului. Începe un monolog injurios-descriptiv la adresa lui Pirpiliu. Cât e el de bărbat, i se umezesc ochii. Lumea tace împietrită, fiecare cu ce bucată de carne e surprins în gură. Nu înțeleg absolut nimic. Nu știu de ce se face vinovat Pirpiliu – lucrează în Primărie și sunt străină de problemele de acolo –, dar chiar mă depășește starea*

1. Deputat P.D.
2. Deputat P.D.
3. Ștefan Pirpiliu, în 2004 a fost Consilier general în cadrul Primăriei Capitalei și președintele Organizației de Tineret P.D., București. A ajuns ulterior deputat P.D.L. și a demisionat din partid în 2012, devenind secretar general în Partidul Forța Civică.

de nervi a lui Băsescu în seara succesului. Pleacă singur. Rămân pe loc, mută. Fix zece minute, cât să fiu sigură că nu mă mai intersectez cu el. Sunt mult prea rușinată de ieșirile lui și mâhnită de faptul că toți cred că eu știu.

Prima oară când am remarcat această atitudine agresivă în momente de victorie, de succes, a fost în 2000, tot după anunțul câștigării Primăriei.

Îi promitem lui Marius Tucă că, după aflarea rezultatelor alegerilor pentru Primărie, participăm la emisiunea lui. Zis și făcut. Sunt foarte relaxată în spatele studioului. Îmi pot permite să fiu mai puțin atentă la ce se spune. Pe fond, măcar pentru câteva zile, sunt tolerate și gafele. Sună telefonul. Adi Videanu, unul dintre cei trei stâlpi ai campaniei (ceilalți doi, Vasile Blaga și Liviu Negoiță): „Măi, Adi (tot Adi sunt și eu pentru unii dintre cunoscuți), de ce a zis asta?". „Cine?" „Șefu'." „Dar ce a zis?" „Tu nu ești cu el?" „Ba da!" Începe un dialog confuz. Înțeleg că Băsescu tocmai spusese că Adriean Videanu e bun cel mult să candideze la un concurs de frumusețe în costume Armani. Răspunsul venea la întrebarea moderatorului dacă Videanu îi va succeda la Transporturi, fiind absolvent al acestei facultăți. Singura mea problemă este dacă Adi Videanu mă crede că nu am nici o legătură cu răspunsul primarului general.

Pentru cei mai mulți, până la demisia mea de la Cotroceni, tot ce spunea Traian Băsescu era „opera" mea. Impresia era forțată, dar nu lipsită de un suport real. În mare parte, discursul public îl discutam împreună,

iar cel mai important rol al meu era să reformulez și, mai ales, să intuiesc cu ce intenționa să șocheze. Nu de idei ducea lipsă, ci de ponderare și de un control al nevoii de „a se da mare“. Sună adolescentin, dar această atitudine de „a se da mare“ avea la bază o nevoie congenitală de a fi recunoscut ca „șef“. Ulterior, „șeful“ a fost înlocuit cu „eroul“.

Au fost suficiente situații în care a reușit să fenteze vigilența mea în comunicare, mai ales în modul de a formula. Deși eram pe aceleași poziții, aveam păreri diferite, când venea vorba de instrumentele folosite pentru atingerea obiectivelor. Mai târziu, cu cât „a avea putere“ primea un contur foarte exact și palpabil, cu atât obiectivele se erodau, se pierdeau în scopuri personale, multe vindicative.

*

Funcția induce modificări de comportament. Nu cred că există vreo persoană ajunsă în funcții, mai ales de rang înalt, care să nu fie măgulită de protocolul oferit. Cel mai periculos element e abandonarea în plăcerile aproape psihedelice ale funcției, incapacitatea de a respinge acest cântec de sirenă, la care se adaugă și corul admiratorilor ce răsar precum ciupercile otrăvitoare: rapid și pe spații largi.

„Admiratorul“ a devenit o profesie și este inclusă, chiar dacă nedeclarat, în nomenclatorul meseriilor bugetare. Precum bufonii de la curtea regelui. Am văzut inși care au transformat realmente într-o profesie

capacitatea de a-i cânta în strună liderului, de a-i întreține moralul.

Atunci, în biroul lui, în decembrie 2004, când se finaliza lista echipei P.D. pentru formarea Guvernului, a fost prima oară când l-am auzit pe noul Președinte invocând funcția într-un mod care frustra. Nu sunt respectat la nivelul funcției, spuneau în subtext cuvintele lui răstite. „Dacă nu mă respectați pe mine, măcar respectați funcția!" Furia lui estetică și apelul la rigori vestimentare în raport cu rangul le-am pus pe seama faptului că unele figuri prezente acolo îl enervau aprioric și se agăța de o cravată, de niște blugi ca să-și justifice nervozitatea. Acum, la ani buni de atunci, pot să spun că această interpretare nu e suficientă.

Când recuzita funcției e exagerată, pasul până la un comportament ridicol e mic. Pe parcursul celor doi ani și trei luni, am auzit, nu de puține ori, referirea la estetica nepotrivită a celor din jur față de el ca Președinte. Această nevoie de recunoaștere a funcției a început să se manifeste și la nivelul discursului. În primele șase luni de mandat, în multe dintre aparițiile media, își spijinea credibilitatea afirmațiilor amintind funcția: „Eu, în calitate de Președinte…", „Eu, ca Președinte…". Comentam cu el această formulă. „Lumea știe că sunteți Președinte. Nu cred că trebuie să tot reamintiți…" Formulările deconspirau subconștientul. Îmi zicea că nu își dă seama. După un interviu la T.V.R., a doua zi dimineață i-am pus pe birou transcriptul emisiunii. Îi subliniasem propozițiile în care amintea și reamintea funcția pe care o deține. Doar

după ce a văzut a început să diminueze această psihanalizabilă autoreferire.

Lucram cu Traian Băsescu din 1998. Aveam termen de comparație asupra modului în care își manifesta nevoia de autoritate. Traian Băsescu de la Cotroceni avea alte pretenții decât Traian Băsescu de până atunci.

Nu am o explicație obiectivă pentru lipsa mea de emoții, de orice fel, în fața funcțiilor. Mă impresionează persoanele cultivate, modestia ponderată, umorul, oamenii de spirit, moralitatea în relațiile sociale și amicale, un simț al măsurii în vorbă și acțiune, o judecată autocritică. Îmi plac oamenii care vorbesc frumos, iar frumos înseamnă argumentat, oamenii care acceptă dialectica și care nu resping ceea ce nu înțeleg. Mă feresc de oportuniști, de carieriștii mediocri, de cei care își construiesc viața solidar doar cu nevoile personale. Funcțiile în sine mă lasă rece. S-ar putea ca acea nevoie de a admira, de a crede în modele să se fi consumat în facultate. Profesorii mei, care până la intrarea în Universitate existaseră doar ca lectură, sub forma unor cărți, m-au impresionat și m-au influențat infinit mai mult decât orice politician pe care l-am cunoscut în perioada de după absolvirea facultății. Mai târziu, angrenarea mea în politică a determinat, aproape involuntar, revizuirea criteriilor de evaluare a personalităților din lumea artistică, scriitoricească. Nu am reevaluat niciodată credința mea despre importanța cărților în formarea unui om și, pe cale de consecință, a unui popor. Cred că oamenii

sunt, dacă nu mai frumoși, cel puțin mai câștigați citind. Am reevaluat însă raportul dintre operă și autor, am separat talentul de caracter.

*

Până am ajuns la Cotroceni, nu l-am auzit pe Traian Băsescu să facă recurs la funcție pentru a primi respectul care i se cuvenea. Autoritatea nu și-o manifesta gălăgios, amintind că e președinte P.D., că e primar sau ministru. Invocarea funcției obsesiv a apărut odată cu instalarea la Cotroceni. Îmi amintesc o discuție cu el, din perioada în care eram director de Cabinet al ministrului Transporturilor – anul 2000. Era în contextul unor erori administrative. Ne-a convocat în biroul lui, certându-ne calm, deși era genul de situație în care se putea folosi un ton ridicat fără să pară abuziv. A cerut remediere rapidă și a evacuat sala cu o atitudine liniștită. L-am întrebat atunci cum e cu exercitarea funcției. Mi-a răspuns că are un avantaj față de mulți care ajung să conducă la bătrânețe. Explicația lui a fost că și-a consumat nevoia de a face caz din nimic, de a arăta cine-i comandantul, doar ajunsese căpitan de foarte tânăr pe una dintre cele mai mari nave ale țării. Nu atunci am reținut numele navei, ci ulterior, când acea perioadă, pe care o idealiza cu cât se îndepărta de ea, era reconstruită mai ales în șuetele despre profilul și caracterul lui. Răspunsul de atunci m-a surprins plăcut. Tocmai de aceea, schimbarea de atitudine după ce a devenit Președinte m-a uimit.

Relația cu funcția e la fel de complicată precum relația cu o femeie. Cine pe cine domină rămâne mereu în dispută. Dintr-o statistică proprie, bazată pe experiența din 1998 până în 2014, selectând cazurile întâlnite, pot spune că procentul cel mai mare arată că funcțiile ajung să domine persoanele. Eram deputat când am auzit un coleg care răspundea la telefon cu această formulă: „Deputat Popescu". Numele lui părea insignifiant față de funcția deținută.

Funcția devine dominantă cu cât mai mare e surprinderea de a fi acolo, într-o ierarhie politică ce părea inabordabilă pentru cel care se constată cocoțat în ea. Funcția generează un confort financiar, dar există o latură și mai perversă: un confort social, o hrănire a stimei de sine, o vitaminizare zilnică a egoului. Sistemul te întâmpină: personalul, mașina, oportunitățile de călătorie care nu te costă nimic, tratamentul preferențial care te înconjoară oriunde circuli, accesul la informații care îți deschid ferestrele și ușile către secretele altora, atitudinea respectuos-servilă a celor care fac totul ca să îți iasă în cale și să îți intre în voie. Începutul relației cu acest sistem dispus să sprijine demnitarul e relativ camuflat. Trebuie să ai o stăpânire de sine și un echilibru dobândit în procesul de formare intelectuală, deci cu mult înainte de a fi obținut o funcție, ca să poți să spui: „Mulțumesc, pot să îmi curăț singur scamele de pe haină". Trebuie să te fi definit satisfăcător ca personalitate, în raport cu familia ta, cu mediul tău, cu societatea, astfel încât funcția să fie doar un loc de muncă și să poți respinge

toate avantajele, care sunt de fapt capcane (eficiente altfel) și te transformă în sluga propriei funcții. Nu puține sunt depresiile și depresivii, după ce sistemul îi lasă pe margine.

*

Probabil că a fost un noroc faptul că am început munca în structurile de Stat în echipa lui Radu Vasile. Poate fi o explicație pentru modul în care m-am raportat ulterior la ideea de „funcție". Am început în calitate de consilier guvernamental, un rang inferior în organigrama Executivului. Lucram în subordinea directă a lui Costin Borc, șeful consilierilor lui Radu Vasile, o persoană care, într-o țară unde performanța și pregătirea profesională sunt criterii de selecție în promovarea oamenilor în funcții de conducere, ar fi putut să fie un excelent prim-ministru. Avea o energie debordantă, dar mai ales un stil extrem de direct, pe alocuri chiar frust, o minte iscusită și era extrem de curajos în abordări. Nimeni nu se „domnea" în adresare, vorbeam de la egal la egal și nimeni nu era scutit de observații severe. Nu simțeam că cineva îmi analiza punctul de vedere de la nivelul vreunei funcții. Stilul „american" îl impusese în echipă Costin. Avea experiența unor stagii îndelungate în S.U.A. Radu Vasile, la rândul lui, aborda un protocol flexibil. Era de o timiditate bine controlată, cu replici acide la adresa colaboratorilor. Nu a făcut niciodată apel la respect pe motivul că era prim-ministru. Echipa pe care și-o

selectase era, ca medie de vârstă, foarte tânără. Ne trata uman, iar conflictele le aplana foarte repede. Prefera să ne evacueze din birou până își găsea tonul adecvat, chiar dacă asta însemna să ne țină ore, uneori zile, în spatele ușilor. După un an și jumătate de muncă în Cabinetul Vasile, înțelesesem mai multe din coteriile politice și terminam prima experiență instituțională fără să fi fost pătrunsă de importanța funcției.

Oamenii se puteau împărți în simpatici, dar inutili țării, în aroganți, mediocri, pășind apăsat pe covoarele roșii, căutându-și reflexia umbrei în marmura din Palatul Victoria. Erau și figuri serioase, ușor rigide, dar exista sens în ceea ce auzeam că spun în ședințele de Guvern. Eu, o fostă ziaristă, ajunsă mai degrabă din întâmplare într-o agenție de presă – ca absolventă de Litere, într-o perioadă când a intra la Facultatea de Filologie însemna un real succes, iar licența cu nota 10, sub coordonarea lui Nicolae Manolescu, era un motiv de a fi mândru de școala pe care ai făcut-o –, mă obișnuisem cu figurile politicienilor, așa încât funcția în sine nu îmi spunea mai nimic. Era mare lucru să descoperi omul. Iar pe unii dintre ei i-am descoperit umani, deși îi priveam intransigent, după experiența de jurnalist de teren, care îi cunoscuse doar răspunzând, uneori de-a dreptul plictisiți, la întrebările adresate. Adevărul e că, după un timp, mi s-a întâmplat să îmi amintesc de plictiseala acelor miniștri, ajungând eu însămi în postura să tot primesc întrebări. Și îmi făcea bine că îmi aminteam. Îmi corectam măcar mimica, dacă nu reușeam să mă împac cu gândul că întrebările presei

uneori nu aveau nici o legătură cu jurnalismul. Atât cât îl deprinsesem eu, în două agenții de presă, Rompres și Mediafax, cea mai bună școală pentru un ziarist.

Din perioada aceea am doar o scenă de confruntare dizgrațioasă cu „funcția". Era în sâmbăta de după atacul de cord al lui Radu Vasile din anul 1999. Trebuia să fac o declarație de presă, în care să anunț desemnarea persoanei care urma să preia interimatul pe perioada spitalizării. În Palatul Victoria eram eu, S.P.P.-ul și presa. Mi se comunicase ca imediat ce primesc decretul semnat de Radu Vasile să anunț decizia lui. În același timp, unul dintre consilieri mă anunțase, pe un ton misterios, că ar fi bine să nu fac anunțul până când nu primesc o confirmare de la Cotroceni. Nu îi vedeam sensul, dar am stat liniștită, așteptând să ajungă curierul de la spital. Radu Vasile nu îmi transmisese nimic în plus. Am înțeles ulterior că a fost primul puci de debarcare. L-am dejucat, fără să fi știut ce se pune la cale. Imediat după conferință, în timp ce stăteam de vorbă cu ziariștii, un S.P.P.-ist m-a anunțat că sunt căutată insistent de la Cabinetul Președintelui Constantinescu. Am urcat în birou, am ridicat receptorul – telefonul suna continuu, îl auzeam de pe hol. „Cum vă permiteți?" Și discuția a fost un monolog amenințător al Președintelui Constantinescu, terminat cu un receptor trântit în ureche. Cotrocenii par să inspire asemenea note joase de comportament. Am plecat acasă, fără să mă impresioneze supărarea unei „funcții". A doua zi, Radu Vasile m-a sunat și a râs de „cum îmi permit".

*

Mă așteptam la multe bâlbâieli și inadvertențe la Cotroceni. Dar nu mă așteptam ca Traian Băsescu să își înceapă mandatul cu un amestec de vanitate și umori neponderate.

Ar fi o aroganță să spun că mi-am dat seama de toate atunci. Mai târziu am realizat că și pentru el a fost o surpriză câștigarea Cotrocenilor în 2004. Părea surprins de locul pe care i l-a oferit istoria. Ceea ce nu era deloc nefiresc. Votul din 2004 a fost unul masiv împotriva persoanei lui Adrian Năstase, și nu pentru Traian Băsescu. Intrasem în turul al doilea cu 33,92%.

Decembrie 2004. Modrogan nr. 22. Mai e o oră până să se anunțe câștigătorul. Intru în biroul candidatului, care se foiește cu niște hârtii în mână. „Te-ai gândit ce spun?" Mândră de mine, încep să dezvolt ideile discursului. „Asta e în varianta bună. În varianta proastă?" „Câștigați." Recunosc privirea nemulțumită. „Eu te-am rugat să te gândești la ambele *variante." Acest „te-am rugat" din partea lui Traian Băsescu este cel mai nepoliticos mod de a folosi verbul respectiv. Mai bine urlă decât să „te roage".*

De prin adolescență am dezvoltat o ciudată superstiție. Una și bună. Nu cu pisica neagră, nu cu zbaterea ochiului, nu cu alte semne oculte. Condiționam un posibil eveniment de un alt eveniment. În liceu, stând în stația de autobuz, în drumul spre școală, luam drept semn că voi fi ascultată la matematică – materia cea mai chinuitoare pentru mine – dacă autobuzul

meu venea primul, din momentul în care ajungeam în stație. Nu forțam superstiția decât rar, dar se cam nimerea. Ulterior, făceam alte jocuri, cam în aceeași notă. Dar recurgeam la jocul ăsta doar în momente de confuzie. Acum sunt la fel de confuză. De dimineață m-am trezit cu sentimentul că nu știu cum se va termina ziua.

Să pierd un stilou sau un pix e o tragedie. Pot să pierd orice, dar nu asta. De două zile nu îmi găsesc stiloul preferat. Fac ce fac și mai întorc geanta cu fundul în sus, verific buzunarele, poate-poate dau de el. În drum spre Modrogan, îmi spun: dacă îmi găsesc stiloul, câștigă Băsescu.

Se uită iritat la mine. Mai sunt maxim cincisprezece minute până la anunțarea primelor rezultate pe baza exit poll-*urilor. În sala de alături, vânzoleală mare. Blaga mă întreabă dacă venim „la cameră" de la început. Băsescu răspunde în locul meu: „Da". Apucă o foaie de hârtie. „Îmi scriu* eu *niște idei, dacă tu nu ai fost în stare." Nu citește declarațiile pentru presă, dar își notează ideile. E „vizual" și reține mult mai ușor notând ceea ce urmează să spună. Ia un stilou și începe să scrie. Îl recunosc. E stiloul rătăcit. „E stiloul meu!" și i-l smulg cu un gest rapid din mână. E limpede că îl uitasem pe biroul lui, singurul loc unde nu l-am căutat. Mă privește blocat. „Pe cuvânt, câștigați. Nu mai scrieți nimic." Nici nu mai are timp. Televiziunile încep numărătoarea inversă. Peste câteva secunde, aflăm că suntem 50 la 50 cu Năstase. În final, până spre dimineață, e victorios.*

*

După aproape zece ani de la câștigarea alegerilor prezidențiale de către Traian Băsescu, momentul retragerii lui Theodor Stolojan din cursa electorală rămâne un subiect neelucidat pentru opinia publică. S-au emis teorii, toate urmând stereotipurile conspirațiilor, au fost prezentate variante de lucru, cea mai mare atenție și creditul cel mai consistent fiind acordate ideii că protagoniștii au pregătit acest moment, determinat în principal de scăderea în sondaje a lui Stolojan.

Foarte mulți cred că nu există întâmplare sau coincidențe în evenimentele importante din politică; poate nici în viața domestică. Eu spun că la baza multor momente de cotitură există, la început, întâmplarea sau o simplă coincidență. Ce se întâmplă după aceea ține de abilitatea fiecărui participant de a folosi coincidența contextuală.

Exemplific cu un episod de dată recentă (recentă în raport cu momentul în care scriu toate acestea): propunerea pe care mi-a făcut-o Adriean Videanu pe 25 martie 2014 de a candida în colegiul devenit vacant, după retragerea lui Dan Voiculescu din Parlament. Spun și data, fiindcă unele aspecte au pentru unii o latură mistică, pentru alții, una ușor amuzantă.

În ziua aceea, absolut întâmplător, am reușit să ajung la ședința de campanie pentru alegerile europarlamentare. Spun „absolut întâmplător“ pentru că, deși fusesem cooptată în echipa de campanie, participarea

mea a fost modestă. Prietenii și colegii mei din P.D.L. voiau să mă implic la fel de consistent ca atunci când, în urmă cu zece ani, eram angajată să fac asta. Ritmul meu însă e altul în 2014: se împarte între cursurile de comunicare, singura sursă de venit, și timpul alocat copilului și programului său, care devine din ce în ce mai complicat, pe măsură ce cresc cerințele anilor de studiu. Drept urmare, din motive binecuvântate, nu îmi puteam asuma nici un fel de angajament. Dar în ziua aceea am ajuns la ședință. Și tot în ziua aceea m-am întâlnit cu Adi Videanu, prezent la ședință. S-a pus problema candidaturilor la alegerile parțiale, pe colegiile anunțate de Guvern. Pentru București încă nu se stabilise nimic. Adi, președintele organizației, era de părere că orice vom face pierdem, pentru că primarul decide soarta alegerilor, prin mobilizarea pe care și-o permite. Din nefericire, avea dreptate, dar acest efect al primarului care construiește o republică proprie e valabil și în zonele cu primari P.D.L. E vorba despre un mecanism electoral care schimbă jucătorii, dar nu și sistemul, cam o dată la un deceniu. Argumentația lui a fost preluată și de alții, care au considerat că nu trebuie să ne concentrăm pe aceste alegeri parțiale parlamentare, care par o „capcană", ci doar pe europarlamentare. Nu prea îmi era clar ce tip de capcană, dar am susținut contrariul. Ideea mea era că, indiferent dacă pierzi sau câștigi, e important să desemnezi oameni care pot să atragă voturi. Cu două buletine de vot în mână, cetățeanul va vota în tandem. Iar cu un candidat bun, nominalizat la parțiale, s-ar mai

putea face câte un transfer de voturi și către lista de europarlamentare. Orice vot contează! Adi Videanu a fost de acord cu raționamentul și a avut o revelație. Mi-a spus: „Tu ești cea mai bună variantă! Și e și Buna Vestire astăzi! Asta e vestea bună: am găsit candidatul".

Ceea ce susțin acum e faptul că, dacă nu eram acolo, nu mi s-ar fi făcut propunerea. Iar eu nu aveam nici o intenție să candidez. A fost doar o întâmplare, dar această întâmplare relevă importanța „contextului", a „momentului" pentru a intra într-o competiție electorală (poate fi extins principiul și la alte competiții, desigur). Dacă n-aș fi fost acolo, la acea ședință, dacă Adi Videanu nu era acolo, dacă nu punea problema candidatului, nu cred că s-ar fi ajuns la mine. Aici nu e vorba în primul rând despre meritele mele, care pot exista. Nu e vorba despre faptul că îndeplineam cerințele pentru acea nominalizare. E vorba despre faptul că, deși erau și alții buni pentru această nominalizare, eu m-am aflat acolo, în acel moment!

*

Nu am nici un motiv întemeiat să susțin că Stolojan a fost doar o momeală preelectorală, că a fost pregătit în mod conștient și voluntar de echipa de campanie pentru retragerea din cursă, pe 2 octombrie 2004. Cei mai mulți din echipă au aflat cu câteva ore înainte sau poate chiar cu câteva minute. Cel hotărât să renunțe era Stolojan. Băsescu se afla acolo. Dacă își dorea? Dacă s-a gândit vreodată că ar vrea să fie el candidatul?

Dacă a existat invidie față de Theodor Stolojan? Dacă a considerat că e prea puțin pentru el doar funcția de primar al Capitalei? Sunt întrebări la care răspunsurile pot fi relativ corecte, cu condiția unei raportări obiective la evenimentele de atunci. Și nici astfel nu poate fi garantată validitatea acestor răspunsuri.

În 2003, Traian Băsescu, președintele P.D. și primarul Capitalei, se confrunta cu un Consiliu P.S.D. majoritar, care îi dădea serios de furcă. Alegerile din 2004 – și cele locale, și cele parlamentare – se anunțau destul de dificile pentru P.D. Sondajele dădeau o creștere ușoară față de procentul din 2000 de la parlamentare, obținut de P.D. (de la 7% la 10%, spre finele lui 2003). Era destul de puțin ca P.D.-ul să spere să devină un jucător important. P.N.L. stătea mai bine, deși mult mai puțin vizibil în opoziție, dar era evident că doar printr-o alianță între cele două partide putea fi clintit mastodontul P.S.D.

Traian Băsescu a făcut propunerea acestei alianțe, iar Stolojan a acceptat. Propunerea se baza pe o cercetare făcută de echipa lui Tal Silberstein[1], consultantul israelian angajat de P.D., în anul 2002, care arăta că P.S.D. și Adrian Năstase nu vor putea fi învinși dacă cele două partide vor candida separat. Așa că Traian Băsescu a luat inițiativa. S-au împărțit rolurile. Băsescu candidează la Primăria Capitalei și câștigă, cerând un consiliu favorabil. Stolojan – la Cotroceni, iar P.D.

1. Tal Silberstein va renunța la colaborarea cu P.D. și va deveni consultantul lui Adrian Năstase în alegerile din 2004.

urma să primească funcția de prim-ministru, cel ales fiind Adriean Videanu.

Alianța D.A. s-a bazat pe interese politice comune și mai puțin pe compatibilități ideologice. Aceste interese erau determinate de faptul că, în primul rând, ambele partide aveau o reprezentare parlamentară și o cotă de popularitate scăzută în sondaje. Dacă la P.N.L. lucrurile păreau să evolueze într-un sens pozitiv, dar într-un ritm modest, la P.D. lucrurile erau extrem de încurcate.

Totul părea extrem de bine așezat, fiecare pas fusese pregătit și fiecare persoană avea rolul ei. Până în momentul în care Stolojan a decis să se retragă. În ce mă privește, am intuit că există o problemă pe la jumătatea lunii septembrie. Într-o singură discuție la care am asistat, Stolojan a mărturisit sincer, cu un aer abătut, de învins, dominat de această stare, că nu se simte confortabil cu ceea ce i se cerea să devină.

În luna iunie 2004, sondajele arătau că Theodor Stolojan începea să piardă în fața adversarului Adrian Năstase. Trebuia schimbat ritmul. Un program extrem de dens, cu întâlniri în județe, a fost pus în fața candidatului. Stolojan, un om disciplinat, n-a refuzat nimic din ceea ce i-a propus stafful de campanie. Se pare însă că presiunea campaniei a avut un rol demotivant, care a atins punctul nevralgic la începutul lui septembrie, când Stolojan începuse să primească citații de la membri P.S.D. pentru calomnie. Alianța D.A., la inițiativa lui Cozmin Gușă, difuzase o listă cu

„101 dalmații“ ai P.S.D. cu „pete de corupție“. P.S.D. a reacționat și a depus plângeri pe bandă rulantă în justiție împotriva lui Stolojan.

Singurul care poate să lămurească ce anume a provocat acel abandon e Theodor Stolojan însuși. Nici măcar această carte, care poate fi considerată de memorii – îl citez pe Alexandru Paleologu[1]: „memorii nu înseamnă pluralul de la memorie, ci de la memoriu, care este o dare de seamă despre un fenomen important, despre care știi cum s-a produs“ –, nu poate consemna, din decență, aspecte care țin de intimitatea unui om. Doar acel om poate decide să vorbească despre elemente de natură atât de personală. Altfel, putem accepta că presiunea într-o campanie cu o miză atât de mare cere un psihic robust. Față de anul 2000, când Stolojan fusese candidat pentru aceeași funcție, în 2004 alegerile prezidențiale erau decisive pentru stânga-dreapta, respectiv Alianța D.A. *versus* P.S.D.

Pascal de Sutter[2] vorbește despre „stresul patologic“ care apare mai ales când „angajamentul față de funcția ocupată este excesiv: munca excesivă, cultul performanței, sentimentul că nu ai dreptul să greșești, cursa contra-cronometru, frustrările emoționale, lipsa recunoștinței, negativismul, hărțuirea morală, lipsa de politețe, violența psihologică, deplasările frecvente“. Concluzia mea este: cred că Theodor Stolojan s-a

1. Alexandru Paleologu în dialog cu Filip-Lucian Iorga, *Breviar pentru păstrarea clipelor*, Editura Humanitas, 2005.
2. Pascal de Sutter, *Acești nebuni care ne guvernează*, Editura Tritonic, 2008, traducere de Eliza Dumitrescu.

confruntat din plin cu acest stres. Cei care i-au fost apropiați în perioada respectivă își aduc aminte de vecerniile lui Stolojan, când, la sfârșitul unei zile agitate de campanie, stătea pironit în fotoliu, cu privirea pierdută, într-o încercare disperată de a se desprinde de tot și de toate.

> 7 octombrie 2004. În comparație cu Băsescu, Stolojan părea stânjenit în ședințele de campanie. Într-o săptămână a avut o singură întrebare formulată mai aspru și pe care a exprimat-o mai puțin reținut: atunci când și-a mărturisit neîncrederea că va putea să-i răspundă lui Năstase la toate statisticile care arătau creștere economică („și e reală", ne-a spus Stolojan) doar cu acuzații de furt și corupție. (…) La prima vedere, Stolojan pare un om extrem de echilibrat și greu de urnit de pe platforma lui, care inspiră liniște și siguranță. Și totuși s-a dovedit fragil. Am avut parte de scena aceea nu mai lungă de 15 minute – în joia de dinaintea retragerii – când am fost convinsă că era imposibil să fie recuperat. Un om livid, cu o privire neliniștită, cu mâinile căutându-și de lucru – mă privea cu un zâmbet rătăcit. Nu era deloc nervos sau agitat, ci teribil de obosit. Nu ar fi putut duce cursa până la capăt. (…) Băsescu are toate șansele să câștige. Are date și îi plac bătăliile.

*

Octombrie 2004. Intru în biroul lui Traian Băsescu. Ne pregătim de un interviu, după ce Theodor Stolojan

a renunțat la candidatură. Mi se pare neobișnuit de tăcut. „S-a întâmplat ceva?“, întreb. „Mă gândeam cum de ajung românii să aleagă între trei comuniști: eu, Năstase și Vadim…“ Întrebarea e grea și pentru mine. Mă uit surprinsă la el. Îi cer să îmi dea un argument să-l votez, altul decât acela că lucrez cu el. Mă ia din nou prin surprindere. Îmi amintește o întâmplare pe care credeam că a uitat-o. Eu eram jurnalistă, el ministrul Transporturilor în Guvernul Ciorbea. Agenția de presă Mediafax pregătea un material despre retrocedarea proprietăților și aduna opiniile partidelor aflate la guvernare. L-am întrebat și pe ministrul democrat. Mi-a cerut să închid reportofonul. „Ți-am zis atunci să mă scutești de tâmpeniile astea.“ Îi amintesc mai exact ce a spus. Mult mai direct și greu de redat. Când am ajuns în redacție și le-am relatat incidentul, colegii mei m-au taxat că am închis reportofonul. Nu aveam nici o dovadă a celor spuse ca să pot sintetiza, într-o știre, spiritul antiretrocedări al democratului Băsescu, coleg cu țărănistul Vasile Lupu, cel care se bătea în Parlament cu legea care îi poartă numele și care viza tema în cauză. Acum mă privește și spune: „Eu măcar m-am mai schimbat. După ce am ajuns primar, mi-am schimbat, de exemplu, viziunea în chestiunea asta. Dacă până atunci nu susțineam ideea, acum cred că trebuie să le fie retrocedate oamenilor proprietățile luate de comuniști“. Continuă să mai aducă argumente. Plecăm spre emisiune, dar discuția mă urmărește mult timp.

O reluăm după două luni, când are loc dezbaterea finală cu Adrian Năstase, din decembrie 2004, de la T.V.R. Suntem tot în biroul din Modrogan, dar de data aceasta împreună cu Dorel Șandor.

Traian Băsescu cere „glonțul de aur", o găselniță similară cu întrebarea lui Emil Constantinescu adresată lui Ion Iliescu la finala din 1996. După mai multe variante pe care le respinge, intervin destul de ezitant: „Aș avea o idee, dar nu știu dacă sunteți dispus să faceți asta". „Zi!" Și îi amintesc discuția avută în urmă cu două luni. „E un moment de sinceritate, ca o confesiune publică." Șandor respinge categoric ideea. Motivul ar fi că vremurile grele i-au făcut pe mulți să nu mai vadă comunismul exclusiv în negru. I se pare foarte riscant și deloc atrăgător de voturi. Băsescu e îndoit, dar eu susțin că avem nevoie de acel ceva care să mobilizeze un public ce nu se lăsa ușor convins, după cum arătau cele 33% cu cât intraserăm în turul doi. Am recuperat între tururi, dar nu suficient ca să ignorăm nehotărâții. Ne ducem la T.V.R. fără o concluzie. În mașină, îmi spune că nu crede că va reuși să redea discuția. Sunt de acord cu el că nu are nici o greutate acea confesiune, dacă nu se va crea momentul, dacă nu va simți când să o spună. „Așa, ca un punctaj de emisiune, nu are nici un sens. Trebuie să găsiți un moment în care să spuneți la fel de sincer ceea ce mi-ați spus mie. Altfel, nu merită." Am ajuns la T.V.R. într-o ambuscadă. Huiduieli, înjurături, chiar și ceva scuipați pe geamul mașinii, niște pancarte aruncate spre noi. Dacă eu eram crispată, Traian

Băsescu nu avea o problemă cu atmosfera. Funcționa chiar mai bine în tensiune.

A pornit dezbaterea, fără să știu dacă va trage „glonțul de aur". Când a început să rostească întrebarea „Măi, ce blestem o fi pe poporul ăsta de a ajuns până la urmă să aleagă între doi foști comuniști?", am ieșit din spatele platoului, fără să pot urmări până la capăt. Pur și simplu, îmi era teamă că va rata și n-ar fi fost singurul vinovat. Am văzut momentul în reluare. La doar câteva secunde după acea mărturisire a sunat telefonul. Era fratele meu, care îmi spusese că nu va merge la vot, n-avea cu cine să voteze. „M-a convins. Îl votez!" L-am simțit foarte emoționat. Pentru mine era suficient ca să știu că glonțul și-a atins ținta, dacă l-a convins pe un anticomunist ca fratele meu – ca student în Timișoara, fusese acolo, în piață, în decembrie 1989. Al doilea telefon, înainte să se termine dezbaterea, a venit de la Dorel Șandor. „Bravo! A funcționat ideea ta. A câștigat."

*

Theodor Stolojan nu este, funciarmente, un animal politic, nu are nici unul dintre atributele care să îl includă în această categorie. Poate fi mai degrabă versatil politic, dacă ne gândim că a susținut un om declarat de stânga, chiar un comunist reformat, cum era Ion Iliescu, ca apoi să devină președintele P.N.L., un partid cu ideologie opusă P.D.S.R. (devenit P.S.D.). Dar atitudinea lui Stolojan în relația cu P.S.D. nu va

fi una singulară în parcursul liberal. Evenimentele de după 2009 diminuează mult din reproșurile făcute lui Stolojan pentru simpatia acordată lui Iliescu. Într-o notă cinică, crearea U.S.L. îl promovează pe fostul președinte P.N.L. în postura de deschizător de drumuri.

Fostul prim-ministru numit de Ion Iliescu avea imaginea omului aspru, care nu negociază economie, salarii, bonusuri. Știa ce e de făcut atunci când era vorba despre economie, bănci, finanțe. Avea capacitate de muncă, chiar cu mult peste a lui Traian Băsescu, dar una birocratică, analitică, de birou. Creativitatea politică îi lipsea cu desăvârșire. Avea o inteligență analitică financiară, dar nu politică, și cu atât mai puțin empatică. Dacă ar fi fost un animal politic, Theodor Stolojan nu ar fi acceptat niciodată să devină „subordonatul" lui Traian Băsescu. Și nu s-a oprit doar la statutul de angajat al Cotrocenilor. A mers mai departe, acceptând ca Partidul Liberal Democrat[1] să fie înghițit de P.D., în condițiile în care la alegerile europarlamentare din noiembrie 2007 câștigase un procent respectabil, de 8%.

Stolojan nu părea să își dorească să fie mai mult decât era: imaginea tehnocratului, care vorbește rar, apăsat și printre dinți despre economie.

---

1. Partidul Liberal Democrat a fost format în decembrie 2006 (înregistrat oficial la 1 martie 2007) prin desprinderea din P.N.L. și a fost condus de Theodor Stolojan. În decembrie 2007 a fuzionat cu P.D., iar noua formațiune politică s-a numit Partidul Democrat-Liberal, fiind condusă de Emil Boc.

Traian Băsescu își dorea să nu câștige Adrian Năstase, inclusiv din motive care țineau de propria lui persoană. Nimic nefiresc: numeroase studii despre putere concluzionează că, dincolo de programele electorale, de bunele intenții, de obiectivele naționale, de campaniile bune și sfătuitorii competenți, cel mai puternic resort în câștigarea unei lupte electorale este unul foarte personal, care ține de ego, de o miză personală, de frustrări și ambiții în raport cu un „ceva" sau „cineva". E o utopie să credem că acești luptători în numele binelui națiunii sunt determinați doar de resorturi care vizează binele patriei. A câștiga are legătură în primul rând cu tine însuți și, în cel mai fericit caz, cu societatea, cu comunitatea căreia îi aparții.

Miza personală a lui Traian Băsescu a vizat și libertatea sa. Era aproape convins că Adrian Năstase nu se va da în lături să folosească orice mecanism pe care îl va avea la îndemână pentru a-l trimite la închisoare. Avea nevoie de timp ca să își rezolve problema Dosarului Flota, piatră de moară în 2004. La Cotroceni se înființase o comisie specială pentru acest caz.

11 august 2004. Îmi iau la revedere de la președintele P.D., care îmi spune că pleacă trei zile în Bucovina, cu doamna Maria Băsescu. E o minivacanță meritată. Ajung acasă. Filip vrea în parc. Sună telefonul. „Ce faci?", mă întreabă vesel Traian Băsescu. „Ia-i pe Filip și Claudiu și veniți și voi în Bucovina." Așa, brusc?! Visam trei zile de somn. Claudiu se repliază cel mai repede. Fac bagajul și o luăm din loc. Ne

întâlnim pe drum și ne propune să mâncăm ceva la pensiunea „Casa Elena". Drum lung, foame pe măsură. Gazda ne întâmpină măgulită de așa oaspete. Până se pregătește mâncarea, Băsescu îmi propune să dăm o tură prin curtea generoasă a pensiunii. Crizantemele domină. Filip o ia înainte, alergând de zor. Cu ceva pași în fața Președintelui, cu grija alergăturii copilului, am senzația că văd de departe o figură cunoscută care caută să se facă nevăzută.

În spatele unei coloane situate la intrarea în clădirea cu spații de cazare se pitește Liviu Negoiță. Realizez pericolul. După câștigarea primăriilor de sector de către candidații Alianței D.A., mai puțin sectorul 2, Traian Băsescu le atrăsese atenția noilor primari să nu își imagineze că pot pleca în vacanță. Încerc să îl întorc pe șeful direct al primarului sectorului 3, înainte să dea ochi cu împricinatul. Nici o șansă. Filip e exact în cătarea drumului, iar Băsescu ridică privirea către umbra care încearcă să se facă nevăzută. Râsete și glume cinice. „Ce faci, dom' primar? Lucrezi?" Liviu stă de o explicație, dar nu mai e loc. Se stinge justificarea într-un pahar de țuică și un castron cu mămăligă aburindă. Liviu are un noroc nesperat!

Ajungem la o pensiune încântătoare, „Plai cu dor". E prima oară când sunt în Bucovina. Știu Transilvania pe de rost, dar nu mai mult. Copilăria și adolescența mea au însemnat doar Transilvania, traversată de-a lungul și de-a latul. Prima oară când am ajuns la mare aveam doisprezece ani. O experiență pe care nu

a bătut-o nici o altă amintire ulterioară. Așa cum cea mai frumoasă excursie a fost traseul cu bicicleta de la Târgu Mureș la Bistrița, ca să văd casele lui Coșbuc și Goga. La Lancrăm am ajuns cu căruța, într-o aventură cu greu acceptată de părinții mei.

Băsescu face programul. „Mâine mergem în pelerinaj la mănăstiri. La 10 plecăm." Zis și făcut. Dimineața, cafeaua pe terasă. Atmosferă de început de toamnă. Bunicul meu îi spunea mereu bunicii mele, de Sfânta Marie Mare: „A venit toamna, Ană. Să pregătim curtea, că ne vin oile de la munte". Pentru mine, toamna începe și acum când coboară oile de la munte. Lumina e desăvârșită, iar liniștea locului te îndeamnă să crezi că nimic nu poate zdruncina lumea. E bine. Sună telefonul meu. Mi se cere o reacție de la Traian Băsescu la comunicatul P.N.A. care anunță că a trimis marți (10 august) Dosarul Flota în justiție. Traian Băsescu și alți zeci de foști demnitari sunt acuzați de prejudicierea statului român cu 11 mii de miliarde de lei (vechi). Dosarul privește vânzarea a 16 nave către firme străine, în perioada 1991-2000. Ce pelerinaj? Care vacanță? „Ne întoarcem la București", spune primarul Băsescu. Doamna Maria nu zice nimic, dar nici nu se bucură. „Și, dacă vă întoarceți, ce rezolvați?", întreb eu. „Bine. Eu rămân la pensiune, mergeți voi." Plec împreună cu doamna Maria la mănăstirile Putna, Horezu și Sucevița. Până ne întoarcem, Traian Băsescu scrie un lung comunicat de presă. Citea dosarul, declarațiile P.N.A. și devenise propriul avocat.

Refac comunicatul doar „stilistic", ca pe o știre de agenție de presă, bun de preluat, fără intervenții, și îl trimit la București pentru difuzare. Băsescu a suportat o zi departe de București, dar nu are stare, așa că a doua zi o luăm din loc. Înțeleg că dosarul nu îi dă pace și că acolo ticăie un ceas amenințător.

„Stolojan președinte" era o garanție pentru o soluționare onestă a acestui dosar. Cu Adrian Năstase președinte, Băsescu era convins de verdict: vinovat. Între cei doi, Stolojan părea un profil mult mai potrivit pentru funcția de Președinte. Iar în Stolojan Băsescu putea avea încredere. O verificase deja. În sens invers, lucrurile nu erau la fel de limpezi, dar la momentul 2004 nu îmi puneam această problemă.

*

Ca să câștigi bătălii politice, cu atât mai mult când ai ca adversar P.S.D., e nevoie de determinare, de o capacitate de muncă remarcabilă, de o creativitate politică debordantă, de inteligență analitică, practică, emoțională, de sânge rece și calcul matematic în strategie. Pe lângă aceste date, e nevoie de context, de oportunități. Iar contextul a fost în favoarea lui Traian Băsescu.

Aspectul gregar, vestimentația tip second-hand – purta hainele ca un umeraș cu un braț rupt –, pantofii perforați, cu vârful amintind de imineii turcești, șuvița personală, de care nu s-a atins nimeni până la penibilul

moment din Downing Street 10[1], râsul dezinvolt provocând stupoare în rândul audienței, remarcile dizgrațioase, vorba aspră, directă, fără fandoseli și politețuri, nepotrivită adeseori în public, lipsa oricărei culturi a protocolului diplomatic făceau din Traian Băsescu un intrus în lumea costumelor prezidențiale, un candidat nevandabil. Doar că toate handicapurile de aspect și prestanță erau suplinite de o inteligență politică inepuizabilă din punct de vedere strategic și tactic. Domina spațiul comunicării mai bine decât oricine.

Pascal de Sutter[2] definește *homo politicus* drept „o personalitate de tip A", care se înscrie într-o logică a suprastresului, pune presiune chiar și atunci când nu e cazul, este în continuă acțiune, dur cu colaboratorii săi, cu familia, devine disfuncțional prin lipsa de recul și agresivitate. Atributele lui sunt: rapiditatea în acțiune, capacitatea de a face mai multe lucruri odată, ambiția, productivitatea în muncă, energia în acțiunile întreprinse, spiritul mobilizator, plăcerea efortului, combativitatea, dificultatea de a încetini cadența, sacrificarea vieții de familie, tendința de a fi conflictual, autoritarismul, stresul excesiv, accidentele de carieră în urma unui conflict, problemele conjugale. Traian Băsescu se înscrie întru totul în concluziile scriitorului bruxellez.

---

1. În declarația de presă, la finalul întâlnirii cu premierul britanic, Tony Blair, atenția a fost captată de șuvița care fâlfâia după cum bătea vântul, determinând o campanie a Radio Total cu sloganul: „Fuga la frizer, domnule Președinte!".
2. Pascal de Sutter, *op. cit.*

*

Prima oară când m-am întrebat fără să mai ezit de ce lui Traian Băsescu nu îi place Theodor Stolojan – știu, sună ca și cum ai avea în față o farfurie cu cea mai neapetisantă supă, dar cam așa era mina lui când trebuia să se întâlnească cu cel care era consilierul prezidențial pe probleme economice – a fost în octombrie 2006.

Traian Băsescu a păstrat până a ajuns la Cotroceni o relație cordială, afișând un respect ierarhic față de Stolojan. Acest tip de respect îl va păstra și față de Petre Roman și Radu Vasile. Atitudinea am înțeles-o chiar de la acela care a fost ministru în toate cele trei Cabinete.

Mi-a explicat într-o zi, după ce Petre Roman pierduse conducerea P.D., atitudinea față de cei care i-au fost șefi ierarhici. Roman îi făcuse un portret deloc flatant, dar Băsescu refuzase să-i replice, ceea ce era neobișnuit pentru temperamentul lui vulcanic recunoscut. Mi-a spus atunci că nu își va ataca șefii, mai ales când aceștia l-au ajutat să progreseze în carieră. E adevărat că a sacrificat pe absolut oricine, inclusiv pe foștii șefi ierarhici, dar i-a protejat declarativ. Având în vedere spectacolul de care e capabil Băsescu când vrea să denigreze public, Petre Roman și Radu Vasile s-au putut considera protejați. În cazul celui de-al doilea, chiar nu ar fi avut nici un motiv să fie nesăbuit în vorbă.

Cu toate acestea, Stolojan – care i-a fost prim-ministru și ulterior, ajuns la Banca Mondială, i-a oferit sfaturi pe

programele pe care le desfășura Ministerul Transporturilor cu această instituție – nu a fost menajat în campania prezidențială din 2000. Băsescu declara atunci că Stolojan e „un lacheu“ care, alături de Mugur Isărescu, „va face tot ce se poate să-i fie prim-ministru lui Ion Iliescu“.

Peste doi ani se reîntâlnesc, începând împreună construcția Alianței D.A. Stolojan acceptă, în ciuda a ceea ce spusese Băsescu despre el. Mai mult, într-o declarație publică Stolojan îl scuză. Și totuși Băsescu nu își schimbă părerea despre el. S-ar putea ca nici Stolojan despre Băsescu, dar va fi pus în următorii ani în situații nu foarte onorabile.

Într-un interviu realizat în decembrie 2010 pentru site-ul Vox Publica, Călin Popescu-Tăriceanu mi-a spus că Stolojan a fost greu de înduplecat să accepte un dialog cu Băsescu: „(…) Băsescu avea o mare, mare problemă la P.N.L. Și această problemă nu era P.N.L. sau persoane din conducerea P.N.L., ci era chiar Stolojan, care multă vreme nu a vrut să discute despre și cu Băsescu. După ce Stolojan a ajuns reprezentantul României la Banca Mondială, Băsescu l-a consultat în calitate de ministru pentru diferite proiecte. Și Stolojan i-a dat probabil consultanță, ca după aceea să se trezească cu niște declarații politice extrem de agresive și de coloratură maximă la adresa lui, ceea ce l-a deranjat teribil pe Stolojan. Stolojan ne spunea că el nu mai vrea să vorbească cu acest «personaj», iar ca noi să putem pregăti terenul pentru această apropiere

a fost o mare problemă. Stolojan nu l-a primit cu simpatie pe Băsescu la P.N.L.“.

Am înțeles târziu, observându-i comportamentul, că Traian Băsescu folosește cu dibăcie tot ce îi este util pentru a-și atinge obiectivul. Iar dacă e nevoit să înghită broaște, o face fără să clipească: scopul său e mereu mult mai important decât inconvenientele digestive. În afară de Stolojan, există o colecție întreagă de oameni folosiți și abandonați atunci când nu au mai fost de folos. Pare a avea în mod congenital capacitatea disimulării. Foarte mulți au pierdut în confruntările cu el tocmai pentru că s-au lăsat amăgiți. Băsescu poate la fel de bine să mimeze slăbiciunea, dar și supraforța. Nu are limite să riște și am convingerea că acesta a fost marele său atu. Și-a dominat frica, pentru că acest sentiment l-a avut, și a jucat chiar fără să știe ce cărți are adversarul. Stolojan, în schimb, nu are nici pe departe această forță care te impune în politică. Nu spun că e un succes care se bazează pe virtute. Nu orice câștig e și virtuos, dacă se măsoară după onestitatea și moralitatea instrumentelor folosite. Dar aceste valori par să fie total și irefutabil incompatibile cu succesul politic.

Pe tot parcursul construcției Alianței D.A., relațiile dintre cei doi au rămas formale – corecte, chiar dacă reci. Nu îmi amintesc vreo masă comună, vreun prânz după ședințele de campanie, la care să fi participat și Stolojan. Băsescu însă venea cu echipa, inclusiv cu cei de la liberali, dacă se atașau grupului. Un element

important care a făcut diferența între Băsescu și alți politicieni: inteligența emoțională.

Băsescu i s-a adresat în permanență cu „domnule președinte". Stolojan, în schimb, în perioada în care a fost candidat, i s-a adresat cu „Traiane". Asta până când a devenit consilier prezidențial și a folosit doar formula „domnule Președinte".

Stolojan a acceptat ecuația subordonării, devenind consilier prezidențial. Așa că, nu întâmplător, unul dintre consilierii prezidențiali, Claudiu Săftoiu, într-o dezbatere cu Robert Turcescu, a răspuns la o întrebare ce viza implicarea lui Stolojan în Platforma Liberală care punea bazele viitoarei formațiuni Partidul Liberal Democrat. Turcescu a întrebat dacă nu există o incompatibilitate între funcția de consilier, care ar trebui să fie deasupra partizanatului politic, și aceea de membru al unui partid. Claudiu a fost de acord cu faptul că Stolojan trebuie să aleagă. A doua zi după acest răspuns, Stolojan m-a întrebat despre ce e vorba. I-am răspuns, cu tot respectul cuvenit, că nici un consilier prezidențial nu face o asemenea apreciere fără aprobarea Președintelui. Nu mi-a spus nimic, doar s-a îndreptat spre biroul Președintelui. Rezultatul: Stolojan a demisionat. Pentru că, de fapt, Băsescu și-a dorit acest lucru și, la fel cum a făcut cu Blaga, iar ulterior cu toți cei de care a vrut să scape, a folosit tertipuri.

*

5 februarie 2005. Despre Băsescu știu multe lucruri bune. Puțini oameni ar fi rezistat atât timp și în asemenea condiții absolut ostile, de la presă până la instituții ale statului. Are o intuiție politică greu de egalat. Are un simț al momentului care l-a salvat în final de multe rateuri. În mod obișnuit, gesturi și declarații care i-au aparținut ar fi trebuit să îi pună definitiv sub semnul eșecului cariera politică. L-a salvat mereu o inteligență vie, dinamică, speculativă, întorcând situațiile în favoarea lui. Un om care a jucat mereu singur și care nu datorează prea multe nimănui pentru ceea ce este. Echipele de campanie au avut rolul lor, limitat ca perioadă, dar intens ca acțiune. În rest, echipa a fost el și cei din spate doar se aliniau, surprinși de cele mai multe ori de uraganul vorbelor și acțiunilor lui.

Nu am nimic de corectat la rândurile de mai sus, consemnate în Caietul Albastru. Traian Băsescu va ocupa mult timp galeria celor mai influenți oameni politici. Se vorbește foarte mult despre carismă, ca o condiție de bază pentru succesul la public. Cum ajungea carisma la marele public înainte de apariția televizorului? Pe vremea regilor Carol sau Ferdinand, a marilor oratori din perioada interbelică? Mai mult ca sigur, faptele ajungeau înaintea vorbelor la marele public. Această schimbare a raportului fapte-vorbe, când „cum“ e mult mai influent decât „ce“ (forma bate

fondul), nu este întotdeauna cel mai solid reper pentru evaluarea carismei, a liderului.

Astăzi, unui politician nu i se dau șanse prea mari pentru a avansa în preferințele publicului dacă nu „trece sticla". Această condiționare a succesului public de relația cu camera de filmat a distorsionat realitatea politicului, a subjugat credibilitatea notorietății și popularității, a diminuat șansele profesionalizării politicienilor. Mulțimea va trebui reînvățată – cea care se lasă flatată, la intervale electorale de timp, de liderii carismatici, pentru ca ulterior să fie ignorată de aceiași lideri – cu o altă grilă de evaluare a personalității. Din păcate, popularitatea unui lider bine susținut de media, care poate fi, mai ales în perioade de criză, un instrument facil în mâna politicienilor, nu este întotdeauna egală cu seriozitatea și profesionalismul lui. Mulțimea va fi sedusă de carisma care trece sticla, dar carisma nu e totuna cu caracterul.

Unii politicieni pe care i-am cunoscut de-a lungul timpului, mult mai bine pregătiți, mai competenți, mai ponderați în pretențiile lor de mărire, au rămas în eșalonul doi sau trei doar pentru că media a decis la un moment dat că nu „trec sticla", nu „fac rating" – o judecată pernicioasă și inepuizabilă în a genera erori. Traian Băsescu a trecut sticla. Încă de la început, din momentul în care presa l-a băgat în seamă. Naturalețea lui, stilul de a formula fără menajamente ceea ce gândea făceau un contrast puternic cu ceea ce se discuta la televizor, cu limba de lemn a P.S.D. Colorații

limbajului politic erau Vadim, Funar, dar aveau altă substanță, alt rating și alt public.

Ministrul Băsescu nu era, la începuturile carierei lui, un om obișnuit cu presa, cu emisiunile TV. E adevărat că, în perioada în care șarma jurnaliștii, nu existau toate aceste televiziuni de nișă, cu dezbateri excesive și abuzive pentru un public cu pretenții de informare. Show-ul lui Marius Tucă era cel mai vizionat, la o distanță foarte mare de puținele emisiuni cu același format. Traian Băsescu avea un comportament de începător. Transpira, se emoționa când își dădea seama că nu stăpânește foarte bine subiectul, râsul fiind foarte des folosit ca instrument de ieșire din situații delicate, cele mai multe create chiar de el. Pot să spun, fără să greșesc, că la început presa îl intimida. Când eram purtător de cuvânt la Guvern, îmi propunea subiecte pentru briefingurile de la Palatul Victoria și participa la ele fără rezerve. Dar îmi punea foarte multe întrebări despre cum să abordeze un subiect, despre durata intervenției, despre cine ar merita să primească o exclusivitate. Era foarte serios în abordarea temelor și considera că presa de la Guvern e net calificată față de cea de la ministere sau, mai târziu, cea de la Primărie, pe care o considera ușor de cumpărat de consilieri. Băsescu a înțeles foarte repede forța presei și a folosit-o la maximum, chiar și atunci când a intrat în conflict cu ea.

2004. Vine în biroul din Modrogan. E trecut de 8 seara. Nu e în toane bune și îmi dau seama după cum pleacă lumea din sediu. Mă cheamă în biroul lui.

Îi sună telefonul. Începe, destul de amabil, o conversație cu o ziaristă de la Jurnalul Național. *Și dintr-odată aud: „Dacă vă interesează centura, vă duc eu pe centură, să vedeți cum e". Tonul e atât de insinuant și obraznic, încât intuiesc imediat că nu se termină bine. Închide telefonul. După câteva minute, mă sună Tucă să mă întrebe dacă a avut loc această conversație. Sigur că avusese, cum să nu. Îi spun lui Traian Băsescu să o sune pe ziarista în cauză și să își prezinte scuzele. Mormăie ceva despre presa ticăloșită și rău intenționată, dar sună și e reverențios.*

Mult timp după acest incident, care la vremea aceea mi s-a părut o catastrofă, Traian Băsescu s-a tot pus în situația de a prezenta scuze. La început, această atitudine fluctuantă – când cu bâta, când cu zăhărelul – avea haz, farmec. Nu erau mulți politicieni care să gafeze atât de des în relațiile cu presa, dar nici mulți care să admită când o făceau și să își repare singuri, chiar dacă îndrumați, greșelile.

Pregătirile pentru conferințele de presă, pentru emisiuni sau interviuri ocupau un loc special în agenda lui. Îi plăcea să facă știri, să se vorbească despre el. Iar această preocupare de la început, firească pentru un politician, a devenit cu timpul o obsesie care i-a jucat adevărate feste. Dintre politicienii care au ajuns la acest nivel de reprezentare, într-un top al celor care au reușit să provoace cele mai multe contexte de dezbatere media – exclud aici contextele provocate de media, vorbesc doar despre cele provocate chiar de personajul politic – Traian Băsescu a fost și rămâne

pe locul întâi. S-a dovedit a fi cel mai inventiv și mai neobosit dintre politicieni în a folosi presa altfel decât prin plăți și publicitate. Cel puțin în primii lui ani de politician, de când începuse să conteze, în special după 1998. Până atunci, Duvăz, Sassu, Berceanu tentau mult mai mult presa pentru o știre decât Traian Băsescu. Pur și simplu, nu era cunoscut la nivel de public și, pe aceeași logică a presei – mediatizăm ce vinde –, nu făcea rating.

August 1996. Cursurile de vară ale Universității Mării Negre, o inițiativă a Silviei Ilieș[1], absolut *lăudabilă. La unul dintre paneluri, unde mă aflu, invitat e Traian Băsescu. Nu ne atrage invitatul. Îl considerăm personaj secundar, din liga inferioară a politicii. Așa că punem de o baie în mare. Nu e o decizie colectivă, ci individuală, dar, din păcate, tot grupul lipsește, așa că Traian Băsescu nu are chiar nici un ascultător. Pedeapsa pentru „chiul" e scoaterea grupului nostru de la masa de seară. N-aș spune că ne-a atins prea tare „măsura". Pentru repararea onoarei invitatului, este reprogramat a doua zi, dar cu altă grupă. Traian Băsescu revine fără să se supere. Interesul de a construi o relație cu media se dovedește a fi mai important decât vanitatea rănită.*

2001-2004 au fost probabil cei mai dificili ani în lupta pentru ca Traian Băsescu să existe în presă cu

1. Silvia Ilieș, redactor la Radio România Actualități, a fost Director Executiv al Centrului de Mass-Media, Director de proiect și coordonator al Școlilor internaționale de mass-media.

știri măcar corecte sau cu comentarii favorabile, dar și anii cei mai provocatori. Nici presa nu se simțea bine cu presiunea constantă și sufocantă a P.S.D.-ului. Metodele erau numeroase, iar lesa era strânsă. Traian Băsescu intrase în rolul „politicianului de investigație". Conferințele de presă le mutaserăm duminica – o inovație provocată de blocajul mediatic. Duminica nu se întâmpla mai nimic. Am luat decizia să speculăm golul de evenimente politice și să încercăm așa. Într-o mare măsură, a avut efect, dar nici pe departe nu visam la vreo transmisiune în direct. Traian Băsescu ataca „mafia lui Năstase" și gruparea din jurul acestuia. Cazurile cele mai invocate, cu dosare, acuze, bani negri, șpăgi, îi aveau ca protagoniști pe Adrian Petrache[1], Alexandru Bittner[2], Dorin Cocoș și Gabi Oprea.

Începutul lui 2004 a însemnat și începutul drumurilor spre C.N.A. Nu exista săptămână în care să nu facem o sesizare împotriva T.V.R. Acolo se întâmplau cele mai evidente manipulări. Se făceau filmări cu elicopterul deasupra Capitalei, în intersecții supraaglomerate, ca să documenteze „proasta activitate a primarului Băsescu". Nu era niciodată loc pentru drept la replică. Ziarul *Adevărul* era considerat vârful de lance al atacurilor la adresa lui Traian Băsescu.

---

1. Adrian Petrache, apropiat al lui Dorin Cocoș și partener de afaceri cu Alexandru Bittner. În septembrie 2004, Traian Băsescu declara că „mafia personală a lui Adrian Năstase" e condusă „din umbră de cuplul Bittner-Petrache".
2. Alexandru Bittner, om de afaceri stabilit în S.U.A., de numele căruia se leagă dezvăluirile din Dosarul Microsoft.

Primul interviu pe care l-a dat în calitate de președinte de țară a fost pentru *Adevărul*. Iar reacțiile ziariștilor care l-au susținut în campanie au fost foarte critice la adresa mea, pentru că „i-am ales pe cei de la *Adevărul*".

8 ianuarie 2005. Pun reacția presei mai degrabă pe seama surprinderii că interviul a fost dat *Adevărului*, un ziar deloc favorabil lui T.B. de-a lungul timpului. E o realitate – chiar dacă nu întotdeauna acuzele au fost fundamentate –, dar nu acesta e criteriul acordării unui interviu. Dincolo de faptul că e ziarul cu cel mai mare tiraj pe formatul său, *Adevărul* a fost singurul ziar care a depus, pe 21 decembrie, o solicitare pentru interviu. Cu multă amărăciune, constat că ziariștii îmi cer să judec precum P.S.D.: ce nu ne e favorabil nu trebuie servit. Voi refuza să mă supun unui asemenea principiu. Mai ales că acum se apreciază fiecare gest cu aceeași măsură bolnavă a P.S.D., care avea ca practică și interviurile comandate.
Nimic nu a fost premeditat, probabil cu o singură excepție, dar nici aici nu pot fi sigură: răspunsul prin care Partidul Umanist Român era pus la zid. Înainte, am discutat cu Președintele punctajul interviului. Inclusiv o posibilă întrebare despre viitorul Guvernului. A trecut peste răspuns – „e o întrebare ușoară, știu ce să spun" – cerând să ne concentrăm pe lucruri mai delicate, cum era Roșia Montană sau moartea lui Teo Peter. M-a trimis în ofsaid, fără să bag de seamă! N-a spus ce gândește, deci nu am prevăzut ce trebuia să spună. Știu deja, după atâția ani, că rolul meu cel mai

important e să-i spun ce nu trebuie să spună. Cu o condiție: să știu sau măcar să intuiesc! De data asta n-am fost pusă în gardă. E și vina mea. Prinsă în tot felul de activități de bucătărie la noul departament, n-am mai stat de vorbă pe îndelete cu el. Știam că nu agreează tonul și intensitatea cererilor P.U.R., dar nu știam că așteaptă la cotitură. Poate că nici astăzi, fără replica lui dură – o replică la jocul de culise al P.U.R.-ului – n-ar fi fost numiți prefecții. Așa că, la nici 24 de ore după declarații, prefecții erau numiți, iar P.U.R. nu mai solicita locuri.

Președintele avea să folosească din ce în ce mai des metoda din acel interviu. Am tot asistat la interviuri în care transmitea mesaje publice către unul sau altul. Maniera de a proceda astfel suferea de lipsă de onestitate, cu atât mai mult când era vorba de persoane care îl ajutaseră. La fel s-a întâmplat în interviul pentru *Adevărul* din mai 2005, unde Dorin Iacob[1] și Florian Anghelescu[2], două persoane apropiate lui mai mult

1. Dorin Iacob a fost secretar executiv al P.D., venit pe filiera Virgil Măgureanu, după fuzionarea, în iunie 2001, dintre Partidul Național Român (creat de Măgureanu, fostul șef al S.R.I.) și P.D. A avut un rol major în pregătirea vizitei din ianuarie 2005 la Chișinău și din februarie 2005 la Moscova.
2. Florian Anghelescu, proprietar al fabricii de țigări cu același nume, a fost un susținător al lui Traian Băsescu. Soția sa, Stana Anghelescu, a fost angajată consilier de stat în Administrația Prezidențială. Florian Anghelescu a fost acuzat de Traian Băsescu că „încearcă să-și creeze un sistem de protecție, afirmând în toate anturajele că, împreună cu Președintele, stabilește schimbări din funcții, puneri sub

decât partidului, au fost admonestați public. Și unul, și altul aveau intrare nelimitată la Cotroceni. Și unul, și altul ar fi putut fi avertizați, în același birou primitor, că depășesc limitele relației cu Președintele, chiar dacă serviciile lor nu erau insignifiante. A ales varianta care îl așeza deasupra oricărei suspiciuni de amiciție cu niște inși care erau prezentați drept fățarnici și îi invocau inflaționar numele. Partea stânjenitoare era că cei implicați nu credeau că ar fi inițiativa lui proprie. Din punct de vedere uman, îi pot înțelege. Pe bursa bârfelor și în zona resentimentelor, apăream direct responsabilă. Era greu de crezut că omul care îl seconda permanent să nu fi știut, să nu îl fi încurajat etc. etc. Dar lucrurile nu stăteau deloc așa.

Cu timpul, Băsescu a înțeles că eram total incompatibili când venea vorba despre metode, instrumente, cuvinte/verbe. Intram des în coliziune. Spunându-i – o făceam destul de critic, iar uneori s-ar putea să nu fi avut chiar tonul cel mai potrivit pentru un președinte, cred însă că o anume stare de nervozitate începuse să mă domine nefiresc –, a învățat cum să mă evite. Dar pentru cei din jur era greu de crezut că nu sunt la curent.

Derapaje de limbaj am remarcat înainte ca el să ajungă Președinte. Eu mă pronunțam pentru o selecție mai atentă a adjectivelor și epitetelor. Colegii din P.D.

---

urmărire penală". După apariția interviului, Stana Anghelescu a demisionat din funcția de consilier de stat. În martie 2006, Florian Anghelescu a fost găsit spânzurat în subsolul vilei sale.

erau împotriva acestei abordări. E adevărat că, uzând de o stilistică contondentă, reușea să atragă atenția. După numărul știrilor, colegii aveau dreptate. După calitate, nu neapărat. Doar că, spre finalul anului 2004, în plină campanie, tabieturile stilistice erau atât de bine consolidate, încât atunci când cei de la P.D. au cerut totuși să-i temperez elanul injurios, mare lucru nu mai puteam face. Și a devenit o marcă a personalității lui Traian Băsescu. Iar ceea ce ei au admirat multă vreme s-a întors și împotriva lor.

Adulatorii, admiratorii, susținătorii săi se limitau doar la prezent. Părea că pentru toți timpul stă în loc și ziua de mâine nu va mai veni. Se refuza orice analiză a acestui mod de a fi în perspectivă. „Ce bine le spune!“ Impertinent, dar ce conta dacă lovea în inamic? Poate fi amuzant să le arăți musafirilor țâncul casei, care se răsfață cu o țigară sau debitează înjurături, cu un aer inocent: „Adorabil copil!“. Copilul devenit adult va continua să se manifeste cum a fost încurajat, chiar dacă familia începe să se rușineze. Compromisurile doar pentru imagine sau pentru satisfacerea grupului propriu se dovedesc, mai devreme sau mai târziu, profund păguboase și greu de corectat.

Televizorul e deschis. Volumul – aproape la maximum. Scena asta se tot repetă și devine obsesivă. Stau în biroul Președintelui și ne uităm la ce se comentează. Nu știu dacă face neapărat parte din fișa postului, dar cred că această maniacală petrecere a timpului e lipsită de sens. „Tu auzi ce spun ăștia?“ „Da, dar acum ce-ați dori? Să spună doar ce vrem noi?“ „Normal, tu

ce să faci, să ții cu jigodiile." Tac. Discuția asta am tot avut-o și nu ajung la nici un rezultat. „V-am spus că nu se face să intrați pe telefon. Nu ne aduc vreo acuzație. Comentează. Să le spunem și cum să comenteze, am semăna cu ăia de la P.S.D., care voiau să controleze tot. Și, oricum, suntem în dezavantaj. După ce închideți, o s-o ia de la capăt." Nu zice nimic. Brusc, își amintește că are nevoie de un dosar. Ies din biroul lui și mă îndrept spre al meu. Distanță de trei minute. Caut dosarul pe masă. Televizorul deschis. Îi aud vocea. Ridic privirea. E în direct, pe telefon. Sângele îmi zvâcnește în tâmple. Distanța de trei minute devine de câteva secunde. Mă teleportez. Intru în marele birou și îi fac semn să închidă. Se uită la mine și continuă. Insist cu gesturi în limbajul surdo-muților, dar din ce în ce mai disperată. Nu știu cum mă mișc și răstorn paharul de apă peste hârtii. Închide telefonul și, mulțumit, îmi spune: „Făceam icter dacă nu intram să le spun". Dezbaterea continuă, tocând mărunt ceea ce declarase telefonic.

Năravul telefoanelor în emisiuni l-a păstrat până la capăt. Convingerile lui erau ferme, iar realitatea nu i le-a schimbat. Aceste intervenții au dat prilejul unor celebre replici, cum a fost cea adresată Corinei Drăgotescu[1].

1. Într-o intervenție telefonică, în 2006, la Antena 3, Traian Băsescu i se adresa Corinei Drăgotescu: „Dumnezeu să ne dea sănătate cât adevăr spunem legat de povestea pe care ați prezentat-o în prima pagină a ziarului de mâine!". Replica venea în contextul în care jurnalista se afla sub tratament, fiind diagnosticată cu cancer. Corina Drăgotescu

De intrat în pământ! Prima lecție pe care am primit-o, că nu poate controla discursul prin telefon, a fost în campania din 2004. Am cheltuit ceva energie și bani ca să combatem acele afirmații euforice.

După un interviu de campanie la MTV, unde s-a pronunțat corect în problema homosexualității, spunând că nu își arogă drepturi divine de a judeca oamenii, tema devine subiect de discuție pentru presă. Deși în acel interviu a făcut o altă declarație care mi s-a părut că are mai mult potențial negativ, un răspuns corect pe tema homosexualității a provocat o adevărată isterie prin nuanțări oferite la telefon.

Campania pentru prezidențiale, 2004, studioul MTV. Interviul e plin de umor. Se descurcă bine. Sunt sigură că face față întrebărilor cool ale MTV. Stau pe un scaun, în spatele studioului, și răsfoiesc ultima monitorizare de presă. Întrebare: ce făceați când acostați cu nava într-un port, după luni de stat pe mare? Ia să vedem, îmi spun. Uite o întrebare pe care nu i-am pus-o. Râde: „Ca bărbații. Întrebam de un pub, un bordel". Șoc, șoc, șoc, șoc. Sfinte Sisoe! îmi spun. E de acord și cu legalizarea prostituției. Drăguțul de el. „Ce părere aveți despre homosexuali? Vă deranjează?" „Nu îi judec eu. Nu e treaba mea." Bine, îmi zic, dar ce fac cu bordelul, cu prostituția? Îi atrag atenția după emisiune că acel răspuns a fost halucinant. Îmi mai dă

---

scrisese despre faptul că șeful statului din 2006 s-ar fi ocupat la Constanța, în 22-23 decembrie 1989, cu distrugerea unor documente ale Securității.

altul, în mașină, cu S.P.P.-ul de față. „După tine, trebuia să spun că mergeam la bibliotecă.“ Și își aprinde o țigară. Ce să mai zic? După o pauză lungă: „Zici că iese rău?“.

La 24 de ore după interviu, nici o reacție defavorabilă. Îmi dau seama că sunt cam depășită. Un bărbat la bordel sau la pub e ceva normal, chiar o mostră de bărbăție. El a avut dreptate, conchid în sinea mea. Spre seară mă sună Radu Moraru. Îmi propune ca Traian Băsescu să aibă o intervenție în emisiunea lui. Tema: aspecte de campanie. Nu am de ce să refuz. Orice posibilitate de promovare trebuie folosită. E de acord și discutăm ce ar fi de spus. Punctez că, în cazul în care se revine asupra temei homosexualității, să păstreze răspunsul inițial, fiindcă e benign. Aprobă și mă asigură că nici nu ar avea ce să declare în plus. Intră în direct. Suntem în birou, la Primărie. Radu Moraru tocmai îl întreabă, după ce îl gratulează pentru toleranța privind homosexualii într-o țară homofobă, câți homosexuali sunt în România. Mă uit mirată la Traian Băsescu care răspunde: 20%. N-am aer. Îi fac semn să ne oprim aici. Radu Moraru nu se lasă: „Sunteți de acord cu adopțiile copiilor de către aceste cupluri?“. Simt că nu e bine. Cel mai teamă îmi e de acest gen de spontaneitate, care adeseori seamănă cu revolta adolescentină, mereu nonconformistă. Dar nu în campanie! Radu Moraru, simțind pauza, apelează tocmai la spiritul adolescentin al lui Traian Băsescu: „Haideți, domnule Primar, spuneți-ne care e părerea dumneavoastră, că doar un om ca

dumneavoastră nu are nevoie de sfatul consilierilor". Ai zice că Radu Moraru îmi vede mimica disperată și anume dă cu bățul prin gard. Candidatul la Președinție se declară de acord și cu adopțiile. Începe o argumentație ce alunecă periculos. Fac semne isterice să termine conversația. Se termină doar conversația cu Radu Moraru. Sună telefonul meu. Șeful de campanie, Vasile Blaga. Voce calmă, inadecvat de calmă pentru Blaga: „Noi suntem în Modrogan, vreo cinci, și tocmai încercăm să depistăm homosexualul. La 20%, din cinci unul sigur e. Nu sunteți normali la cap!". Și închide. „De unde ați scos procentul ăsta?", întreb. Nu primesc nici un răspuns.

La 7 dimineața sună telefonul. Vasile Blaga mă cheamă ceremonios la ședința de campanie. Realizez că e groasă. Deja se distribuie afișe în țară cu noua opțiune sexuală a lui Traian Băsescu. Spre prânz, mai ales echipele de campanie din Moldova ne întreabă ce s-a întâmplat că oamenii refuză materialele promoționale de la „pidosnic". Domnul Blaga, tot calm: „Adriana, așteptăm de la tine următoarea strategie de campanie pentru «pidosnic»". Să-mi bag picioarele! E cel mai aprig răspuns pe care mi-l pot permite, în calitate de doamnă.

*

Multe atitudini ale lui au tulburat publicul. Iar unele dintre ele intrau puternic în conflict cu rigorile impuse de noua funcție. Era Președinte și această

funcție cerea alt comportament. Până la un punct, nonconformismul lui ne-a ajutat. Era altfel, era natural, era cum vrea „poporul": un politician în contrast cu aroganța afișată de adversarii din P.S.D. „Ce-i în gușă și-n căpușă" era mottoul noului model de politician oferit de Băsescu. Doar că devenise Președinte și, oricum o luai, refuzul de a accepta că e necesar să privim mai atent la o conduită impusă de locul și noua misiune nu crea decât primele semne de exclamare: de ce faceți asta? Chiar și oamenii simțeau că Băsescu cel din opoziție trebuie totuși să se armonizeze cu Băsescu-Președintele. Din păcate, până în final, a refuzat, rămânând blocat pe modelul cu care a avut succes în 2004. Pur și simplu, n-a putut să se reinventeze. Și nu voința i-a lipsit!

> 7 aprilie 2006. Am plecat acasă, la Timișoara, cu o nevoie irepresibilă de a mă îndepărta de Cotroceni. Nu e mare lucru de spus despre episodul Becali, beție și condus mașina. În tren, unii oameni care mă recunoșteau mă întrebau dacă T.B. chiar s-a urcat beat la volan. Și-a dat seama ce a făcut, dar asta nu ne mai ajută la nimic. Mă gândeam la temerile lui: „vreți să mă băgați în borcan". Acum intrase direct în cocină. Demonul său a fost mereu mai puternic decât îngerul. Rar am întâlnit un om care să își distrugă singur proiectele. După episodul C.N.S.A.S.-Turianu[1]

1. Traian Băsescu a fost huiduit, pentru prima oară de când era Președintele României, la intrarea în sediul C.N.S.A.S. unde avea loc ședința conducerii instituției. A fost așteptat

credeam că am oprit tăvălugul. Ceea ce a făcut acum echivalează cu perioada din campanie când cu homosexualii. M-a întristat cumplit. Când îl vezi cu privirea aia descumpănită, gata să exprime regrete în public, îți vine să arunci cu tot ce îți pică în mână în direcția lui. Și, din nou, o perioadă în care toate lăturile se vor răsturna asupra noastră. Cât despre acest Becali, care îl inspiră și îl atrage precum spelunca din port – ce nevoi nesatisfăcute...

Legea psihologică, explicată de Gustave Le Bon[1], arată că, „atunci când, sub influențe diverse, unul din elementele personalității capătă o influență preponderentă, acesta anihilează pe moment acțiunea celorlalte elemente și devine regulatorul exclusiv al comportamentului".

Episodul Becali a fost unul extrem de frustrant pentru mine. Mai fusese un episod, la începutul mandatului, când a primit echipa Steaua la Cotroceni și a insistat să fie prezent și Becali. Cu excepția Elenei Udrea, toți consilierii ne-am opus. Sportivii sunt una,

---

de un grup de manifestanți care îl susțineau pe Ticu Dumitrescu și cereau demisia lui Corneliu Turianu, propus de P.D., de la conducerea C.N.S.A.S. Un manifestant i-a spus: „Îl vrem pe Ticu Dumitrescu". „Să vreți lege și democrație", i-a răspuns Traian Băsescu, moment în care întreaga mulțime a început să huiduie și să strige „Jos comuniștii!". La plecare, Băsescu a fost însoțit de aceleași huiduieli, deși între timp se aflase de înlocuirea lui Turianu cu Claudiu Secașiu.

1. Gustave Le Bon, *Psihologia timpurilor noi*, Editura Antet, 2010, traducere de Gabriel Avram.

victoria la fel, dar să nu exagerăm cu lista invitaților. Pleșu ne-a informat că nu participă la această ceremonie. Lui Traian Băsescu nu i-a plăcut deloc poziția noastră și ne-a catalogat drept „snobi scorțoși".

În seara cu meciul din 2006[1] eram în biroul lui. Mi-a spus că pot pleca acasă (foarte devreme, ceea ce era neobișnuit), că merge și el acasă să vadă meciul. L-am crezut. Nu sunt microbistă, așa că nici vorbă să mă uit la acel meci. Am adormit mai devreme decât de obicei, cu telefonul la cap.

4 dimineața. Sună telefonul. Răspund. Ziaristul Ovidiu Nahoi, revoltat, îmi cere să îi explic cum de Președintele poate să se comporte în asemenea hal. Nu pricep nimic. Îmi spune să mă uit la televizor. Nu am televizor în dormitor, din principiu. O carte face mai mult decât orice emisiune. Mă deplasez în camera unde am o plasmă. Deschid. Președintele – surprins de aparatele de filmat la Golden Blitz, cu Becali, apoi urcând în mașină, râzând... Pare ușor instabil... tot nu pricep nimic. Îl sun pe Președinte. Nu răspunde. Sun aghiotantul de serviciu. Îmi spune: „Mai bine discutați cu Președintele". „Care unde e?" „Acum, acasă." „Dar ați fost cu Becali la Golden Blitz și l-ați lăsat să urce în mașină după ce a băut?" Tăcere. „E mai bine să vorbim mâine".

Recunosc și acum că în acel „mâine" a fost decizia mea să plec acasă, la Timișoara, la părinții mei. Să fac

1. Meciul Steaua-Rapid a avut loc pe 6 aprilie, ca sfert de finală în Cupa U.E.F.A.

altceva, ceva care să mă ajute să mă recuperez, în loc să spăl lături. L-am anunțat telefonic că vreau să plec până la părinții mei și nu s-a împotrivit. Mă simțeam excedată, mai ales că veneam după un an și jumătate în care ne-am îndepărtat de ceea ce am crezut că vom fi.

22 aprilie 2006. Ultimele săptămâni le-am petrecut într-o continuă ședință de analiză cu Jupânul țării. Trece greu peste noaptea cu Becali, dar e puternic. E destul de rezistent când trebuie să o încaseze. Recunoaște că a greșit, își face harachiri și asta e bine. Ar fi fost neliniștitor să nu priceapă ce i se întâmplase.

*

5 februarie 2005. Avem o nouă colegă, soția domnului Cocoș – unul dintre stâlpii mafiei lui Adrian Năstase –, doamna Elena Udrea. Președintele mi-a explicat că Cocoș doar la început a fost cu Năstase, că – după ce Năstase a început să ceară din ce în ce mai mulți bani de la grupul lui de afaceri – Cocoș nu a mai fost în echipă cu Bittner și Petrache, că a avut el informații greșite când îl includea în gașcă. Teribil! Mă cuprinde un sentiment de neliniște și nesiguranță. Același sentiment l-am avut la începutul anului 2003, când influența lui Dorin Iacob era extrem de mare. Ținea, la propriu, cheia de la biroul lui Traian Băsescu din Modrogan. Era omul care ne anunța că vine „șeful". Pentru mine conta mai puțin, dar pentru Blaga conta mult acest transfer de putere către omul lui Virgil

Măgureanu. La fel am simțit în 2004, când a propus, într-un cerc restrâns, primirea lui Cozmin Gușă în P.D. Cei prezenți au tăcut minute bune. La fel cum m-a mirat faptul că l-a acceptat pe Dorel Șandor, în timpul campaniei prezidențiale. Despre cei doi vorbea în termeni nefavorabili. Îmi amintesc cum îmi spunea cu năduf că „nesimțitul de Șandor nu răspunde la telefon", când era doar ministrul Transporturilor. Se repetă istoria. E pe val și face cum vor viscerele lui. La fel s-a întâmplat și când a câștigat, în 2000, Primăria Capitalei. A numit-o ca succesor în minister pe Anca Boagiu, necunoscută pentru partid. Totul a fost explicat printr-o relație privilegiată. Nimeni nu i s-a împotrivit la desemnarea ei, deși mulți au rămas marcați de acea impunere grotescă doar în baza victoriei neașteptate a unei curse-surpriză. Își putea permite să impună fără să explice.

Puterea și modul în care a câștigat, absolut spectaculos și surprinzător, chiar dacă toți bravam spunând că ne așteptam, îl repun în aceeași postură: paranoidă și autoritară. Venirea Elenei Udrea este total neadecvată. Mi-e greu să pricep de ce folosim capitalul de imagine și încredere, pe care orice câștigător îl are la începutul drumului, ca să luăm decizii păguboase și ineficiente în ceea ce se presupune că trebuie să facem ca aleși.

Am văzut și am auzit lucruri care mă țintuiau locului. Până la începutul anului 2007, am acordat mult credit politicianului Băsescu. Se diminua cu fiecare an de mandat prezidențial, dar toate incompatibilitățile

de abordare, de valori, le treceam la anexele colaborării noastre. Ceea ce m-a determinat să rămân să lucrez cu Traian Băsescu a fost convingerea mea că lucrul cel mai rău pentru România fuseseră Iliescu și toți cei care reprezentau acel regim. Pe Băsescu l-am considerat cel mai aprig instrument de a-i învinge. Susțineam legea lustrației. Nu pentru răzbunări și acuze, ci pentru că am convingerea că un popor nu poate fi puternic decât dacă își asumă conștient trecutul și își cunoaște erorile. Cei mai puternici oameni sunt cei care își fac introspecția, se analizează și se asumă fără rezerve. Lustrația e o psihanalizare colectivă.

De fiecare dată când simțeam că am și eu un rol în bătăliile câștigate, eram mulțumită. În felul meu, am reușit, pe alocuri, să schimb un anumit gen de atitudine și să ponderez un limbaj violent. Mă încărcam uneori de contestările lui față de oameni și situații, judecăți cu o tușă extrem de personală, de furii care mă frustrau fiindcă știam că oamenii judecați de el erau poate mai morali și mai onești în intenții decât alții pe care nu îi contesta, cel puțin nu la fel de vizibil, și care se bucurau de mai mult credit.

Impresia lui despre sine se transforma repede și ireversibil. Devenea prea satisfăcut de faptul că e Președinte. Reveneau porniri egoiste, pe care acum și le justifica afirmând că e bine informat. Nimeni nu i se opunea. Cu atât mai puțin un echilibru interior. Prea repede și nesăbuit a folosit puterea pe premisa: acum suntem pe val și ni se permite.

*

Exista un conflict surd între echipă și Președinte. Scânteile săreau de unde te așteptai mai puțin. Nu pe chestiuni de viziune, nu pe probleme de natură economică sau socială. Reproșurile lui s-au împotmolit în ceea ce el considera drept atitudine nerespectuoasă, necuvenită față de persoana Președintelui.

Cred și acum că la fel de importante pentru personalitatea unui lider sunt nu doar programul, viziunea sa, ci și echipa pe care și-o construiește, de care se înconjoară. Traian Băsescu nu părea să se ferească de oameni foarte buni, cu expertiză într-un domeniu anume. Dacă la P.D. au existat persoane care stârneau comentarii publice nefavorabile, criteriul alegerii primilor consilieri prezidențiali era menit să satisfacă nevoia de a avea o echipă bună.

După numirea consilierilor prezidențiali, Traian Băsescu ne-a lăsat fiecăruia libertatea de a ne alege colaboratorii. Anca Ilinoiu, Ștefan Deaconu, Tiberiu Cazaban, Eugen Tomac, Cătălin Dumitru, Andreea Paul (Vass), Bujor Teodoriu, Bogdan Chirițoiu, Gabriel Pișcociu au fost oameni propuși de consilierii prezidențiali, cei mai mulți necunoscuți Președintelui în momentul numirii lor ca adjuncți ai consilierilor. Mulți dintre ei au rămas în funcții și după plecarea celor care i-au numit. Iar unii dintre ei au dovedit că aveau expertiză în domeniul lor, adăugând ulterior și experiența funcției în timpul petrecut la Administrația Prezidențială.

Ne întâlneam în fiecare luni, cu toții, într-o ședință prezidată de Theodor Stolojan. Îl alesesem șef al consilierilor. Discutam agenda Președintelui și căutam să armonizăm propunerile fiecărui departament. Începutul fusese destul de dificil. Apăreau în program evenimente, întâlniri care se suprapuneau, astfel încât se întâmpla în mod nefericit să facem coadă la ușa Președintelui. Situația avea darul să îl înfurie peste măsură, iar pe noi să ne expună la câte un perdaf. Nu delegam vinovățiile, dar era limpede că nu funcționam unitar și că exista o problemă gravă de organizare.

Traian Băsescu găsise cauza nefuncționării eficiente. Am aflat asta la Bruxelles, în martie 2005.

Mă îndrept spre camera lui Andrei Pleșu. Îi propun să ieșim cu Președintele la o bere, bun prilej să mai încercăm să lămurim aspecte contondente care își făceau din ce în ce mai des prezența. Îmi luasem sarcina să aplanez cât puteam mai mult conflictele. Simțeam că Președintele are un ghimpe împotriva echipei și îmi propusesem să îl identific, indiferent de riscuri. Tensiunea era prea mare, disconfortul, la fel, iar într-o asemenea atmosferă era dificil să funcționăm armonios.

Andrei mă întreabă dacă Președintele a făcut invitația. Îl asigur că nu ne va refuza. Ajungem la el în apartament. Ușor indispus, ne întreabă dacă vrem un whisky. Îi propun să ieșim mai degrabă la un pub cu toată echipa. „Care echipă?", întreabă. Simt răutatea din ton și îi răspund: „Eu, Andrei, Elena, cine mai

considerați dumneavoastră". Mă privește pieziș: „Voi nu funcționați ca o echipă. Poate tu cu Andrei sunteți o echipă, că pe Elena nu o considerați în echipă și faceți tot ca să o compromiteți". Andrei așază paharul pe masă și îl întreabă ce vrea să spună. Traian Băsescu se întoarce cu spatele, face un gest plictisit cu mâna și se îndreaptă spre dormitor. Andrei se întoarce spre mine și îmi spune că refuză să meargă. Nu e un moment să negociez nimic. Pleacă și mă roagă să îl scuz eu. „Unde e Andrei?" „A plecat", spun. Nu îmi cere nici o explicație. O sună pe Elena Udrea să coboare în lobby. Ne îndreptăm toți trei spre un pub, situat în Piața Primăriei, unul dintre puținele unde se mai putea fuma. Fiecare comandă o bere. Începe o discuție dură despre toată echipa, care nu o ajută pe Elena să se integreze, despre cum ne dăm noi superiori, deștepți și atotștiutori. După o jumătate de pahar de bere, simt că e cazul să intervin. De fapt, care e problema? Ce ar trebui să facem ca să o integrăm? Elena, ca șef al Cancelariei, ar trebui să gestioneze întreaga agendă, fiecare dintre noi ar trebui să îi raportăm ei ce e de făcut și ea să păstreze legătura direct cu Președintele. „Nu putem să intrăm toți la Președinte", e opinia Elenei. În afară de consilierii prezidențiali, cinci la număr, nu prea mai au acces alți funcționari din instituție în cabinet. Încerc să exemplific. „Adică, pentru dosarele pe extern, ar trebui ca Pleșu să îți spună ție ce conține dosarul și tu să îi prezinți Președintelui, nu consilierul în cauză?" „Da, e o variantă", îmi răspunde. „Aceste dosare presupun discuții, întrebări,

analize și cred că fiecare dintre noi trebuie să facă asta pe domeniul lui, nu prin intermediari", combat eu această variantă. Ca și cum despre mine e vorba, Elena mă asigură că îmi recunoaște meritele și că eu sunt greu de înlocuit, când vine vorba de relația cu presa. Simt sarcasmul. Beau berea si mă uit la șemineul din spatele lor. Era cu doar câteva luni înainte ca Andrei Pleșu să abandoneze primul echipa.

Elena Udrea reprezintă un capitol delicat în viața Președintelui. Nu e treaba mea să cântăresc slăbiciunile cuiva, atât timp cât ele rămân în sfera privată și cred că nu ar trebui să fie treaba nimănui. Slăbiciunile trebuie discutate doar în măsura în care influențează decizia unui om de stat, a unui om politic, în măsura în care afectează viața cetății, responsabilitățile politicianului, așteptările pe care le-a creat oamenilor care l-au votat. Traian Băsescu s-a comportat însă în așa fel încât o slăbiciune a sa ca om a devenit o vulnerabilitate pentru Președinte. Din păcate, cred că a refuzat să accepte că, dacă vrei să fii un mare om de stat, nu doar un politician care câștigă victorii electorale, să faci istorie în favoarea țării tale, slăbiciunile nu au voie să te domine.

*

Are plăcerea de a umili în public, îmi spuneam, după ce asistam la scene în care cei vizați se contorsionau fie de teamă, fie de groaza escaladării situației

în cazul în care ar fi ripostat. Unii tăceau stânjeniți de penibilul situației, alții de frică să nu piardă atenția sa. Umiliți, dar în anturajul Președintelui, lângă putere. Cei mai mulți dintre cei care înghițeau spectacolul propriei umilințe erau sinecuriștii bugetari, care de mici au fost puși pe scaune bugetare și care, odată ce pierdeau acest loc, aveau probleme reale de supraviețuire financiară, dar și de stimă de sine. Din experiența mea, Traian Băsescu are limite, iar curajul său de a se confrunta dispare, buimăcit chiar, când primește replica. Că se răzbună într-un mod laș, asta e altă continuare a metodelor lui de a-și atinge scopurile.

Pe Traian Băsescu l-am văzut evitând confruntările cu cei cu care avea un trecut comun, care îl știau și ca „țânc" în P.D. Pe Radu Berceanu cred că l-a plăcut cel mai puțin din fosta echipă a democraților. Și cred că a considerat o „înfrângere" că nu l-a putut determina să plece din partid. Radu Berceanu nu era prea impresionat de personalitatea lui Traian Băsescu și nu a părut emoționat de victoriile lui în alegeri. El a fost cel care, după victoria de la Cotroceni, a spus: „Bine că am scăpat, poate acum lasă partidul în pace". Îmi amintesc că într-o ședință de Guvern, în perioada Radu Vasile, când nu cunoșteam raportul de forțe din interiorul partidului, Traian Băsescu, care stătea lângă Radu Berceanu, i s-a adresat acestuia în timpul discuțiilor oficiale cu „măi, cocoș". Cu o voce joasă, Berceanu s-a întors spre Băsescu și i-a replicat sec: „Traiane, îți recomand să fie pentru ultima dată când mi te adresezi așa". Băsescu a bătut în retragere, cu

un fel de râs prietenos pe fundal. Am păstrat însă acel schimb tăios de priviri și ton între cei doi. Nimic din ce a urmat nu a schimbat acea impresie, că Băsescu nu se putea da „cocoș“ cu Radu Berceanu. Devenit Președinte, îmi lăsa senzația că era împăciuitor când participa și Radu Berceanu la întâlnirile de la Cotroceni, deși nu purta un dialog abrupt nici cu ceilalți foști colegi de partid. De obicei, îi convoca pe Vasile Blaga, Adriean Videanu și arareori pe Liviu Negoiță, uneori pe Anca Boagiu care, după momentul tragicomic al alegerilor din P.D., din 2006, a devenit *persona non grata* la Palat. Pe scurt: Anca Boagiu a fost sancționată de Traian Băsescu, vocal și intempestiv, chiar în avionul prezidențial, în drum spre Bruxelles. Așa a aflat toată delegația că Boagiu „își închipuie că face și ea politică înaltă, că trage sfori prin partid, că a ajuns să creadă că decide ea funcții“. Alături de mine erau Anca Ilinoiu și Mihai-Răzvan Ungureanu. Nici unul dintre noi nu înțelegeam ce se întâmplase și de ce asistam la o furie dezlănțuită. De altfel, Traian Băsescu era din ce în ce mai „firesc“ în stările lui de revoltă. Nu era dispus să se mai cenzureze în nici un fel. Am aflat apoi că Anca Boagiu încercase să influențeze votul în cadrul alegerilor interne din partid, unde candida pentru funcția de secretar executiv Elena Udrea. Desigur, Anca Boagiu avea o altă opțiune decât a Președintelui. Și pentru asta a primit o lecție în acel avion, apoi, pe termen lung, o trimitere în colțul roșu.

Ulterior, ca în cazul multor altor impresii pe care le-am ajustat după ce am reușit să iau distanță de

stările cotroceniste, mi-am dat seama că nu îi plăcea să umilească în sine. Era doar un instrument care a fost, probabil, printre cele mai eficiente – și asta nu e vina lui – pentru a stabili raportul de forțe, a domina și a supune. Dacă pentru același scop era nevoie să facă tumbe, ar fi făcut tumbe. Nici un instrument nu era compromițător, inuman, nedemn, dacă astfel lumea i se așeza la picioare.

*

Fără să se fi exprimat vreodată clar în acest sens, îmi dădea sentimentul că ne bănuia pe unii dintre noi, cei din echipa de la Cotroceni, că „ne dăm rotunzi" cu lecturile noastre, cu pretențiile noastre culturale, cu abordarea unui ton și a unei atitudini civilizate. Aș exagera afirmând că ne voia „mârlani", dar era ceva ciudat în relația cu echipa. Auzeam prea des ca să nu mă gândesc la asta reproșuri care păreau mai degrabă frustrări, complexe, nemulțumirea că nu citea în ochii noștri adulația. Și, da, nu cred că erau prea mulți printre principalii săi colaboratori de atunci care să îl aduleze, ceea ce nu excludea recunoașterea calităților sale, a determinării sale politice. Au apărut ulterior figurile care i-au sprijinit această nevoie și care au contribuit cu zel la acutizarea megalomaniei.

Foarte repede, după ce a preluat mandatul de Președinte, l-a așezat în banca „umiliților" pe ministrul de Externe, Mihai-Răzvan Ungureanu. Ne aflam la Londra, la o cină restrânsă, organizată de ambasadorul

de atunci, Dan Ghibernea – eu, Andrei Pleșu și Theodor Stolojan. O discuție relaxată, despre relațiile externe ale României, despre poziționarea țării pe celebra deja Axă. Răzvan a avut o opinie care a intrat în mod neașteptat în colimatorul Președintelui, deși e ultimul om care poate fi bănuit că nu e atent la nuanțe. Băsescu a prins din zbor momentul și i-a aplicat șefului Diplomației o corecție brutală, care a stânjenit pe toată lumea. Andrei a încercat să domolească tonul didactic cu care ministrul a fost „urecheat" în fața ambasadorului. M-a întrebat nedumerit, în drum spre hotel, ce sunt aceste maniere și dacă Președintele are ceva de împărțit personal cu Răzvan. Nu aveam cunoștință de așa ceva. Relația cu Răzvan va rămâne tensionată până la finalul acelui mandat. Mereu l-a suspectat că lucra mai cu sârg pentru agenda premierului Tăriceanu. De altfel, demisia din funcția de ministru de Externe a fost determinată de Traian Băsescu.

După acea bâlbâială nefericită de la începutul anului 2007, în care se pasa copilărește vina de la o instituție la alta în cazul celor doi muncitori români arestați în Irak (lucrau la o bază militară americană în calitate de subcontractori și erau acuzați de spionaj deoarece făcuseră fotografii fără aprobare în interiorul bazei), Tăriceanu i-a cerut demisia lui Ungureanu, pe motiv că nu îl informase despre situație, și i-a reproșat că l-ar fi informat doar pe Președinte.

Privind spectacolul din interior, îmi dau seama că o carieră în politică poate să depindă nepermis de mult de niște personaje care se sustrag, fără nici un sentiment

de impenitență, unei minime morale a colaborării corecte. Eram în drum spre Bruxelles (30-31 ianuarie 2007), unde aveau loc prima vizită în Parlamentul European și primele întâlniri cu reprezentanții Comisiei Europene după ce România devenise membru al Uniunii Europene. În timp ce așteptam să coborâm din aeronavă, Răzvan l-a informat despre incident, subliniind apăsat că nu e nimic serios în acel caz, e o responsabilitate consulară. Traian Băsescu n-a spus nimic, preocupându-se de mapele de care avea nevoie. Ca și cum Răzvan ar fi intuit ce urmează, a insistat să reiau subiectul cu Președintele. Nu mai aveam când. La conferința de presă, Președintele a fost întrebat despre caz. Traian Băsescu a declarat că nu știe exact despre ce e vorba, nu a fost informat, dar va verifica. Stăteam cu Răzvan pe primele scaune în sala de conferințe. Lângă noi, ziariști. Nici să fi vrut să comentăm nu se cădea.

Într-un interviu la ProTV, pe 2 februarie, Traian Băsescu forțează demisia lui Răzvan. Declară că, dacă într-adevăr prim-ministrul nu a fost informat asupra cazului de către ministrul de Externe, acesta din urmă ar trebui demis. Zis și făcut. Răzvan m-a sunat aproape instantaneu. Eu, în mașină cu Președintele. Nu puteam să îi dau vreo explicație, ci doar să ascult. I-am spus lui Traian Băsescu că s-ar putea ca declarația lui să provoace o reacție dură din partea lui Tăriceanu. Într-un fel, verificam ceea ce credea chiar Răzvan. Și-a aprins o țigară și m-a liniștit: „Nu îl demite Tăriceanu". La câteva ore, treaba a fost gata. Băsescu privea la

televizor declarațiile lui Tăriceanu, care cerea demisia ministrului de Externe. Pe 4 februarie 2007, la două zile, Răzvan a renunțat la protofoliul de la Externe. „Asta-i viața“ devenise cea mai iritantă replică pe care o oferea Președintele când nu se considera responsabil de ceea ce declanșase.

Însă Răzvan va rămâne să gestioneze activitatea Ministerului de Externe până la jumătatea lunii martie, Președintele nefiind de acord cu Adrian Cioroianu, propunerea lui Tăriceanu. Așa că ne va însoți și la următorul Consiliu European de primăvară de la Bruxelles, cu un Președinte foarte afabil în relația cu ministrul demis, dar în exercițiu, și pe care, când era în funcție, îl trata extrem de hormonal. Nu era singurul care cunoștea această „reevaluare“ după ce îi provocase frângerea carierei.

Traian Băsescu nu poate fi suspectat că deține pe cale academică subtilități de psihologie individuală. Acționează în relațiile umane instinctiv. Experiența de comandant de navă nu trebuie deloc subestimată. Șeful trebuie să se poziționeze de la bun început, iar managementul exercitării puterii îl stăpânea într-un mixt de intuiție și experiență. Nici un alt tip de studiu la bază. Respectul nu era pentru el un obiectiv în sine, ci, eventual, un instrument, destul de costisitor. Supunerea însă era, iar pentru asta a recurs la cel mai eficient instrument: frica. Nu e concluzia mea, e convingerea lui exprimată într-o discuție de final de colaborare. Respectul nu îi face pe oameni la fel de docili și ascultători, mi-a explicat. Frica, da. Iar respectul

necesită timp ca să îl câștigi. De asemenea, efectele sunt prea târzii pentru cineva care vrea repede să domine, să controleze. Frica e mult mai ușor de provocat, iar efectele sunt neîntârziate. Traian Băsescu neglija un element important: nu era singurul care își construia imperiul pe aceste fundamente. Avea lângă el doritori de putere, care așteptau doar momentul prielnic să se confrunte. Nu știu dacă erau familiarizați cu studiile de analiză comportamentală la nivel de public, dar confirmau concluziile. Gustave Le Bon[1] spusese că cea mai mare parte a sentimentelor – curajul, teama, caritatea, solidaritatea, devotamentul, instinctul răului – sunt contagioase. Dintre diversele emoții, cea mai contagioasă este probabil teama.

*

Șeful protocolului, Ion Pascu, era cel mai timorat din echipă. Propus de Andrei Pleșu, Pascu era un om cu mult bun-simț și extrem de respectuos. Făcea față greu tăvălelii la care îl supunea Președintele. Îmi cerea ajutorul, uneori cu ochii în lacrimi. Mă enervam de două ori: o dată că un bărbat poate să se lase atât de impresionat de tot felul de reacții și o dată că un alt bărbat putea să se comporte atât de isteric. Protocolul era prins uneori pe picior greșit, dar greșelile deveneau o catastrofă în interpretarea Președintelui. Pascu era ciuca bătăilor. Iar, când pregăteam o vizită externă,

1. Gustave Le Bon, *op. cit.*

omul părea tot timpul în pragul infarctului. De altfel, într-una din vizite, a clacat în avion și a fost nevoie de intervenția medicului Președintelui. Momentele de conflict erau atât de numeroase, încât reușeam toată echipa să intrăm în starea de balamuc. Când auzeam că Președintele îl cheamă pe Pascu, cei aflați în cabina principală a avionului, obișnuiți cu scenele deloc protocolare, deveneam un fel de S.M.U.R.D. Omul era asaltat și asudat de spaimele pe care i le producea orice discuție cu Președintele.

Anca Ilinoiu, propusă tot de Andrei Pleșu consilier de stat la Departamentul de Relații externe, a fost cel mai „tehnic" consilier dintre noi. Îi păstrez o amintire foarte plăcută. Chiar dacă empatiza greu cu consilierii „politici", Anca era un om de bază. Reținută în opinii, controlându-și stările foarte bine, făcea o muncă serioasă. Traian Băsescu îi reproșa stilul scorțos al Externelor și căuta să o convingă că discursul diplomatic nu mai e ce știe ea, e ceva mai „dezinhibat". Erau întâlniri restrânse, în summituri internaționale, unde nu participau decât președinții de stat, neînsoțiți de vreun consilier. Traian Băsescu deslușea astfel noua regulă: „Nu vă mai lasă în sală ca să nu ne influențați în rău cu limbajul vostru de lemn". Poate că avea dreptate, dar nici slobod la gură nu părea să fie noul model de diplomație.

Anca preluase conducerea departamentului după plecarea lui Pleșu, rămânând consilier de stat mai bine de un an. Avea o anduranță admirabilă la excesele lui Traian Băsescu. Nu se simțea confortabil – și era

firesc, având în vedere că venise în echipă ca să îl ajute pe Andrei Pleșu, fiind ferită de a lucra direct cu Președintele –, dar făcea față la accentele lui maliționase. Iar atunci când avea vreo observație, mai ales în urma interviurilor cu presa străină, o făcea cu destulă deferență. Presa de la noi dezvolta destul de rar teme de politică externă.

*

Echipa se suda din ce în ce mai greu. După plecarea lui Andrei Pleșu, aveam sentimentul că toată lumea se pregătea să o ia la goană. În iulie 2005, conform Caietului Albastru, atmosfera părea total toxică.

> 28 iulie 2005. Agenda lui T.B. nu e cunoscută colaboratorilor săi și mergem în orb, cu speranța că vom nimeri și noi Brăila. Are momente dese de furie, săptămânal ne confruntăm cu crize de isterie și, dacă încerc să îi spun că nu putem avea „vinovății colective", că ar fi bine să ne dezvăluie punctual ce nu merge, îmi răspunde: „M-am săturat de răfuielile voastre personale". Clar, iarăși nu e bine cum ne comportăm cu E.U. (…). Nu poți construi nimic pentru că interesul lui e captat doar de jocurile de culise. Nu că nu ar conta. Dar mi se pare prea puțin. Și apoi, constat că ne minte. Mereu se plânge că nu primește materiale, ca să am ieri o discuție cu M.-R.U. – venise aici fiert că T.B. îl primise pe Emil Ghițulescu, fost amabsador în Pakistan, pe care eu l-am refuzat constant și care

se voia ambasador în Afganistan, unde nu există ambasadă, și E.U. a propus să se înființeze o ambasadă acolo, în ciuda directivelor lui Ungureanu –, care îmi spune că i-a trimis sute de punctaje pe problematica lansată de T.B...

O atmosferă greu de digerat a fost cea din timpul participării la a 60-a sesiune a Adunării Generale a O.N.U., în septembrie 2005. Nu mai era vorba de observații critice, de greșeli, ci de un om cu nervii întinși la maximum, care emana o presiune inexplicabilă și care jignea fără urmă de autocontrol. Nimeni nu înțelegea ce se întâmplă, de unde o permanentă stare conflictuală. Nici nu mai conta ce spune. Eram imuni la atâtea răbufniri. Orice am fi făcut, protesta. Nu comunica ce dorea. Probabil că nici el nu știa, dar ne punea în situații în care nici măcar nu îți era limpede cine ar fi trebuit să prevadă sau să cunoască ce urma să se întâmple. Să spui că era capricios ar fi fost un compliment.

San Francisco. 15 septembrie 2005. Seara, fiecare a invocat oboseala și ne-am retras în camerele noastre, refuzând să rămânem la un pahar de ceartă cu T.B. Eram surescitați, așa încât nici vorbă de somn. Cu riscul ca S.P.P.-ul să ne trădeze, o invităm pe Anca la noi, în apartament. Am luat fiecare câte un Martini. În cameră se afla un telescop. Ne-a atras ca magnetul și am început să privim cerul, străzile din San Francisco. Nici unul dintre noi n-a comentat atitudinea lui T.B. Ne-a prins bine să ieșim din obsedantele teme de la

Cotroceni. Dimineață, la micul dejun, mă așez la aceeași masă cu Claudiu și Anca. Brusc, apare T.B. Se așază la masa noastră. Începe să ne facă reproșuri. Mâncarea îmi stă în gât. Mă ridic. El continuă: „Nu mă respectați deloc! Măcar pe Președintele țării, dacă pe mine n-aveți de gând!". Îmi iau farfuria și mă îndrept spre bufet. Un pretext ca să mă mut la altă masă. Explic cât pot de politicos: „Măcar când mâncăm să nu ne mai tot certați". Ne spune că se simte jignit că la *lunch*-ul dat de oamenii de afaceri americani participă și secretara lui. Anca Ilinoiu dă să îi explice, dar eu nu mai aud. Stolojan mă privește uluit. Când urcăm în mașină, se apropie unul dintre S.P.P.-iști și îmi spune că Președintele mă cheamă în mașina lui. Răspund că nu mai e timp de transfer, că blocăm traficul. Stolojan îmi spune că trebuie să îl înțeleg și pe Băsescu. Nu răspund. Mi-e silă să iau masa de dimineață într-o astfel de atmosferă, oricât de Președinte ar fi. Mi-e greu să mai suport modul în care tratează toată echipa.

Sunt rânduri scrise în Caietul Albastru. Și scene similare se vor repeta, cu intensități variabile….

Andrei Pleșu mi-a spus că prețuiește bunătatea drept calitate fundamentală a omului. Nu întâmplător a spus-o. Se referea la Președinte, fără să îl nominalizeze. Sunt tentată să îi dau dreptate: Traian Băsescu poate fi bun, dar nu are bunătatea ca trăsătură de caracter. Chiar și așa, în momentul în care Andrei era pe punctul de a pleca de la Cotroceni, eu încă îi dădeam șanse de câștig Președintelui.

*

Noiembrie 2006. Mă aflu în biroul meu cu Tania Radu, Marina Constantinescu, Mircea Mihăieș și Horia-Roman Patapievici. S-a terminat festivitatea de decernare a Ordinului Național „Serviciu Credincios“ în grad de Mare Cruce lui Mihai Șora. Festivitățile de acest tip nu sunt marea mea slăbiciune și, dacă pot, le evit. Îmi par ușor ridicole și cam toată audiența e solemn-stânjenită. Ca și cum ar confirma această stare de fapt, medalia s-a încăpățânat să nu stea prinsă în pieptul filosofului, căzând de două ori la picioarele Președintelui. Șeful serviciului de protocol de la Cotroceni a remediat până la urmă situația, fixând medalia cu un bold.

Le ofer invitaților mei cafea și prăjituri. Îmi face plăcere să îi revăd, mai ales pe Marina, cu care m-am intersectat sporadic după terminarea facultății. Sună telefonul. „Ce faci? Cu ce te ocupi?“, mă întreabă Președintele. Îi spun că sunt în birou cu invitații de la ceremonie. „Bine“, zice. Și închide. După câteva minute revine. „Haide cu invitații tăi pe la mine, dar nu stați mult, că aduc ghinion. Ai văzut ce a pățit Constantinescu.“ Și râde singur de glumă. Eu evit, ca să nu fiu pusă în situația de a explica buna dispoziție subită. Doamnele refuză invitația politicos. Mergem în biroul Președintelui. E prima întâlnire de acest gen, colocvială. Cu Horia Patapievici se mai văzuse, dar în contexte formale. Binedispus, oferă un pahar de

vin. Și, de la cele cincisprezece minute prevăzute, ajungem la cel puțin o oră. Intelectualii, care nu purtau încă la rever eticheta de „băsiști", sunt cuceriți de șarmul Președintelui. Plecăm de acolo spre seară. Pe aleile Cotrocenilor, pașii noștri sunt acoperiți de admirația manifestată zgomotos de grup. Traian Băsescu n-a avut nevoie să citească nici Hegel, nici Heidegger, nici măcar pe Cărtărescu integral, ca să îi cucerească.

Președintele nu manifesta o preocupare specială pentru intelectualitate, cultură, oamenii ei. În agenda lui personală, teatrul, filmul, cartea ocupau un spațiu modest. Nu fac această remarcă reprobator. La temperamentul lui, nu putea să se detașeze de cotidian. Pentru a viziona un film, a vedea un spectacol de teatru, a citi o carte era necesar un abandon temporar, într-o lume din afara lui. Meditația, reflecția nu erau atributele lui. A gândi nu e totuna cu a medita. A gândi strategii, planuri de atac, de cucerire nu lasă loc meditației. Nu avea răbdare să privească proiecții artistice, doar realitate, exprimată prin știri, dezbateri și în care să dețină roluri.

În campanie nu a considerat necesar să formeze un grup de sprijin, de susținători, de elite care să îl recomande pentru vot. A respins ideea formării acestui pol de susținere în jurul candidatului Băsescu pentru că părea un fals, o impostură de campanie. Abordarea lui era realistă. La urma urmei, nu era timp să umanizăm cultural candidatul și nici să schimbăm

părerile unora care îl vedeau ca pe o pacoste. Textele lui Mircea Mihăieș sau Sever Voinescu nu îi erau deloc favorabile înainte de a ajunge președinte. Iar în campanie exploatezi ceea ce e bun, nu consumi energii și timp cu ceea ce se dovedește a fi un handicap.

Ca primar, a avut în subordine teatre, dar nu era un consumator al actului de cultură. Însă nici nu privea cu aroganță o lume care nu îl captiva. Pur și simplu, nu se deranja din pricina ei și nici cu ea. Mircea Dinescu a fost printre puținele figuri culturale care l-au frecventat. Era amuzant, avea idei trăsnite și nu dădea niciodată sentimentul că e stânjenit de personalitatea lui Băsescu. Era de o naturalețe aproape agresivă. Iar Băsescu era surprinzător de tăcut. Vorbea doar Dinescu.

Cred că, în relația cu intelectualii, cei care au greșit au fost aceștia, și nu invers. Nu Președintele a fost de vină că au primit eticheta de băsiști, ci chiar ei, printr-o admirație necritică. Pentru Traian Băsescu, relația cu elitele a apărut mai degrabă dintr-o necesitate impusă de evenimente, și nu dintr-o nevoie personală. Până în final, cred mai degrabă că evoluția relației cu aceștia nu a făcut decât să îi confirme opinia: simpatici, dar ineficienți. Băsescu-marinarul judeca lucrurile pragmatic, iar pragmatismul lui nu permitea o emoție romantică, spontană, nu accepta slăbiciuni de percepție și interpretare, confesiuni riscante sau mărturisiri vulnerabile, la un pahar de vorbă.

*

Prima mea discuție cu el despre „literatură“ a fost în campania prezidențială din 2004, după apariția editorialului „Baroane!“ al lui Mircea Cărtărescu, în *Jurnalul Național*. În aceeași seară, avea emisiune la Marius Tucă.

Înainte de o pauză publicitară, Tucă îl întreabă dacă a auzit de Mircea Cărtărescu. Prompt, răspunde: „Nu!“. Mirare. Ce să fac? Să intru peste el în studio? Pauză de publicitate. Intru în studio. Nu mai țin cont de Tucă și încep să turui: „Cum nu îl știți, am vorbit astăzi de editorial, l-ați citit…“. Tucă se uită cu plăcere la scenă. Traian Băsescu îi cere să revină asupra întrebării. Tucă, în stilul caustic care l-a consacrat, precizează că revine dacă spune ce s-a întâmplat în pauză. În fine, este reținut primul răspuns: Traian Băsescu nu știe cine e Cărtărescu.

După această scenă, la câteva zile, urmează o altă emisiune. Eram aproape sigură că nu va scăpa de o întrebare despre Mircea Cărtărescu. Editorialul acela făcuse vâlvă, devenise marcă pentru „baronii“ lui Năstase.

Îl întreb dacă acum știe cine e Mircea Cărtărescu. Îmi aduc de acasă toate cărțile profesorului meu de seminar. Traian Băsescu are o memorie vizuală foarte bună. Chiar și atunci când primește punctaje scrise, reia ideile principale, aranjându-le într-o ordine proprie, pe hârtie. Scrie cu litere mari, de o șchioapă, cu stiloul cu peniță ce lasă tușe groase. Nu sper să

memoreze toate titlurile cărților, dar sper că, avându-le în față, reține mai ușor titluri. Îi las volumele pe birou și mă retrag, ca să se pregătească pentru emisiune. Revin după treizeci de minute. Traian Băsescu, care are ritualul lui înainte de interviurile televizate, stă pe fotoliu și citește din Levantul. *Îmi declamă câteva versuri.* Levantul *nu e o lectură ușoară. Nici „limba" folosită. Cu toate astea, e fascinat de cum „sună". Cărtărescu i se pare „talentat".*

După câteva luni, ajuns la Cotroceni, la primul 8 Martie, dăruim *De ce iubim femeile* doamnelor și domnișoarelor. Faptul că după zece ani a răspuns că citește *Levantul* m-a făcut doar să zâmbesc, fără maliție.

Nu cred că aș fi inclus în agenda lui Traian Băsescu relaționarea specială cu elitele culturii, dacă evenimentele nu ar fi cerut-o. Raționamentul ține exclusiv de natura lui și de parcursul lui politic. În spațiul public, s-a profilat ca o persoană solitară, un ins care se recomandă pe sine doar prin sine însuși, fără alte artificii. Ideea atașării intelectualității unui om politic, unui program politic se impusese odată cu Emil Constantinescu. Și, fără să fie nevoie să intru în amănunte, cei doi erau perfect incompatibili.

Odată cu cooptarea lui Andrei Pleșu în echipă, natura sa aculturală s-a mai estompat. Dar Traian Băsescu păstra aceeași rezervă când venea vorba de spiritul de sacrificiu al intelectualilor și devoțiunea de care ar fi în stare, dincolo de persoanele lor. În această privință, chiar dacă nu îl susțineam vizibil, îi împărtășeam o parte din păreri. Narcisismul și egolatria nu sunt

caracteristice doar oamenilor politici, marilor figuri ale istoriei. Cartea *Intelectualii*[1] a lui Paul Johnson, recomandată de Andrei spre lectură, este o sinteză bună în acest sens. Când relația era deja compromisă, Traian Băsescu, nemulțumit de faptul că nu îi dădea „propoziții memorabile", ci doar „dosare tehnice", mi-a spus: „Andrei va pleca atunci când îi convine lui, nu mie". Și, într-o anumită măsură, lucrurile puteau fi văzute și așa. Andrei a acceptat doar acel compromis care i-a fost cerut după scena din avion, la întoarcerea de la Berlin, care a pecetluit finalul colaborării.

Ne întorceam la București, după vizita în Germania. Avem toate motivele să fim destinși, mulțumiți. Întâlnirea cu Schröder nu a fost cea mai ușoară vizită din agenda politicii externe. Cu toate acestea, Președintele e din nou în starea lui de burzuluială patologică. Andrei Pleșu îi arată documentul care urma să fie semnat la Luxembourg pe 25 aprilie 2005, la Abația Neumünster – Tratatul de aderare a României și Bulgariei la Uniunea Europeană. Din partea României, semnau Președintele, Traian Băsescu, premierul, Călin Popescu-Tăriceanu, ministrul Afacerilor Externe, Mihai-Răzvan Ungureanu, și negociatorul-șef cu Uniunea Europeană, Leonard Orban. Traian Băsescu îl întreabă pe un ton neamical de ce trebuie să semneze alături de ceilalți. Asta era problema: de ce nu e suficientă doar semnătura lui pe un document istoric. Andrei nu are o explicație. Din acel

1. Paul Johnson, *Intelectualii*, Editura Humanitas, 2012, traducere de Luana Stoica.

moment, Președintele se enervează vizibil și nu se sfiește să comenteze jignitor, cu toată asistența prezentă în compartimentul din avionul prezidențial, unde se afla inclusiv ambasadorul Germaniei la București. Situația devine penibilă și greu de înțeles. Andrei se îndreaptă spre Leonard Orban, care îi răspunde că e vorba de o cutumă impusă de U.E.: cu cât mai mulți semnatari, cu atât mai multă responsabilitate și implicare din partea autorităților. Îi sugerez să nu mai continue discuția în acel moment. Teama mea era că disputa va escalada periculos. Aterizăm și Președintele se pregătește pentru declarația de presă. Andrei se apropie, ca să îi ofere informația cerută. Traian Băsescu îl respinge brutal. Nu are nici o justificare rațională pentru comportament decât o meschinărie stupidă. Plăcerea de a umili. În ziua următoare, Andrei își anunță demisia.

Andrei Pleșu a amânat demisia cu o lună, după ceremonia semnării documentelor la Luxembourg. Atât i-a cerut Traian Băsescu: să nu demisioneze până nu se încheie acea etapă pentru parcursul european. Și Andrei Pleșu a acceptat. Traian Băsescu spera să revină asupra deciziei. Deși în perioada de până la plecare tonul și privirea Președintelui se înmuiaseră, realizam că nu știe cum să folosească persoane ca Andrei Pleșu și Renate Weber. Începeam să simt anumite aspecte ale colaborării instituționale, dar și umane ca pe niște poveri greu de dus.

2 mai 2005. Mă întreb: tuturor le e groază când trebuie să meargă la serviciu, după câteva zile de

repaus? Mie mi-e groază uneori, chiar și fără repaus. Când eram ziarist, nu aveam deloc apăsarea asta, ba din contră. Acum, parcă mă îndrept spre un loc unde ar trebui să mă întâlnesc cu vampiri. Nu știu dacă e vârsta (să fi devenit mai comodă, mai burgheză?) sau e cu adevărat greu și tensionat. Pleșu e ca și plecat. Îmi va lipsi. E plin de umor și bun-gust și, în egală măsură, un atent observator. E mult mai critic decât Băsescu, mai crud în aprecieri (vorbește despre Băsescu ca despre un „leu turbat, plin de cruzimi, o vietate fără contururi umane"), dar manierat. Cred că asta l-a deranjat cel mai tare (lipsa de maniere) și pe deasupra sunt total incompatibili. T.B. îl consideră „un geniu în viață" pe Pleșu, dar nu un model. Discută cu el, dar nu îl ascultă.

Un singur lucru mă va umple de amărăciune, când mă voi gândi la Pleșu: că nu a putut fi convins să mai aștepte și a plecat când pluteau atâtea întrebări în aer. Iar plecarea lui, oricât am argumentat-o printr-o sănătate fragilă, va isca foarte multe comentarii și semne de întrebare. Povestea cu răpiții din Irak încă nu s-a finalizat, curentul e ușor negativ, ca să nu spun ostil lui T.B., iar plecarea unui om de calibrul lui Pleșu pică rău.

Mă înfurie momentul, dar aș proceda și eu la fel ca Andrei. Îmi spune să mă gândesc bine: el e bătrân și se întoarce la preocupările lui, dar eu s-ar putea să am nevoie de perioada asta. Aș vrea să îi dau lui mai multă dreptate decât mie. Mă simt foarte obosită și, culmea, foarte tristă. Încerc un sentiment de spaimă și nesiguranță. Expunerea zilnică la o presă extrem de

violentă (am devenit clienta *Academiei Cațavencu,* într-o formă pe moment acceptabilă; ziarul *Azi* mă face în fel și chip), faptul că echipa e ușor dezechilibrată (pleacă Pleșu, rămâne E.U.), că provocăm o grămadă de reacții, că sunt prea multe lucruri negative de parat (de la episodul cu casa din Mihăileanu, parcă am luat-o în jos, pe derdeluș), că Alianța e șubredă... aș putea să tot înșir...

3 mai. Aștept o primă discuție cu Președintele, după patru zile de tăcere. Nu sunt foarte doritoare, dar trebuie să îmi găsesc cheful. Am pregătit deja comunicatul despre Pleșu, aștept doar să fie semnat decretul. A trecut azi-dimineață pe la mine, i-a dat lui Filip o carte veche, religioasă, cu litografii foarte frumoase. Arată bine, cu o mină pozitivă, în așteptarea unei perioade foarte liniștite. Îl invidiez sincer. Chiar și starea mea de acum – ușoară lehamite, amestecată cu îngrijorare și spaimă (ăsta e un sentiment care mă revoltă și mă împietrește în propria mea contemplație: cine sunt și cum am ajuns aici) – e încă un argument în plus să îl invidiez că pleacă. Ar trebui să îi propun Președintelui să treacă prin Piața Universității, unde sunt standuri cu ocazia Zilei Presei. Nu cred că va accepta. Mă va privi acru și se va strâmba. Va pleca pe 1 iunie în Japonia, la Expo Aichi 2005 de la Nagoya, unde se organizează Ziua Națională a României. Am încercat să îl conving să ia și presa. Nu vrea. Nu îi pasă. Nu vede rostul. El are principii, iar principiile lui spun că nu trebuie să ia presa. Să vină singuri, dacă vor. Pleșu îmi spune, cu un zâmbet drăcesc plin de subînțelesuri și satisfacții perverse, că a auzit

zvonul că în locul lui ar aduce-o pe „blonda de la Integrare“, cea de la Primărie, care a picat la audierile în comisie. Ce echipă de aur vom fi!

Încheiam anul 2005 într-un conflict general: Guvernul, propriul partid, presa, societatea civilă. Primul efect pe care l-am bănuit, după plecarea lui Pleșu, și care speram să nu lase urme pe termen lung a fost deteriorarea relației cu societatea civilă, cu cei care erau cunoscuți drept „gedesiști“. Liiceanu m-a sunat la câteva zile după demisie, cu rugămintea să îi spun ce s-a întâmplat. Andrei nu îi dăduse prea multe detalii, ba chiar le evitase, din ce înțelegeam, dar era îngrijorat de ceea ce suspecta a fi în spatele acestei retrageri: un comportament necuviincios din partea Președintelui. Nu eram eu în măsură să ofer detalii. În mod normal, i-aș fi luat apărarea lui Traian Băsescu, deși știam că Andrei nu a plecat dintr-o toană. Mai știam însă că nu l-a gratulat pe Președinte la plecare. I-a scris un text spre aducere-aminte în care îi spunea la final: „Veți rămâne singur, domnule Președinte“. Înainte să îl avertizeze, i-a descris și maniera de a se raporta la cei din jur: „Aveți nevoie de ordonanțe, nu de consilieri“.

*

Sunt o persoană destul de severă. Nu îmi lipsește spiritul critic, ba aș zice că îmi prisosește. Nu socializez cu plăcere, dar reușesc destul de bine, dacă mi se cere. Încerc să limitez relațiile doar la ceea ce e

necesar și îmi impune locul de muncă. Altfel, cercul meu de prieteni e extrem de restrâns. Mă irită persoanele care bârfesc cu scop, cei pentru care bârfa e un instrument de a face rău. Cu Traian Băsescu n-am practicat nici măcar „bârfa" de plăcere, de divertisment. Foarte rar l-am auzit povestind aspecte concrete din viața unuia sau altuia. Ceea ce făcea însă, cu voluptate, era să caracterizeze. Dacă spunea despre cineva că e „borfaș", nu știai pe ce se baza afirmația. Nu relata întâmplarea care susținea opinia. Aflai doar concluzia. În mare parte, știam ce păreri avea și trebuia să fiu foarte atentă să nu îngroș, chiar și cu o mică grimasă, acele analize care nu favorizau un om, o situație. Traian Băsescu e o persoană influențabilă, deși atitudinea nu ar lăsa să se bănuiască asta. Nu trebuia să-i cunosc agenda ca să-mi dau seama cu cine s-a întâlnit. Abordarea ulterioară oferea indicii despre cine mai poposise prin biroul lui.

Grupul de Dialog Social nu era locul pe care ținea morțiș să îl frecventeze. Avea sentimentul că e un club de pierdut timpul în dezbateri sterile, populat cu oameni care au o părere prea bună despre ei în raport cu „muritorii". Pe mine mă încurca în relaționarea cu membrii G.D.S. – atât cât îi întâlnisem în diverse ocazii – o prețiozitate comportamentală, un tip de infatuare voit afișată. Discuțiile păreau o tragere la răspundere, iar această „urechere" devenea supărătoare și bloca dialogul, chiar dacă propunerile lor erau sustenabile civic. În nici o altă situație nu se potrivea mai bine zicala „Tonul face muzica".

Rodica Palade a solicitat un interviu pentru revista *22*. Simt și acum, după atâția ani, neliniștea care m-a stăpânit în tot timpul dialogului dintre cei doi. Știam că doamna Palade nu îl va menaja și știam că nici el nu va tolera vreo „aroganță“ intelectuală. Nu l-am convins ușor să acorde interviul. Faptul că nu aborda discuția cu plăcere era mai mult decât evident. Interviurile care îi făceau plăcere le acorda în biroul lui. De data aceasta, a ales Biblioteca. Era și un fel de sarcasm în această opțiune. Interviul a avut momentul lui dur, relatat ca atare în revistă. Ba chiar cred că doamna Palade l-a relatat înainte de a fi publicat, pentru că mă sunase Andrei să mă întrebe dacă e adevărat răspunsul pe care l-a dat Președintele. Era adevărat, dar consideram că trebuie să îl susțin. Începea să devină apăsătoare „hărțuiala“ civică. Ține de o psihologie elementară, îmi spuneam, să cauți un echilibru în această atitudine, dacă într-adevăr vrei să ajuți. Nu încurajam nici genul care e mereu în starea de negare, filipice necontenite, dar nici admirația bovină, umedă. Din păcate, așa cum au evoluat relațiile dintre Președinte și intelectualitatea gedesistă, echilibrul a fost evitat. S-a trecut de la respingere și suspiciune, în ceea ce îl privea, la o admirație necenzurată, care i-a făcut mai mult rău decât bine lui Traian Băsescu. În al doilea mandat, mai ales spre final, sentimentele inițiale s-au schimbat. Respingerea și suspiciunea au luat forma dezamăgirii.

*

Cred că cele mai multe așteptări le-am avut de la „băsiști". Să mă explic.

Critica are sens atunci când e făcută de cine trebuie și mai ales când trebuie. Critica adversarilor arareori poate fi acceptată ca o critică „bună". Toți au dreptul la idiosincrazie, iar aceștia trebuie tratați cu îngăduință, pe alocuri ignorați. Altfel, riști să cazi în păcatul isteriei (reacție ce ar trebui să fie specifică femeii, căci isteric vine din latinul *histerum*, adică posesor de uter) sau, mai rău, într-o depresie acută.

Critica „bună" vine din partea celor care te susțin, care cred în ideile tale, în forța ta de a face posibil binele. Ceea ce am putut să constat din experiența mea politică de până în prezent e că această critică este suspendată exact în perioadele cele mai importante, de formare a liderului. În perioada de început a liderului, susținătorii au o predispoziție maladivă de a scuza toate derapajele, toate necuviincioasele apucături. Scuzele apar ca urmare a folosirii în exces a comparației. Celălalt e mai rău! Celălalt e mai dizgrațios, mai lacom, mai nerușinat. Are și al nostru ceva tendințe, dar, prin comparație, e acceptabil. Apoi, desigur, scuzele pot fi foarte bine decriptate privind la interesele aplaudacului. Un post, o speranță, un locșor călduț în hamacul puterii.

Din păcate, comparația dintre „un rău mic" și „un rău mare" are un singur efect: înrăutățirea condiției răului

mic până devine și el mare. În cel mai bun caz, se poate înregistra o stagnare în starea de „rău mai acceptabil". E ca și cum un părinte și-ar scuza corigențele copilului prin comparație cu repetența copilului din vecini. Într-adevăr, prin comparație, a fi corigent e mai bine decât a fi repetent. Dar tot despre mediocri vorbim.

Sunt foarte mulți „băsiști" pe care îi știu de aproape și care au păcătuit în acest metabolism politic acceptând să scuze parcursul: tot din cauza comparației sau, în cel mai inocent caz, datorită speranței că răul mic va deveni bun prin sine însuși. Sunt și „băsiști" care au riscat să critice, la început în privat, apoi, cu o anumită grijă la nuanțe, în public. Diagnosticul a fost imediat pus: trădător. Și de o parte, și de alta: de susținători, pentru că nemernicul profitor se dezice de cel care i-a dat o șansă (chiar dacă situația nu era deloc așa, dar când vine vorba să împroști nu mai contează în ce fosă îți înfunzi propriul picior), de detractori, pentru că profitorul nu a spus de la bun început.

La final de mandate Băsescu, mulți se arată dezamăgiți, dintre care unii s-au decis să fie vocali public. Nu sunt din categoria celor care scuză greșelile, eșecul, ratarea, prin alții. Dar să-i dăm Cezarului ce-i al Cezarului: și „băsiștii" care au avut acces direct la sursă, care au văzut derapajele, deraierile, care au auzit, unii chiar au simțit pe propria piele, au partea lor de vină în acest final sulfuros a zece ani de mandat. Atunci când trebuiau să o facă, în pionierat, au preferat să stea în comparație, trecând cu vederea derapaje inavuabile.

În final, problema e alta. Se intră într-o altă eră. Post-Băsescu. Se pare însă că istoria se repetă. Aplaudacii s-au strâns în jurul noilor lideri și li se spune că e bine pentru că adversarul oricum e mai rău. Când tocmai toarnă Ionel dulceața în șoșonii românului, madam Popescu spune amuzată: „Nu e frumos când sunt musafiri!". Și sfătuitorii dau cuminte din cap: Să nu supărăm pe domnul!

Priviți la aplaudacii din preajmă și veți ști ce lider se arată. Cu echipe și lideri care se iubesc atât de mult, încât și propria umbră e alungată ca să nu creeze vreun dezavantaj de lumină întunericului, vom repeta dezamăgirile.

*

Cu interviul pentru revista *22*, din iulie 2005[1], a apărut tema condamnării comunismului. De la prima întrebare, am simțit opoziția Rodicăi Palade. Îl asemuia cu Lukașenko, Președintele belarus, îi reproșa graba cu care voia să își subordoneze Serviciile, atitudinea autoritară cu presa. Traian Băsescu o întreabă dacă Președintele are dreptul la replică. „Are", zice doamna Palade. Cu o privire răutăcioasă, mulțumește că i se face această favoare și precizează că nu critica îl deranjează, ci jignirile. Apoi, momentul-„cheie" al interviului, când e întrebat de ce nu condamnă comunismul și de ce ar avea nevoie ca să o facă. „De un

1. Interviul a fost publicat în numărul din 12-18 iulie al revistei.

document“ elaborat de o comisie, așa cum s-a făcut în cazul Holocaustului, răspunde Băsescu. Și doamna Palade scoate dintr-o geantă, abandonată la piciorul mesei, *Cartea neagră a comunismului*[1]. Tensiunea se acumula periculos. Băsescu privește cartea și o împinge ușor la marginea mesei. „O am și eu în bibliotecă.“ Și discuția a continuat, din ce în ce mai aspru.

Rodica Palade era absolut impresionantă pentru cum lupta în acea cauză: condamnarea comunismului. Traian Băsescu l-a invocat de vreo câteva ori pe Ticu Dumitrescu. Rodica Palade i-a curmat avântul: a-l cunoaște pe Ticu Dumitrescu nu e suficient ca să vă creditați o atitudine anticomunistă, îi spune printre rânduri. Doamna Palade parcă intuia ceea ce urma să se întâmple în primăvara lui 2006, când Ticu Dumitrescu nu va fi susținut de P.D. la conducerea C.N.S.A.S. Băsescu a redus lucrarea lui Tismăneanu *Stalinism pentru eternitate*[2] la „părerea unui autor“ și a refuzat-o ca probă. A propus o comisie, o lucrare științifică și apoi condamnarea. Rodica Palade i-a reproșat că birocratizează și că nici măcar nu a văzut Memorialul de la Sighet. A fost probabil cel mai lung interviu la care am asistat, într-o atmosferă la limita disprețului protocolar. Era o chestiune de zile până la

1. Lucrare a istoricului francez Stéphane Courtois, a cărei traducere în limba română apăruse la Editura Humanitas în 1998.
2. Vladimir Tismăneanu, *Stalinism pentru eternitate. O istorie politică a comunismului românesc*, Editura Polirom, 2005, traducere de Cristina Petrescu și Dragoș Petrescu, postfață de Mircea Mihăieș.

publicarea interviului, care urma să antagonizeze și mai tare relația cu societatea civilă.

Traian Băsescu era de părere că acești oameni practică un talibanism periculos. Era revoltat de presiunea pe care o exercitau și de aerul că ei dețin adevărul. Condamnarea comunismului chiar nu o considera o prioritate. Cum pentru el ideile bune se măsurau în efectul lor asupra mulțimii – și nu doar asupra unor grupuri izolate –, nu vedea un mare câștig din acest gest. Și, cu cât se încuraja afirmând că obsesia acestor oameni nu e obsesia țării, că mulți cetățeni au devenit nostalgici după perioada ceaușistă – ceea ce părea să fie adevărat, după procentul în creștere dat de sondaje – și pentru că unul ca Emil Constantinescu a fost un incapabil „profesoraș cu fumuri de mare lider regional", cu atât abordarea temei aruncate pe masa Cotrocenilor de revista *22* devenea mai spinoasă.

După câteva săptămâni de la interviu, Președintele a plecat în Bucovina, la socri. Am vorbit la telefon și i-am sugerat să facă o vizită la Sighet. Nu era prea departe și am fi putut începe să mai domolim spiritele, mai ales că, după apariția interviului, comentariile defavorabile au îngroșat și mai mult aspectele negative ale temei. A acceptat că e o idee. A doua zi m-a sunat. Fără să-mi spună de ce, a respins vizita la Sighet.

> 17 august 2005. „Nu am chef" – aceasta a fost replica pe care mi-a dat-o la sugestia de a merge la Sighet. Nu susțin că T.B. trebuie să aibă mereu „chef", dar, ca Președinte, mă aștept ca acest chef să fie mult mai

restrictiv. Funcția l-ar obliga să își controleze „cheful". Societatea civilă este ușor ironizată și minimalizată de T.B. Nu are timp să discute cu ei sau măcar din când în când, o dată la șase luni, să-și facă timp să îi asculte, să schimbe impresii. E acea societate civilă care, în lipsă de altceva, nu pentru că l-ar fi iubit pe Băsescu, l-a susținut, atacând consecvent și concertat P.S.D. Acum se ferește de ei și crede că trebuie susținut obligatoriu, pentru că e Președinte.

După eșecul întâlnirii cu Rodica Palade, m-am convins ca nu mă înșelasem deloc când am perceput iritare din partea lui T.B. Vede în G.D.S. o grupare care trăiește din exercițiul disidenței față de putere – de aici o abordare atât de inflexibilă, când vine vorba despre cauzele Grupului. Și totuși, până una-alta, în acest moment Băsescu e singurul care are datele necesare să schimbe cârma. Dacă va face tot ce a spus, încă va fi bine. Dar, dincolo de aceste impresii, cred că cei de la G.D.S. își au rolul lor și mai cred că Pleșu are dreptate observând că acel 1% care l-a ajutat să se distanțeze de Năstase vine de la ei, pe fondul discursului antisistem, anticomunist. Tocmai de aceea am propus un dialog cu ei, să le câștigăm o minimă încredere, să mai reducem din reacția viscerală față de el, care nu doar că nu provine din lumea lor, dar nici nu caută să o înțeleagă. De aceea am și sugerat să viziteze Memorialul de la Sighet. Nu am avut mare succes de la început, apoi în discuția cu Traian Ungureanu am reușit să câștig ceva teren. A rămas că miercuri se va duce din Bucovina spre Sighet. Asta mi-a comunicat și luni seara, de la Putna.

A intervenit însă cazul Udrea[1], care probabil l-a indispus, și mai cred, fără dovezi, doar bazându-mă pe instinct, că reîntoarcerea ei la Palat a grăbit și revenirea lui. Așa că marți dimineața, la ora 9, m-am trezit cu vocea Președintelui, din zilele extrem de proaste. Mi-a spus că vine direct la București. Nu voiam să cunosc motivele și nici nu știu dacă mi le-ar fi spus, dar i-am sugerat să se oprească la Sighet în drum spre casă. Răspuns prompt: „Nu am chef". Cu chef să las totul baltă, i-am spus „La revedere".

Nu e prima oară când lucruri care țin de agendă se amână pentru că n-are chef. Sau expediază prin „Sunt Președinte" lucruri care nu cadrează absolut deloc cu funcția. Îi pare de ajuns pentru a justifica petreceri de seară la terase până la două noaptea, fiind printre ultimii care părăsesc locurile de relaxare prezidențial-băsesciană, dansuri repetate, el, care se plânge că nu-i place să danseze, expunere la soare în mod agresiv, până se face tuciuriu.

E greu să mă raportez altfel decât critic la ceea ce face în ultimul timp. Calități mari, derapaje la fel de mari. Îmi pierd răbdarea pentru că în șapte luni, în loc să ajustăm și să cizelăm haina, mai degrabă căutăm motive care să scuze, nu-i așa, toate chefurile de a nu face sau de a-i obliga pe toți să se raporteze la bioritmul lui. Singurul atu al acestui om, pentru tot mandatul, e

1. *Evenimentul Zilei* începe publicarea unor articole care aveau drept subiect conexiunile dintre soțul doamnei Elena Udrea și „mafia personală a lui Adrian Năstase". Campania a început pe 15 august 2005, iar primul articol s-a numit „Cocoșul dintre Traian Băsescu și Adrian Năstase".

lupta cu sistemul corupt, cu cei care s-au întins ca o plagă fără să dea socoteală nimănui. Orice fisură în acest program dărâmă, cărămidă cu cărămidă, construcția. Și pare că atitudinea lui se îndreaptă spre un fel de autoritate leșioasă, cu izbucniri orgolioase, care nu au decât ținte colaterale, personale, selectate după cheful de seară sau de dimineață sau după culoarea părului. Nu avem un drum clar, avem furii de moment și întreținem false războaie mediatice și replici gratuite, care conturează din ce în ce mai bătător la ochi o hârjoneală imatură și supusă chefului chefuit.
Vorba lui Renate Weber: *Quo vadis?*. Are omul ăsta viziune, știe ce vrea, în afara unor războaie mici, de uzură, cu Tăriceanu sau cu Lavinia Șandru sau cu Vali Nicolau[1] sau cu alte personaje, pe care nici nu știi întotdeauna de unde să le iei?

Relația cu societatea civilă a fost tot anul 2005 înghețată. Nici un pas înainte, nici un pas înapoi. Pe 11 noiembrie scriu în Caietul Albastru: „Primesc reproșuri că nu se întâmplă nimic în demersul privind condamnarea comunismului". De abia în aprilie 2006 își va da girul pentru constituirea Comisiei Prezidențiale pentru Analiza Dictaturii Comuniste din România.

Îi place să fie deștept și să i se spună. Nu e un păcat de neiertat. Condamnarea comunismului o va face în momentul în care va deține în totalitate drepturile de autor. Se va comporta, ulterior acelui gest, ca și cum ar

1. Valentin Nicolau, fondator al Editurii Nemira, în acea perioadă președinte al T.V.R.

fi fost inițiativa lui. Foarte rar, societatea civilă, după ședința din Parlament din decembrie 2006, va mai revendica paternitatea inițiativei. Deținea impecabil arta de a-și însuși momentele „inteligente“ ale celorlalți. Acționa doar după ce era convins că nu va împărți cu nimeni „gloria“. Tocmai de aceea nici nu m-a mirat când, în al doilea mandat, a declarat că nu datorează nimănui nimic pentru toate campaniile lui câștigătoare sau pentru întâmplările bune din cei zece ani de mandat. Oamenii de partid aflați pe scenă în momentele victoriei erau acceptați cât timp puneau în lumină victoria lui.

*

Comisia pentru condamnarea comunismului a fost propunerea lui Claudiu Săftoiu. Numirea lui Vladimir Tismăneanu a fost tot propunerea lui Claudiu. Traian Băsescu le-a acceptat cu indiferență. Nu s-a mai opus, cum se întâmplase în faza inițială, dar ar fi o minciună sfruntată să susțină cineva că Traian Băsescu a făcut cu mult entuziasm și implicare acest demers. Comisia era pentru el o tragere de timp. În perioada aceea, întâlnirile cu Tismăneanu erau scurte și fără prea multe efuziuni. Când era anunțat de revederea cu acesta (Tismăneanu nu stătea permanent în țară), îi cerea lui Claudiu să managerieze el relația.

În ziua în care urma să prezinte declarația în Parlament, era încă îndoit că gestul trebuie făcut. Prima lectură a textului pe care urma să-l citească i-a accentuat și mai mult angoasa. Nu era de acord cu

toate propunerile și concluziile Comisiei. Și-a luat stiloul Mont Blanc și a exclus „exagerările", cum le-a numit. Era atât de furios cu câteva ore înainte de a citi documentul în fața Parlamentului, încât umblam ca pe ace, nu care cumva să anuleze tot. Mi-am luat laptopul din birou, m-am așezat docilă la măsuța din fața biroului lui și am fost de acord să lăsăm deoparte textul pe care îl avea în față și să rescriem totul așa cum consideră el potrivit. În Parlament s-a comportat impecabil, a trecut peste mascarada lui C.V. Tudor, a citit integral textul, chiar dacă îi lipsea cadența bună pe care o avea atunci când vorbea liber. Momentul acela a rămas unul dintre cele mai importante din istoria mandatului său. Și cred că este și singurul moment în care Președintele a suportat, în ritmul lui, influența intelectualității. „Forța contagiunii mentale este imensă și puțini oameni sunt capabili să scape de influența ei. Sub influența contagiunii, caracterele ajung la transformări de moment profunde", susține Gustave Le Bon[1].

*

Prima dată când a fost huidut în public s-a întâmplat în fața sediului C.N.S.A.S. Era pe fondul numirii lui Corneliu Turianu, în detrimentul lui Ticu Dumitrescu. A cui a fost de fapt propunerea e greu de lămurit. P.D. pasa vina în curtea Cotrocenilor, Traian Băsescu susținea că a fost inițiativa P.D., deși în acel moment

1. Gustave Le Bon, *op. cit.*

îl suspecta pe Ticu Dumitrescu că face jocurile P.N.L. mână în mână cu Dinescu, care e în afaceri cu Patriciu. Asta notam pe 4 aprilie 2006 în Caietul Albastru.

Momentul acela a fost un fel de kilometru zero. Relațiile încordate cu Guvernul, cu presa, cu societatea civilă, chiar și cu propriul partid începeau să devină din ce în ce mai vizibile și public.

Până spre finele anului 2006, atmosfera va deveni mai relaxată în relația cu grupul intelectualilor, ulterior catalogați „ai lui Băsescu". Târgul de carte organizat de Liiceanu a fost un prim moment de expunere publică asumată, la braț cu mediul cultural. Râsete, bună dispoziție, împrietenire sau reîmprietenire. Pleșu se ținea deoparte de această socializare. Prima reîntâlnire a celor doi a fost inopinată.

Am stabilit să ne vedem la o cină, eu, Andrei Pleșu și Gabriel Liiceanu. După vreo treizeci de minute de când ajung la terasa Museum, mă sună Președintele. Îi spun unde sunt și cu cine. Nu zice nimic, nu comentează. Andrei mă avertizează că va veni. Nu cred, preț de un sfert de oră, până când mașina cu girofar oprește în fața terasei. „Bună seara. Cu ce vă ocupați?", își face apariția râzând. Ia loc și preia controlul discuției.

*

La Cotroceni, uneori îi invita pe Horia-Roman Patapievici, Mircea Mihăieș și Traian Ungureanu. Adeseori, ca din întâmplare apărea și Elena Udrea. Nu mai

era angajata Administrației, dar asta nu reprezenta un impediment. Președintele oferea brânză, roșii, chifteluțele marca „Cotroceni". Discuțiile nu erau aproape niciodată politice. Sigur, nici literare sau filosofice. Îi plăcea să povestească cum fusese pe navă. Își reconstituia imaginea căpitanului care înfrunta valuri. Nu bârfea niciodată politicieni. Cel puțin, în perioada aceea evita să se pronunțe aspru în fața celor din afara Palatului despre Tăriceanu sau alți demnitari. Opoziția nici nu făcea obiect de discuție. Era cuceritor, avea mereu bună dispoziție, părea gazda perfectă. Domina dialogul. Rareori punea întrebări sau manifesta curiozități. Povestea.

Acum, când scriu toate acestea, impresia mea despre relația Președinte-intelectuali a suferit retușuri față de ceea ce credeam atunci. Am mijlocit, într-o mare măsură, apropierea între cele două părți. Izolarea și, într-un anumit grad, chiar și autoizolarea noastră deveneau periculoase. Reținusem expresia lui Pascal de Sutter[1], care vorbea despre „politica de bunker: izolat în citadela gândirii unilaterale, devine dificil pentru un conducător să păstreze contactul cu realitatea".

Ne hrăneam cu impresiile noastre, cu concluziile noastre, interferam din ce în ce mai puțin cu realitățile celorlalți. Zona culturală, academică, o consideram un spațiu care ne poate ajuta să găsim un echilibru între furiile noastre motivate și cele alimentate paranoid. Ne încărcam, acolo, în Palatul acela tăcut, cu o stare

1. Pascal de Sutter, *op. cit.*

negativă, care submina orice construcție bună pe termen lung. Spun „bună“ pentru că eram deja așezați – prin discursuri, atitudine, generare de acțiuni – doar în conflict. Speram că, intrând în dialog, dincolo de cadrul oficial vom găsi mai lesne tonul public și, mai mult, speram să găsesc aliați în temperarea pornirilor destul de personale.

Cred că Traian Băsescu i-a simțit mult mai corect decât i-am simțit eu și i-a folosit mult mai bine, ceea nu înseamnă obligatoriu mai onest. Pentru mine, lipsa tonului critic din partea grupului de intelectuali, odată împrieteniți cu Președintele, consimțământul nenuanțat față de tot ce spunea sau făcea, admirația manifestată aprioric au fost marea dezamăgire. Aproape că intram eu în opoziție cu ei. Începusem să am ezitări în a le cere să fie mai zgârciți cu aplauzele. Îmi era teamă că mă vor „pârî“ Președintelui: „Adriana nu ne lasă să vă admirăm“. Ceea ce speram eu – formarea de aliați în îmblânzirea Scorpionului – s-a spulberat definitiv, după ce Traian Băsescu a citit în Parlament textul care a consacrat condamnarea comunismului. Din acel moment, a fost imposibil să mai fac o remarcă critică la adresa lui Traian Băsescu cu intelectualitatea de față. Mă descurcam mult mai bine fără ei, când opiniile mele nu coincideau cu cele ale Președintelui. El recunoștea mult mai ușor când greșea decât intelectualii, care erau mereu dispuși să nuanțeze, să îl justifice, să găsească elemente care să confirme validitatea acțiunilor prezidențiale.

*

Traian Băsescu nu își refuză disimulările, dacă îl ajută să convingă publicul. Nu își modifică ușor, chiar aproape deloc, prima impresie pe care și-o formează despre oameni. Mai ales atunci când e de rău. Din bine spre rău, am văzut mai des, dar dinspre rău înspre bine, rar. Iar reevaluările nu reprezentau decât necesarul pentru a-și atinge obiectivele. Impresiile erau tot acolo, în forma inițială. Suspicios, nu acorda încredere reală unor oameni care l-au criticat mai ales în începuturile carierei lui. Îi ținea minte, folosea ocaziile pentru a-i convinge că e un om de ispravă, dar știa că în timp incongruențele reveneau. Iar această concluzie e susținută de aproape toate relațiile lui politico-sociale. Chiar dacă un timp, imaginea creată cu grupul numit ba al intelectualilor, ba al reformiștilor era una de bună vecinătate și compatibilitate în viziune și proiect, realitatea nu le-a confirmat prietenia politică declarată.

Mihail Manoilescu vorbește în *Etica politică*[1] despre schimbarea de opinii. Îl citează pe Victor Hugo când combate prejudecata consecvenței: „Prost elogiu pentru un om când i se spune: opinia lui n-a variat de patruzeci de ani… Aceasta înseamnă să lauzi o apă că e stătătoare, un pom că e mort; înseamnă să preferi

1. Mihail Manoilescu, *Etica politică*, Editura Spandugino, 2010, traducere de Elena Manoilescu, prefață de Vasile Morar.

stridia vulturului". Manoilescu adaugă o nuanță importantă: „Opinia unui om poate deci să varieze în mod onorabil, dacă conștiința sa rămâne neschimbată. Ceea ce e rușinos e să îți schimbi părerea pentru interesul tău și un ban sau un galon să te facă să treci de la alb la tricolor sau vice-versa".

Monica Macovei a devenit colaboratoarea lui preferată în grupul miniștrilor P.D. spre jumătatea anului 2005. A fost unul dintre „tehnocrații" susținuți de democrați la propunerea lui Traian Băsescu, iar această propunere va fi des invocată de Monica Macovei ca să sublinieze că el, Președintele, a avut nevoie de ea, și nu invers. Traian Băsescu, care, atunci când și-a început mandatul, își construia o echipă foarte puțin politică și mai mult tehnocrată, cu expertiză în domenii bine delimitate, cu recunoaștere în societatea civilă, a introdus-o și pe Monica Macovei în acea listă. Primele semne de incompatibilitate în abordare și atitudine au apărut destul de repede, ceea ce l-a și determinat să constate că în instituții politice lucrezi cu politicieni, nu cu „ongiști închipuiți". Nu nega capacitățile profesionale, dar nega altruismul și modestia înțeleasă în sensul susținerii unui proiect care să aibă pe altcineva vedetă, mai puțin pe ei, intelectualii. Traian Băsescu, care nu aprecia fundamentalismul manifestat al Monicăi Macovei, a descoperit eficiența acestui mod de a acționa odată cu intenția Cabinetului Tăriceanu de a promova Hotărârea de Guvern prin care se decidea vânzarea a 8% din acțiunile Petrom către salariați. Le-a pus atunci în vedere miniștrilor democrați să combată

în ședințele de Guvern actul normativ. Monica Macovei a fost cea mai aprigă și Președintele era mulțumit de combativitatea ei. Începea o colaborare apropiată, dar fără sorți de izbândă, pentru că cei doi erau incompatibili pe fond. Forma au reușit să o armonizeze, astfel încât amândoi, plus publicul, chiar au reușit să se păcălească pentru un timp.

Găsesc o însemnare din 22 aprilie 2006, ce surprinde un moment atribuit ca regie Monicăi Macovei de către Traian Băsescu, care i-a confirmat Președintelui că ei îi place să fie „victimă", „eroină", „vedetă".

> T.B. încearcă tot felul de dezamăgiri cu Monica Macovei și e supărat pe ea. Consideră că ea a pus la cale povestea cu aragazul, apoi i-a servit-o lui Mircea Toma, ca să o arunce pe piață. I se pare că îi servește tot felul de numiri prin Justiție, analizându-le și avizându-le cu Mircea Toma (pe care îl respinge de când e convins că acesta e plătit de Patriciu), o consideră mult prea obraznică, când spune în târg să nu uite că T.B. a chemat-o, nu ea a venit la guvernare.

Dinu Patriciu va fi piatră de moară pentru oricine se va întâlni cu el. Silogismul era simplu: vorbești cu Patriciu, ești la fel de ticălos și devii *persona non grata* pentru Cotroceni. Monica Macovei a primit un prim semnal în ianuarie 2006, când din senin au apărut în spațiul public informații despre întâlnirea din vara lui 2005 dintre Macovei, Tăriceanu și Patriciu. A avut câteva zile în care a tot trebuit să explice una-alta, Tăriceanu adăugând alte explicații care infirmau declarațiile ei.

Rămânea întrebarea de ce nu a făcut publică întâlnirea chiar ea, la momentul respectiv. Imaginea de justițiar, situată superior, deasupra partidelor și jocurilor politice, suferea o ușoară eroziune. Pe 29 ianuarie 2006 scriam:

> În drum spre Strasbourg, le-a spus ziariștilor că știa din 4 ianuarie de întâlnire și că el a întrebat-o pe Monica, nu Monica i-a spus lui. Este unul dintre oamenii cei mai slobozi la gură pe care îi știu. Spune lucruri pe care, dacă noi le-am spune, ne-ar cataloga idioți și iresponsabili. Apoi se miră câte circulă pe piață.

Pe Teodor Baconschi eu l-am propus spre angajare. La fel și pe Cristi Preda. De nici unul Traian Băsescu nu era prea încântat. Amândoi s-au autopropus la Cotroceni, după ce rămăseseră fără posturi în organigrama puterii. Primul nu avea nici un alt loc de muncă. Într-o discuție de dinaintea angajării, Baconschi mi-a explicat că era și într-o situație locativă nefericită.

Premierul Tăriceanu desființase postul de secretar de stat de la Ministerul Afacerilor Externe, pe care îl ocupase Baconschi, iar mandatul lui Preda nu mai fusese prelungit odată cu terminarea Anului Francofoniei (2006). Cred acum, am crezut și atunci, că Traian Băsescu și democrații erau doar niște ancore pentru cei doi. Simpatiile lor se îndreptau spre liberali, mai burghezi ca aspect și mai potriviți profilului lor. P.D. era privit ca un partid muncitoresc, agreabil pe ici, pe colo. Cât timp a putut fi folosit de majoritatea dintre cei care s-au alăturat echipei din Modrogan via Băsescu, s-a creat impresia publică de bună colaborare și cinstite

sentimente. De fapt, nici unii, nici alții nu și-au schimbat opiniile inițiale. Iar P.D. a acceptat prezența acestora pe liste de Guvern sau Parlament, mai ales pentru că le-a cerut-o Traian Băsescu. Care, la rândul său, avea nevoie de cosmetizarea imaginii muncitorești din preajma lui. Dar nu cred că a uitat vreodată, de exemplu, incidentul din China.

27 martie 2006. Suntem în avionul prezidențial, în drum spre China. La fereastră, secretarul de stat Teodor Baconschi. Îi ține locul lui Mihai-Răzvan Ungureanu. Citește Nicolas Bouvier, Rostul lumii. *Traian Băsescu îl privește cu coada ochiului, deloc apreciativ. De fapt, nu se plac reciproc și nu fac prea multe eforturi ca să mascheze asta. „Domnule secretar de stat, sper că nu vă deranjez din lectură, dar mă așteptam să îmi prezentați dosarul acestei vizite." Tonul e rece și taie aerul ca un ciob de gheață. Baconschi nu pare foarte impresionat. Răspunde lent la admonestarea sesizată în vocea Președintelui. Pentru cei din echipa de la Cotroceni e limpede că domnul Baconschi nu se va bucura de amabilitatea Președintelui.*

Vizita se termină cu o celebră conferință de presă, unde ziaristul Mircea Marian îl întreabă pe Traian Băsescu (aflat în China!) când condamnă comunismul. Stupoare din partea tuturor. E prea mult, chiar și pentru cei mai anticomuniști din delegație. În avion, Președintele se duce glonț în compartimentul ziariștilor. Îl face „nărod" pe Mircea Marian și îl întreabă cum a putut să pună acea întrebare. „Domnul Baconschi mi-a sugerat întrebarea", răspunde senin ziaristul.

Baconschi e undeva în spatele aeronavei, o zonă unde li se permitea ziariștilor să fumeze. A evitat tot drumul discuția cu Președintele. Comentariile ar părea acum clevetească răutăcioasă, dar sigur Traian Băsescu nu a uitat niciodată atitudinea lui Baconschi. Atunci când i-am propus să îl angajăm, ne aflam în contextul în care două funcții de consilier prezidențial deveneau vacante, după plecarea lui Claudiu și a lui Theodor Stolojan. Echipa mai avea doar trei consilieri prezidențiali: eu, Sergiu Medar și Virgil Păunescu, consilier la Departamentul de Sănătate publică. I-am propus atunci să îi numească și pe Anca Ilinoiu și Ștefan Deaconu consilieri prezidențiali. Mi-a cerut să vorbesc cu ei. Același motiv: nu avea chef de refuzuri. Ștefan și Anca făceau, din funcția de consilieri de stat, muncă de consilieri prezidențiali, așa că, din punctul meu de vedere, era o formalitate. L-a acceptat pe Baconschi în echipă, dar m-a avertizat că nu se dă în vânt după el. L-ar fi preferat ambasador, mai departe de Palat. I-am spus că poate fi un bun ambasador, doar că în acel moment eram din ce în ce mai puțini în echipă și trebuia să evităm tema „Băsescu părăsit de consilieri".

Pe Cristi Preda l-am propus mai târziu, aproape de plecarea mea de la Cotroceni. Președintele nu îl găsea necesar, dar îi făcea plăcere să recupereze ceea ce respingea Tăriceanu. Îi reproșa lui Preda că a „profitat" de bugetul alocat Francofoniei (2006), că văzuse lumea francofonă ducând personal invitațiile, deși puteau fi trimise și pe cale diplomatică. Rămăsese cu o impresie nefavorabilă lui Preda. Iar finalul acestei relații, dincolo

de perioadele de colaborare reciproc avantajoasă din partea a doua a mandatului lui Băsescu, confirmă concluzia mea: Președintele rămâne fidel părerii lui inițiale.

Intelectualii[1] lui Paul Johnson a fost o lectură de consolare pentru dezamăgirea mea. Acolo am găsit profiluri celebre și reprezentative pentru omenire. Cartea ziaristului anglo-saxon e un duș rece. „Intelectualul" iubește puterea și pe cel care o deține. Nu doar la noi, ci peste tot. Pe coperta cărții editate de unul dintre „intelectualii lui Băsescu", Gabriel Liiceanu, cititorul are de căutat eventualul răspuns la întrebarea dacă intelectualii „sunt cei mai potriviți să conducă destinele omenirii, dând sfaturi de la înălțimea unei moralități impecabile, acordând indulgențe cu bunăvoință papală sau sancționând greșelile, cu luciditatea celor care contemplă dezastrele de la birou".

*

O privire sinoptică asupra relațiilor instituționale ale lui Traian Băsescu arată o persoană coerentă cu obiectivele lui, atunci când și-a ales colaboratorii. Relația cu intelectualii a contribuit la construirea unui anturaj care i-a apropiat un public, nu numeros, dar necesar, și pentru care Președintele nu avea apetit sau empatie. A manifestat față de intelectuali o atitudine tolerantă și punctual sancționatoare, în funcție de libertățile pe care și le luau. Nu sunt puține scenele

1. Paul Johnson, *op. cit.*

în care își urechea în public „băsiștii“. Atitudinea lui provoca stupoare în propria lui tabără și satisfacție în terenul advers. Pe bună dreptate, adversarii râdeau de cei care păreau să primească botezul umilinței cu atât respect subaltern.

Traian Băsescu practica o agresivitate neinhibată cu cei din „familie“. Sever Voinescu și Cristi Preda sunt două exemple. Sever a fost admonestat de Președinte într-un interviu televizat, în timp ce „băsistul“ participa la o dezbatere la altă televiziune. Ziariștii nu aveau cum să rateze momentul. Așa că Sever s-a trezit în situația de a privi în direct, din alt platou, cum Traian Băsescu îl dădea ca exemplu de „băiat rău“. Situația era evident frustrantă și stânjenitoare. Imediat după incident, am vorbit la telefon cu o cunoștință comună, care nu înțelegea atitudinea lui Băsescu față de Sever. I-am spus că nu cred că va fi iremediabilă situația pentru Sever. Mai văzusem așa ceva. Cei mai mulți erau sensibili la tactica lui Traian Băsescu. După ce rușina câte un colaborator, îl suna cu multă bună dispoziție și se asigura că respectivul nu s-a supărat pentru atâta lucru. Președintele, din când în când, se răcorea în public. Scuzele oferite în privat pansau rănile. A doua zi, cunoștința comună mi-a spus că am avut dreptate. Sever îi confirmase că, la puțin după încheierea emisiunii, Președintele l-a sunat și a râs împreună cu el de răutățile prezidențiale, asigurându-se că Sever nu va avea o seară agitată. Cunoșteam rețeta. Iar Traian Băsescu o stăpânea perfect, era verificată și de succes.

*

Multora le-a scăpat motivația pentru păstrarea, aproape doi ani, a șefilor serviciilor secrete, Radu Timofte și Gheorghe Fulga, și a șefului Parchetului de pe lângă Înalta Curte de Casație și Justiție, Ilie Botoș. Presiunea susținătorilor de a-i schimba era destul de mare. Toți trei erau considerați personaje care au servit și au contribuit la crearea sistemului P.S.D. Emil Boc, în 2003, la numirea lui Botoș, acuza subordonarea justiției politicului. E adevărat că primii doi erau mai apropiați lui Ion Iliescu, care se bucura de mai multă îngăduință din partea lui Traian Băsescu decât Adrian Năstase. Și, pe fond, Ion Iliescu, chiar prin non-implicarea în campania din 2004, a lăsat confruntarea deschisă între Năstase și Băsescu. Cel mai bun să câștige. Nimeni nu va ști dacă Ion Iliescu i-a sugerat să îi păstreze. Chiar dacă ar fi făcut-o, nu cred că această intervenție l-ar fi determinat pe Traian Băsescu să îi mențină în funcție. Din acel sistem al Serviciilor, primul care a fost eliminat, la câteva luni de la preluarea mandatului, a fost Gabriel Naghi, directorul S.P.P. Succesorul lui a fost Lucian Pahonțu, un colaborator al lui Traian Băsescu în perioada când a fost primar, din calitatea de comandant al Brigăzii Speciale de Intervenție „Vlad Țepeș“ a Jandarmeriei.

Există un argument obiectiv pentru amânarea schimbării șefilor de Servicii. Un președinte la primul mandat nu cunoaște încă sistemul, nu știe nici cum

funcționează și, mai ales, nu știe cum să se raporteze la întreaga structură. Mă întorc la vechea mea analiză. Cât de pregătiți sunt cei care candidează și vor să devină Președinte? Cine sunt cei care ar trebui să le facă pregătirea? Cum și de când își construiesc echipa? Dincolo de cucerirea publicului, sunt pregătiți să nu fie supuși de puterea funcției? Cu siguranță, un motiv pentru care Traian Băsescu a amânat mai mult decât era prevăzut schimbarea lui Fulga și Timofte este că nu avea oameni pregătiți pentru acele posturi.

O analiză a numirilor în fruntea instituțiilor statului, altele decât politice, cum erau Parlamentul sau Guvernul, arată un element comun: oamenii aleși nu făceau parte din anturajul P.D., cu atât mai puțin al P.N.L. Traian Băsescu nu a avut niciodată sentimentul că îi este dator partidului. Asculta vorbele foștilor colegi de partid, dar acestea contau doar dacă veneau în întâmpinarea nevoilor sale. A intervenit public în numirea lui Silvian Ionescu în funcția de prefect al Capitalei. Și nu pentru că presa ar fi criticat nominalizarea, ci pentru că nu considera că era de nasul lui Silvian acea numire. Era decis să nu lase pediștii să hotărască în funcție de propria lor agendă.

> 14 ianuarie 2005. Pe Silvian l-a întors din drum. Oare câtă lume crede că nu a fost un gest determinat de presă, ci de propria lui convingere? Din primul moment s-a înfuriat (…). Indiferent cât de justificată îi este decizia, asta nu mă împiedică să nu constat forța pe care o are și o dezlănțuie atunci când vrea ca realitatea

să fie așa cum o vede el. Silvian nu trebuia să fie prefect și, în concluzie, nu a mai fost!

Loialitatea e un criteriu esențial în asemenea construcții. Cei numiți sunt neîndoielnic loiali și celor care îi propun, nu doar celor care fac numirea. Iar Băsescu a fost inamicul declarat al oricărei duble „comenzi".

S-a creat, de altfel, o categorie de „codoși" în politică, un fel de centru de „plasare" a resursei umane. Unele nume se regăsesc, la intervale de timp, în tot felul de instituții. Migrează în funcție de locurile disponibile, având mereu acești codoși în spate. Cei care numesc au mandate limitate. Cei care propun s-au dovedit mult mai longevivi. Sunt mai puțin expuși decât cei care numesc; nici măcar nu își doresc notorietate. Ei au nevoie de oameni care să le asigure accesul la informația din instituțiile de stat. Informația e cea care îi protejează și care îi ajută să se păstreze mereu în cercurile influente. Rețeta îi era cunoscută și lui Traian Băsescu. S-a ferit mai mereu de grupul „codoșilor". Nu din virtute sau etică politică, ci din pragmatism. Strategic, viața politică îi dă dreptate. Nu avea nevoie de împărțirea loialității. Un argument pe care l-a folosit atunci când a respins numirea lui Sorin Frunzăverde în primul Guvern Tăriceanu a fost că ar avea două comenzi. Una dintre ele era masoneria, pe care la începutul mandatului o considera un loc de joacă pentru unii care își imaginează că ei conduc lumea. Nu avea nici un respect pentru aceste morfologii obscure.

Și-a asigurat cel puțin o loialitate supusă, prin păstrarea lui Timofte, Fulga și Botoș. Apoi, într-o complicitate amiabilă, Traian Băsescu a preluat controlul direct asupra acestor instituții. Cred că i-au oferit cele mai mari satisfacții. Iar un moment în care și-a arătat superioritatea strategică, fără școli sofisticate de spionaj, ci doar condus de același instinct înnăscut, acea plăcere a provocării, a trecerii graniței dintre curaj responsabil și curaj vădit temerar, a fost cazul jurnaliștilor răpiți în Irak. A fost un erou în mica celulă de criză, acolo s-au reaprins instinctele vitejești, cele pe care le va invoca din ce în ce mai des, în recompunerea comandantului de navă care trece vasul prin flăcări și salvează oameni. Megalomania definită de Pascal de Sutter[1] căpăta contur: „supraestimarea delirantă a sinelui. Individul megalomanic își atribuie calități ieșite din comun". De Sutter oferă exemplele lui Gaddafi, de Gaulle, Mitterrand, Bonaparte, care își aminteau semne din fragedă pruncie, atestând că au fost aleși de destin să conducă națiuni. Galeria acestor figuri e destul de echilibrată.

Gustul pentru eroismul provocat a devenit ulterior o constantă. Până atunci, identificasem un curaj apreciabil pozitiv în a înfrunta situații care implicau eșecul. Personal, nu aveam un cult special pentru eroi, mai ales că împărtășeam opinia exprimată sub formă de avertisment: „Vai de țara care are nevoie de eroi!". Eroul autentic nu e cel provocat, ci cel care nu alege

1. Pascal de Sutter, *op. cit.*

să fie erou, și viața, clipa îl pun în situații eroice, împotriva voinței lui. Devine erou pentru că are curajul acelui moment care cere actul de eroism, chiar până la sacrificiu. Dincolo de acest cadru, eroii provocați, care își confecționează pericole, zone de conflict care cer o intervenție salutară, sunt doar caractere agitate căutând lumina reflectoarelor.

Impresia pe care mi-a creat-o după primăvara lui 2005 a fost că își propusese să fie erou. Primul cadru: ziariștii răpiți în Irak. Apoi, un alt teren propice a fost lupta cu sistemul ticăloșit, o Hidră cu multe capete – moguli, oameni de afaceri, politicieni, jurnaliști –, iar el, Hercule. Pe plan extern, e evident că și-a dorit să fie eroul unificator: refacerea României Mari.

Din păcate, ultimul obiectiv l-a ratat, pentru că și-a dorit să fie mai mult erou decât un președinte de stat modern, membru în Uniunea Europeană, cu o abordare echilibrată, deloc invazivă. Însă are merite incontestabile în acest dosar de politică externă. În timpul vizitei în S.U.A. din martie 2005, Traian Băsescu a întins o hartă strategică în poalele celui mai puternic om din lume, George W. Bush, și i-a arătat cu degetul de ce pentru România e importantă Republica Moldova, atât de aproape de Transnistria și de controlul rusesc. Despre Moldova nu cred că au vorbit mulți președinți de stat în Biroul Oval. Băsescu a făcut-o, cu devotament pentru cauză. Doar că, pe parcurs, visul de a deveni eroul unificator a fost un fel de fata morgana, care l-a îndepărtat de construcția comună a celor două țări, pentru găsirea unei formule eficiente, menite să facă

Moldova mult mai dependentă de România decât de Rusia, o dependență reiproc avantajoasă.

*

Cred că băieții din politică sunt atrași cel mai mult de modelul James Bond. Le place James Bond și le place să își imagineze că oricând pot fi din filmul acela. Nu știu exact ce se imaginează femeile din politică, dar mulți domni cochetează cu acest mister pe care îl conferă apartenența la Servicii. În psihiatrie, despre cei care aderă în proporție de sută la sută la un ideal se vorbește în termeni de „convingere delirantă". Mi-a fost dat să cunosc și să aud persoane care aveau o plăcere psihedelică în a mărturisi că au fost contactați de „intelligence" (uneori cu accent pe ultima silabă) ca să colaboreze. Doar oameni de nădejde în politică! Unii se descopereau cu o ușurință ridicolă, lăsând să se înțeleagă că sunt atât de acoperiți, încât se pot arăta, poate-poate culeg ceva mai multă admirație.

Probabil că perioada de romantism a colaborării Președintelui cu Serviciile Secrete s-a încheiat odată cu mandatele lui Fulga și Timofte. Cei doi păstrau o distanță instituțională, fără a deveni vreodată oamenii de încredere ai lui Traian Băsescu. A fost perioada în care noul Președinte amușina limitele Serviciilor – cât li se putea cere și cât se putea avea încredere în ceea ce primea ca informație și analiză. Având o structură militară, lucra extrem de ușor cu aceste alcătuiri instituționale. Îl captiva tot ce ținea de spiritul ostășesc,

soldățesc, de uniforme și însemne. Între un civil și un militar, evident l-ar fi ales ca partener pe cel de-al doilea. Îmi amintesc că, în ziua plecării mele de la Cotroceni, mi-a comentat demisia, spunând: „Adriana a ales să plece în civilie". Nu am priceput nici atunci, nici acum formularea. Nu am perceput niciodată locul acela, Cotrocenii, ca pe o cazarmă sau ca pe o unitate militară în care aș fi fost înrolată. Îl percepeam ca pe o instituție civilă, cu rigori stricte.

Printre primele impresii puternice de la începutul mandatului la Cotroceni a fost învestitura lui Viktor Iușcenko. Am comentat atunci fastul acelui eveniment cu proaspătul Președinte ales, Traian Băsescu. Dacă pe mine, care nu am o sensibilitate deosebită față de aceste spectacole ale puterii, m-a impresionat, pentru Traian Băsescu a fost un moment în care a evaluat accesoriile funcției.

> 23 ianuarie 2005. Învestitura lui Iușcenko a fost impresionantă. În spațiul acela slav, conduita și recuzita sunt de așa natură încât au menirea să te facă să respiri în acord cu momentul. Intonarea imnului ucrainean a urmat o scenografie vizual puternică. Nu o bandă rece, cu un ecou deranjant redând instrumental imnul, cum se întâmplă la noi. Un cor format din femei și bărbați, acompaniați de instrumentiști populari, în haine tradiționale ucrainene – culori tari, predominant roșu –, au deschis ceremonia de depunere a jurământului lui Iușcenko, în Rada Supremă. Corul de voci clare, puternice, acordurile slave ridicau

imnul național la rang de cântec religios. Profund, înălțător, dramatic, dar extraordinar de viu și plin de forță. Recuzita folosită la ceremonial – băieții din garda militară, îmbrăcați în costume unde roșul predomină, apoi alt rând de soldați îmbrăcați în alb, înșirați unul în spatele celuilalt, de-a lungul rândurilor ce separă băncile în care stau parlamentarii din Radă, acel ceaslov mare și impunător pe care și-a așezat întregul braț Iușcenko, crucea făcută cu pioșenie în fața Bibliei – mă determină să văd cu alte emoții eticheta de la noi.

Mergem apoi în Piața Independenței, unde același cor, dar cu altă vestimentație – femeile îmbrăcate în rochii lungi, roșii, ample, acoperite cu haine de blană argintie, și bărbații în frac –, acompaniat de data asta de fanfară, transformă din nou același imn într-o sursă de putere, fast, bucurie, religiozitate. Mulțimea și Iușcenko își susțin corul, cu voci mândre, făcând ca toți invitații străini (peste 60 de oficialități, între care Colin Powell, Jaap de Hoop Scheffer, secretarul general al N.A.T.O.) să respire sacadat și să simtă momentul, cu toată forța lui. O piață care sărbătorește o altă revoluție portocalie. Coloanele clădirilor imperiale sunt îmbrăcate în textură portocalie, drapele portocalii în amestec cu drapelele galben-albastru ale Ucrainei flutură în mâinile oamenilor, femei frumoase, elegante, fericite poartă banderole portocalii la braț, copii cu fulare și eșarfe portocalii, baloane înălțându-se la cer, montate în formă de U, cu steagul Ucrainei colorează cerul, porumbei albi cu panglici portocalii își iau zborul într-un altfel de joc de artificii, al fluturașilor argintii, care umplu aerul, ridicându-se deasupra

mulțimii așezate în fața unei scene unde și fumul care se ridică e portocaliu. După un discurs, ascultat în tăcere deplină, piața se acoperă din nou de vocile corului, care intonează de data asta imnul campaniei lui Iușcenko.

Plec de acolo veselă și crezând, la fel de mult ca toți cei adunați în piață, că le va fi bine și merită să le fie. Urc în avionul prezidențial. Pe peretele din fața mea tronează stema României. Vulturul nostru e pleșuv de coroană. Ungaria, Polonia, Cehia, țări tot din Europa sovietică, și-au recuperat în simbolistica națională semnul suveranității. Noi încă mai așteptăm.

Discut cu Traian Băsescu despre zilele noastre naționale, care sunt mereu cenușii, cu o fanfară ce are un ritm mortuar. Să fie frigul? Îmi atrage atenția că la Kiev erau minus șapte grade.

Impresia de atunci a fost scrisă sub influența momentului. Când Traian Băsescu a propus Protocolului să arboreze drapelul național pe stâlpii care flancau intrarea în Palatul Cotroceni, am știut că nici pe el nu l-a lăsat rece acea ceremonie. Apoi, a cerut ca drapelele fiecărei arme să fie așezate în sala cea mare a Cotrocenilor. S-a implicat în organizarea Zilei Naționale și o voia dinamică, voia să exprime forță. Nu văd nici acum un rău în recuperarea acestor însemne. Traian Băsescu va rămâne până la final impresionat, fără fariseismul practicat în alte situații, de simbolurile naționale. Gestul de la finalul mandatului, când, părăsind Palatul Cotroceni, s-a aplecat în fața drapelului, sărutându-l emoționat, a fost neîndoielnic sincer.

De altfel, era extrem de sensibil la această recuzită. Într-o vizită în Italia, m-a mustrat în mod neașteptat. Mi-a reproșat sever că am trecut vorbind pe lângă gărzile militare, care se aflau în Parlamentul italian. Observația era cam exagerată, mai ales că nu se dădea onorul. Erau în post, cu sau fără noi acolo.

*

Pe culoarele „intelligence" se spunea că, de fapt, cei care conduceau cele două instituții erau Silviu Predoiu la S.I.E. și Florian Coldea la S.R.I. Sigur e că amândoi reușiseră să îi fie pe plac Președintelui. Într-un timp record, fuseseră preferați mai mult decât șefii de drept. Dacă nu se întâmpla „fuga printre oi" a lui Omar Hayssam, de la finele lui iunie 2006, Timofte și Fulga ar fi putut să rămână în funcții fără probleme. Păreau a fi cea mai bună acoperire pentru colaboratorii reali ai Președintelui.

21 septembrie 2006. Ora 6 dimineața. Ziariștii sunt deja pe aeroport. Președintele face o scurtă declarație și urcăm în aeronavă. Plecăm într-o scurtă vizită în Germania. Începe decolarea. Președintele mă informează că i-a lăsat lui Ștefan Deaconu, de cu seară, numirile viitorilor șefi de Servicii. „După ce le trimite la Parlament, să anunți presa." Când îmi spune numele celor doi, rămân uluită: Coldea și Predoiu. Îi replic că nu e în regulă. Îi reamintesc că, odată intrați în structurile N.A.T.O., ne-am asumat obligația demilitarizării acestor Servicii. S-a iritat și mi-a spus că e

o prostie condiționarea. Deși e limpede că nu îi face plăcere discuția, îi cere S.T.S.-istului să-i facă legătura cu Ștefan Deaconu. Într-un final, Ștefan răspunde. Nu e nici ora 7 dimineața. Îi cere să oprească trimiterea decretelor la Parlament.

Numirea șefilor de Servicii e un capitol care a fost folosit într-un mod neașteptat de Președinte. Afirmația că „sufletelul meu" și-a dorit soțul șef la S.I.E. a fost și a rămas cel mai urât gest al lui Traian Băsescu față de mine. Nu doar că nu era adevărat, dar încercarea de a mă decredibiliza a avut un efect de bumerang. Acesta era criteriul de a numi oameni importanți în stat? Ce vrea un „sufletel"? Nu mă aștept ca Traian Băsescu să își facă o introspecție atât de onestă, încât să recunoască faptul că acest criteriu, „sufletelul", nu îi fusese impus de nimeni, ci doar de calculele sale. Finalul de mandat a dovedit că această grilă de selecție nu i-a fost favorabilă. Zile bune după acea declarație intempestivă, nu am găsit o explicație logică la minciuna lui. Abia atunci când a apărut filmul cu acel incident de campanie din 2004 am deslușit misterul.

La o zi după întoarcerea în țară, Președintele m-a chemat în biroul lui. M-a anunțat că a găsit două persoane foarte potrivite pentru cele două funcții. Profilul era de om tânăr, cu experiență profesională, capacitate de analiză. Mi-a dezvăluit numele: George Maior și Claudiu Săftoiu. Am fost la fel de uimită ca atunci când îmi spusese de Coldea și Predoiu. Maior era pesedist, P.S.D.-ul acela care își proteja corupția și corupții, iar Claudiu era soțul meu și nu suna deloc

bine. Dacă ar fi existat un loc potrivit pentru el, acela ar fi fost Comunitatea Națională de Informații. Lucrase la legea de funcționare cu Renate Weber, era pasionat de subiect, avea într-adevăr o capacitate foarte bună de analiză și sinteză.

Nu am spus absolut nimic în ce-l privește pe Claudiu. Nici da, nici nu. Eram în aceeași situație ca în decembrie 2004, când mi-a spus că îi va propune și lui să facă parte din echipa de la Cotroceni. Am vorbit doar despre Maior. L-am întrebat cum vom explica numirea, mai ales că publicul nostru nu va înțelege alegerea unui pesedist pentru o instituție de forță. Mi-a răspuns că va folosi argumentul echilibrului: un Serviciu la opoziție, unul la putere. Mă rog, ultima nominalizare nu prea reprezenta puterea, ci doar pe Traian Băsescu. Între mine și Claudiu, cel care îi găsea justificări la tot felul de întâmplări rele a fost el. Și, dacă nu ar fi existat acea numire la S.I.E., probabil până la finele anului 2006 aș fi plecat de la Cotroceni. Încrederea lui în Traian Băsescu mi-a amânat decizia. Probabil, dacă plecam în toamna lui 2006 (aveam și un motiv extrem de bun: copilul meu intra în clasa întâi și necesita mai multă atenție și timp), aș fi putut recupera, într-un fel, relația cu Traian Băsescu. Așa însă, evenimentele de după ianuarie 2007 au făcut imposibilă întoarcerea mea cu fața spre cel care convinsese atât de multă lume (și va reuși s-o convingă mult timp după aceea) că minciuna și corupția sunt departe de el și de locul pe care îl câștigase prin vot.

Suntem în așteptarea răspunsului lui Mircea Geoană, liderul P.S.D. Îl avertizez pe Președinte că, din momentul în care se va afla în P.S.D. despre opțiunea lui pentru Maior, sunt șanse mici să păstrăm informația sub control. Președintele vrea să fie un anunț-surpriză, care să nu se consume în nici un fel pe surse de presă. Speră ca Geoană să îi dea un răspuns pe loc. Nu se întâmplă. Geoană vrea totuși să se consulte cu partidul. Îl asigură însă că îi va da un răspuns foarte repede, în câteva ore. E trecut deja de ora 18.00. Singura preocupare a Președintelui este să nu scape informația spre presă. Îmi spune că ar fi bine să vorbesc cu Geoană, să îi explic ce riscuri sunt dacă presa va intra în posesia informației înainte de decizia oficială. Zis și făcut. Îl sună Președintele din biroul lui. „Mircea, sunt cu Adriana în birou și spune că, din moment ce mai mulți au aflat de intenție, sunt șanse mari să ajungă la presă. Hai că ți-o dau să vorbești cu ea." Vorbesc cu Mircea Geoană, reiau argumentele Președintelui, mai nuanțat, mai apăsat. La puțin timp după conversație, îi confirmă Președintelui că P.S.D. e de acord.

Există în acest episod o replică a Președintelui, pe care cu greu aș fi putut s-o uit. Îl întreb cum de P.S.D. poate accepta propunerea. Băsescu e amuzat de mirarea mea. Și îmi spune: „Bravo! Hai, că nu ești chiar copil. Pentru că Geoană nu e Iliescu. Iliescu m-ar fi refuzat, fără să se consulte cu nimeni". Am rămas cu sentimentul că virtualul refuz al lui Ion Iliescu merita admirația lui.

*

Nu l-am propus niciodată pe Claudiu la S.I.E. Nici măcar nu mi-aș fi permis, indiferent ce ar fi vrut „suflețelul“ meu. „Suflețelul“ ar fi vrut să plece mult mai repede, dar din păcate nu am reușit să îmi conving soțul că, pentru mine cel puțin, era mai bine. Poate și pentru el. Claudiu a fost sancționat și pentru relația deja erodată și uzată dintre mine și Traian Băsescu. Declarațiile lui Claudiu din martie 2007, în ședința Comisiei Parlamentare de Control al S.I.E., nu au fost nici pe departe incorecte. Erau însă nepotrivite pentru o societate care nu și-a dorit – și nici nu dă vreun semn – să clarifice raporturile dintre serviciile secrete, justiție, politică și drepturile omului. Puterea „prea multă“ a Serviciilor a remarcat-o și Marele Comandant în anul 2014, când își încheia definitiv mandatul de Președinte.

În ziua în care Claudiu a fost numit, am avut un deces în familie. Părinții mei erau acasă la noi și asistau la discuția cu soțul meu, pe un ton jos și apăsat, în care îi spuneam că nu cred că e bine că acceptă funcția. Mama a fost cea care m-a rugat să încetez, fiindcă avem ceva mult mai grav și mai dureros în familie decât disputele de serviciu.

Când Traian Băsescu a făcut afirmația cu „suflețelul“ am amuțit. Așa, din senin, în plină campanie 2009. Singurul care mi-a dat o mână de ajutor a fost Radu Berceanu, într-o emisiune la Realitatea TV, moderată

de Adrian Ursu. Am intervenit telefonic și l-am întrebat pe Radu Berceanu, care mă cunoștea suficient de bine, dacă crede că i-am cerut așa ceva Președintelui. A răspuns fără ezitare: „Nu cred". Pentru acel răspuns, am aflat ulterior, și nu de la Radu Berceanu, că a avut un schimb de replici neamical cu fostul coleg de partid, Traian Băsescu, între timp Președinte.

Aș fi putut, dacă aș fi aplicat tactica lui Băsescu, să devin muniție în acea campanie. El nu ar fi avut nici un scrupul, dacă ar fi fost în locul meu. Aș fi avut ce să îi spun lui Crin Antonescu. Tot felul de spa-uri metaforice. Nu mi-a cerut nimeni așa ceva, deși probabil recrutarea mea în stafful de campanie, cu toate că nu eram o apropiată a echipei lui Antonescu, a avut la bază o asemenea speranță. Am muncit cu plăcere în acea campanie, fiind defintiv un opozant al partidului lui Ion Iliescu. Mineriadele lăsaseră urme grele pe tinerețea mea de studentă, implicată în activitatea Ligii Studenților, condusă de Marian Munteanu, colegul meu din anul III. Dar îmi pusesem lacăt amintirilor. Speram ca Antonescu să intre în turul doi.

În campania prezidențială din 2009, Cozmin Gușă, atunci în echipa lui Mircea Geoană, mi-a făcut o propunere. Să facem o scrisoare deschisă către popor, în care să îl arătăm pe Traian Băsescu așa cum este. Textul urma să fie semnat de patru oameni care i-au fost colaboratori, după cum îmi spunea Cozmin: el, eu, Lavinia Șandru și Mircea Dinescu. Ne-am întâlnit și cu ceilalți doi posibili semnatari ai textului. Am

privit cu mult scepticism inițiativa și nu eram deloc convinsă că e un demers necesar. În final, ideea a fost abandonată. Nu mai credeam în Traian Băsescu, dar îmi promisesem că nu voi interveni în meciurile lui electorale, decât vorbind despre lucrurile care erau publice, la vedere. Dacă nu am fost adepta loviturilor sub centură nici la Cotroceni, eram hotărâtă nici să nu devin. Existau suficiente întâmplări publice, în cei cinci ani de mandat, încât cetățeanul să aibă date, argumente ca să decidă cine îi este mai pe plac.

Pascal de Sutter[1] face o listă a calităților câștigătorului din politică: fără scrupule, caracter de gladiator, dur, puternic, nemilos, nevoia de a fi iubit, mitoman (dornic mereu de jurăminte), disimulator, narcisist, histrionic, extravertit (avantaj față de adversari: capacitatea de a-și exterioriza emoțiile, de a intra ușor în contact cu altcineva), paranoic, megaloman, hiperactiv, dornic de a seduce. Tot el vorbește despre pasiunile în politică: de a convinge, de a seduce (echivalează cu a obține o adeziune nonrațională, periculoasă când te lași ghidat doar de preocuparea de a plăcea unui număr cât mai mare de oameni, echivalentul populismului și demagogiei), de a distruge, de a supraviețui, de a dura, de a se bucura. Pe acest calapod, era limpede cine e mai pregătit dintre candidatul P.S.D. și cel al P.D.L.

1. Pascal de Sutter, *op. cit.*

*

Patriciu a prezentat caseta cu băiatul „lovit“ la un miting din Ploiești, în campania din 2004. Fusese un singur cameraman prezent. Cum a ajuns Patriciu în posesia filmării, nu știu exact (doar bârfe, așa că nu are rost să le expun). Am vorbit cu Patriciu în ziua în care a fost difuzat filmul. M-a rugat să trec pe la Fundație. Eram grăbită, mă îndreptam spre întâlnirea publicului cu scriitorul Salman Rushdie. Mi-a spus că nu va vota un om care a lovit un copil. Avea de votat între Geoană și Băsescu. Eu luasem decizia. Să îmi anulez votul.

N-am înțeles despre ce vorbește. Mi-a prezentat scena ca și cum ar fi fost de față. Băsescu a lovit un copil la Ploiești. Repeta asta, fără alte detalii. De fapt, Patriciu mă chemase în speranța că voi confirma incidentul. Nu îmi aminteam nici un amănunt, mai ales că era neclar momentul pe care îl evoca. Aveam sentimentul unei enormități. Băsescu a lovit un copil! Propoziția m-a impresionat, dar îmi era greu să cred ce spune Patriciu. După câteva ore, caseta a apărut la Realitatea TV. Am înțeles atunci despre ce vorbea Patriciu, dar e limpede că nu a fost de față. A fost doar beneficiarul filmării.

Presa m-a întrebat atunci ce îmi aminteam. Am spus jumătate de adevăr. Nu fusesem la acel miting. Dar aș fi putut să-mi amintesc câteva imagini. Aș fi putut să îi plătesc pentru acea minciună, în stilul

Băsescu, fabulând. Am înțeles ulterior că decredibilizarea mea, cu „sufletelul", avea sens în confruntarea lui cu posibilii participanți la acel moment. Ce martor credibil aș mai fi fost, după ce tocmai povestise fără să roșească cum mi-aș fi deschis sufletul în fața lui?

Nu fusesem la Ploiești. Am rămas în Modrogan, monitorizând emisiunile electorale. M-a sunat Traian Băsescu, ca să îmi spună că a avut loc un incident. L-a enervat un copil și l-a îmbrâncit. Nu înțelegeam să fi fost vreun „pumn", doar că l-a apostrofat nervos. Nu știa dacă presa a surprins momentul și îmi cerea să aflu. Delicată situație. Dacă aș fi început să pun întrebări, de-abia atunci aș fi atras atenția. L-am sunat pe Felix Tătaru. Ei erau cei care filmau mintingurile pentru clipurile electorale. Nu știa nimic. M-a sunat, în schimb, o jurnalistă și m-a întrebat dacă știu ceva despre un incident cu un copil. I-am răspuns că sunt în București și nu știu despre ce vorbește. Îmi era limpede că presa nu mai era de față. Erau deja plecați, la momentul incidentului, spre microbuzul care îi transporta. Auziseră ceva, dar nimeni nu confirma. Am decis să nu fac nici o investigație, ca să nu trezesc monstrul din presă. Subiectul n-a apărut, de unde am dedus că am trecut pârleazul. Băsescu s-a întors în Modrogan. „Cum e?" Îi spun că nu e nimic clar. Îmi povestește că băiatul era insistent, după o gafă de nume, și l-a repezit în timp ce vorbea cu o femeie nevoiașă. „L-ați lovit?" „Nu, dar l-am repezit." Aș fi putut să folosesc în 2009 această consemnare de campanie 2004. Am refuzat, ca să nu fiu un fel de

Băsescu, fără scrupule. Ce e sigur e că nu a fost un „pumn". Dar o punere la punct a existat.

*

Am plecat de la Cotroceni cu sentimentul că cei care ar trebui să păzească țara de abuzurile politicienilor, inclusiv de ilegalitățile celor din sistem, deveniți adeseori complici, părtași la fărădelegi, sunt de fapt cei care îi ajută pe decidenți să șantajeze și să folosească puterea pe care o primesc prin vot, discreționar. Mafia politică sau economică nu s-a construit nicăieri fără contribuția oamenilor legii.

În 2004, când a preluat mandatul, Traian Băsescu nici în joacă – în ciuda talentelor actoricești, căci de spirit ludic nu trebuie bănuit – nu ar fi acceptat că, în 2014, se va plânge de puterea prea mare a Serviciilor. Mai ales după ce, în noiembrie 2009, spunea la Nașul TV că nu l-a înfrânt sistemul: „Mi-a fost teribil de greu, dar nu m-a înfrânt. Dar există o realitate: nici eu nu l-am înfrânt pe el". Abuzurile acestor Servicii – fiindcă prea multă putere implică întotdeauna abuzuri – au devenit deranjante doar când s-au atins de zona personală a Președintelui. Anul 2014 a fost hotărâtor: Mircea Băsescu, triunghiul Cocoș-Bica-Udrea, scandalurile în care au fost implicați membrii familiei sale – Ioana și ginerele, mult discutatul teren de la Nana cu acel împrumut de la C.E.C. Serviciile, alături de parteneri din justiție, nu puteau deveni abuzive peste noapte, doar pentru că le-au surprins pe Udrea, Bica

și Topoliceanu la Paris. Ori au fost și până atunci, ori nu au fost niciodată.

Cred că singurul care a reușit să se mențină până la capăt într-o relație de colaborare „reciproc avantajoasă“ cu Serviciile a fost Ion Iliescu. A ieșit din mandate fără nici o perturbare majoră de imagine, doar suspiciuni închise (probabil singurul dosar notoriua fost albumul *Eterna și fascinanta România*, care a costat aproximativ 5 milioane de dolari), în baza unei relații „multiple și complexe“, sintagmă cu care Ion Iliescu elimina din discuție insistențele de orice natură.

*

Nu am avut niciodată o imagine edulcorată asupra persoanelor decidente din numitele instituții de forță. Nu le-am privit nici cu admirație, deși mi-ar fi plăcut, nici cu repulsie, deși au cerut-o adeseori. Orice țară care își abordează serios problematica drepturilor omului, din perspectiva siguranței și securității cetățeanului, susține și contribuie la crearea unor instituții de forță. Aceste instituții sunt necesare oricărei națiuni, pentru prevenție, în primul rând, și apoi pentru sancțiune. Chestiunea controversată despre activitatea instituțiilor noastre apare în contextul bănuielilor că secondează, tacit, dar reprezentativ, structurile mafiote – și politice, și economice –, că susțin grupurile (cele mai multe bine asezonate cu influenți ai zilei) fie cu informații, fie cu protecție. Explozia dosarelor care se întocmesc preponderent pe turnătoriile mafioților,

obosiți și amețiți de câți bani au de distribuit, arată un paradox: curățenia a început prin delațiunile acestor inși care au benchetuit îndelung, furând și împărțind între ei avuția națională. Instituțiile de forță doar asistă. Așa cum au asistat, cel puțin în ultimul deceniu, la crearea acestor structuri mafiote, care au acoperit și politicul, și economicul. Mână în mână.

Explicația pentru care i-au protejat poate fi găsită în faptul că funcțiile acestora depindeau de aceiași oameni politici. În fond, și-au ocrotit funcțiile, locul de muncă. În această problematică, societatea civilă devine brusc melancolică. Discursul ei este unul elitist, surd la temerile interne privind posibile complicități chiar ale instituțiilor de forță. Societatea civilă gândește *di granda*, nu are timp de puseuri pășuniste. Apoi, mulți dintre cei din generația mea s-au obișnuit cu ideea Securității. Au reușit să supraviețuiască atâtea generații cu Securitatea comunistă în cârcă, încât abuzurile cosmetizate democratic, de după 1989, ale instituțiilor în cauză au fost percepute vag. Ca națiune, abordăm relația cetățean-instituții de forță cu o comoditate resemnată. În spatele sintagmei „strict secret" sau al luptei împotriva corupției, pe care nu avem voie să o comentăm, sunt camuflate toate abuzurile. Parlamentarii din comisiile de specialitate, care ar trebui să exercite acest control civil – să se asigure că instituțiile de forță nu servesc politicieni în demența megalomanică și paranoică a puterii lor –, au devenit subordonații umili ale acestora.

Și cei din instituțiile pomenite, și oamenii politici care au asistat în ultimii zece ani la această pradă națională se înscriu în logica descrisă de Mihail Manoilescu[1], încă din 1946-1947, din păcate: „Omul politic știe că viitorul, avansarea și succesul său depind mai mult de fidelitatea sa față de partid decât de devotamentul său față de interesele națiunii. (…) Partidul știe să sancționeze și să recompenseze, patria nu știe să facă nici una, nici alta. Reacțiunile partidului sunt prompte, directe și eficace, reacțiunile patriei sunt incerte, indirecte și pur platonice; te temi de partidul tău (a se citi de șeful ierarhic), de patria ta nu te temi decât privind în propria-ți conștiință care nu e ținută să fie întotdeauna sensibilă și delicată".

Dezbaterea publică s-a redus la a număra, în 2015 (ca să o luăm de la coadă către cap), reținuții și anchetații. În spectacolul cătușelor, răspunsul la întrebări care privesc activitatea acestor instituții în ultimul deceniu nu se integrează în analiza colectivă. Scapă de calitatea de „complici", pentru că acum arestează. În ciuda faptului că toate aceste instituții au și rol de prevenție, impresionează plăcut publicul, pentru că, în sfârșit, au început să sancționeze. Atitudinea aceasta, atât de îngăduitoare, va costa la fel de mult mersul lucrurilor pe mai departe.

Absurdul situației vine din faptul că avem extrem de multe instituții de control menite să combată ilegalitățile și, cu toate acestea, numărul cazurilor de evaziune,

1. Mihail Manoilescu, *op. cit.*

de înșelătorie, de trafic de influență, sumele colosale tranzacționate le anulează pretenția de a fi utile țării. Spre sfârșit de mandate politice, constați cât de mulți sunt cei care au evoluat în ticăloșii, ani de zile, fără să fie opriți la primul milion sustras (de euro sau lei). Într-un grafic al responsabilității, după ce mulțimea se satură de sânge, se impune și clarificarea răspunderii fiecărei persoane, din fiecare instituție, căreia îi revenea sarcina să prevină acest mare jaf.

Întotdeauna vor exista politicieni captivați de informații secrete puse la dispoziția lor nelimitat. Pentru că legile lasă multă libertate și interpretare în acest domeniu. Rămâne fără răspuns bine susținut în textul de lege întrebarea: cât are dreptul să fie informat un decident politic de către instituțiile de forță? Tocmai datorită acestei ambiguități legislative decidentul comandă și primește. El poate invoca o suspiciune de securitate națională și vor fi acoperiți și cei care dau, și cei care primesc. Persoanele suspecte pot să cadă și din cauza unor ascultări, și a unor filmări (care pot fi folosite și politic, dacă e necesar) sau pur și simplu dosarele din justiție pot fi lecturate și de potenții politici ai momentului, dacă își doresc asta.

*

Un episod despre fascinația pe care o exercită Serviciile asupra politicienilor s-a petrecut în 2006. A fost însă, în egală măsură, și un alt moment în care Președintele a știut să folosească oportunitatea: mult

discutata demisie a lui Teodor Atanasiu din funcția de ministru al Apărării. Mi s-a reproșat că totul a fost pus la cale de Traian Băsescu. Combat liniștită această impresie, exploatată mediatic și politic. Că decizia mea a fost folosită, e cu totul altceva. Iar faptul că ministrul Atanasiu anunța, cu de la sine putere, retragerea trupelor noastre din Irak a fost și aceasta o realitate care a cântărit decisiv în demisia sa.

Plângerea mea penală venea pe fondul disputei provocate de declarațiile premierului Tăriceanu și ale ministrului Atanasiu despre retragerea trupelor din Irak. Declarația din 29 iunie 2006 a luat pe toată lumea prin surprindere. A doua zi a avut loc o ședință a Consiliului Suprem de Apărare a Țării, unde decizia a fost respinsă. Pentru premierul P.N.L., situația era stânjenitoare, având în vedere că doi miniștri afiliați politic liberalilor, Mihai-Răzvan Ungureanu și Sebastian Vlădescu, au votat de partea lui Traian Băsescu. După acea ședință C.S.A.T., atmosfera devenea cu fiecare zi mai inflamată. Traian Băsescu a dezvăluit că Atanasiu a abuzat de funcție, trimițând o telegramă atașaților militari în care le ordona să informeze cancelariile occidentale despre propunerea P.N.L. privind retragerea din Irak. Ministrul Apărării îl acuza pe consilierul prezidențial Sergiu Medar că a încălcat legea citând la o televiziune din conținutul telegramei. Atanasiu ignora faptul că șeful său de partid și de guvern, premierul Tăriceanu, lecturase și el din document cu câteva ore înainte și tot în fața camerelor de luat vederi. Ulterior, Atanasiu și-a schimbat declarațiile,

spunând că telegrama nu era secretă, ci, de fapt, era un document informal trimis atașaților militari.

Pe 4 iulie, la audierea în Comisiile parlamentare de Apărare, apărea un nou document. Direcția Generală de Informații a Apărării (D.G.I.A.) le transmitea oamenilor din teritoriu să facă lobby pe lângă parlamentari și lideri de opinie pentru proiectele M.Ap.N. Inițial, Atanasiu a susținut că nu a auzit de așa ceva. După două zile, a confirmat că fostul șef al D.G.I.A., generalul Gheorghe Rotaru, i-a pomenit de document. Ministrul a susținut că tot ceea ce ar fi vrut D.G.I.A. să facă era legal, că termenul „lobby" a fost greșit înțeles și că, oricum, nu s-a întâmplat nimic rău, pentru că ordinul a fost anulat înainte să producă efecte.

Pe 5 iulie, Președintele s-a decis să facă o vizită la sediul M.Ap.N. În următoarea zi, ministrul Atanasiu a declarat la Realitatea TV că știe de la D.G.I.A. ce informații pe surse ofer presei: „Am și eu o direcție întreagă de informații, care îmi spune ce pleacă de la doamna Săftoiu, de la Cotroceni, pe surse credibile din preajma Palatului". Atanasiu a reluat afirmațiile a doua zi, într-un interviu acordat ziarului *Adevărul*: „Am și eu, vă repet, am și eu o direcție întreagă de informații, care îmi spunea ce pleacă de la doamna Săftoiu, de la Cotroceni, pe surse credibile din preajma Palatului... Deci, nu e cazul să-mi spuneți ce se difuzează de acolo. Am informații și de la Direcția de Informații, și din P.N.L., și din alte surse". A reluat aceleași idei și în a treia zi, într-un interviu la Radio România Actualități.

Supărarea ministrului venea în contextul în care declarasem că ar putea să își dea și el demisia, după ce ceruse același lucru celor doi colegi liberali care au votat alături de Băsescu: „Dacă pe logica domnului Atanasiu, că doamna Mona Muscă și-a dat demisia pentru că era în contradicție cu Guvernul, că cei doi [miniștrii Mihai-Răzvan Ungureanu și Sebastian Vlădescu] trebuie să facă la fel, tare mi-e teamă că ministrul Atanasiu ar trebui să-și dea și el demisia în cazul acesta, pentru că se află într-o contradicție cu o decizie C.S.A.T., a Președintelui care, conform Constituției, este comandantul forțelor armate."

Până să depun plângerea penală, i-am cerut public domnului Atanasiu să lămurească faptele care îi permiteau ministrului Apărării Naționale să dispună ori să accepte culegerea de informații despre activitatea mea. Nu a răspuns, ba din contră, a anunțat că e plecat în concediu.

Am așteptat trei zile. Afirmațiile lui Atanasiu nu erau despre persoana mea. Dacă ar fi făcut aprecieri de natură personală, aș fi putut să mă supăr în „civil", deși nu aș fi reacționat. Aici era mai mult: ministrul Apărării invoca servicii secrete care monitorizau activitatea unui funcționar de stat și care mai și dezinformau, dacă am fi luat de bun ce spunea ministrul Atanasiu că află de la D.G.I.A.

L-am informat pe Președinte asupra intenției mele. I-am spus că prefer să demisionez din funcția de consilier prezidențial, în cazul în care ar fi vreo incompatibilitate, decât să las declarații de acest gen nelămurite.

M-am consultat atunci cu Ștefan Deaconu, consilierul prezidențial de la Departamentul Juridic, și pe 11 iulie am depus plângerea penală, în care îl acuzam pe ministrul Atanasiu de săvârșirea infracțiunii de abuz în serviciu contra intereselor persoanelor, prevăzută de art. 246 Cod Penal.

La două zile, Traian Băsescu mi-a spus că intenționează și Elena Udrea să depună o plângere, prin care urma să îl acuze de abuz în serviciu pe Atanasiu. Reacția mea a fost una total negativă. I-am spus că poate era argumentat demersul, dar alăturarea Elenei nu face decât să convingă opinia publică de faptul că el, personal, duce un război cu Atanasiu prin intermediul nostru. Mai mult, decizia mea nu avea nici o legătură cu disputa din C.S.A.T. Pur și simplu, în condițiile în care Atanasiu refuza să își lămurească afirmațiile, consideram că o abandonare a temei nu îmi era deloc favorabilă.

La câteva zile distanță, deputatul Eugen Bejinariu a anunțat că va depune o plângere penală pentru abuz în serviciu împotriva ministrului Apărării. Motiva această acțiune prin faptul că, în urma audierilor din Comisia de specialitate din Parlament, a constatat grave deficiențe de comunicare între ministru, șeful Statului-Major General și cel al D.G.I.A. Era inevitabil ca aceste două acțiuni să nu fie conectate la aceeași sursă: Palatul Cotroceni. Liberalii au spus-o cu voce tare: P.S.D. și oamenii lui Băsescu împotriva P.N.L.

Pe 12 septembrie 2006, Traian Băsescu îl suspendă pe Teodor Atanasiu din funcție, ca urmare a faptului

că începuse procedura de urmărire penală. În final, Atanasiu primește neînceperea urmăririi penale, iar eu mă lămurisem, prin corespondența oficială, că nu am făcut obiectul monitorizării sau al vreunei informări a D.G.I.A. către decidentul politic Atanasiu.

Există aspecte care au rămas neclarificate public, dar care, la o analiză nepartizană, arată că Atanasiu nu a fost victima mea, nici a lui Bejinariu și nici a lui Băsescu. Ultimul a știut doar să profite de context. Deși Atanasiu câștigă în instanță (6 octombrie), își dă demisia pe 25 octombrie, spunând că „cel mai deștept cedează". În aceeași zi, Tăriceanu se întâlnește cu Băsescu, iar pe 26 octombrie se anunță, fără proteste liberale, că Sorin Frunzăverde preia Ministerul Apărării. Liberalii renunță la portofoliu, în schimbul numirii Comisarului European, a explicat atunci P.D.-ul. Totuși, înainte cu nici două zile, Atanasiu, susținut de Tăriceanu, spunea că așteaptă ca Președintele să retragă decretul de suspendare și să îl repună în funcție.

Una era schimbarea lui Atanasiu și alta renunțarea la Ministerul Apărării, trecut în curtea pediștilor. Această renunțare supusă a avut la bază reacția partenerilor americani, care nu au primit încântați inițiativa P.N.L. Președintele a speculat greșeala lui Tăriceanu și Atanasiu, care s-au hazardat cu acel anunț, în contextul în care Președintele lua, într-adevăr, în calcul o posibilă reducere a efectivelor militare din Irak. Opțiunea proamericană a lui Băsescu apărea și mai evidentă în contrapartidă cu declarația premierului liberal. De altfel, pe coridoarele Guvernului și ale Cotrocenilor

se auzea reproșul că Ungureanu, constrâns de Băsescu, bloca organizarea unei vizite oficiale a premierului în S.U.A. Asta după ce, în iulie 2006, la câteva săptămâni după anunțul liberalilor, Traian Băsescu făcea a doua vizită oficială la aliații americani.

Numirea Comisarului European urma să deschidă o nouă dispută. Tăriceanu l-a propus pe Varujan Vosganian, Traian Băsescu l-a respins. Au fost diverse motive, printre care relația cu Vîntu, cel care se spunea că a susținut construcția Uniunii Forțelor de Dreapta. Va fi numit Leonard Orban, opțiunea Președintelui, mai repede decât propunerea lui Tăriceanu. Prin urmare, liberalii pierdeau și Ministerul Apărării, și Comisarul European.

În iulie 2008, când m-am înscris în P.N.L., am avut o discuție personală cu Teodor Atanasiu. I-am spus și atunci că Traian Băsescu nu mi-a cerut să depun acea plângere penală. N-am mai reluat amănuntele întregii povești, dar l-am asigurat că, dacă ar repeta aceleași declarații, aș acționa la fel. Prea des eram înspăimântați cu Servicii și alte surse de informare. Și prea des se întreținea bănuiala, chiar prin asemenea declarații făcute de politicieni, că aceste Servicii fac monitorizări fără mandat. Mi s-a spus că, totuși, a fost prea mult. Fiecare are libertatea să cântărească cu măsura lui, în dreptul lui. Dar, dacă nu ar fi fost acele declarații despre retragerea din Irak, Atanasiu ar fi rămas ministru după sentința de neîncepere a urmăririi penale.

*

Se vorbește despre Servicii paralele, despre firme înființate de foști angajați ai acestor instituții, scoși la pensie sau plecați voluntar, care își sprijină în continuare colegii rămași în exercițiu. Fac interceptări, monitorizări și le oferă cu multă plăcere celor care au nevoie de ajutor, pentru a-și păstra puterea politică și financiară. Firesc ar fi fost ca toți aceștia, cu atât mai mult cei care au deținut și funcții de conducere, să fie puși sub o lege care să le interzică desfășurarea de activități care să aibă legătură cu munca lor în acele structuri. Ca să nu mai spun cât de deplasat e să dețină funcții politice după ce au fost șefi de Servicii.

José Ortega y Gasset[1] spune în *Spania nevertebrată* că „datul ce definește cel mai bine specificul unei rase este profilul modelelor pe care și le alege, după cum nimic nu revelează mai bine condiția radicală a unui bărbat ca tipurile feminine de care este capabil să se îndrăgostească. În alegerea iubitei ne facem, fără să știm, confesiunea cea mai veridică".

Noi, românii, poate mai greșim când ne alegem modelele. Dar nu acest lucru mi se pare cel mai alarmant și prioritar a fi corectat, ci modul în care ne îndrăgostim de figurile publice sau de instituțiile publice (în 2015, D.N.A. și, culmea, S.R.I.): într-un abandon total. Într-o admirație necondiționată, le punem la

1. José Ortega y Gasset, *Spania nevertebrată*, Editura Humanitas, 1997, traducere de Sorin Mărculescu.

dispoziție toate libertățile de a acționa, un cec în alb. Deși istoria oferă lecții multe și aspre, necicatrizate după atâtea secole, despre indivizi și, implicit, instituții care au abuzat de încrederea publică, pe care au câștigat-o pe căi democratice, prin vot, perseverăm în greșeală. Înlocuim modelele alese și uităm că natura umană rezistă greu la ispite. Nu mai supraveghem aceste modele, ci le lăsăm să zburde necondiționat, în speranța că ne vor rezolva, măcar de data asta, angoasele sociale.

Libertatea e cea mai grea provocare pentru om. Iar pentru personajele politice, publice, e chiar mai dificil. Nu sunt mulți, cu atât mai puțini cei din mediul politic, din instituțiile statului, care apreciază definiția lui John Stuart Mill privind limitele libertății noastre în raport cu celălalt și viceversa. Cu o propensiune spre atitudinea punitivă în relația cu cetățeanul, indivizii care dețin puterea în stat – de la polițistul din colț până la șeful statului – resping ideea că libertatea lor se termină acolo unde începe libertatea mea.

Sunt puțini cei care își pot gestiona ireproșabil libertatea. Traian Băsescu nu e un exemplu fericit. S-a bucurat în 2004 de acea admirație necondiționată, care îi permitea să acționeze cum a crezut de cuviință. Libertatea pe care i-a oferit-o poporul a folosit-o vicios și viciat. Dacă această constatare s-ar baza doar pe interpretarea amintirilor mele, în mod evident aș accepta acuzațiile de subiectivism. Dacă mă uit însă la desantul D.N.A. din 2015, constatarea e susținută de rechizitoriul justiției, care bate aproape de grădina

Cotrocenilor, pentru fapte petrecute ani buni, sub mandat Băsescu.

*

Oamenii din aceste instituții, care au ca motivație a existenței lor siguranța și securitatea cetățeanului, trebuie să aibă o stăpânire de sine remarcabilă și, în același timp, un sprijin în lege, ca să poată să întoarcă spatele unor solicitări ce depășesc cu mult dreptul de a fi informat al unui președinte, prim-ministru sau al oricărei altei persoane așezate într-o funcție de rang înalt. A miza pe autocontrolul care impune conduita necesară unui decident politic, care îl ghidează unde trebuie să se oprească cu vrutul și cerutul, e o amăgire. Cei care au autocontrol nici nu intră la prima selecție. Aici e și criteriul: sunt promovați mai ales cei care pot fi controlați. Numiții călăuzitori ai democrației autohtone cunosc psihologia celor care acced la putere tot cu ajutorul lor. Desigur, pretutindeni în lume, chiar dacă nu se recunoaște explicit, Serviciile au un rol pe terenul politic. Cu siguranță însă, la noi participă activ. Imaginea lui Traian Băsescu care certa Serviciile în campania electorală din 2014[1] doar pentru că apăruseră fotografiile compromițătoare de la Paris confirmă

1. „Este clar că Serviciile s-au implicat în campanie. Este clar că au fost lucruri în neregulă, în condițiile în care pe 10 septembrie 2014 am chemat șefii celor două Servicii și prim-adjuncții lor și i-am atenționat să nu se implice în campania electorală", afirma Președintele pe 30 octombrie 2014 la B1 TV.

diagnosticul: sindromul copilului-rege, cum spunea Pascal de Sutter[1], care arată intoleranță la frustrări. Cum se ajunge aici? Individul se dezvoltă fără a pune nici o limită dorințelor sale și se creează un monstru de egocentrism, un *Moi-Moi*.

Traian Băsescu a fost convins – probabil doar în 2014 a început să i se dărâme mitul – că structurile militare sunt întotdeauna solidare cu un militar de carieră. Dacă făceam cea mai firavă aluzie la posibile „trădări" ale acestor structuri, la faptul că poate fi mințit, păcălit, își modifica mimica instantaneu. Dispreț total față de persoana care îndrăznea să suspecteze că lui i se poate întâmpla așa ceva. Nu știi cu cine vorbești, cam asta exprima supărător de sigur pe sine. Îmi dădeam seama – în această relație a lui atât de necenzurată, de nefiltrată cu Serviciile – că e urâtă rău democrația lui Traian Băsescu. Cearta mea cu acel președinte care devenea începuse deja din 2005, spre finalul anului. Ultimele mele luni la Cotroceni au stat sub semnul unei dispute permanente care avea ca principal subiect limitele unui Președinte în ceea ce privește informațiile primite și folosirea lor. Era din ce în ce mai multă dublă măsură când venea vorba de corupții din lista lui Năstase, de exemplu, și corupții din propria sa listă. Ultima începea să se acopere de protecție.

Traian Băsescu încerca să ne convingă pe puținii care ridicam această problemă că stabilește limitele în numele „siguranței naționale". A constatat pe propria

1. Pascal de Sutter, *op. cit.*

piele ce sistem a lăsat să se construiască la doar câteva zile după ce a părăsit Palatul Cotroceni. Într-o țară în care nu există un control civil sever asupra acestor instituții, demnitatea omului e un moft, iar „siguranța națională“ un bun paravan pentru abuz. Iar în coabitarea dintre un decident politic și instituțiile de forță, oricine poate deveni victimă și torționar. M-am întrebat adeseori care este limita de demarcație între a fi informat despre un dosar aflat în atenția justiției și dreptul de a-l studia, de a folosi public acele informații sau, mai rău, în tactici de șantaj.

Exista un personaj pe care îl trecusem pe lista mea de inși care ajutau la depășirea liniei de demarcație despre care pomenesc. Îi spuneam „Semete“ (nume derivat de la Stațiunea de Mașini și Tractoare, instituție de bază în România socialistă). Zis și „timpanul S.R.I.“, avea un rânjet și o privire care sintetizau imaginea proletarului turnător. Când Traian Băsescu s-a plâns că Serviciile au prea multă putere, cred că „Semete“ și alți câțiva colegi de-ai lui s-au amuzat necenzurat de lamentarea învinsului.

Nu mă aștept ca cineva să recunoască astfel de practici. Și, până la urmă, nu e important acest lucru. Ar fi important ca următorii beneficiari ai unor asemenea metode să le curme.

*

Traian Băsescu avusese timp să se obișnuiască cu rolul de asociat direct al Serviciilor. După plecarea lui

Vasile Blaga, la doar trei zile de la numire, funcția de consilier pe probleme de securitate națională a rămas vacantă timp de un an. Funcția respectivă implica și gestionarea relației cu Serviciile. Așa cum am spus-o deja, și-a dorit eliminarea lui Blaga din schemă chiar din momentul în care Blaga a acceptat propunerea. Nu avea însă legătură cu atribuțiile funcției, ci cu persoana lui Blaga, suficient de independent ca să mai spună și „nu se poate". Dacă la început nu a găsit o persoană potrivită pentru funcție, după ceva timp și-a dat seama că nici nu mai are nevoie. Episodul ziariștilor răpiți în Irak l-a convins că poate fi egalul Serviciilor. A preluat comanda celulei de criză, a subordonat total echipa și chiar le-a dat lecții de strategie și tactică. A fost bun atunci, când a început relația directă cu adjuncții Serviciilor, cei care se ocupau de „operativ". Cred că Băsescu știa chiar mai mult decât șefii Serviciilor. Mi se părea uneori umilitor să fii șeful serviciilor secrete sub Traian Băsescu. Ca adjunct, cel puțin aveai parte de atenție, chiar dacă pe verticală.

În perioada aceea a colaborat și cu Sergiu Medar, șeful D.G.I.A. De altfel, se afla în avion când am primit vestea.

Aștept să se aprindă luminile în avion, ca să mă pot relaxa. Sergiu Medar îmi spune că, pentru siguranță, zburăm cu luminile stinse până aproape de 10.000 de metri. E o experiență Irakul, dar una tensionată pentru mine. Generalul Bădălan se laudă cu conservele de fasole și ceapă pe care le are cu el și anunță o masă copioasă. Se aprind luminile. Într-adevăr,

conservele sunt reale și ceapa la fel. Ca la popotă. Sună telefonul. „Doamna consilier Săftoiu e căutată de la Departamentul de Comunicare.“ E Cătălin Dumitru, adjunctul meu. „E o știre pe surse care circulă și mă gândeam să-ți spun. Cică au fost răpiți niște ziariști în Irak.“ Înghețcu telefonul în mână. Primul meu gând: au venit după noi! Mai bine luam presă! Primesc câteva detalii din nebunia care se declanșa mediatic. Închid și îi spun Președintelui: „Se pare că niște ziariști români au fost răpiți în Irak“. Pentru început, știrea pare greu, aproape imposibil de crezut. Traian Băsescu cere legătura cu S.R.I., S.I.E., M.A.E. Știrea se confirmă, tot la nivel de zvon, fără detalii clare. Nu se știe exact câți sunt, de ce se află în Irak, dacă suntem cumva vinovați că, neacceptând grup de presă care să ne însoțească, au plecat pe cont propriu. Aterizăm. Rămânem în avion. Presa, în salonul oficial, așteaptă primele declarații. Ministrul de Externe și șefii serviciilor secrete se urcă la bordul aeronavei, pentru a-l pregăti pe Președinte cu primele informații.

Sergiu Medar a fost apreciat de Traian Băsescu, cât timp a fost la D.G.I.A. Președintele îi vorbea cu respect, desigur superior, dar cu respect, avea o dicție perfectă când spunea „domnule general“. De altfel, am remarcat că accentua cu o seriozitate ușor caraghioasă gradele militare.

Numirea lui în echipa consilierilor a fost bine primită. Colaborarea cu el începuse în timpul crizei ziariștilor răpiți în Irak și părea că Președintele are

încredere în el. La rândul lui, Sergiu nu părea deloc a fi din categoria militarilor care lustruiesc asiduu clanța ca să reflecte cât mai luminos chipul comandantului. Din păcate însă, odată ajuns acolo, va fi redus la element de decor prețios. La câteva luni după angajare, remarca, amărât altfel, că avusese un dialog mult mai bun și mai eficient cu Președintele atunci când nu era angajatul Cotrocenilor. Deși ar fi trebuit să fie un filtru între Servicii și Președinte, după un timp, nu foarte lung, de la numire, șefii de Servicii, adjuncții, ocoleau cabinetul consilierului de securitate națională. Traian Băsescu a reașezat ordinea inițială. Cum spuneam, se obișnuise să îi folosească direct, fără intermediari. Iar aceștia erau mulțumiți. Așa că, în curând, încântați de relația privilegiată cu Președintele, intrau și ieșeau cu dosarele sub braț, afișând un aer misterios-satisfăcut, din cabinetul celui avid de secrete.

*

Atunci când Traian Băsescu s-a prezentat într-o emisiune la T.V.R., moderată de Rodica Culcer, cu un dosar în mână, am crezut că a doua zi va fi serios instruit. Spunea că știe ce vorbesc miniștrii între ei și că premierul Tăriceanu primea aceleași informații. Și se plimba cu acele informări de la Servicii, pe care era trecut STRICT SECRET, în emisiuni televizate, deși nu acesta le era scopul. Cu siguranță, nimeni nu a avut curajul să îl avertizeze că depășește cadrul legal în folosirea informațiilor cu statut special.

Când, în 2007, îi spuneam că se vorbește des și mult despre afaceri ilegale care aveau legătură cu anturajul doamnei Udrea, mi-a răspuns: „A fost monitorizată șase luni de Servicii și mi-au dat un dosar curat. Nu mă iau după presă și bârfitorii tăi". Poate că avea dreptate. Acelea erau informațiile pe care le-a primit: că nu e nimic necurat. Însă, în 2015, altceva arătau monitorizările instituțiilor de forță. Cine pe cine a mințit contează doar în măsura în care analizăm cine pe cine conduce în statul român.

Relația cu Sergiu Medar s-a deteriorat până când acesta s-a retras, invocând sănătatea șubredă, la fel ca și ceilalți care plecaseră. De fapt, nu sănătatea acestora era șubredă, ci sănătatea actului prezidențial. Aproape toți cei care am plecat de acolo, în primul mandat, am evitat pe toată perioada președinției lui Traian Băsescu să clarificăm aspecte care țineau de decizii proprii. În schimb, a făcut-o Traian Băsescu, în aceeași manieră lipsită de finețe.

*

Când ocupi un loc în schema puterii, cu atât mai mult cu cât ești pe locul cel mai de sus, indivizi de toate soiurile, mai citiți, mai isteți, mai șmecheri, mai manierați, mai bogați, mai săraci, mai necioplți, nu sunt deloc indiferenți la șansa de a fi lângă „putere", în proximitatea ei, de a o servi, privi sau hrăni. Cu acest pattern al mulțimii, Traian Băsescu nu mai avea

nuanțe în comportament. Pleca de la ipoteza că toți cei cărora le permitea să fie prezenți în arealul prezidențial îi vor accepta hachițele. Tocmai de aceea a fost surprins când Andrei Pleșu a decis să renunțe la colaborare. Nu i-a picat bine nici când a plecat Renate Weber. Un timp i-a acordat toată încrederea și atenția. Apoi, a început să îi acorde mult mai mult credit Monicăi Macovei. Renate nu era din categoria celor care caută să aibă un loc de muncă lângă putere. De altfel, primii consilieri au ales să plece, fără să își negocieze nici un loc de refugiu – ambasade, partide, fundații etc. –, atunci când au simțit că nu mai au nimic de spus sau de făcut.

Cu mult timp după ce plecasem și eu, l-am întrebat pe unul dintre foștii mei colegi dacă poate identifica momentul în care transformarea lui Traian Băsescu în autocratul ce se arăta a devenit ireversibilă. Mi-a răspuns: „Din momentul în care a început să spună mai des că e șef al statului decât președinte al țării". A surprins exact schimbarea de percepție a lui Traian Băsescu asupra lui însuși.

Mihail Manoilescu[1] ierarhizează valorile care definesc raporturile corecte ale unui politician cu *res publicae*. Astfel, el spune că valorile finale sunt patria sau națiunea, iar valorile instrumentale sunt statul, partidul politic, doctrina politică, suveranul/șeful politic. Entitatea patrie este plasată deasupra entității stat.

1. Mihail Manoilescu, *op. cit.*

Mijlocul și instrumentul capătă doar strălucirea și prestigiul scopului pe care-l servesc.

Autorul distinge în mod esențial patria de stat. Patria „nu este ca statul, o instituție care se lasă definită juridic și care poate fi apărată prin coduri", este „o realitate subtilă și spirituală, dar cu atât mai profundă", în timp ce „statul se schimbă după regimuri, e supus criticii și comite zilnic păcate și chiar crime". De altfel, Manoilescu spune că statul, dacă ar fi o persoană fizică, ar sta numai la închisoare.

*

Cine deține controlul presei deține puterea totală. Afirmația e referință pentru ambițiile unui politician. Realizarea aspirațiilor politice se află în legătură foarte strânsă cu un instrument pe cât de hulit, pe atât de râvnit. Politicienii își aleg omul de comunicare, cu o cerință precisă: să controleze relația cu media, să își pună la bătaie toate conexiunile personale, să folosească toate detaliile, amănuntele, ca politicianul să beneficieze de o presă favorabilă. Deși doar Adrian Năstase și-a asumat deschis un minister al „propagandei", cel condus de Vasile Dâncu, cred că mulți politicieni visează să fie serviți de un departament care să le șlefuiască imaginea până la perfecțiune.

Nu am auzit politicieni care să vorbească admirativ despre presă. La nivel personal, cu siguranță se găsesc și aprecieri pozitive. În ansamblu însă, impresia e la fel de dezgustătoare ca și în sens invers.

Preocuparea mea, cât timp am gestionat această relație, din 1998, din funcția de purtător de cuvânt al Guvernului Radu Vasile, a fost să nu vând castraveți grădinarului. Nu îmi propusesem să le schimb părerea ba politicienilor, ba ziariștilor, în permanenta lor confruntare, care căpăta pe alocuri accente personale. M-aș fi transformat într-o copie modestă a lui Sisif. Am încercat însă să atenuez din asperitățile, conflictele, impresiile defavorabile, dincolo de menirea principală a unui purtător de cuvânt: să informeze cât mai exact, mai precis, mai repede. Iar pentru asta iroseam mai mult timp și manifestam mai mult tact decât în problemele din viața mea privată.

În perioada Radu Vasile, aspectele nevralgice erau diferite de cele din timpul mandatului de la Cotroceni. E adevărat că aveam de-a face – și eu, și presa – cu două personalități diferite, cum în egală măsură generațiile de ziariști se schimbau, mai ales cei de teren care, în vremea mea, aveau o influență destul de consistentă în deciziile de redacție. La începutul primilor ani de după 2000, nume grele din presă ieșeau pe teren. Redacțiile erau pentru redactare, nu pentru informare. Informația era luată din teren. Îmi amintesc de echipa jurnaliștilor din perioada Guvernului Văcăroiu cu foarte mult respect. Gilda Lazăr, Liana Simion, Alex Boariu, Răsvan Popescu, Roxana Dascălu, Ionuț Popescu hotărau când se deschidea tirul întrebărilor deloc obraznice, dar teribil de iritante pentru miniștrii acelui guvern. Atunci, un ziarist de teren putea să schimbe o agendă a unui flux de știri. Era credibil, pentru că

se afla în proximitatea informației și acest lucru era suficient ca să stabilească prima pagină. Poate că tind să idealizez perioada aceea de pionierat – în 1993 mă angajam în presă, ca un fel de job de vară până la examenele de titularizare în învățământ –, dar dincolo de nostalgiile care îmblânzesc eventualele asperități din perioada mea de gazetărie, după 2001 puterea jurnalistului a fost preluată de interesele personale ale deținătorului de trust. Accentul s-a mutat de la jurnalistul de teren, de investigație (categorie care e ca și dispărută în România) la acționariatul majoritar. Ziaristul – chiar cu vanitatea rănită – a devenit un om pus din ce în ce mai des în situația de a renunța la reguli și rigori, de a ține cont de facturile de acasă, de rate și angarale, înaintea unor constante și chinuitoare răspunsuri la întrebări deontologice.

Evit, așa cum am evitat și în funcțiile publice pe care le-am deținut, să mă pronunț mai mult despre ce are de făcut presa decât despre ce trebuie să facă slujbașii politici ai țării. Ar fi o ipocrizie dacă aș afirma că nu au existat momente în care m-am înfuriat în fața televizorului, ascultând opinii care sfidau realitatea unei declarații sau a unui eveniment, că nu mă uimea capacitatea unui ziarist sau realizator de dezbateri politice de a aglutina cuvintele oficiale într-o ordine sintactică personală, astfel încât sensul inițial devenea un contrasens. Dacă răbufneam, acest lucru se petrecea în privat și îmi permiteam să dezbat nuanțe de atitudine doar cu amici vechi din presă. Erau puțini, dar au rămas mereu constanți, chiar și acum când

scriu aceste rânduri. Nu am avut niciodată vreo surpriză din partea lor – sper că nici invers –, iar opiniile fiecăruia despre ce se întâmpla cu presa și clasa politică au rămas teme de amiciție, și nu de editoriale.

Traian Băsescu – și în relația cu presa – se proteja de „icter". Cred că au fost cele mai aspre discuții și cele mai necenzurate priviri aruncate și de-o parte, și de alta când abordam acest subiect. Radu Vasile a relaționat cu presa cât se poate de rezervat, cea mai mare jignire pe care o exprima pe acest subiect era gestul de lehamite al mâinii, consacrat printre colaboratori.

Până la Traian Băsescu au mai existat politicieni care s-au dedat la câte o agresiune verbală la adresa vreunui ziarist. Moda tratării la pachet „mogul și angajat" a fost lansată de Traian Băsescu, spre finalul primului său mandat. De altfel, „mogulul și presa aservită patronului" a devenit principala temă de campanie a alegerilor prezidențiale din 2009.

Traian Băsescu nu s-a sfiit să arunce pe masă acest subiect tabu: presa. La început, s-a consumat în spațiul public prin replici nepotrivite. În timpul mandatului meu, au făcut istorie nefericită „găozar", adresat lui Ovidiu Zară, și replica dată jurnalistei de la Realitatea TV „Urcați-vă pe masă, să vă arăt". Primul îl enervase cu insistența unei întrebări, în al doilea caz a vrut să facă o glumă și a ieșit o mojicie. Era în vizită la un spital, unde se inaugura o secție de urgență, iar presa i-a solicitat să reconstituie procedurile de resuscitare la care asistase. Dar simțea când depășea pragul bunei-cuviințe. Nu spun că regreta, dar știa când a „comis-o".

În cazul lui Zară, nici nu ajunsese la Palat și m-a sunat de pe drum să îmi spună de incident. L-am sunat pe Zară, dar nu prea mai aveam ce să dreg. Cu jurnalista de la Realitatea TV lucrurile au mers mai ușor. A acceptat că a fost o glumă, nu a luat-o în nume personal, dar presa așezase deja îndemnul în registrul care începea să consemneze expresiile folosite de Președinte la adresa ziariștilor.

Discutam, nu de puține ori, despre comportamentul prea des visceral și reactiv față de presă. Considera că ziariștii își permit orice, în timp ce politicianului i se impune să îi suporte fără limită. Îmi spunea – și nu putea fi combătut în totalitate, dar nu riscam să fiu de acord cu el – că „presa își dorește o clasă politică înspăimântată, timorată și cât mai des umilită". Îi răspundeam că și politicul aspiră la aceeași relație de dominare, mai ales cu patronatul și directorii editoriali. Instrumentele la îndemână erau: publicitate netransparentă, plăți ascunse în spatele unor pretinși acționari de ziare și televiziuni. Piața se îmbâcsea cu zvonuri despre politicieni care susțineau prin interpuși diverse publicații sau, la bucată, ziariști. Se crea categoria „presă plătită". Nu lipseau de pe listă convivi ai Palatului Cotroceni sau ai Modroganului. Apărea categoria „editorialistului consultant politic" care nu se simțea într-o incompatibilitate de prestare de servicii. Ziarele îi găzduiau impresiile, iar consultantul își servea clientul, netulburat de instituții care cercetează incompatibilități în exercitarea contractelor. Editorialistul consultant ataca sau lăuda după contract, iar articolele

nu erau puse sub marca vreunui P de la publicitate. E dificil de crezut că „cel mai bine informat“ om din țară nu știa dacă și în curtea lui se aflau personaje potente financiar care menținеau o bună relație cu media prin metode pe care, de altfel, le combătea virulent când venea vorba de mogulii indigești.

În 1993, când am debutat în gazetărie, regula Guvernului Văcăroiu de a folosi doar presa operativă mi s-a părut jenantă și arăta păstrarea culturii pentru „presa controlată“, concept înlocuit apoi cu „presa plătită“. Mi se părea că fac parte – eram atunci la Rompres – dintr-o suită personală, stigmatizată prin apartenența jurnalistică la ceea ce se numea „presă guvernamentală“. Aveam complexul copilului protejat, care beneficia de avantaje nedrepte. Doar pentru că erai de la Rompres aveai birou special în Guvern, deși tot o legitimație de presă aveai în buzunar. Eram „răsfățați“, împreună cu cei de la Radio România Actualități și T.V.R., ulterior atașându-se grupului și Vocea României, cu birouri pe același etaj cu Octav Cozmîncă. Apoi, în perioada când am lucrat la Mediafax, mutare care a coincis cu venirea la putere a Convenției Democratice[1],

1. Convenția Democrată Română (C.D.R.) a fost o alianță politică și electorală formată în anul 1991 de partidele care, la fondarea convenției, reprezentau opoziția față de guvernarea Frontului Salvării Naționale. C.D.R. a câștigat alegerile parlamentare din anul 1996 și, împreună cu Partidul Democrat, a format o coaliție politică de guvernare a României până în noiembrie 2000. Începând din 13 august 1996, denumirea a fost ușor modificată în Convenția Democratică din România. C.D.R. a fost desființată în anul 2000.

presa numai dacă nu voia nu participa la evenimente. Îmi amintesc de un domn pe nume Mihai Nahorniac, personaj total marginal pe piața presei (scotea o fițuică, *Ștefan cel Mare*), care era prezent peste tot în vizitele externe ale Guvernului Ciorbea. Până a reușit să încarce nota telefonică de la Biroul de presă al Guvernului cu o sumă care reprezenta convorbirile lui cu Qatar, ceea ce i-a adus eliminarea din grup. Atașații de presă din acea perioadă, după regimul restrictiv impus de echipa Văcăroiu, depășeau uneori numărul celor din delegații. Eram mulți, gălăgioși, impetuoși, dar și sfredelitori, insistenți. Generația mea lua locul generației pe care o menționam mai sus. Acum, păream noi liderii de grup.

Se formează un spirit sindicalist între cei care conviețuiesc mai mult timp ca acreditați pe lângă o instituție – Guvern, Palatul Cotroceni, alte instituții de acest gen – care, recunosc, m-a prins și pe mine. Deseori, ca să te revolți, ajunge doar să nu îți placă ofițerul de presă. Într-adevăr, e o chestiune de finețe ca un om politic să știe să aleagă un ofițer de presă acceptat de ziariști de la început. Am scris deja o carte despre acest subiect[1], despre cum s-au simțit purtătorii de cuvânt în această funcție, mai ales cei care au provenit din presă. Din punctul meu de vedere, Eugen Șerbănescu a avut cea mai neagră perioadă. Nu a reușit să îmbine rigoarea funcției cu tendința – apreciabilă, dar prost

1. *Vocile puterii. De vorbă cu purtătorii de cuvânt*, Editura Trei, 2011.

aplicată – de a nu îngrădi relația presei cu oficialii. Rezultatul a fost acea cohortă de ziariști din care făceam parte, care stătea cu orele, până noaptea târziu, pe scările de la intrarea oficială în Palatul Victoria. Imaginea poate părea, pentru cei implicați, romantic-nostalgică, dar privită cu detașare, era deplorabil ce se întâmpla. A fost perioada în care aproape că nu existau interdicții privind accesul în Palatul Victoria. Rezultatul s-a dovedit însă dezastruos pentru guvernanți. Cel care a pus capăt acestui mod de comunicare cu oficialii și care a interzis accesul presei pe scări sau haihui, prin curtea Palatului, a fost Mugur Isărescu. Eu, care profitasem din plin de indigența regulilor (a fost perioada în care am primit cele mai multe prime de la Mediafax, pentru exclusivitățile care făceau titluri de ziar) și înțelegeam care era riscul pentru demnitari, după ce am fost cooptată în echipa lui Radu Vasile, am făcut un pas modest. Am mutat statul pe scări în curtea Palatului Victoria, marcând teritoriul cu un cordon. Am fost omul cu „țarcul", dar era asumată măsura.

Ceea ce am simțit pe pielea mea a fost faptul că nu există îngăduință, odată ce ai trecut de cealaltă parte. Ești un fost ziarist, devenit funcționar al statului căruia i se vor aplica, uneori chiar cu plăcere, pedepsele jurnalistice.

*

Vizitele în străinătate au ajuns un subiect de discuție cu Președintele, nemulțumit de numărul mare de

ziariști incluși în delegație. În Serbia, oficialii m-au întrebat cât au putut ei de politicos dacă românii citesc așa de multe ziare. Am priceput repede la ce făceau referire. Le-am răspuns, cu un aer demn, că românii vor să fie cei mai informați. Am zâmbit împreună și am continuat acel dineu.

Deși la începutul lui 2004, pe piața media, contau doar trei televiziuni ca audiență și impact, în vizitele externe se acreditau toate, inclusiv T.V.R.M. (TV România de Mâine). Drumul era gratuit. Radiourile au fost cel mai puțin costisitoare, veneau puține și aveau, poate, cea mai bună priză. Presa scrisă părea fără limite. Ziare de retur ne trăgeau la răspundere că nu erau „pe listă". La comemorarea victimelor Holocaustului organizată la Auschwitz, delegația oficială era formată din patru oameni, cu Președinte cu tot, iar grupul de presă din 35 de persoane.

Partea obositoare era discuția de după aceste vizite. Președintele făcea o revistă a presei neiertătoare. Notam, în Caietul Albastru:

> Azi – o discuție neplăcută. T.B. mă anunță că nu mai vrea jurnaliști cu el și, dacă vor să vină, să vină pe cont propriu. Parțial, are dreptate. Poate că, plătind redacțiile toate costurile, vor crește și pretențiile față de relatări.

Încercam să nu îi susțin opiniile. Nu pentru că nu ar fi punctat corect în unele privințe, dar riscul de a fi din ce în ce mai agresiv în relația cu presa prindea

contur. Presa, în esența ei, te critică și caută greșelile. E rolul ei – câine de pază al democrației. Dar să mai și adaugi la acest atribut congenital o relație viciată de porniri potrivnice e o nebunie.

Caietul Albastru conține și observațiile mele despre relația cu media. Acum, la atât de mult timp distanță, îmi dau seama că nu mi le-aș fi amintit dacă nu le-aș fi consemnat. Erau detalii de bucătărie internă, dar care oboseau și creau o rutină comportamentală. Mă bucur că le-am uitat. Pentru că asta înseamnă – cel puțin în analiza mea – că au contat doar în acel context. Ceea ce am reținut și după zece ani, fără ajutorul acestor însemnări, e mult mai ilustrativ pentru funcționarea presei în relația cu politicul, mai ales cel aflat la putere. Redau însă aceste pagini doar pentru că reflectă un început de epocă. Nu știu dacă în al doilea mandat aceste „mărunțișuri", care au noima lor, s-au atenuat.

> 4 martie 2005. În general, accentul cade, din păcate, excesiv pe chestiuni mărunte, discuțiile sunt despre ce face ambasada, cum îi tratează pe ziariști, ce feluri de mâncare așază pe masă, de ce hotelul e așa, de ce microbuzul e prea scump, de ce se ajunge la aeroport cu o oră și jumătate înainte etc. etc. O parte a presei, și din nefericire cea care se vede, e ușor imatură. Trebuie să recunosc: nu am avut niciodată discuții despre mărunțișuri – poate așa, de relaxare, dar nu să le regăsesc în relatările de presă – când e vorba de B.B.C., Deutsche Welle, Traian Ungureanu, Emil Hurezeanu. Pun problema apăsat, pe temele mari,

nu neapărat favorabil, dar nu simți reaua-credință. Nu intră într-o hârâială personală și de joasă speță. Poți purta o dezbatere *off the record*, fără teama că din orice fac o știre. Îi interesează să înțeleagă fenomenul, nu să bifeze norma de știri.

Îmi place și mie taclaua, dar nu o transform în atitudine. Aș avea, poate, motive temeinice, mai ales după două campanii și trei ani cu o presă nejustificat de ostilă, să am resentimente. Mi le controlez și tocmai de aceea nu am considerat că trebuie să refuz interviul solicitat de *Adevărul*, la preluarea mandatului de Președinte. Reacția din partea presei a fost cum de am putut să îi acord acel interviu *Adevărului*, ziar ostil lui Băsescu. Explicațiile nici nu își mai au rostul. Jurnaliștii sunt învățați cu năravul P.S.D., care împarte lumea în *ai noștri* și *ai lor*.

Cu presa străină acreditată la București, stabilirea detaliilor unei vizite e diferită. Redacțiile decid dacă le interesează un subiect, o vizită și își gestionează singure deplasările. În România, a impune o regulă de genul acesta e taxat ca un impediment în calea informației. Rolul instituției este să asigure acces la programul oficial. De multe ori, cei de la B.B.C. s-au ocupat singuri și de acreditările în instituțiile incluse în programul oficial.

Încerc să practic o comunicare directă, informală, să le dau acces la ceea ce se poate și contează pentru fiecare moment. Încerc să îmi concentrez efortul pe o comunicare rapidă și eficientă. Dar câteodată simt că e mai important un confort prea personal al omului cu legitimație de ziarist.

Scriu și sub influența unei conversații cu o jurnalistă. După patru vizite, mă lovesc de aceleași capricii, care țin și de nivelul intelectual, nu doar profesional, al persoanei care poartă acea legitimație. Unii urmăresc doar confruntarea. Adevărul e că au același chef de harță ca Traian Băsescu. Mereu se confruntă cu cineva. Acum, în prima fază, le-au picat în mână ambasadele. Eu sunt ușor evitată, pentru că în mod cert am făcut câteva gesturi de relaxare, chiar confruntându-mă cu S.P.P.-ul, destul de rigid când vine vorba de presă. Din păcate, recunosc aceleași discuții despre cum e tratată presa – culmea, nu accesul privind dreptul la informație e preocuparea – din urmă cu șapte ani. Le auzeam și când eram ziaristă, și când am devenit purtător de cuvânt al Guvernului Vasile. După patru vizite, articolele redau evenimentele, dar maximizând teme colaterale, răfuieli personale tratate într-o notă apocaliptică. Nu mă simt obligată să țin partea ambasadelor, dar mă așteptam să construiesc o relație cât mai profesionistă, mai argumentată cu ziariștii. Ei vor în cabina Președintelui, vor să vadă intimitatea Președintelui, vor să aibă exclusivitatea spațiului pe care să îl împartă cu omul politic. Dacă nu pot intra în biroul Președintelui, nu e o comunicare eficientă.

*

Traian Băsescu era surprinzător în relația cu presa. Trecea de la faza de amic la cea de inamic, când te așteptai mai puțin. În ambele situații, se manifesta la

limită, de fapt așa cum îi e felul. Fără moderație. Ori tot, ori nimic. Inamiciția se manifesta mai ales prin intervențiile în direct în emisiuni. Reușea acolo să se enerveze, să enerveze și să nu lămurească nimic. Avea o atitudine inflamantă. Probabil că acesta a fost cel mai important „război" pe care l-am pierdut, în încercarea de a instituționaliza cât mai profesionist comunicarea Președintelui cu presa. Mai câștigam lupte mici, mai ceda la argumentul meu că nu putem combate la telefon, că nu se susține să revenim cu lămuriri prin telefon, mai ales după conferințele de presă unde răspundea și la întrebări. Îi spuneam că ori comunicăm prost în conferințe, ori acceptăm că unele dezbateri nu le întorci la argument. La un moment dat, am făcut înțelegerea să mă expun doar eu la acest mod de a comunica. Consideram că e principial să mă expun și să dau eu motive de dezbatere arțăgoasă, în locul Președintelui. Conferințele de presă erau o sursă permanentă de inspirație pentru televiziunile de știri. Exasperant de urmărite erau emisiunile de dezbatere, care reluau aceeași conferință de presă, succesiv, în tonuri turgescente, din oră în oră. Da, nu era deloc reconfortant. Însă încercam să aduc argumente, care țineau de o strictă morfologie a acestor producții TV. Evident, mai ales în primii doi ani din primul mandat, toate aceste emisiuni, adunate la un loc, nu ajungeau la ratingul știrilor ProTV sau al emisiunilor de divertisment. Nu toată România se uită la dezbateri politice, nu toți cetățenii acestei țări se hrănesc din politic.

Dacă Traian Băsescu nu ar fi fost robul acestor emisiuni, dacă nu ar fi luat feedbackul doar de la televizor, doar din opiniile presei, probabil ar fi fost mai puțin reactiv, probabil am fi reușit să relaționăm cu presa mult mai calm, mai puțin sceptici, mai puțin pe un raport și un limbaj de forță. Margaret Thatcher spunea că nu poți guverna citind presa. I-am oferit Președintelui citatul. Era de acord, dar când ajungeam în biroul său, de cele mai multe ori, trebuia să îl rog să dea sonorul mai încet ca să ne înțelegem. Era absorbit de spectacolul din studiourile TV. Într-un fel, îl invidiam pentru forța pe care o avea de a privi la cum era privit de presă. Deși nega presa ca reper în evaluarea activității, nu se putea abține să nu se raporteze la acest instrument atât de hulit. În unele studiouri, mai ales la Realitatea TV, exista o agendă personalizată, dar Traian Băsescu voia obiectivitate. Temerea lui era că telespectatorii n-aveau habar cine e patronul, care îi sunt interesele pe piața economică și politică. În opinia lui, Sorin Ovidiu Vîntu părea că există doar ca să i se împotrivească președintelui țării.

23 noiembrie 2006. Sunt în biroul Președintelui. Fierbe mai rău ca o oală cu ciorbă uitată pe foc. La Realitatea TV, Răzvan Dumitrescu disecă subiectele din conferința de presă. Doar că pare o altă conferință de presă. După cum pune problema, ori nu a urmărit-o și îi dictează în cască producătorul, ori nu îi pasă despre ce s-a vorbit în mod real și are propriul

desfășurător. Mă uit cu Președintele, într-o tăcere tensionată. Apare și Elena Udrea. Parcă e catalizatorul mâniei. Izbucnește. Îi cere Elenei Udrea să îl sune pe S.O.V. și să îi spună ce se întâmplă, să reclame distorsiunile de interpretare făcute de Dumitrescu. Elena sună. Vocea ei e prietenoasă. Îl salută pe numele mic. „Iartă-mă, nu am știut. La mulți ani, să fii sănătos." Deduc că e ziua lui Vîntu. Păstrează tonul amical și îi semnalează supărarea prezidențială. Încheie convorbirea în furia dezlănțuită a Președintelui. Îi reproșează Elenei modul amical în care a vorbit. „Ce am spus eu să faci și ce ai făcut tu!" Se uită la mine. „Pune mâna și sună-l tu! Te ocupi de comunicare, așa că e obligația ta să rezolvi lucrurile!" Îi cer numărul de telefon Elenei și formez de pe mobilul meu.

Pe Sorin Ovidiu Vîntu îl cunoscusem personal prin 1999. Claudiu lucra la *Oamenii în top*, o revistă susținută financiar de S.O.V. Ne-am cunoscut întâmplător, la o întâlnire cu oamenii de afaceri. Nu știam cine e, dar el știa că sunt soția lui Claudiu. La acea întâlnire, la care a participat și Radu Vasile, m-a abordat Vîntu. Ne confruntam cu o problemă de familie, pe care încercam să o abordăm cât mai echilibrat și fără să ne panicăm. Mi-a spus că în cazul în care avem nevoie de ajutor, să nu îl ocolim. Nu a fost nevoie, dar am apreciat gestul lui. Ne-am revăzut o singură dată, prin 2003 sau 2004. După ce am ajuns la Cotroceni, m-a sunat de câteva ori, în primele luni, ca să analizeze critic entuziasmul lui Claudiu față de Traian Băsescu.

Citea editorialele din *Jurnalul Național*. Deși ar fi putut să îi spună direct lui Claudiu ce crede, mă suna pe mine, introducându-se cu expresia care părea să fie marca lui. Mi se adresa cu „Excelență“, cu o inflexiune care arăta de fapt un dispreț suveran.

„Bună ziua. Adriana Săftoiu sunt.“ „Excelență, distinsă Doamnă, am plăcerea să vă ascult.“ Îmi spune că tocmai a încheiat cu Elena convorbirea și știe care e supărarea Președintelui țării. Pronunță „președinte“ cu o emfază vădită. Dau să îi explic că e o mare distanță între ce se prezintă la televiziunea lui și ce s-a spus în conferința de presă. Nu sunt nici amicală, nici dușmănoasă. Dacă era după mine, aș fi vorbit doar cu Dumitrescu, după emisiune. Dar, la câtă mânie e în Traian Băsescu, e de preferat să sun eu decât el. Și, cu toate acestea, îi e insuficient. Nimic nu îl poate răcori. Începe să vocifereze impresii, injurii la adresa lui S.O.V., suficient de tare ca acesta să audă. S.O.V. mă întreabă dacă cel care se aude pe fundal înjurându-l e „marele președinte“. Propune să vorbească direct cu el, ca între doi bărbați, nu cu femei intermediar. Mi se pare penibilă situația. Traian Băsescu perorează din ce în ce mai dezlănțuit. Mă grăbesc să închei discuția. Întreb uimită ce regie a fost, la ce a folosit această mascaradă. Plec cu Elena din birou. Îmi spune, evident stânjenită: „Nu pot să înjur, așa cum ar vrea Președintele, oameni care la un moment dat mi-au făcut bine în viață“.

*

Îi dau dreptate lui Taleb[1] care spune că „informația este antifragilă“ și că „se hrănește mai mult din tentativele de a o prejudicia decât din eforturile de a o promova. De exemplu, mulți își năruiesc reputația, încercând să o apere“. Tot Taleb îi pomenește pe „viclenii de venețieni“ care răspândeau informația, deghizând-o în secret, și pe Balzac, care susține că „actrițele îi plăteau pe ziariști ca să scrie recenzii nefavorabile, știind că asta le făcea mai interesante“.

Traian Băsescu a acționat de așa manieră, încât a făcut informația despre el, despre Cotroceni extrem de fragilă. Ca politician, un punct vulnerabil a fost relația cu presa. L-am văzut acționând în situații tensionate, l-am văzut și l-am auzit comentând momente importante. Avea răbdare să apară clipa potrivită pentru a acționa. Dar, când venea vorba de presă, era nestăpânit. Îi plăcea să se vorbească despre el, să le dea de lucru ziariștilor, să le facă agenda, să conteze, dorea să le pese de ce spune, dar toate acestea trebuiau să se întâmple în nota diapazonului său. Era capabil să stea ore, zile încrucișate cu nopți în discuții cu jurnaliștii, ca să îi cucerească. Și sunt sigură că a reușit cu cei cu care a ajuns să interfereze. Doar că strategul Traian Băsescu a avut o limitare de viziune și chiar de forță:

1. Nassim Nicholas Taleb, *Antifragil. Ce avem de câștigat de pe urma dezordinii*, Editura Curtea Veche, 2014, traducere de Cornelia Dumitru.

după ce a cucerit, nu a avut resurse să păstreze. Tactica și strategiile lui erau de cucerire. Menținerea teritoriilor părea să nu îl mai preocupe. Se comporta ca și cum era de la sine înțeles că, odată marcat teritoriul, îi aparținea de drept. Acest mod de comportament pare tipic politicienilor. Sunt extrem de rare cazurile în care politicianul are și o strategie de menținere a ceea ce cucerește prin vot, desigur.

Taleb[1] menționează că antifragilitatea pune condiții. Ca să devii antifragil trebuie să știi să te ferești de factorii de stres cronici, cei care uzează, erodează. Taleb oferă ca exemplu cotidian acele lucruri care te fac să te simți încătușat în viață, presiuni cauzate de civilizație, șefi, impozite, rate etc. „Frecvența factorilor de stres contează destul de mult. Oamenii tind să se descurce mai bine cu factorii de stres acuți decât cu cei cronici, mai ales când primii sunt urmați de un răstimp adecvat pentru recuperare, care le permite factorilor de stres să își îndeplinească funcția de mesageri. Hercule a reușit să înfrângă Hidra, cauterizând cioturile capetelor imediat după ce le reteza. În felul acesta, a împiedicat creșterea altor capete și realizarea practică a antifragilității. Cu alte cuvinte, a blocat recuperarea." Teoria lui Taleb explică perfect ce i-a asigurat fragilitatea lui Traian Băsescu în relația cu media. Se expunea la stresul cronic – critica măruntă, obsesivă a unor jurnaliști care căpătau anvergură cu fiecare intervenție telefonică, cu fiecare conferință de

1. Nassim Nicholas Taleb, *op. cit.*

presă și prezență televizată prin care își propunea să lămurească lucrurile. Rezultatul era aproape același întotdeauna. Cei lămuriți de la început se păstrau în trena Președintelui, cei care nu se lăsau lămuriți aveau material de lucru pentru o altă dezbatere. De fapt, Traian Băsescu devenise cel mai bun producător al emisiunilor de seară.

*

Am realizat că e lată după ce a ieșit din biroul meu. În cele două luni de când eram la Cotroceni, a mai venit o singură dată. În primele zile, când a făcut o tură de Palat și a inspectat locul, a împărțit birourile între consilierii prezidențiali. Rocadele s-au făcut la sugestia lui. Acum era a doua oară. Pur și simplu a intrat, iar secretara, Miki, privea peste umărul lui, consternată. Nu era chiar ceva obișnuit să vezi Președintele intrând prin birourile colaboratorilor. Citeam a nu știu câta oară știrea din *Libertatea* și nu prea pricepeam cum îi vom da de cap.

Mă surprinde când intră, încât uit să mă ridic de pe scaun și să îmi invit musafirul-surpriză să ia loc. Mă întreabă ce cred. Pe moment, îi spun că nu cred de bine. Și cum reacționăm? Răspund: „Trebuie să reacționăm, dar să nu adăugăm balast, prin cine știe ce ambiguități". „Te aștept la mine în birou, i-am cerut Mariei să caute acasă dosarul și să te uiți și tu pe legi." Pleacă încercând să dea ceva curaj zilelor care urmează.

Casa din Mihăileanu va rămâne în repertoriul greșelilor majore făcute de Președinte. Era destul de limpede că avem o grenadă în curte, dar departe de mine gândul atunci, în februarie 2005, că nu va scăpa niciodată de ea, că va fi în situația să o tot mute dintr-un buzunar în altul. Dezvăluirea ziarului *Libertatea* a fost o surpriză totală pentru mine, dar și pentru echipă. Cred că, în afară de el și conducerea A.F.I. – instituția care a girat acea alocare a locuinței către primar –, nimeni nu a știut. În primele ore, nu pricepeam detaliile de dosar. Nici nu aveam date, dar, cu cât înaintam, realizam că măcar aspectul moral al gestului nu va putea fi explicat nici celui mai încăpățânat „băsist".

În Caietul Albastru sunt rânduri care arată că încercam să îl scuz, că aveam nevoie să găsesc motive pentru a nu spune sec: asta nu are explicație, domnule Băsescu! Începeam să am nevoie de multe încurajări, ca să diminuez din efectele întâmplărilor care se derulau frenetic.

După zece ani ca Președinte, trebuie să constat că la ceea ce mă enerva și mă alarma atunci – cum că Traian Băsescu era anunțat ca marele corupt doar din pricina casei din Mihăileanu – s-au adăugat alte elemente. Anul 2014, însemnând și finalul mandatului lui, s-a terminat cel puțin cu două cazuri de arest, care nu puteau fi îndepărtate ca imagine de cel despre care nici acum nu știu să spun ce fel de relație a avut cu banii. Unele defecte îmi erau familiare înainte să devină Președinte, altele s-au dezvoltat cu ajutorul

funcției, dar nici în acest moment nu pot să spun că pentru Traian Băsescu banii erau importanți. Cred că puterea a fost cea mai mare atracție pentru el. Banii în sine nu cred că au avut valoare. Dacă putea să cumpere putere, atunci da, dar de plăceri de viață – lux, vacanțe, case, vile, avioane, mașini, diverse accesorii de împopoțonare narcisistă – nu cred că a fost pasionat. Nu îl scuz, e doar o constatare.

Notele de atunci erau în favoarea lui. Eram convinsă, dincolo de toate inconvenientele de atitudine, de greșelile administrativ-juridice, că poate să fie Președintele care va face bine și se va feri de ceea ce reproșa P.S.D.: că fură în gașcă.

Moscova, 15 februarie 2005. O aterizare pe un aeroport închis, iar eu la toaletă, vărsând până în momentul aterizării. Mi-am continuat apoi delirul vomitiv și la hotel. Când fac un lucru, îl duc până la capăt!

Un regim extrem de sever și o protecție de tip sovietic. Intrările la Kremlin – filtrate la sânge, obligativitatea de a lăsa la poartă telefonul și pașaportul diplomatic. Nefigurând pe lista trimisă de protocolul de la Cotroceni – nu m-aș fi gândit că trebuie să le spun că prezența mea se impune cel puțin acolo unde presa are acces –, am stat într-o anticameră două ore și jumătate, cu niște băieți înalți cât imensele uși ale Kremlinului. Doar ne priveam. Seara, m-am văzut cu presa la Hotel Kempinski și măcar am reușit să le dau informații despre discuțiile cu Putin.

Vizita la Moscova s-a desfășurat pe fondul scandalului din țară. Nu am mai avut stomac să citesc nimic din

ceea ce mi se transmisese de acasă. Aflasem că Cristian Tudor Popescu era furibund, că Realitatea TV număra anii pe care trebuie Președintele să îi petreacă după gratii. Totul din cauza unei neglijențe din perioada în care a fost primar. Până acum, din ce am discutat și am văzut, nu pare ilegal, dar cu siguranță că există o doză de imoralitate în toată afacerea. Fără să neg realitatea tranzacției, sunt însă surprinsă de reacțiile disproporționate. Băsescu are probleme cu legalitatea unei case. Până aici, demersul jurnalistic de a consemna și a pune întrebări e justificat. Dar a considera că Băsescu reprezintă climaxul corupției, a trata tema Mihăileanu cu aerul deconspirării celui mai periculos gest pentru moralitatea nației române, pentru credibilitatea ei, e năucitor. (…) Nimeni nu a preluat temele vizitei și nu le-a dus în fața națiunii. Nu pledez pentru îngăduință în ce îl privește pe Traian Băsescu, dar m-aș fi așteptat să fie mult mai important ce poate face în mod real pentru România, pentru schimbarea ei, pentru poziționarea ei în lume. (…)

Nu știu exact care va fi finalul acestei povești de moment. Dar îmi este extrem de clar că presa în ansamblu nu are nevoie de explicații și discuții pentru a înțelege fenomenele cu adevărat importante. Există un apetit enorm în a cultiva prăpăstioasa filosofie a Mioriței, a gropii cu gunoi. Românii trebuie convinși că nimeni nu îi poate salva, că destinul lor e să aibă mereu conducători jalnici și poporul trebuie să trăiască în mizeria ridicată aproape la rang de caracteristică definitorie – suntem mulți, proști și ne meritățm soarta. Nici o rază de speranță, nici un motiv să credem că

și la noi se poate. De fapt, totul se reduce la a-i convinge că, indiferent cine vine, tot rău va fi.
Există politicieni care ar trebui să tacă, sunt de acord, dar și ziariști care ar trebui să nu mai scrie, să nu se mai exprime public.

*

Însemnările din Caietul Albastru mă ajută să reconstitui cât mai exact situații, dar ca să îmi amintesc atmosfera tensionată nu am nevoie de notițe. Au fost două teme majore care au devenit acute din primele două luni de mandat și s-au cronicizat timp de zece ani: casa din Mihăileanu și Elena Udrea. Cu sentimentul că i se face o nedreptate în ambele cazuri, că ziariștii se pronunță în chestiuni care nu îi privesc, Președintele s-a raportat la această „sălbăticiune" numită presă din ce în ce mai personal. S-a construit o relație de tip victimă-călău și când unul, când alta preluau rolul. Iar Traian Băsescu, cu cât îi disprețuia, cu atât avea nevoie să îi vadă, să le vorbească jurnaliștilor. În unele conferințe de presă părea că uită tema anunțată și că le organiza doar ca să dea o replică unuia sau altuia. Reușea să anuleze efectul unei conferințe serioase cu reveniri la microfon, *à la* Colombo. Acolo, în acele întorsături pe călcâie, era secretul ieșirii lui publice. Nu mai conta restul, conta revenirea spontană, provocată de vreo întrebare.

Spontaneitatea lui Traian Băsescu în spațiul public e perfect studiată. Nu îi scapă nimic dacă nu vrea. Iar

în relația cu jurnaliștii era atâta frustrare, încât își asumase o răfuială constantă, sufocantă adeseori. Deși nu le acorda nici un credit de moralitate, de profesionalism, deși îmi oferea amănunte – special ca să mă convingă că iau apărarea unor inși care nu au căderea să corecteze pe nimeni, dacă nu se pot corecta pe ei în modul de a trăi –, avea totuși nevoie de confirmarea lor. Sigur că presa contribuie la formarea opiniei publice, sigur că nu o poți ignora, dar, când dai cu bățul prin gard, deși animalul șezuse blând, e imatur să nu te aștepți la reacții.

19 noiembrie 2005. Mi-ar plăcea să am detașarea necesară să scriu cu liniște, cu calm, cu încredere, să nu transmit stări negative. Dar nu am de unde… E foarte ciudat cum evoluăm, ce derivă e în jur, cât de instinctual reacționăm. De la lucruri mici până la cele mari, de la faptul că încerc să spun că trebuie să comunicăm informațiile la momentul oportun, atunci când se întâmplă evenimentul… Replica e de genul „Fac ce vreau". Apoi, Președintele nostru stă la telefon 25 de minute cu Realitatea TV, explicând ceea ce în mod civilizat poți face într-o conferință de presă. Cu plăcere i-am comunicat astăzi că ratingul jurnalului de la Realitatea TV a avut 0,7 puncte, iar restul, de la T.V.R. la ProTV, 7-13 puncte. Dacă tot îi place să vorbească la telefon, măcar să îi recomand interlocutori de vază! Nu știu dacă a înțeles și nu știu unde naiba se mai petrece așa ceva. Modul în care înțelege să se adreseze opiniei publice e mai degrabă specific unui lider de opoziție decât unui președinte. Bag

seama că Președintele României are timp să se uite la televizor și să explice în jurnale cu rating confidențial lucruri care trebuie transmise instituțional. Modul de comunicare arată derivă și suficiență – nu dăm interviuri decât la T.V.R., dar vorbim alandala la Realitatea TV.

20 noiembrie. Sentimentul că suntem în derivă și că instinctul ne conduce mă stăpânește din vară. Nu înțeleg de ce tergiversăm anumite lucruri și de ce nu curățăm sistemul nu de P.S.D., ci de tot ce ține de cleptocrație. Sunt episoade pe care nu le voi povesti niciodată. Sentimentul pe care îl degajă transpare însă, plutește deasupra acestor rânduri.

Azi i-am explicat că o conferință de presă desfășurată duminica, pe un subiect ca C.N.I. (Comunitatea Națională de Informații), care nici nu a întrunit voci contestatare, nu are sens. Înțeleg să organizăm conferințe duminica pentru teme grave, cu impact național. Sau motivul e altul? Nu știu dacă am fost convingătoare sau el nu mai avea chef, dar a renunțat. Asta nu înseamnă că, la o oră, nu m-a sunat să îmi spună că simte nevoia să zică ceva. Am retezat-o și pe asta. Dar traduc faptul că simte nevoia să zică ceva din ce în ce mai des ca pe o dorință nepotolită de a nu lăsa apele să se limpezească și de a arunca mereu cianură în baltă. Și uite-așa ne consumăm energiile pe nimic, în loc să ne concentrăm pe proiectul cel mare – corupția – care presupune pași fermi, calculați, cu vorbe puține, dar cu efecte vizibile și de necontestat. Ne bântuie fantoma opoziției, când a spune era singura obligație și virtute, că de făcut făcea Puterea.

Cine face acum? P.S.D. Adică Puterea?! Mă uit că P.S.D. a depus 1.100 de amendamente la buget. Bugetul ăsta nu trece până la Crăciun. Ce făcea opoziția în 2000-2004? Morfolea cuvinte, incapabilă să blocheze ceva, așa cum o fac cei de acum. Nepregătiți, cumpărați? Să spună posteritatea, dar P.S.D. ne face agenda, așa dezbinat cum pare și cu problemele lui ideologico-iliesciene.

*

În deplasările interne, întâlnirile cu ziariștii se desfășurau seara, la finalul programului. Nu întotdeauna Președintele avea dispoziție. Dar chiar și atunci când, inițial, îmi spunea că nu are chef să îi vadă, devenea totuși o gazdă simpatică. Cel puțin în primii doi ani, aceste discuții informale își aveau rostul lor. Aspecte care nu se pretau la o conferință de presă, detalii explicate necenzurat, povești ce relaxau atmosfera se regăseau în aceste momente, un fel de îmblânzire a scorpiei. Întrebarea corectă ar fi: cine era scorpia?

Încercam să îl conving că nu e cazul să personalizăm relația cu ziaristul. Știam persoane care nu îl simpatizau deloc. Se acreditau la evenimente și fiecare întâlnire era o ciocnire a contrariilor. Unii dintre ei au fost în final anihilați. Un caz era Mircea Marian. Am fost colegă cu Mircea la Mediafax. Ne cunoșteam suficient ca să putem vorbi direct, fără prea multe introduceri protocolare. Îi căuta scamele de pe sacou și când nu avea sacou. Nici Băsescu nu îl agrea. Într-una din

vizite, Mircea Marian a fost motivul pentru care am anulat participarea grupului de presă.

„Vreau să văd și eu lista cu ziariștii“, îmi cere Președintele. Presimt că nu e bine. „Dacă îl văd pe Mircea Marian în avion, îți spun ca să știi: îl dau afară. Cu mine nu urcă în avion!“ Chiar dacă de cele mai multe ori ne confruntăm părerile și se întâmplă să am și succes din când în când, acum nu e cazul. Vorbește aspru și fără vreo invitație la dezbatere. Decizia e luată, trebuie să caut o soluție. Ies din birou și mă consult cu Cătălin Dumitru, adjunctul meu, fost ziarist, care cunoștea sensibilitățile. Decid să anulez tot grupul de presă care deja se acreditase la evenimentul extern. Chiar nu avea rost să fac din Mircea un erou fără voia lui și să ofer un subiect de discuție ingrat.

Eram de acord că unii oameni din presă nu puteau fi considerați „câinii democrației“, că deontologia părea un concept neadecvat pentru unii dintre ei, că anumite persoane erau în relații contorsionate cu o minimă etică profesională, dar eram hotărâtă să mențin aceeași conduită în relația cu presa: condiția de jurnalist bătea individualitatea persoanei. Ceea ce complica relația cu ei era inconstanța Președintelui. Ba refuza să le dea binețe în deplasările externe, ba devenea extrem de locvace. Stabilisem cu presa că aceste discuții pot fi folosite doar după ce hotărâm cu toți ce e public și ce rămâne la nivelul unor informații de *background*. Cu toate acestea, îi spuneam insistent că, oricât de informale sunt discuțiile cu grupul de presă, chiar dacă punem declarațiile sub avertismentul *off the*

record, nu există nici o garanție că toată lumea respectă consemnul. Riscul era ca Președintele să îmi spună: ce rost mai are să stau cu ei de vorbă, dacă nu au atâta onoare? Ar fi fost destul de simplu să nu mai organizez acest tip de întâlniri. Dar știam că ambele părți pot câștiga din asemenea discuții, singurii care mai pierdeam eram noi. În Caietul Albastru regăsesc atmosfera din 12 februarie 2006:

> Eco m-a inspirat și am mai găsit o metodă folosită de T.B. Nu știu dacă o folosește conștient, ca efect tactic: preterițiunile. După ce spune că nu ar trebui să vorbească despre asta, se întâmplă mai rău: uneori, declarând că rămâne între noi, cei de față, în condițiile în care auditoriul e format din douăzeci de persoane, înșiră lucruri care pot oricând să devină știri explozive sau cel puțin incomode. La Strasbourg și la Kiev (2-3 februarie), stăm de vorbă cu presa care ne însoțește seara târziu, într-un cadru informal. La început, se lasă greu, strâmbă din nas, apoi stabilim că nu mai mult de o oră, dar, ca de fiecare dată, stă câte trei ore și trebuie să trag de el să ne retragem. În tot acest timp, îl privesc cu câtă pasiune și încântare vorbește despre el, despre ce gândește. E prea puțin curios ce gândesc și ceilalți. Niciodată nu îi lasă să spună și ce cred ei. Sergiu Medar a rămas înmărmurit când l-a auzit zicând că în celulă cu unii-alții stau agenți sub acoperire, ca să îi mai tragă de limbă. Aiuritor!

Qatar. Mă întâlnesc cu grupul de presă pe terasa hotelului. E cald, deși seara atmosfera e mult mai

respirabilă decât peste zi. Marea, foarte aproape de noi. Se spun vrute și nevrute, ca de sfârșit de zi, într-o stare de semivacanță exotică. Aghiotantul îmi face semn că vine și Președintele. Reamenajăm locul. Sucuri, cocktailuri, paharul de whisky cu cuburile de gheață plutind deasupra. Aparentă relaxare, cel puțin pentru mine. Din aceste discuții apar teme spinoase, așa că – atenție maximă. Aud numele Dinu Patriciu. Întorc capul spre Președinte și fac un semn discret sugerându-i băgare de seamă la ce spune. Ca și cum nu ar înțelege, continuă să vorbească despre dosarul lui Patriciu, trafic de arme etc. Chiar că trebuie să intervin. Precizez cu voce tare că discuția e informală, off the record*. Sergiu Medar mă întreabă dacă sunt sigură că am controlul situației. Nu răspund, dar știu de unde ar putea veni pericolul. Înainte să ne retragem, reiau rugămintea să rămână o discuție închisă. Noroc că nimeni nu se află în câmpul muncii, deci nu există în jur reportofoane, microfoane, camere video. Suntem la un pahar de vorbă, cu Președintele, pe-nserat. Risc minim să fi înregistrat cineva discuția deloc inocentă.*

După o zi de la întoarcerea acasă, ceea ce mă gândeam că s-ar putea întâmpla se contura. Ziarista de la Antena 1 relatase discuția în redacție. Firește, nu avea cum să nu provoace valuri. Dar nu exista bandă martor. Era nevoie de un alt ziarist, măcar unul, care să confirme discuția. Știrea nu a fost difuzată niciodată. Deși ar fi putut să creeze un moment al naibii de greu de gestionat, jurnaliștii prezenți în acea vizită au refuzat oferta Antenei. I-am spus Președintelui că s-ar

putea să avem surpriza ca discuția în cauză să devină material de presă. Pentru câteva zile, a apreciat solidaritatea jurnaliștilor. Poate am greșit, dar atunci nu i-am corectat impresia. Ziariștii nu erau neapărat solidari cu el, ci își respectau codul lor.

*

Două aș putea spune că au fost idiosincraziile Președintelui în primii doi ani de mandat: Călin Popescu-Tăriceanu și presa, mai precis mogulii. Tăriceanu, în timp, a fost înlocuit cu alte figuri, alte nume, presa însă a rămas o constantă. Statistica ar stabili că referirile la presă și cele la Guvernul Tăriceanu, care după iunie 2005 vor ocupa un loc primordial în suferințele zilnice, sunt aproape egale, cu tendințe evidente ca media să ajungă favorita în clasament. Din agenda Președintelui făcea parte obsedant, debilitant modul în care îl trata presa. Și cu cât îl preocupa mai mult, cu atât lucrurile se înrăutățeau.

Anul 2005 s-a încheiat cu un interviu pentru B.B.C. Știam că șansele unor provocări folclorice erau minime în acest caz. B.B.C. are un cod de conduită jurnalistică foarte strict și riscam mai puțin. O presă cu înclinații spre provocare, cu un Președinte având aceleași metehne, era cocktailul sigur pentru interviuri-Molotov. Se sfârșea primul an de mandat, începea al doilea și consideram potrivită o retrospectivă echilibrată, cu previziuni mai puțin cardiace. Cu toate acestea, Traian Băsescu n-a ratat ocazia de a face cinci

referiri la adresa presei, de data aceasta nominalizând persoane, printre subiectele de politică externă.

> 31 decembrie 2005. Observații pline de răutate și meschinărie la adresa presei. În ultimul interviu la B.B.C., a avut cel puțin cinci referiri la presă, toate anapoda, cu nominalizari – de pildă, Stelian Tănase, care are un comportament paranoic și consideră că în fiecare secundă gândul îi este monitorizat de Servicii. Așa să fi fost și tot nu și-ar fi permis un Președinte să împingă discursul până într-acolo, încât să amestece printre mesajele de politică externă răfuieli cu ziariștii. Toate acestea îmi arată că nu vrea să construiască o altă imagine despre el ca Președinte. Pur și simplu, nu vrea. Repetă că nu are nevoie de adulatori, că acceptă critica, dar nu jignirile, însă trebuie să recunosc că dialogul său cu presa e de același tip, nu se ridică cu nimic deasupra a ceea ce declară că detestă. Am discutat în nenumărate rânduri despre confruntările deschise cu presa, care nu au efectul sperat. E mulțumit că se „răcorește". Aici e o altă problemă de abordare. Pare infantil. Mizele îi sunt mici, imediate, instinctuale, primitive. E o persoană cu o inteligență remarcabilă, pe alocuri needucată, dar este pentru mine scandalos cum instinctul îi domină rațiunea. Îl întreb ce urmărește când face referiri atât de directe și nemanierate în dialogul cu presa. „Nimic", spune. „Pur și simplu, le răspund la fel." Nu încetează să mă surprindă. Cum nimic? Asta, din poziția în care te afli, e o gogomănie fără margini, îmi vine să-i spun. Asta pot face eu, în relația cu soacra: să-i mai dau câte un

răspuns aiurea, doar așa, ca să mă răcoresc. Eu risc o ceartă cu soțul, dar Președintele riscă imaginea țării. De la un Președinte aștept totuși ca, după un an, cel puțin să înțeleagă că războaiele cu presa nu pot fi atât de constante și personale, că presa e mulțumită de faptul că Președintele e afectat și direct implicat, că a deveni inamicul – știu, el spune că nu, dar comportamentul lui asta arată – șefului statului devine chiar dezirabil și îți ridică ratingul.

Singurul aspect pozitiv e că mă obligă să exersez diplomația, să învăț să ascult mai mult, să combat încercând să fiu de acord, totul ca să mai atenuez din efecte. A fost misiunea mea aproape zilnică de a aplana asemenea ciocniri. Îmi amintesc replica pe care a dat-o reporterei de la Antena 1, când l-a întrebat cum i se pare poliția. Răspunsul lui a fost: „Mai frumoasă ca tine". Sau când a fost întrebat cu cine o va înlocui pe Udrea și a răspuns: „Cu tine, că văd că ești blondă". Multe dintre întâlnirile mele cu oamenii de presă (despre cei acreditați la Cotroceni nu mai vorbesc) – Cristian Tudor Popescu, Liviu Mihaiu, Turcescu, Hurezeanu, Carol Sebestyen, Andreea Pora și lista poate continua – se consumă în discuții care au mai degrabă legătură cu caracterul omului, eu încercând să explic că nu e nimic de substanță, de fond, ci sunt doar reacții trecătoare, nimic de durată. De altfel, multe dintre conferințele de presă nu pot fi exploatate pozitiv, pentru că întotdeauna, dar absolut întotdeauna, își virusează mesajul cu teme conflictuale, care explodează dintr-o singură propoziție.

Găsesc nenumărate referințe la presă în Caietul Albastru. Unele sunt atât de specifice, încât nici nu le pot recupera ca întâmplări clare. Menționez, la începutul anului 2006, un prim conflict cu cei de la T.V.R. Notițele nu dezvoltă cazuistica, astfel încât să pot recupera motivul. Deduc din ceea ce am scris că are legătură cu un material editorialistic, dar sunt aceleași dialoguri arțăgoase, cu solicitarea de a ridica acreditarea ziariștilor de la T.V.R. Și mai găsesc ceva notat, mult mai absurd:

> 8 ianuarie 2006. T.B. îmi cere să le interzic celor de la T.V.R. să îi mai pronunțe numele sau să mai difuzeze imagini cu el. Important e că, după lungi discuții, am reușit să îl conving că o reacție publică ar fi neavenită, iar reversul, neplăcut pentru noi. Dar cel mai mult m-a surprins tonul cu care mi-a spus: „E inadmisibil că nu ai avut nici o reacție". Ceea ce era cu totul fals. Discutasem cu cei de la T.V.R., îmi exprimasem opinia, dar nu am considerat potrivit pentru Președinte să protestăm public. Până la urmă, chiar televiziune de stat fiind, nu poți interveni în politica sa editorială. Are un Consiliu de Administrație, care cuprinde partide (e adevărat, nu noi, nu P.D.) și care poate avea ceva de spus și în acest sens. Nu poți să susții independența T.V.R. și, în același timp, să protestezi că un material nu poate fi difuzat pentru că nu îți place.

Începutul mandatului a fost marcat de disputa dintre Cotroceni și Vali Nicolau, șeful T.V.R. La mult

timp după ce am plecat din funcția de consilier prezidențial, m-am întâlnit cu Vali Nicolau. Rămăseserăm într-o relație amicală, de respect reciproc. Am încercat să îl conving că nu a fost niciodată o țintă a lui Traian Băsescu și că nu era între prioritățile sale schimbarea conducerii T.V.R. și a Radio România Actualități. Dacă Traian Băsescu chiar voia să producă schimbări, mai ales la începutul mandatului, după ce „soluția imorală" își făcuse efectul, ar fi făcut-o fără scrupule. Desigur că Traian Băsescu nu îi păstra o amintire favorabilă, după ce T.V.R. a fost timp de patru ani principala armă mediatică a discreditării lui în vremea guvernării Năstase. Dar, atunci când s-a declanșat dezbaterea publică despre intenția Cotrocenilor de a schimba cele două conduceri, am avut cea mai lejeră și mai scurtă discuție cu noul Președinte. I-am propus să lăsăm mandatele respective să se încheie firesc. Era treaba Parlamentului să se pronunțe, la termen, fără nici o grabă. A acceptat. Mai mult, i-am propus să respingem nominalizarea din partea Președinției în Consiliul de Administrație (locul fusese eliberat prin incompatibilitatea Corinei Crețu, care devenise parlamentar), dacă tot pledăm pentru depolitizarea acestor instituții. Nu s-a împotrivit. Cred și astăzi că în acele Consilii de Administrație partidele și instituțiile politice nu au ce căuta. Există și un alt loc al sinecurilor pentru amicii partidelor. Mă întreb câți dintre ei ar accepta să fie în acele Consilii fără să fie remunerați. În apărarea lor, vor vorbi despre suma modică primită.

*

Sunt șanse mari ca Traian Băsescu că creadă că presa i-a distrus mandatul, că interesele economice din spatele trusturilor mediatice au plătit campanii împotriva demolării realizărilor lui, că ziariștii erau instrumente jalnice ale acestora, uneori ale serviciilor secrete, care s-au alăturat demersului de a-l înfiera. Puțin probabil – nu îi este doar lui caracteristică această cecitate – să își reconsidere unele dintre decizii, atitudini, încât să accepte că nimeni nu poate să distrugă fundamental o carieră, să facă din realizări nerealizări, fără ajutorul celui în cauză. Nu poți fi acuzat de majoritatea publicului că ai o natură desăvârșit conflictuală și egocentrică dacă nu te manifești constant așa. Nu poți fi acuzat că ți-ai apărat oamenii care erau suspectați de ilegalități dacă nu ai fi făcut-o. Elena Udrea nu ar fi fost în atenția presei dacă nu i-ar fi plăcut să fie. Nu poți să îi ceri presei să scrie doar când ești gospodină sau când trebuie să transmiți mesajele Președintelui. Exagerările politicienilor hrănesc întotdeauna exagerările presei.

> 26 aprilie 2006. Mă gândeam astăzi că în postura în care mă aflu – de consilier pe comunicare –, văzând ce relație conflictuală are cu presa, ar trebui să demisionez. Ce folos că nu sunt de acord cu el, dacă nu reușesc să fiu convingătoare? (…) Ne-am oțărât unul la altul astăzi, pentru că am aflat în trei reprize că

vrea să facă declarații de presă. Nu despre inundații și tristeți, ci despre starea presei. Nimic nu avea logică. Am întrebat: „Ce veți spune?". „Despre mafia economică din presă și despre banii negri din spatele trusturilor de presă." „Și de ce nu dovedesc toate astea instituțiile abilitate?'' „Că nu funcționează." „Și cine vă va crede?" „Nu știu, dar eu zic public." „Ca să afle cine?" „Presa, să vadă că știu ce fac ei." Păi, dragă domnule Președinte, mesajul ăsta trece pe la ei, în drum spre public, și îl fac carne de mici, iar publicul va afla doar că ești nervos pentru că presa te critică. „Vreau ca presa să știe că are în mine un adversar și că o disprețuiesc."

Am oprit azi o tâmpenie, spunându-i că nu pot să fiu de acord cu o asemenea declarație de presă, pentru că efectele îi vor fi devastatoare, dar decizia e la el. Furios, îmi închide telefonul. Care e rolul Președintelui? Ne putem ascunde veșnic dupa sintagma „am și eu dreptul să vorbesc"? Are, desigur, dar nu oricum, fiindcă e Președinte.

*

Primul mandat al lui Traian Băsescu a fost de departe dominat de confruntarea cu premierul Tăriceanu. În timpul campaniei, relația dintre cei doi fusese perfect formală. Fără efuziuni de prietenie, fără tensiuni consumate subteran.

Tăriceanu era o persoană agreabilă, confortabilă pentru echipa de campanie. Stilul destins, ca și cum timpul era mereu suspendat, la dispoziția lui, contrasta cu

presiunea pe care Traian Băsescu o punea și pe timp, și pe oameni. A intrat în programul de campanie cu o ușurință și o dezinvoltură remarcabile, în condițiile în care era evident că nu împărtășea prea multe gânduri și sentimente de plăcere pentru umblatul prin târgurile mocirloase ale patriei. Va păstra acest jemanfișism, cel puțin la nivelul comunicării publice, și în timpul guvernării. Tăriceanu putea fi bănuit de hedonism disimulat. Îmi amintesc o mirare sinceră a lui, când, într-o deplasare de campanie, coborând din autocar, a exclamat îngrijorat: noroi! Era foarte mult noroi pentru cineva care purta pantofi de salon în campanii de noiembrie, prin sate și comune. Dar toate mirările de acest tip i se potriveau. Cârcotași, ne amuzau aceste atitudini exotice la o persoană care voia voturile unui popor ce încă își construia case din băligar uscat la soare. Traian Băsescu nu participa la micile noastre răutăți. Părea absent și, cu toate acestea, atent. Nu comenta, iar impresia era că nici nu remarca atmosfera din jur. Ca apoi să puncteze. Așa s-a întâmplat la mult timp după ce se terminase campania și începuse perioada de încrâncenare împotriva lui Tăriceanu, când mi-a amintit scena considerată etalon pentru gradul de cunoaștere a viitorului premier de către popor. Atunci când mi-a reamintit-o, a făcut-o ca să mă convingă că Tăriceanu îi era profund dator pentru ceea ce devenise. Și avea dreptate, cu proporțiile necesare.

Scena se petrece undeva în județul Dâmbovița. Străbatem mulțimea adunată la mitingul organizat

pentru candidatul Alianței D.A. Înaintăm șontâc, printre mâini strânse, îmbrățișări, încurajări. „Uite-l pe Geoană!", se aude din mulțime. Sunt destul de aproape de cetățeanul care încearcă să identifice personalitățile prezente. Presa, și ea aproape de cetățean, consemnează. O altă voce se aude, cu țâfna cunoscătorului: „Nu e, mă, Geoană. E ăla, Pascu!". Cel care provoacă atâta confuzie e Tăriceanu, ușor de confundat.

În septembrie 2004, Tăriceanu a avansat o propunere pe care noi, cei din echipa lui Traian Băsescu, n-am luat-o în calcul. Asta pentru că, așa cum am spus, pălăria de Președinte părea nefirească pentru capul lui Băsescu. Tăriceanu însă, fie pentru că nu credea în Stolojan, fie pentru că încerca să ne testeze, ne-a îndemnat la finalul unei ședințe de Alianță să ne gândim serios să schimbăm locurile: Băsescu Președinte, Stolojan premier. Eram cu Adi Videanu în sală, pregătindu-ne de plecare. Adi a râs ca la o glumă bună și a schimbat vorba. În acel moment, decorul părea aranjat definitiv pentru candidatul anunțat.

*

Cred că impresia lui Băsescu despre Tăriceanu s-a format încă din perioada în care erau colegi în aceleași guverne. La rândul lui, și Tăriceanu avea deja notițe proprii. Cred că se tolerau acceptabil, iar istoria lor comună de până în 2004 nu a înregistrat public

neajunsuri sau neplăceri de colaborare. Erau două stiluri total opuse – și ca abordare a vieții personale, și a vieții publice. *Coincidentia oppositorum* definește realizarea armoniei prin împăcarea contrariilor. În primele cinci luni din 2005 ne-am aflat în acest spațiu definit de Nicolaus Cusanus.

Nu cred că cineva din anturajul de campanie a prevăzut deteriorarea atât de rapidă a relației dintre cei doi. Stilul flegmatic al lui Tăriceanu, dârzenia de a nu lăsa pe nimeni să-i tulbure micile cochetării ale zilei, o înclinație afișată spre relaxare, o concupiscență nevinovată păreau să garanteze că Traian Băsescu nu are cu cine să intre în conflict, fiindcă nu ar fi avut replica potrivită cu care să se pună în valoare. Și un timp așa s-a și întâmplat.

Argumentul care îl plasează pe Tăriceanu în topul celor mai buni adversari în relația cu Băsescu este că a reușit, statistic, să îi reziste timp de patru ani celui care l-a numit prim-ministru. A contat și sprijinul propriului partid, și al P.S.D.-ului. Liberalii l-au acceptat pe Băsescu la masă ca pe un musafir nepoftit, dar necesar, iar el nu i-a privit decât ca pe niște impostori ai dreptei, fără acoperire reală în atitudinea lor politică. Dar cele două partide n-ar fi putut să îl mențină în funcție patru ani, dacă Tăriceanu nu ar fi abordat relația cu Băsescu într-o notă lejeră, iritantă până la isterie pentru o persoană care căuta replica. Premierul nu se tulbura, cel puțin nu public, la toată agitația pe care o provoca Președintele.

*

Obsesia pentru alegeri anticipate și înlocuirea lui Tăriceanu respectă un tipar băsescian. Deși convingător în motivația pe care o oferea de fiecare dată – „ca primar am nevoie de Consiliu, ca Președinte am nevoie de Guvern, ca lider, am nevoie de partid" – pe fond, această permanentă condiționare pentru a realiza proiecte arăta incapacitatea politicianului Băsescu de a exista în cadrul unei democrații mixte, rezultată în urma scrutinului electoral. Voia să funcționeze într-o democrație controlată în totalitate de el.

A avea putere discreționară presupune a ocupa toate instituțiile statului. În democrații, politica reclamă capacitatea de a găsi un numitor comun, în interesul public. Politicienii noștri, într-o democrație de stil autohton, și-au găsit acest numitor comun, indiferent de apartenența de partid, într-un interes nepublic, foarte personal. Anul 2015 a confirmat metodele și motivațiile care i-au făcut pe prea mulți să reziste între 15 și 25 de ani în politică sau în mediul politico-economic. Mai precaut la începuturile carierei politice, Băsescu nu era străin deloc de aceste practici și grupuri. A început să facă greșeli costisitoare după ce, odată ajuns Președinte, s-a lăsat ademenit de ideea invincibilității funcției. Iar reacțiile lui de după decembrie 2014 dovedesc că a crezut că această invincibilitate e pe viață, inclusiv după ce își încheie mandatele de șef al statului.

Scena petrecută la vila Dante, acolo unde, în iulie 2005, Președintele se întâlnea cu liderii liberali ca să-i convingă de necesitatea alegerilor anticipate, arăta un politician nu atât de abil precum s-a crezut. De fapt, genul acesta de greșeală are la bază un năravː de a impune supunere în numele funcției, și nu al argumentelor. În relația cu P.D., în relația cu subordonații Primăriei sau Ministerului, această tactică a funcționat. Dar ceea ce a ajutat pe termen scurt sau mediu s-a dovedit pernicios pe termen lung.

Liberalii i-au făcut față până la sfârșit, fiindcă au intuit că Băsescu era pregătit să îl alunge pe Tăriceanu și să își numească un prim-ministru al lui. Iar din tabăra liberală era greu de crezut că i se va oferi profilul dorit. Acesta e adevărul, foarte simplu, oricât de reducționist pareː Traian Băsescu a fost absolut convins că nimic nu i se poate refuza, că era cel mai capabil să decidă soarta României, fără parteneriate, ci doar cu colaborări pe verticală. Pentru visul său, avea nevoie de un prim-ministru care să îl asculte subordonat. Mai în glumă, mai în serios, nu pricepea de ce mai e nevoie de această funcție. Președintele țării poate îndeplini foarte bine funcția de premier. Totalitarism? Concentrarea puterii în mâna unui singur om? Mofturi democratice, părea să spună mimica lui, când discuțiile alunecau ineficient în teoretizări ale guvernării democratice.

Pentru România, cel mai mare pericol în exercitarea puterii e să i se confere unui om politic încredere totală, nelimitată, necenzurată de legi, de instituții care au ca

scop sancționarea abuzului de funcție. Lipsa exercițiului puterii în folosul cetățeanului, tendințele evident autocrate într-un cadru politic-social-economic educat în aceste limite, apetența de a căuta viteji și a le cere să salveze națiunea, alegerea haiducilor ca modele, care iau de la bogați și dau la săraci, absența spiritului autocritic, a autolimitării în a impune voința ta celorlalți și-au arătat roadele. S-ar putea să fie o pretenție nefondată să le cerem politicienilor care au condus România să acționeze într-o dependență totală de binele public, cu respect față de drepturile omului, când toți provin dintr-un spațiu antidemocratic, cum a fost țara noastră în ultimii 45 de ani înainte de 1990.

Atunci, la vila Dante, Președintele a fost suficient și arogant, de o siguranță sfidătoare. I-a plăcut să le spună că nu mai garantează că va fi Tăriceanu prim-ministru. Ar fi fost mai bine să fi mințit? Nu era mai bine să fi mințit, deși nu ar fi fost un efort nenatural și stânjenitor pentru Băsescu. Era mult mai bine să colaboreze și cu P.D., și cu P.N.L., pentru a nu părea că e singurul câștigător din planul lui, unde invoca țara care vrea ca aceste două partide să preia toată puterea. Sondajele așa arătau. Dar așa au arătat de fiecare dată la scurt timp după alegeri. Mulțimea e generoasă și oferă totul câștigătorului.

La acea vreme nu corelam faptele, vorbele, discuțiile. Ajungeau la mine frânturi de acuze, bănuieli, speculații, povești. Aveam doar o mare suspiciune: că agenda personală a Președintelui nu rezona cu cea

pe care o susțineam prin declarații publice. Știu sigur că naivitatea mea, care acum mă revoltă, dar care probabil m-a protejat involuntar de alăturarea mea grupului care se construia, făcea posibil să nu evaluez realist interesele grupului.

Un cuvânt pe care îl auzeam des, în primele luni de mandat, a fost R.A.-A.P.P.S., regia care administrează bunurile ce aparțin domeniului public al statului. Când, la finele lui 2014, Elena Udrea a spus că a reprezentat pentru Președinte o sursă alternativă de informare, în contrapartidă la instituțiile în drept, avea dreptate. Era o sursă permanentă de informare despre ce se întâmpla pe piața intereselor politice și economice. În perioada aceea, am auzit nume care nu aveau contur pentru mine – Cristian Vlaicu, Mișu Voicu etc. –, oameni care apăreau în context imobiliar. Ascultam discuțiile destul de agasată. Nu pricepeam de ce ne ocupăm timpul cu analize despre activitatea acestei regii. Ai fi spus că propășirea neamului vine de aici, de la reformarea acelei instituții. Am asistat la câteva conversații telefonice între Tăriceanu și Băsescu, în care cel din urmă îi reproșa decizii luate de Consiliul de Administrație al R.A.-A.P.P.S., care ar fi protejat o mafie imobiliară de care profita și liberalul Voicu. Deja începea să mă frustreze faptul că n-aveam habar cine e Voicu. Nu știu ce spunea Tăriceanu, dar știu că, în preajma declanșării disputei privind demisia prim-ministrului, senzația era că trebuie să plece pentru că nu reformează R.A.-A.P.P.S.-ul. În Caietul Albastru scriu:

17 noiembrie 2005. Începe să se apropie de noi subiectul cu imobiliarele. Negăm cu furie știrile că Udrea l-ar fi pus la R.A.-A.P.P.S. pe Vlaicu. Dar astă-vară, la Golden Blitz, poveștile erau despre ce și cum i s-a mai spus lui Vlaicu să facă și să zică.

*

Ceea ce mă surprinde, recitind Caietul Albastru, e faptul că, până pe data de 14 august 2005, nu am referiri la Tăriceanu. Lipsește cu desăvârșire. Nu am o explicație logică, ci doar una de bun-simț. Probabil nu intuiam conflictul cu el, care era pregătit în cu totul altă dimensiune. Pe 14 august notez:

Tăriceanu nu a mai vrut să își dea demisia. Și Băsescu nu cred că îi va trece cu vederea. Va fi foarte interesantă conviețuirea.

Însă, de la acea dată, referirile sunt dese. Pe unele nu le pot decripta. E limpede că atunci când notam, o făceam doar ca o formă de eliberare de stări. Dacă în mintea mea acele notițe ar fi avut ca scop o cronică a vremurilor, aș fi descris nuanțat oamenii și faptele. Dar, fără această intenție, unele adnotări pe marginea zilelor par pur și simplu un joc al codurilor, greu de descifrat după atâta timp. Fac referiri la dialoguri care nu îmi sunt limpezi acum. Pot fi relevante doar ca atitudine, nu neapărat ca elemente precise în desfășurarea evenimentelor. Pe 17 august 2005 notam:

Tăriceanu e un om comod, care se comportă ca și cum România are tot timpul din lume să își rezolve treburile. Și, totuși, nu se justifică elanul de a-l contesta continuu, fluviul de observații, unele deja alunecând spre derizoriu și iritarea publicului. Modul în care reacționează Băsescu arată o strategie de permanentă gâlceavă. Pe fond, încercăm să corectăm derapajele și să punem subiectul și predicatul în propoziții. Dar toată coerența gramaticală, încercarea de a conjuga corect verbele dispar în fața observațiilor sale ranchiunoase, care nu spun decât că îl disprețuiește pe Tăriceanu și că nu mai e dispus să ascundă acest lucru. Dar are dreptul un Președinte să poarte în această manieră disputa? Toată munca de a-l substanțializa în discurs este anulată de năravul lui care urmărește mizele mici. Ceea ce Băsescu nu pricepe e că publicul, așteptând să se ridice din mâlul în care alunecă, e mereu mânjit cu noroi. Ultima sa observație la adresa lui Tăriceanu, că nu e prezent la Mărăcineni[1], și-a primit replica din partea premierului: nu sunt șef de șantier.

Însemnările de la acea vreme arată o particularitate de caracter a celui care a fost Președinte zece ani. Pentru

1. Podul din localitate, care făcea legătura între comună și Buzău, pod peste care trece D.N. 2, cea mai importantă conexiune rutieră dintre București și orașele din Moldova, a fost distrus de inundațiile din primăvara anului 2005. Traian Băsescu a urmărit personal lucrările de refacere a podului și și-ar fi dorit să își sărbătorească ziua de naștere (4 noiembrie) la Mărăcineni, la redeschiderea circulației pe pod, idee la care, ulterior, a renunțat.

Traian Băsescu, umorile personale au contat mai mult decât orice proiect de țară. A ajuns să confunde proiectele lui personale – care reprezentau reglări de relații – cu proiectele prezentate sub stindardul binelui cetățenesc, național. Eliminarea lui Tăriceanu din funcția de prim-ministru avea să devină un scop în sine. A încercat să așeze acest obiectiv și pe agenda P.D. Și a reușit cu ajutorul involuntar al lui Tăriceanu, care, prost sfătuit, nu a știut să exploateze ruptura dintre decidenții P.D. (o parte, desigur, dar cei mai mulți erau din echipa care i-a fost alături din 2000) și Băsescu. Miniștrii P.D. nu împărtășeau conflictul. Știau probabil mai bine decât Băsescu că Tăriceanu va avea susținerea tăcută, dar eficientă a P.S.D.-ului. În public, nu puțini miniștri democrați vorbeau despre buna colaborare cu premierul Tăriceanu. Cel care făcea declarațiile mai belicoase era Emil Boc, aflat în afara Executivului. Îi dădeau satisfacție lui Băsescu în notele critice pe care le introduceau atunci când se refereau la funcționarea politică a Alianței D.A. Ca premier era bun, ca partener politic în Alianța victorioasă mai puțin bun. Era o joacă fragilă cu elementele de autoritate.

În toamna lui 2005, Președintele a forțat demisia lui Tăriceanu, recurgând la două instrumente de care se va folosi până la sfârșitul celor două mandate, care vor sta la baza multor acțiuni: șantajul și compromiterea publică. Acolo unde nu avea pârghii constituționale, miza pe manipularea opiniei publice, provocată și alimentată cu dosare și întâmplări tăinuite până la momentul oportun.

Nu a avut nici inteligența, nici abilitatea de a-și face aliați. A avut însă supuși. Caietul Albastru cuprinde referiri la o realitate care se va agrava până la finalul anului 2015.

> 26 noiembrie 2005. Acum plătim pentru o politică în care nu avem aliați. Nici în presă, nici în societatea civilă, nici în partide. Iar diferența față de 2003 e că suntem la putere, și nu în opoziție – cel puțin ca rezultat al votului și locului în care ne aflăm –, și nu știu dacă efectul va fi ca acela din 2001-2004, când victimizarea lui Băsescu ne-a ajutat pentru Cotroceni. S-ar putea ca acum să fie nevoie de altă strategie. Și cum îi spuneam: cufărul de amintiri e deschis. Multe vor mai veni. Că, vorba aceea: de unde are Ciuvică înregistrarea[1] despre care Băsescu nu își poate aminti când și cu cine a vorbit?

Retragerea multora s-a făcut umilitor. De aceea, nu e surprinzător faptul că, după zece ani în funcția de

1. Mugur Ciuvică face publică o înregistrare audio cu declarații ale lui Traian Băsescu, din iunie 1999, în contextul anchetării și arestării prefectului P.D. de Brașov, Ioan Nicolae Opriș. Atunci, ministrul Transporturilor și vicepreședintele P.D. spunea, conform înregistrării, că este „de necrezut ca fie Poliția, fie Parchetul să nu-și informeze ministrul de resort: Domnule ministru, arestăm prefectul!"; se arăta „îngrozit" că „nimeni din actuala putere" nu a știut că prefectul P.D. va fi arestat, că „nimeni nu mai controlează ce se întâmplă în țara asta", că prefectul a fost arestat „fără știrea celor care, teoretic, ar trebui să controleze pârghiile", că pediștii ar fi trebuit să fie „avertizați că va fi arestat prefectul", că este vorba despre „un prefect al P.D.-ului, care, mă rog, e și la guvernare".

Președinte, a fost în situația de a spune că trebuie să își apere mandatul. Singur. Dacă s-a întors ceva împotriva lui cu asupra de măsură, atunci a fost acest spirit egolatru de a crede în natura lui mesianică. Abrupt spus, în imaginea pe care și-a creat-o despre sine, cred că Traian Băsescu a avut momente de delir mistic, în care era convins că fără el România nu poate exista. Ce nu a reușit însă a fost să îi convingă de rolul său eroico-mesianic și pe oamenii cărora le vorbea din ce în ce mai des în prime-time despre el.

Comunicarea lui Traian Băsescu a devenit, în al doilea mandat, exclusiv despre el, despre gândurile lui, despre convingerile lui. Obliga publicul să împărtășească aceleași preocupări. Iar oamenii începeau să se confrunte cu lucruri mult mai domestice: criza economică, ce le micșora bugetul și le mărea spaimele.

Siguranța cu care a anunțat tăierea de salarii și pensii[1] arăta cât de convins a fost că tot ce decide și comunică va fi acceptat ca o viziune providențială. Juca rolul lui Moise, care a scos poporul evreu din robia Egiptului. Forțând metafora biblică, mai degrabă părea că îl aduce în Egipt. Băsescu nu a căutat să răspundă la nevoile poporului, ci și-a impus vrerea sa. Vizionarul Băsescu a uitat că e necesar, pentru a

1. Pe 6 mai 2010, într-o conferință de presă, Traian Băsescu declara că pensiile vor scădea cu 15%, salariile din sistemul bugetar cu 25%, inclusiv salariul minim, și vor fi reduse „masiv subvențiile, banii urmând să fie alocați țintit către cei care au nevoie de sprijin financiar“ (Mediafax).

fi recunoscut de mulțime, să își consolideze dorința pe dorința mulțimii. Carisma sa intra în procesul de atrofiere favorizat de beția puterii.

Orice victorie care depinde de un public, orice fel de public, se bazează pe elemente de influențare, de manipulare, chiar dacă ultimul cuvânt este respins drept nedemocratic. Pentru cei mai sfioși, care nu suportă cuvintele tari, dar suportă efecte tari, se folosește conceptul de persuadare. Oamenii politici de succes au știut, s-au lăsat învățați, au învățat că, pentru a avea publicul de partea lor, trebuie să-i cunoască nevoile și să-l convingă că întotdeauna acționează pentru satisfacerea acelor nevoi. Sunt mii și mii de gesturi sau discursuri în istoria lumii care susțin această abordare bazată pe psihologia maselor. Băsescu, vreme îndelungată, a reușit să își centreze mesajul pe interesele interlocutorului. Corupția era o cauză identificată de român ca sursa răului social. Se fură, mai ales politicianul fură și sărăcește țara. Traian Băsescu le-a vorbit despre această ciumă, roșie ca nuanță, și despre cum va trage în țepe. A avut susținere. Doar că 2014 a oferit un tablou care arăta că țepele din 2004 au fost armonizate cu opțiunile lui personale și ale cercului exclusivist al Cotrocenilor. Din 2009, Traian Băsescu a acționat preponderent în funcție de stările lui, incapabil să se descentreze, închis în propria lume, enervat de semnificațiile lucrurilor venite din exterior. În noiembrie 2005, imaginea pe care o creez în Caietul Albastru e că acționăm ca și cum

(…) ținem în mână un carnețel de bal, cu numele care trebuie călcate, în pași de dans, în picioare.

Băsescu a intrat în declin atunci când nu s-a mai sinchisit să convingă pe nimeni. Era încredințat că are toate pârghiile ca să-și impună deciziile fără câștigarea consensului. În 2010, a dat drumul manifestării unui dispreț autentic. Nici o categorie socioprofesională nu a rămas neanalizată. Impenitent, domina pletoric scena publică și elimina de la opinie profesori, medici, polițiști, militari, țărani, ziariști, oameni de afaceri, ce îi venea la gură. Nu se simțea dator nimănui cu explicații, ci doar cu dictate anunțate în direct, pe-nserat și din ce în ce mai des de la pupitrul Palatului Cotroceni.

*

17 noiembrie 2005. Zilele decurg într-o stare continuă de neajutorare în comunicarea cu el. Nimeni nu poate defini planul, strategia, obiectivele, țelul care ne mână în luptă cu o furie devastatoare. Tăriceanu a devenit ținta fixă.

Demonizarea lui Tăriceanu se lovea frontal de presă, chiar și de societatea civilă. Toamna respectivă a fost marcată de articolele din *Evenimentul Zilei* care dezvăluiau afacerile, deloc ortodoxe, ale lui Dorin Cocoș, și care au dus la demisia Elenei Udrea. Primul an de mandat se apropia de final într-o atmosferă nefavorabilă nouă. Cu atât mai neconvingător era

demersul de a-l arăta pe Tăriceanu ca un om de paie, manevrat de Patriciu. Și asta pentru că nici Traian Băsescu nu părea separat de grupul de interese reprezentat de soția lui Cocoș, atât de apropiată Președintelui. Era un fel de a râde hârb de oală spartă. Nu ne susținea mai nimeni și, la momentul în care și-a amintit de celebrul telefon către Ilie Botoș, am luat-o de la capăt cu explicațiile pentru vulnerabilitățile noastre. În top: casa din Mihăileanu.

Traian Băsescu acționa resentimentar. Atunci când mi-a spus că urmează să vorbească public despre telefonul dat de Tăriceanu lui Ilie Botoș, era într-o perioadă în care i se părea că doar el plătește pentru gafe. După demisia Elenei Udrea, zilele s-au derulat într-un carusel al lamentării furioase. Se considera prostul satului, care pune botul la presiunea media. Evident, eu aveam o vină covârșitoare: nu eram de partea lui, ci de partea unei prese plătite, controlate, fraternizam cu „javrele" și „jigodiile" din mass-media, după cum îmi reproșa.

> 11 noiembrie 2005. Nu mă simt nici mulțumită și nici flatată de procedură. Sigur, se poate pune și pe seama propriilor mele frustrări faptul că un om ca el poate să selecteze un om ca ea și să continue să o țină vârf de lance. Toată povestea e prost gestionată. Telefonul lui Tăriceanu e poveste veche și intră în categoria cine are ceva de spus să spună acum, dacă nu să tacă pe vecie. Cu ce suntem noi mai buni în acest caz? Suntem mârșavi. Noi știam de acest telefon și nu am

acționat atunci, pe loc, ci acum, când ne-a venit bine. Tăinuirea traficului de influență e la fel de păcătoasă ca traficul în sine. Ce poți să crezi acum? Doar că nu luptăm împotriva sistemului, ci individual, cu oameni care ne deranjează. (…) Nu suntem cu nimic mai breji dacă onoarea lipsește cu desăvârșire. Cu Tăriceanu se putea răfui inteligent, dacă asta-i vrerea, nu prin dezvăluiri care arată inclusiv slăbiciunea noastră. Iar grupuri nedovedite, iar media ticăloasă... Care e marea mea descoperire?! Că e singura care și-a meritat funcția. Nici unul dintre noi, consilierii, nu l-am fi servit așa. Pentru că noi mai credem că procedura de a-i dovedi trebuie să fie perfectă, deloc atacabilă. De fapt, cei doi se merită și singurul sfat e să ne dea afară pe toți, să revină ea, care să facă angajări pe bază de interviuri. Ea cunoaște cel mai bine profilul.

P.N.L. se va regrupa și va ataca. O demisie a lui C.P.-T. e greu de crezut, iar dacă s-ar întâmpla, se duce dracului Alianța. Până una-alta, el s-a izolat cu Cocoșii în birou și de acolo lucrează strategiile pe care le vedem. Eu zic că sunt buni și gata, să pună bazele statului unde șantajul e arma secretă. Repet ceea ce cred: nu cu sistemul, pe care îl reprezintă și Cocoș, luptăm, ci cu persoane particulare, indiferent de unde or fi, dacă îl supără pe Împărat și-i exhibă slăbiciunile. Când a acceptat să nu folosim scrisoarea despre Năstase, l-am admirat. Era un gest de onoare, deși miza era imensă.

Acum nu am ce admira. Nu poți să-i reproșezi lui Tăriceanu ceea ce faci și tu (să jure el, cu mâna pe Biblie, că nu a sunat niciodată la Parchet să se intereseze

de vreun dosar). Suntem disperați să-l compromitem pe Tăriceanu, cu orice preț. Toate strategiile făcute de el și de ea se întorc împotriva noastră.

În campania din 2004, Traian Băsescu a primit un document din dosarul scriitorului Sorin Titel. Erau acolo referiri la orientarea sexuală a mai multor personaje, printre numele pomenite figurând și cel al lui Adrian Năstase. Cât era de adevărat sau nu, nimeni nu va ști. Dar acea mărturie ar fi complicat campania din 2004. Am căzut de acord că ar fi o josnicie. Nu a folosit-o public. S-a limitat totuși să i-o înmâneze lui Adrian Năstase, la prima confruntare organizată de T.V.R. cu toți candidații. Primul impuls a fost să abandoneze hârtia pe scaun. Băsescu i-a sugerat candidatului P.S.D. să nu o lase acolo.

*

Strategiile de imagine nu aveau nici o legătură cu echipa de consilieri de la Cotroceni. Elena Udrea și-a amintit de „telefonul lui Botoș", așa cum urma să își amintească și de „bilețelul roz". Amintirea apărea la doar câteva zile după plecarea de la Cotroceni care ținea agenda media. Intervenția lui Tăriceanu la Botoș, în ziua în care prietenul său Dinu Patriciu era anchetat la Parchet, nu se înscria în natura unei relații corect instituționale. Doar că, în opinia mea, Tăriceanu nu s-a gândit vreo secundă că gestul lui ar putea fi interpretat ca o imixtiune. Și nu cred nici că Băsescu,

atunci când Ilie Botoș i-a spus despre telefon, a făcut vreo interpretare în același sens. Nu doar Tăriceanu suna sau intervenea pentru „respectarea legalității", așa cum își justificau politicienii acest tip de discuții cu instituțiile de forță. Și Băsescu cunoștea metoda.

Toate explicațiile în acel subiect confirmau public ceea ce în interior se observase acut. Doar că publicul nu era pregătit pentru a-l sancționa major. Dacă ar fi făcut-o atunci, foarte multe întâmplări de după nu ar mai fi avut loc cu aceeași intensitate. În noiembrie, a explicat minciuna din iunie 2005, în interviul acordat *României libere*, în care infirma telefonul, prin faptul că voia să evite un scandal public. Mai mult, fără să clipească, a spus că nu ar fi vorbit nici măcar în noiembrie de acest telefon și nu ar fi confirmat-o pe doamna Udrea, cu care de altfel vorbise despre acea „amintire" înainte să o facă publică, dacă nu mințea Tăriceanu. Toți trei se afundau din minciună în minciună. Tăriceanu, după dezvăluirea Elenei Udrea, a declarat că l-ar fi anunțat chiar el pe Președinte, la câteva zile după telefon. Băsescu l-a corectat autoritar: „Am fost anunțat prompt de Botoș". Oare domnul procuror general nu ar fi trebuit să anunțe C.S.M.-ul, dacă fapta a fost gravă? Pe cine proteja Botoș? Pe Tăriceanu? Greu de crezut. Sau se punea cărămidă peste cărămidă la crearea acelei puteri care voia să controleze prin șantaj toate instituțiile? Apoi, era printre primele declarații în care o poziționa pe Elena Udrea ca un sfătuitor. Nu consilierul prezidențial de la Departamentul Juridic, Renate Weber, a fost consultat

atunci când Botoș i-a spus de telefon, ci consilierul de stat, șeful Cancelariei. „În momentul telefonului lui Botoș, în biroul meu era și un consilier de stat, pe care l-am trimis după Constituție și Codul Penal", explica public, recunoscând că acel consilier a fost Elena Udrea.

Invocarea acelui telefon servea bine momentului. Pe de o parte, muta atenția de la cazul Cocoș-Udrea – și mutat a fost –, pe de altă parte, forța demisia lui Tăriceanu. Dar, peste toate, atmosfera intimă a Cotrocenilor era dominată de nemulțumirea lui, exprimată destul de agresiv, că presa îi impune ritmul cu ajutorul meu. Notez în Caietul Albastru, tot pe 17 noiembrie:

> (…) aflu de la el că presa, acest inamic, l-a făcut să dea afară doi consilieri (E. Udrea și S. Anghelescu), să nu se mai întâlnească cu oameni care l-au ajutat în campanie și tot animalul numit presă l-a determinat să nu mai mănânce la Golden Blitz. Vorbele nu îmi sunt doar mie adresate. În birou, E.U. stă pe același fotoliu ca și înainte, deși e demisionară din funcția de consilier. Nu știu dacă își dă seama că ne dăm toți seama când E.U. e în biroul lui. Se simte din ton, din felul în care ne vorbește. Nu sunt singura care remarcă această îmbătoșare a lui în prezența ei. Pare un fel de curcan care își scutură mărgelele ca să atragă prada. I-am spus Ancăi Ilinoiu că sentimentele nu se împiedică în funcții. A râs. E tot ce poți scoate de la Anca în asemenea momente. Renate m-a întrebat zilele astea cum de doamna e atât de prezentă la Cotroceni. După mine, de-abia acum va începe adevărata ei influență.

Nu am înțeles niciodată de ce noi, femeile, suntem considerate „sexul slab“. Până acum, istoria a arătat că bărbați considerați puternici în viața publică nu au rezistat în fața femeilor care și-au propus să-i domine. Deci nu ar trebui redefinită categoria „sexului slab“?

*

Lupta cu Tăriceanu va continua, cu mici schimbări de bemol. Anul 2006, marcat de operația de hernie de disc[1] de la Viena, a mai temperat din accente. Traian Băsescu nu era omul care să renunțe la obsesii. Trebuia să dovedească faptul că Tăriceanu menaja și proteja un grup mafiot de interese. P.D. începea să fie izolat. Erau foarte rar consultați și, în general, le transmitea doar stări de spirit.

> 17 noiembrie 2005. P.D.-ul e în tăcerea spaimei. Nu comunică cu ei, mai mult îi denigrează public. Și-au conturat destinul politic și în funcție de hotărârile lui. Au acceptat umilințe și le-au găsit motivații. Până la urmă, i-a tractat la guvernare. Dar au muncit și ei pentru fiecare înjurătură sau privire piezișă. Iar acum se întreabă: ce vrea omul ăsta? Cine să îl mai priceapă?

1. Traian Băsescu a fost operat, pe 9 mai 2006, la Spitalul Universitar Allgemeines Krankenhaus din Viena. Echipa de medici care a efectuat operația a fost condusă de prof. univ. dr. Engelbert Knosp. Operația a început aproximativ la ora 1.30, ora României, și a durat două ore și 45 de minute.

Dar momentul în care P.D.-ul s-a aflat la limita dizgrației a fost după prezentarea „bilețelului roz".

Ianuarie 2007. Îmi spune că nu îi mai suportă pe nenorociții de la P.D. Îl înfurie până la asfixiere faptul că nu ies de la guvernare. Sunt în birou și îmi cere să convoc o conferință de presă. Motivul: să spună public că se delimitează de P.D. și le interzice să-i mai pronunțe numele. A devenit deja o temă cine poate să-i pronunțe numele și cine nu. Mă opun. Dialogul meu cu el e din ce în ce mai neprietenos. „E puțin ridicol", spun eu. „Nici nu mă așteptam să fii de acord", ripostează Președintele. „Doar ești de partea lor." Trec peste reproș, îl aud tot mai des. „De ce nu îi sunați să le spuneți personal că le interziceți să mai facă referire publică la dumneavoastră?" Mă privește neîncrezător. Cere legătura cu Blaga și Videanu. „Domnule ministru Blaga, de astăzi vă interzic să îmi mai pomeniți numele. Nu am nevoie de ajutorul vostru." Textul e același și pentru Videanu. Pe Berceanu nu îl sună. După câteva ore, îmi spune că nu crede că e suficient. Vrea totuși conferință de presă. Îi propun să o facem doar dacă vreunul dintre cei avertizați îi mai pomenește numele. „Și puteți atunci să spuneți că i-ați avertizat personal."

P.D. a fost totuși convocat la Cotroceni, în lunile până la ieșirea de la guvernare. Aceeași analiză, același răspuns. Blaga, Videanu, Berceanu erau cel mai des prezenți. Nici unul nu îl aproba. După fiecare discuție, mă întrebau: ce v-a venit cu bilețelul ăsta? Tăceam. Nu mai aveam încredere nici în umbra mea.

O întâlnire de acest gen s-a petrecut la finele lui ianuarie, până aproape de ora 4 dimineața. Vasile Blaga, ministru de Interne, se întorcea dintr-o vizită externă. De la aeroport a venit direct la Cotroceni, așa cum i-a cerut Președintele. Era trecut de ora 1 noaptea când a apărut ministrul democrat. De ce nu iese P.D. de la guvernare? Și Traian Băsescu își expunea opiniile, cât de bine ar fi dacă s-ar întâmpla acest lucru. Destul de obosit, Blaga combătea și, pe un ton sincer, îi face o mărturisire Președintelui care cred că a marcat enorm relația dintre cei doi ulterior: „Domnule Președinte, vă respect și țin foarte mult la dumneavoastră. Dar între dumneavoastră și partid, aleg partidul". Traian Băsescu doar l-a privit.

Cu câteva zile înainte de suspendarea din 2007, Traian Băsescu declara că nu va avea nevoie de nici un partid dacă se va ajunge în această situație. Se descurcă singur. După ce suspendarea a avut loc, a revenit la gânduri mai bune și a acceptat ajutorul foștilor săi colegi de partid.

*

„Biletelul roz" e un capitol important în duelul cu Tăriceanu, pe care îl purta foarte susținut prin intermediul Elenei Udrea și, pe un alt palier și cu altă abordare, prin Monica Macovei.

Traian Băsescu era decis să o impună pe Elena în partid, în viața politică, în agenda media. Dezvăluirile ei erau întotdeauna adaptate la Președinte. Dacă în

primul mandat exista un efort pentru acoperirea acestei permanente și reale colaborări, în al doilea mandat s-a renunțat la orice efort. Se susțineau reciproc și transparent, mai fățiș în comparație cu perioada 2004-2009. Elena era încurajată să se prezinte ca o luptătoare înfocată împotriva abuzurilor lui Tăriceanu. Părea cel mai curajos om politic, care devoala toate aranjamentele murdare ale politicii.

În timp, din cauza unei propensiuni spre taxonomie, nu am putut să decid care dintre cei doi disimula mai bine, mai convingător, mai creativ. La fel de dificil îmi era să stabilesc cine pe cine influența mai mult, cine pe cine domina, care dintre ei doi deținea și aplica profesionist metodele de persuadare.

Naivitatea în politică poate fi o pată de culoare veselă. Dar insistența face pe oricine dezagreabil. Aveam naivități și îmi dau seama că unele dintre ele, analizate după plecarea de la Cotroceni, au frizat ridicolul. Cu rigiditatea și inflexibilitatea atitudinii mele față de scenele propuse pentru reprezentare publică, nu puteam fi decât amuzantă, caraghioasă sau enervantă, în funcție de starea Președintelui. În toată deteriorarea relației cu el, măcar până în ultima clipă am putut să îi spun ce gândesc. Am renunțat însă la insistența argumentelor. Ajunsesem la sfatul lui Stolojan, care mi-a recomandat să nu mai consum atâta energie inutil, pentru că rolul unui consilier e să-l informeze pe Președinte, să-i prezinte propriul punct de vedere, dar decizia e la Președinte, deci nu trebuie să fim atât de insistenți. Deși nu îmi făcea

plăcere să fiu de acord cu această atitudine, am terminat colaborarea în această notă.

Atmosfera era toxică, de permanentă suspiciune, de nemulțumire, de revoltă, de nefirească pretenție ca tuturor celor care se manifestau critic să li se riposteze. Aveam discuții, consumate în zeci de ore, în care se amesteca aceeași stare. Traian Băsescu devenise un nemulțumit cronic. Și respingea orice variantă care nu dădea apă la moară solemnei sale nemulțumiri. Universul românesc complota împotriva lui. Pe de o parte, îi făcea plăcere să fie în centrul universului, pe de altă parte, era păgubit că nu reușea să controleze acest complot. Se hrănea din conflicte, dar cu condiția ca și pe acestea să le poată controla tot el.

În acel prim mandat, a apărut un Traian Băsescu foarte grăbit. Discuțiile îi erodau răbdarea, din ce în ce mai diminuată. Își stabilea țintele, apoi căuta instrumentele de lucru. Oamenii din jur, structura de partid, instituțiile statului unde avea control erau principalele ustensile de lucru. Forța de reacție nu era egală. Prima fisură în relația cu P.D.-ul a apărut în primăvara lui 2005, când nu i-au susținut până la capăt propunerea alegerilor anticipate. Traian Băsescu a încercat să își impună varianta, dar nu avea aderenți. Elena Udrea l-a susținut vehement, găsind rațional justificat planul lui Traian Băsescu: crearea unei majorități absolute, controlul total al instituțiilor, debarcarea lui Tăriceanu și găsirea unui prim-ministru care să accepte o colaborare servilă.

În această organigramă prezidențială, Palatul Victoria era subordonat Palatului Cotroceni. Debarcările intempestive la ședințele de Guvern erau alte forme de a purta răfuiala cu Tăriceanu. Metodele pe care le folosea puneau în discuție paragrafe întregi din Constituție. Analiza devenea hilară. Avea dreptul constituțional să participe și să prezideze ședințele de guvern. Era însă de așteptat să se consulte cu prim-ministrul. Cel mult să îl informeze că vine. Într-adevăr, Constituția nu prevedea și o discuție prealabilă cu șefului Executivului. Nimeni nu s-a gândit că trebuie să adauge la articolele din Constituție și o addenda cu bunele maniere.

O parte dintre aceste debarcări îi aparțineau ca decizie în totalitate. Cel puțin, finalul lui 2005 ne găsea și pe noi în postura de telespectatori ai programului prezidențial. Doar S.P.P.-ul și Elena erau conectați la agenda lui.

> 28 noiembrie 2005. Îmi spun cu mult calm că trebuie să tratez fiecare zi fără furie și fără implicare. În ultimele două zile, echipa de consilieri privește la TV toate acțiunile Președintelui: de la plecarea la Slobozia la grevistul foamei, până la participarea *ad hoc* la Guvern, la întâlnirea cu sindicatele – din nou, când Tăriceanu e plecat (nu asta ar fi problema, ci faptul că putea să-l sune ca să îi spună măcar). Apoi, îmi telefonează și îmi cere să îi convoc într-o oră conferință de presă. Lucrurile sunt puțin complicate, pentru că nu știu dacă cei care dețin aparatura sunt pe față duminică, la ora 15.30. Numirea lui Medar în

funcția de consilier prezidențial pentru apărare și securitate națională e de bun augur, însă nimeni dintre consilieri nu a știut.

*

Partea bună a faptului că Elena îl vizita aproape zilnic pe Președinte era că nu ne mai solicita după o anumită oră. Plecam relativ liniștiți acasă. La începutul lui 2007, am făcut o nouă pareză facială. Nu îi cunoșteam exact cauzele, deși le presupuneam (episodul se declanșase pe fondul unei discuții aprige cu Președintele: în a treia zi a Noului An, îmi reproșa că nu am luat măsuri împotriva nu știu cărui cârciumar din Olt, care așezase în curtea dughenei un bust cu Traian Băsescu), și eram în investigații. Mă pregăteam să merg la Spitalul Militar, la final de program. Președintele mă cheamă la el și îmi spune că trebuie să avem o discuție cu Elena, care participă la o emisiune mai dificilă la Antena 3, cu Ion Cristoiu. În spațiul public apăruseră o serie de complicații, în care Răzvan Petrovici[1] îi adusese niște acuzații. Sincer, îmi păsa din ce în ce mai puțin de toată tevatura afacerilor cu iz ilegal în care era pomenită. I-am spus că am programare la spital. El, generos, s-a oferit să sune personal să mă reprogrameze. Mi s-a părut nepotrivit, așa că am sunat eu și am împins programarea spre ora 20. A sunat-o pe Elena, care i-a

1. În acea perioadă, omul de afaceri Răzvan Petrovici era des invitat la emisiunile TV în calitate de consilier financiar.

spus că ajunge în cinci minute, că e pe la A.P.A.C.A. Băsescu a râs: e clar că nu e pe acolo, sigur durează mai mult. Într-un final, Elena, cu un zâmbet binevoitor, și-a făcut apariția. A pus pe masă un dosar pe care scria „Petrovici". A început o descriere a cazului. N-am priceput mare lucru și nici cum i-aș fi putut fi de folos.

11 ianuarie 2007. E târziu, spre seară. „Elena și-a amintit de un bilețel pe care Tăriceanu mi l-a transmis ca să intervin în favoarea lui Patriciu." Privesc mirată. Ce legătură are Petrovici cu Tăriceanu și Patriciu? Nu înțeleg despre ce vorbim. Președintele îi spune Elenei să îmi explice. Înțeleg, într-un final, că sunt două cazuri separate, dar tot nu îmi e clar de ce a apărut și bilețelul în pregătirea emisiunii. Totuși, pare grav: Tăriceanu cere intervenția în justiție în favoarea lui Patriciu. Ascult și întreb: „Avem dovada?". „Nu găsesc biletul, l-am căutat peste tot, știu sigur că e pe undeva", îmi spune Președintele. Apoi, mă întreabă dacă ar fi bine ca Elena să vorbească despre asta. Răspund scurt: „Nu". „De ce?" „Păi, dacă nu avem dovada… Apoi, va fi ca la telefonul lui Botoș. De ce acum?" „Elena își amintește acum." Insist totuși să găsim biletul și apoi să vedem cum facem. „Nici nu știm exact cum sună textul", remarc eu. Elena insistă că își amintește aproape exact cum a formulat Tăriceanu. „Avem nevoie de dovadă", continui să insist. Nu mai am mare lucru de făcut, așa că mă retrag. Ajung la spital.

Perioada aceea în care investigam cauzele unei probleme de sănătate ce îmi crease o primă criză în 1998 a fost un prim prilej în care am început să simt că

monitorizarea mea a depășit o limită, cea stabilită de secretul medical. După ce am încheiat toate analizele, unul dintre medici (îi păstrez anonimatul din motive lesne de deslușit) a insistat să mă însoțească până la mașină, deși nici pe departe nu era nevoie de un asemenea protocol. În parcare îmi spune: „Doamnă, vreau să știți de la mine. Azi a venit un ofițer adjunct de la S.P.P., care în numele Președintelui a cerut informații despre dosarul dumneavoastră medical". Era prea trăsnet ca să pot avea vreo replică. „Nu am dat informații, dar le-am spus că nu e nimic grav, iremediabil. A insistat însă, și asta nu mi-a plăcut, dacă ați făcut și control psihologic și dacă sunteți în regulă." Mai pe șleau, dacă sunt nebună. Medicul părea stânjenit de situație și înțelegeam și motivul pentru care m-a avertizat. Când am plecat de la Cotroceni, i-am spus Președintelui despre incursiunea S.P.P.-istă în bolile mele. A recunoscut interesul pentru dosarul meu medical, dar l-a camuflat: „Mă gândeam să nu fie ceva grav și să nu ceri ajutorul". Duios! Dacă nu puteam fi compromisă cu cine știe ce ilegalități, măcar dusă cu capul să fiu!

*

Atunci când am plecat din birou, nici măcar o secundă nu m-am gândit că, de fapt, nu m-a reținut pentru Elena Udrea și posibile sfaturi legate de emisiune. Era o testare a reacției mele la dezvăluirea bilețelului. Dar nimic din acea discuție cu Președintele

și cu ea nu dădea de înțeles că aceasta era miza emisiunii. Pe masă era dosarul Petrovici. Nici măcar nu știam dacă există vreo copie a acelui bilețel invocat. Am plecat convinsă că vom relua subiectul după ce va fi găsit documentul doveditor. M-am întrebat ulterior de ce a fost atâta grabă să vorbească în seara aceea de amintirea pe care o prezenta ca pe un coșmar ce o urmărea vinovat. Exista o asemănare cu momentul „deconspirării" telefonului lui Botoș. Atunci, dezvăluirea a coincis cu demisia Elenei Udrea. Telefonul lui Botoș a stins scena. Acum, dezvăluirea bilețelului avea același efect. Deși părea o emisiune despre cazul Petrovici și Udrea, a devenit una despre epistole scandaloase și sulfuroase ale lui Tăriceanu. Același Tăriceanu. Strategia avea un sens. Ceea ce a șubrezit-o însă a fost evaluarea momentelor și a aliaților. Traian Băsescu era convins că reușește singur, că sistemul se teme și i se va supune. Nu a fost deloc așa. Tocmai de aceea, Tăriceanu și-a dus mandatul până la capăt.

„Nu s-a putut abține", îmi spune Președintele la telefon. Aveam televizorul deschis și văzusem scena. Interpreta natural, ca și cum atunci, pe loc, năvălise peste ea imaginea bilețelului. „Ce facem?", mă întreabă Președintele, cu o voce ușor amuzată. „Mâine, la Cluj, doar despre asta veți fi întrebat." „Și ce răspund?" „Păi, că vă amintiți despre bilet, dar că nu mai știți sigur cum era formulat și că veți verifica, după ce vă întoarceți la București." „Dar dacă spun că nu îmi amintesc?" „Nu știu dacă vă dă mâna." Terminăm

conversația. Îmi spun în gând: pentru cei care ascultă, rămâne ca și cum el nu și-ar fi dat acordul.

Bilețelul acela roz, care nu era roz și nici pe o foaie albă A4, cum anunța Ion Cristoiu (ceea ce i s-a prezentat a fost copia, nu originalul), pica într-un context destul de aglomerat. Urmau trei evenimente externe, unul după altul. Emisiunea programată, de altfel, pentru această dezvăluire a picat într-o joi. Vineri dimineața, Traian Băsescu participa la lucrările Colegiului Prefectural al județului Cluj. De acolo, se îndrepta spre Sighetu Marmației, unde urma să ajungem și noi, cei care îl însoțeam pe traseu. Împreună cu Președintele ucrainean, Viktor Iușcenko, inaugura, luni, punctul de trecere a frontierei Sighetu Marmației – Solotvino și podul rutier peste Tisa. Marți urma o deplasare la Chișinău, în contextul scandalului vizelor, și miercuri, o vizită în Serbia, țară care se pregătea de alegeri parlamentare anticipate, iar Traian Băsescu trebuia să lanseze un mesaj, prin prezența la Belgrad, în favoarea lui Boris Tadić. Calendarul fusese gândit tocmai pentru a impulsiona agenda de politică externă. Intrarea în Uniunea Europeană, la 1 ianuarie 2007, era un motiv serios, cel puțin pentru echipa de consilieri, să mutăm mai mult și mai vizibil, mai bine exploatat la nivel de imagine calendarul evenimentelor de politică externă. Veneam după doi ani de mandat, în care Președintele își consolidase până la exasperare rolul jucătorului conflictual pe scena politică internă. Singura perioadă în care a respirat calm și care s-a desprins într-un contrast izbitor de toate celelalte a fost cea de după

operația de la Viena. A durat cam două luni, în vara lui 2006. A fost singura perioadă de miere în colaborarea de la Cotroceni.

„Bilețelul", bineînțeles, punea în umbră interesul presei pentru evenimentele Viktor Iușcenko, Boris Tadić, Chișinău. Hotărâserăm să nu dezvoltăm subiectul în conferințele de presă, să îl ținem la nivelul „căutăm biletul și vom reveni cu amănunte". Trecuseră trei zile de la devoalarea lui și nu găseam dovada, iar în lipsa informației că există o copie mă tot întrebam cum vom ieși din ecuație. Ziua de luni (15 ianuarie 2007), în totalitate dedicată evenimentului comun cu partea ucraineană, va rămâne memorabilă în amintirile mele culinar-gastronomice comatoase. După inaugurarea punctului de frontieră, a urmat un prânz pentru cele două delegații, pregătit de Primăria din Sighet, condusă de Eugenia Godja (P.S.D.), cu un palmares impresionant: câștigase în 2004, din primul tur, cu cel mai mare procent pe țară. Era emoționată, dar extrem de locvace, prezentă în tot protocolul. Meniul însă l-ar fi devastat și pe cel mai pofticios și mai gurmand comesean. După aperitivele care înecau orice poftă pentru alte delicii – nu văzusem atâta carne la un loc în toată viața mea: de la cârnați la piftie, trecând prin nu știu câte feluri de slănină, de la simplă până la afumată sau tăvălită prin boia, jumări și șunci feliate la milimetru, chifteluțe dolofane, murături care însoțeau tăvi generoase cu șorici calzi și urechi rozalii, de rontăit lângă caltaboși durdulii – a urmat o defilare de platouri. Ciorbă, sarmale, apoi purcelușI de lapte

asezonați cu tot felul de mere și portocale, păstrăv, pui și curcan, fiecare fel servit cu cartofi, de la salată de cartofi cu ceapă și boia dulce la cartofi prăjiți, piure sau copți cu unt la cuptor. Toate bucatele se serveau cu pâine pufoasă de casă și mămăligă aburindă. La final, cafea și o risipă de prăjituri și cozonaci. Acel ospăț s-a terminat într-o mirare generală, partea ucraineană, mai relaxată, întrebând dacă așa arată masa unui român; noi, stingheriți, pentru că ospitalitatea alunecase spre pantagruelic. A fost un dezmăț culinar pe măsura personajelor lui Ion Creangă din *Harap-Alb*.

Am decolat spre București, de pe aeroportul din Baia Mare. Am străbătut pădurea de la Sighet până la Baia Mare cu Președintele în mașină. Discuția – despre cum gestionăm pe mai departe bilețelul roz. Speram să găsească dovada, ca să putem să ne acoperim. După patru zile de tăcere, părea că Elena a fabulat, iar noi bâlbâim explicații. Pe un ton moderat, ca să nu alterez și mai mult atmosfera, am sugerat că ar fi fost mai bine dacă făceam anunțul într-o altă succesiune a faptelor. Trăgea adânc din mușțiuc, fără să susțină ce spun. Într-un final, a adormit. Pe aeroportul din Baia Mare ne-am întâlnit cu doamna Maria Băsescu.

Din 2000, când am cunoscut familia Băsescu, comunicarea cu doamna Maria a fost de un firesc care mă măgulea. Părea că scopul ei în viață era să alunge orice umbră care putea să întunece vreo discuție, vreo privire. Era protectoare, generoasă, mereu atentă cu cei din jur. În puținele delegații în care ne însoțea, la întoarcere cumpăra câte un suvenir pentru mine și

Anca Ilinoiu. „Sigur nu ați avut timp să vizitați nimic sau să vă luați o amintire.“ Era întruchiparea incontestabilă a bunului-simț.

Doamna Maria mă îmbrățișează. Mă întreabă cum sunt, ce mai face Filip. Atenția ei pentru Filip e constantă și impresionantă pentru mine. Când Filip a făcut cinci ani, doamna Maria ne-a vizitat acasă. I-a adus cadou un set de carioci și culori lavabile pentru desen pe perete. Au lucrat împreună peretele din camera lui Filip. Pentru un copil e un companion ideal. Are vocea blândă, privirea liniștită. Un om care își interiorizează nemulțumirile, nu puține. O întreb cum a fost drumul ei. Pălăvrăgim, în așteptarea îmbarcării. Traian Băsescu se îndepărtează de noi. „Cum ieșiți din situația asta?“, mă întreabă doamna Maria. „Nu știu. Va fi dificil, că nu avem dovada, nu găsim biletul.“ „De ce nu arătați copia pe care o are Elena?“ Șoc. „Ce copie?“, întreb uitându-mă spre culoarul de unde trebuia să vină Președintele. „Are Elena o copie după bilețel“, repetă.

*

S-a vorbit des, cu voce tare sau șoptită, că Elena Udrea a fost infiltrată de nu știu care serviciu secret, cu scopul de a-l controla pe Băsescu. Sau cu alt scop, dar sigur infiltrată de servicii secrete. Varianta mea satisface mai puțin teoria conspirației. Și – după finalul în care se pare că Serviciile nu au avut nici o remușcare să o deconspire ca „mama corupților“, mai puțin ca

agentul lor, așezat în proximitatea celui care în 2004 nici nu își întrezărea un viitor la Cotroceni – merg pe mâna mea. Elena Udrea, dacă a fost infiltrată, atunci plasatorul a fost chiar propriul soț. Traian Băsescu nu îi era favorabil deloc lui Cocoș, stâlpul mafiei lui Năstase, cum îl considera până la finele anului 2003, cu atât mai puțin contractului cu parcările Dali. Inițial, Traian Băsescu voia să pună capăt acestui contract, considerat mereu avantajos doar pentru proprietarii firmei, printre care și Dorin Cocoș, și pentru edilii care îl tot prelungeau, din cinci în cinci ani. Coincidență sau nu, sigur e că, odată cu intrarea Elenei Udrea în Consiliul General al Capitalei, din partea P.N.L., în 2004, nu s-a mai vorbit despre rezilierea acestui contract.

Elena Udrea a fost ucenica lui Traian Băsescu în politică. Și nu a fost singura recrutare. De altfel, Traian Băsescu e un misogin nuanțat, care printre râsete și șicane cu iz sexist a încercat să se poziționeze ca promotor activ al femeii în politică. Din păcate pentru el, într-o analiză critică a atitudinilor sexiste, numărul femeilor promovate nu e un argument care să îl certifice ca „feminist“ și susținător al acestora. Contează scopul promovării.

Mona Muscă nu se încadra în profilul femeilor susținute. Era pe cont propriu și nu avea ce să îi datoreze lui Traian Băsescu. La gala *Zece pentru România* a Realității TV din decembrie 2005, Mona Muscă a câștigat la două categorii: cel mai bun ministru și cel mai bun parlamentar. Când i-a fost înmânat premiul a avut o replică ce s-a dovedit neinspirată. Având o popularitate

care o concura pe cea a lui Traian Băsescu, a sugerat de pe scena Teatrului Național că, dacă ar fi fost bărbat, Traian Băsescu ar fi avut un adversar serios. Întâmplare sau nu, dosarul Monei Muscă devine public în 2006. După un an, în martie 2007, își dă demisia din Parlament și din P.N.L., retrăgându-se definitiv din politică. Va plăti un preț scump pentru un dosar mult mai puțin nociv decât al bărbaților din politică; ei vor continua să-și facă jocurile murdare. Greșeala Monei Muscă a fost că a negat vehement că ar fi avut vreun „angajament". Pentru că, altfel, ceea ce era la dosar nu dovedea că ar fi periclitat viața vreunui om. A negat „angajamentul" și pentru asta a trebuit să renunțe la o carieră pe care și-o construise singură, fără susținerea vreunui bărbat de vază al politicii. Acum, în 2015, când pui în balanță vina ei și vina acestor bărbați, care se dovedesc jefuitori ai banului public, putem spune că dreptatea e o chestiune foarte relativă.

*

Traian Băsescu s-a lăudat de multe ori că Elena Udrea este produsul lui politic, că de la el a învățat tot ce știe. S-ar putea ca maestrul să fi fost ghinionul Elenei Udrea în politică. Dar linia de demarcație dintre cine pe cine a educat, cine ce lecții a predat este destul de firavă.

Elena Udrea era o femeie solară, surâzătoare, cu o poftă de viață nedisimulată. În cazul ei, histrionismul

era natural, aparițiile ei colorate, decoltate, provocatoare rimau foarte bine cu temperamentul. A devenit nefirească abia când a încercat să convingă că îi face plăcere să dea cu mopul, să pună mureturi, să croșeteze, să frământe cozonaci. Dacă ar fi spus, în timp ce echipa de P.R. îi sugera această cosmetizare, că poate și asta, deși nu îi face plăcere, chiar deloc, ar fi fost mai credibilă și ar fi mărturisit un gând cu care multe femei ar fi fost solidare. Chiar și eu, cu o obsesie psihanalizabilă pentru curățenie și ordine, tot nu fug acasă cu pofta poftelor: să mopuiesc! Recunosc că, după demisia Elenei, Traian Băsescu m-a întrebat dacă nu vreau să o ajut. „Plătește tot felul de consultanți și tot nu reușește să aibă o imagine bună." Discuția avea loc prin 2006. Mi-a propus atunci să colaborez cu Elena. Bineînțeles, nu gratis, a menționat. I-am spus că firma pe care o aveam e „înghețată" și nu prea am cum. Nu părea o problemă, deduceam din tonul lui. Am refuzat.

Traian Băsescu a avut dreptate când a spus că i s-a părut „interesant ca, pe lângă niște figuri acre, să fie și o persoană care arată bine". În comparație cu Elena Udrea, eu, Renate, Pleșu sau Stolojan, principalii săi colaboratori în primul an, puteam fi mulțumiți că i-am inspirat doar cuvântul „acru". Putea chiar mai mult, pentru că nici unul dintre cei pomeniți mai sus nu excelam în a fi roz. Nici la haine, nici la chip!

Primul pas greșit al Președintelui în cazul Elenei Udrea a fost relaxarea regulilor interne pentru șefa Cancelariei. Toți consilierii aflaseră de decizia Președintelui: nimeni nu dă interviuri, nu își expune opiniile,

părerile, fără avizul Departamentului de Comunicare. Sigur, eu nu dădeam aviz fără acordul Președintelui. Emil Hurezeanu, care îi solicitase un interviu lui Andrei Pleșu, a fost îndrumat chiar de consilierul prezidențial spre Departamentul de Comunicare. Aflasem asta de la Emil, care era uimit de restricția pusă unui consilier de talia lui Pleșu. Nici unul dintre angajații de la Cotroceni nu avea libertatea de a-și face imagine. Singura abatere de la regulile impuse de Traian Băsescu și-a permis-o Elena Udrea. Și era limpede că nu se expunea fără acordul lui Traian Băsescu. După replica celebră cu „președintele Norvegiei“[1], Traian Băsescu a declarat: „Îmi asum tot, inclusiv emisiunea“. Nu era singura emisiune pregătită în tandem cu Traian Băsescu, principalul său consultant. O consultanță după ureche, care a contribuit enorm la poziționarea greșită încă de la început a Elenei Udrea. Eroarea consultantului Băsescu a fost că a aplicat metoda folosită în cazul lui, pentru a o scoate cât mai repede în evidență. A considerat că ceea ce i s-a permis lui, un nonconformism de limbaj și de atitudine, i se va permite și ei, doar pentru că se află sub protecția sa. Uneori mi se părea că nu mai avea răbdare să o arate lumii. O îndemna să meargă în emisiuni, să spună lucruri tari. De cele mai multe ori, inclusiv după ce nu mai era angajată la Cotroceni, Președintele mă solicita să vizionăm împreună interviurile. Erau net inferioare numeric față

1. Gafa a fost comisă de Elena Udrea la talk-show-ul realizat de Robert Turcescu.

de avalanșa de după 2009. Dar le privea încântat, iar când Elena Udrea mai rata câte un răspuns privea atât de îngăduitor spre ecran și adăuga câte o răutate blândă, încât refuzam să fac orice analiză aspră. Nu ar fi ajutat la nimic în condițiile date. După emisiunea cu Robert Turcescu – cred că a fost primul interviu televizat al Elenei Udrea – s-a întors la Cotroceni, mai mult leșinată. Traian Băsescu a certat-o că a fost „moale" în emisiune, că nu a arătat un caracter dur, vânos. Elena a mărturisit că a avut emoții atât de mari, încât i-a cerut un calmant chiar doctoriței Președintelui, doamna Sburlan. Câțiva draci au coborât din pod, când a auzit ce a moleșit-o!

> 12 februarie 2006. În mod evident, se comportă amândoi ca niște adolescenți pe care nu trebuie să îi prindă mama. Mama, pe deasupra și vitregă, sunt eu. Emisiunea de la B1 TV a fost înregistrată. De marți, E.U. a plimbat punctajele venite pe fax la cabinetul lui T.B. A fost una dintre preocupările lui în aceste zile. Pregătirea doamnei! (…) Cu câtă siguranță a spus că ultima dată l-a văzut pe președintele Băsescu joi, adică cu o săptămână înaintea înregistrării, când ea îl văzuse exact în ziua când avea loc înregistrarea! Lui Traian Băsescu i-a plăcut siguranța ei. Am vizionat împreună interviul până la final.

Cred că, la un moment dat, și Traian Băsescu a simțit că există o problemă cu decolteul. Nu acesta în sine îl deranja, ci locul nu cadra cu adâncimea lui. La fel cu gențile și tocurile. Elena Udrea, încurajată evident

de el, chiar și prin lipsa unor sugestii drăgălașe, nu s-a asortat stilistic până la sfârșit cu locul de muncă.

> 19 februarie 2005. Elena a reușit să atragă toate privirile la întâlnirea cu delegația rusă. Îmbrăcată, de altfel, într-un elegant compleu negru, sacoul se închide sub bustul care se profilează provocator. Chiar și taciturnul Stolojan e de acord că e prea adânc decolteul.

Într-o vizită de o zi în Polonia – unde ne-a însoțit și György Frunda, care privea cu o anumită îngăduință bustul șefei Cancelariei, așezată în fața lui în aeronava prezidențială –, Traian Băsescu i-a sugerat, cât a putut de discret, să încerce ceva mai acoperit. Spațiul era prea mic ca să nu fie auzită conversația. A mărturisit că nu are bagaj cu ea, fiind o vizită cu întoarcere în aceeași zi. Dar, odată ajunși la sol, Elena a dispărut din delegație. A reapărut în clădirea unde avea loc acel summit pe tema drepturilor minorităților, cu bluza schimbată. Purta o helancă. Traian Băsescu nu s-a putut abține: „Acum ai exagerat cu bluza asta de mănăstire". Uneori aveau haz împreună.

Probabil cel mai deconcertant dialog s-a desfășurat în cadrul discuțiilor oficiale cu Silvio Berlusconi. Era în timpul vizitei din martie 2005. Se vorbea despre relațiile bilaterale, despre susținerea Italiei pentru integrarea României în U.E. Brusc, Berlusconi și-a mutat privirea spre Elena Udrea, care se afla în diagonală cu premierul Italiei. „De ce sunteți așa de îngândurată?

Trupul dumneavoastră spune altceva decât chipul dumneavoastră.“ Pur și simplu, am rămas fără grai. Ne-am mutat privirile de la Berlusconi la Elena Udrea, apoi la Băsescu. Privea la fel de surprins. Am continuat totuși agenda discuțiilor. La puțin timp, Berlusconi a reluat tema neconcordanței dintre expresia și trupul consilierei care îl captiva. Băsescu a intervenit de data aceasta: „Vă place? O mai aduc“. Și au râs împreună. Andrei Pleșu era cel mai consternat dintre noi. Între timp, Berlusconi, încântat de perspectivă, ne-a povestit cum l-a avut în vizită pe Leonid Kucima – Președinte al Ucrainei la acea vreme –, cum s-au dus cu iahtul și cu fetele pe mare. „Am auzit că sunteți comandant de vas, așa că nu ne mai trebuie băiatul care să conducă iahtul.“ Stolojan, printre dinți, repeta: „Incredibil“. Finalul s-a dovedit apoteotic. Am terminat întâlnirea și ne-am ridicat pentru plecare. Berlusconi a privit-o pe Elena: „Aș vrea să mai rămâneți puțin, să schimbăm câteva cuvinte doar noi doi“. Fabulos! Ne-am îndreptat spre ieșire. Inclusiv Traian Băsescu. Berlusconi insista: „Domnule Președinte Băsescu…“. Premierul Italiei i se adresa Președintelui român, dar noi toți, chiar și el, eram convinși, după privirea lui Berlusconi, că nu pe el ar fi vrut să îl rețină.

Susțin că, dacă Elena Udrea ar fi avut alt consultant și alt model în politică, ar fi greșit mult mai puțin și mult mai puțin grav. Dar a făcut cum a vrut consultantul când a fost vorba despre politică și crearea imaginii. Cel puțin la început.

*

Traian Băsescu mă privește iritat. Cum de am aflat că Elena avea o copie? Trec peste iritarea lui și îi propun o variantă de ieșire, dacă tot nu găsim originalul. „Mâine îi putem trimite lui Tăriceanu copia și anunțăm presa că așteptăm răspunsul lui, să confirme dacă e scrisul lui sau nu. E singura variantă să mutăm atenția de la noi și de la faptul că nu avem originalul, ci doar o copie.“ „Poate îl găsesc.“ Tăcem. Îmi simt furia și nu mai am chef să dezbat subiectul. Pentru Președinte, obsesia e să îi salvăm onoarea Elenei, care e acuzată de presă că fabulează. Tăriceanu spune că nu își amintește de bilet, noi nu avem originalul și totuși Elena are o copie.

Mi-am dat seama ulterior că în cazul bilețelului erau două probleme. Una ținea de ambiția lui Traian Băsescu, care voia să consume până la capăt momentul, să îl interpreteze artistic. Cealaltă ținea de logica evenimentelor: de ce avem copia și nu originalul? Cum de copia era la Elena Udrea și originalul de negăsit? Ultimele întrebări cred că l-au determinat pe Președinte să nu îmi spună că Elena Udrea deținea acea copie.

Înainte să plecăm la Sighet, Traian Băsescu ne pusese pe toți să cotrobăim prin birouri, poate dăm de dovadă. Părea improbabil să găsim bilețelul, pentru că nimeni nu își amintea să fi văzut așa ceva. Ne-am despărțit în Salonul Oficial de pe Aeroportul Henri

Coandă. A doua zi dimineața plecam la Chișinău. Miercuri eram la Belgrad. Biletelul ne dădea peste cap strategia de imagine pe politică externă și încă nu era limpede cum va fi elucidat misterul.

Ajung acasă. La scurt timp, sună telefonul. Președintele. „L-am găsit", îmi spune cu o voce rozã. Nu îmi amintesc ca până acum să mai fi avut atâta plăcere în glas. „Originalul?" „Da." „Unde?" Și îmi povestește că, după ce a ajuns la birou, a venit Ștefan Deaconu, consilierul juridic, cu vraful de legi pentru promulgare. „Și, după ce am semnat vreo jumătate de oră, îmi zice ca din întâmplare băiatu' ăsta: Domnule Președinte, eu am găsit ceva în arhivă. Și mi-a pus pe masă dosarul la care era atașat biletul. În loc să mi-l arate de la început…"

Începeam să mă lămuresc. Dosarul a fost arhivat de Renate Weber, în primăvara lui 2005. La acea vreme, toate dosarele care ajungeau la cabinetul Președintelui erau preluate de Elena Udrea, ca șef al Cancelariei, apoi așezate pe domenii și distribuite departamentelor. Dosarul în cauză a fost trimis spre Departamentul Juridic, având în vedere tema. După acest traseu rătăcit pe culoarele Cotrocenilor, era destul de clar că la acea dată Traian Băsescu nu văzuse ingerința în treburile justiției, prin textul: *Dragă Traiane, 1. Îți trimit alăturat un document redactat de Petromidia în legătură cu cercetările care au loc. 2. Dacă ai ocazia să vorbești la Parchet despre subiect?* Nu văzuse nici o mare aroganță din partea lui Tăriceanu, nici un cartof fierbinte. Dacă l-ar fi perceput așa de prima

dată, ar fi păstrat la el în birou dosarul și ar fi fost primul care să își amintească și momentul, și culoarea cartonașului, care nu era roz, ci ocru, o nuanță la modă pentru hârtia de corespondență. Acest dosar i-ar fi fost de mult mai mult folos în august 2005. Atunci, Patriciu a fost considerat principalul vinovat pentru că Tăriceanu s-a răzgândit să își prezinte demisia și să declanșeze alegeri anticipate. Era clar că uitase de bilețel, pentru că nu i s-a părut semnificativ. Să fi fost o practică obișnuită sunatul pe la instituții, la începutul mandatelor de Președinte și premier – și tocmai de aceea nu vedea excepționalul?

„Cum facem mai departe? Că Elena nu mai are răbdare." Îi reamintesc că vizita la Chișinău și în Serbia nu vor mai conta dacă arătăm dovada. „Bilețelul omoară orice alt subiect. Eu propun să abordăm tema după ce încheiem vizita la Belgrad." „Când facem atunci conferința?" „Miercuri, cel mai devreme, dar după ce ne întoarcem la București, deși joi ar fi mai potrivit, ca să nu le suprapunem." „Bine, hai că mai vorbim și mâine, bine că l-am găsit."

La Chișinău, am evitat subiectul, deși presa fierbea. Am rămas pe subiectul pașapoartelor. La întoarcere, în aeronavă, a sunat telefonul.

Consilierul Cătălin Dumitru, care mă solicită. Președintele mă privește curios. „Scuză-mă, dar sună presa insistent și nu știu ce să le zic. Cică face mâine Președintele conferință de presă cu biletul." Mda. Nu aveam prea mari dubii despre sursă. În afară de Președinte, nu mai discutasem cu nimeni despre conferința de

presă, despre confirmarea biletelului, despre faptul că s-a găsit dovada. Nu stabilisem data conferinței de presă, dar cineva ne forța mâna. Președintele se uită la mine: „Elena nu s-a putut abține". Asta e, îmi zic, și mă întreb câtă libertate pot avea unii în acțiunile lor. O sună din avion și îi spune să vină la Cotroceni. Îmi spune să vin și eu, să discutăm o strategie. Elena ajunge după noi. Sunt deja în biroul Președintelui când intră. E o femeie furioasă. Îmi revine sarcina, din nou, să îi explic de ce nu facem conferința de presă pe loc, așa cum dorește, și de ce nu ar fi indicat nici a doua zi. Traian Băsescu pare că se supune strategiei mele, nu că ar fi de acord. Elena nu combate argumentele pentru care amânăm anunțul către presă, dar răbufnește: „Dacă mai întârziați mult cu confirmarea, nici dacă mă ascund trei ani în junglă și nu mai spun nimic tot nu se opresc să mă denigreze!". Traian Băsescu încearcă o glumă: „Mai bine îmi dai mie copia de la bilet, că tu nu te abții și o dai la presă". Elena nu sesizează tonul bine intenționat cu care Președintele încearcă să destindă nervii fostei consiliere și îi răspunde sec: „Puteți să o luați, dar dacă voi credeți că eu nu mi-am mai făcut vreo cincisprezece copii…". De ce cincisprezece, îmi spun, deși replica ei mă amețește și îmi dau seama că nu ar fi trebuit să fiu acolo, la acest neașteptat schimb de replici care arată raportul de forțe dintre cei doi. Mai stau puțin și părăsesc biroul.

*

În 1580, celebrul jurist francez Jean Bodin nu ezita să exileze femeile la marginea vieții civile, considerând că „ar trebui să fie ținute departe de orice magistratură, de locurile de comandă, de judecăți, de adunările publice și de consilii, ca să se ocupe doar de treburile lor femeiești și domestice". Jean Bodin înclina asupra unei viziuni demonice asupra feminității, acuzându-le, în cartea *De la démonomanie des sorciers*, pe moștenitoarele Evei că au înțelegeri subversive cu Satana. Imaginea femeii, așa cum o reflectă busturile antice, e a unui personaj cu două fețe, femeia angelică și deopotrivă diabolică, capabilă să inducă elevație spirituală sau pierzanie morală – oricum, o enigmă.

Benedetta Craveri, o ziaristă italiană, a adunat biografia femeilor care au influențat monarhi în cartea sugestiv intitulată *Amante și regine*[1]. Figuri emblematice pentru epoca lor, frumoase sau doar curtenitoare, abile în a se face necesare, iscusite să își vândă șarmul, femeile din această galerie, prezentate în deplinătatea forței și influenței lor, au făcut tot timpul câte o greșeală care le-a scos din grația bărbatului protector și puternic, iar de aici a fost doar un pas până la a dispărea din scenă, fie prin exilarea la o curte inferioară, fie chiar prin decapitare. Cea mai longevivă dintre curtezanele care au avut un cuvânt

1. Benedetta Craveri, *Amante și regine. Puterea femeilor*, Editura Curtea Veche, 2006, traducere de Șerban Stati.

decisiv la curtea Franței a fost Madame de Pompadour. Deși nu mai era printre favoritele regelui, a reușit să rămână la Palat și să mai contribuie la decizie timp de 20 de ani, până când, în 1764, a fost răpusă de tuberculoză.

Femeile din politica românească, oricât am încerca să le cosmetizăm imaginea, și-au exersat cel mai bine ambiția de a fi influente pe lângă bărbații care contează. Regina Maria, care a avut contextul favorabil pentru a-și arăta puterea și determinarea, fiind un caracter mult mai manifest social și mai extravertit decât regele, a fost mai mult decât o regină care își exercita atribuțiile de ceremonie sau protocol. Istoria noastră recentă reține în salonul profilurilor feminine pozitive, fără alură mefistofelică, mai degrabă figura femeii de la țară, aspră, puternică, pactizând cu disidenții luptei anticomuniste – o femeie modestă, dar hotărâtă. În politica de palat, fie Victoria, fie Cotroceni sau alte locuri temporar găzduitoare ale Puterii, femeile și-au conservat rolul influent. Foarte puține au depășit această graniță de a manevra decizia bărbatului lângă care au ales să fie active politic. Cele care au acceptat să iasă de după cortină s-au pregătit prea puțin pentru a deveni ele însele oameni politici. Au abordat politica într-un mod care a creat percepția că femeia e doar o „prelungire“ mai mult sau mai puțin puternică, în funcție de bărbatul care a propulsat-o.

*

Aducerea Elenei Udrea a surprins pe toată lumea. Cred că ea însăși a fost surprinsă. Mă îndoiesc că în decembrie 2004 Elena Udrea își fixase ca obiectiv să devină bugetară cu carte de muncă în Administrația Prezidențială. Colaborarea ei cu Traian Băsescu nu cred că s-ar fi împiedicat în loc. Dar Traian Băsescu voia să o crească „politic", așa cum a mărturisit la finele celui de-al doilea mandat, un obiectiv pe care uitase să îl treacă în programul electoral pentru care a primit voturi. Unii au considerat-o pe Elena Udrea doar o slăbiciune a Președintelui, o pată de culoare care se va estompa cu timpul. Nimic atât de grav încât să fie luată în serios. Când cei din P.D. au realizat cât de serios era rolul Elenei Udrea în agenda Președintelui, a fost prea târziu. *Alea iacta est!* Bilețelul roz a fost începutul confruntării dintre Traian Băsescu și fosta lui echipă de partid.

Dacă angajarea Elenei Udrea a reprezentat pentru mine o primă aroganță a lui Traian Băsescu în calitatea de Președinte, plecarea ei mi-a confirmat părți întunecate ale caracterului lui.

Funcția de șef de Cancelarie nu e chiar un loc al neutralității în organigramă. Organizează programul Președintelui și armonizează toate elementele de agendă. Era nevoie de experiență, de spirit organizatoric, de o reacție instituțională rapidă pentru a atenua inadvertențe inerente, dar riscante, era nevoie

de o bună cunoaștere a modului în care funcționează instituțiile în stat, de o capacitate de coordonare a tuturor departamentelor. Elena Udrea se descurca dificil și nici nu ar fi putut altfel. Singurul lucru favorabil ei pe care l-ar fi putut face, în afară de a refuza oferta de lucru, ar fi fost să îi ceară o derogare Președintelui, ca să se instruiască pentru acea funcție și abia după aceea să pomoveze. Nu contest faptul că, de exemplu, cunoștea foarte bine cum funcționa R.A.-A.P.P.S., doar că nu era suficient pentru a gestiona activitatea Cancelariei prezidențiale. Dar a acceptat propunerea și multe dintre tensiunile ei cu echipa – care generau, la rândul lor, tensiuni cu Traian Băsescu – au avut la bază lipsa ei de experiență și faptul că se califica la locul de muncă. Unele greșeli puteau fi tratate drept naivități, dacă ar fi rămas stângăcii de adaptare.

Elenei Udrea nu i-au făcut deloc bine expunerea la Cotroceni și nici încurajarea din partea lui Traian Băsescu de a-l copia ca model. Nici Traian Băsescu nu a fost mai rațional când a crezut că poate impune orice, doar pentru că devenise Președinte. S-au intoxicat singuri, lent, dar sigur, cu ajutorul unui sistem care i-a lăsat să se autocorupă. N-a fost vorba doar despre bani, așa cum se vede în 2015, ci și despre abuz de putere. Nu de funcție, ci de putere. Instituțiile statului, prin oamenii lor cu nume și prenume, date de identificare, au ținut și cortina, și lumânarea la construcția acestui tandem. Aceste nume și prenume au interpretat toate rolurile necesare, astfel încât cei doi să creadă că aleg bine, fac bine, se comportă bine. Sunt complici, iar

atributul lor de a fi perpetui pune în aceeași ecuație periculoasă orice nouă victorie politică.

Caietul Albastru consemnează plecarea Elenei Udrea de la Cotroceni, dar mai ales atmosfera de după. Nu știu nici astăzi dacă a înțeles că acela care a luat decizia să o scoată din schema Administrației Prezidențiale a fost chiar Traian Băsescu. Știe că eu i-am spus că „ar trebui să se gândească la demisie". Probabil, i-a fost mai ușor să-și imagineze că eu am luat decizia și, culmea puterii, i-am impus-o și Președintelui. Elena Udrea nu e o naivă, dar avea nevoie să creadă că protectorul ei e unul onest. Așa că eram un argument bun pentru a refuza ideea că el s-ar fi dezis de ea.

La întoarcerea din Coreea, am nimerit în atmosfera creată de campania dusă de *Evenimentul Zilei* împotriva lui Dorin Cocoș, demascat la câteva zile și pentru încercarea de a mitui un jurnalist. În acel moment, ziarul în cauză nu era neutru, ci total defavorabil lui Traian Băsescu. Dar în dosarul Cocoș nu prea aveai ce să le reproșezi. Manipulare, manipulare, însă mituirea fusese reală.

Președintele mă cheamă în birou și îmi spune că e cazul să am o discuție cu „ea".

> 20 octombrie 2005. Șeful îmi comunică la întoarcerea din Coreea că această campanie de presă durează prea mult, că îi afectează imaginea, că, în ciuda faptului că familia a încercat să o oprească, inclusiv cu bani, campania nu mai încetează. E de acord cu mine că era mai bine dacă doamna ar fi fost mai *low*

profile. Spune chiar că nu știa că avuseseră afaceri cu Bittner și Petrache. În acest context exploziv, îmi mărturisește că lui îi este greu să-i ceară să-și dea demisia. Să o fac eu, ca de la om de presă, responsabil cu imaginea, la coleg. M-a cam uimit.

Mă simțeam într-o imensă capcană. De ce eu sau oricine altcineva să îi spună asta, având în vedere că el e angajatorul, ca să nu spun prietenul care o susține în cariera politică? Am plecat atunci din birou și am vorbit cu ceilalți doi consilieri prezidențiali, Renate și Claudiu. Mă încurajau să am discuția și, bineînțeles, considerau îndreptățită decizia Președintelui. Nu aveam neapărat o problemă cu decizia lui, ci cu faptul că nu avea curajul să i-o comunice direct. I-am cerut Renatei să fie și ea de față la discuția cu Elena. A acceptat. După câteva fraze de întreținere, în care Elena și-a exprimat și ea îngrijorarea legată de campania ziarului, am întrebat-o cum vede rezolvarea. Nimic concret, totuși îi va cere lui Dorin să nu mai discute cu presa. Și, în acea atmosferă care nu anunța nimic, m-am trezit spunând: „Cred că ar trebui totuși să te gândești la demisie". Tăcere. Apoi a urmat replica ei memorabilă, care se va dovedi și premonitorie: „Eu îmi dau demisia, dar după mine plecați toți". Renate, așezată în fața ei, i-a replicat: „Elena, văzând și făcând. Până una-alta, tu ești prima". A plecat din biroul meu și ne-am revăzut după 48 de ore în biroul Președintelui, atunci când a fost primul exercițiu de forță care arăta cine deține controlul.

20 octombrie. De față la discuție, Renate constată, după plecarea Elenei, că M.A.E. a pierdut un bun diplomat în mine. Eu nu pomenesc numele Președintelui și îi spun, ca și cum ar fi fost ideea mea, că singura soluție e demisia, pentru a-și oferi o șansă să înceapă reconstrucția imaginii. I-am precizat lui T.B. că nu l-am deconspirat, n-am spus că de la el a plecat ideea cu demisia. Mă întreabă ce a spus, eu precizez că nu am avut sentimentul că E.U. s-ar fi gândit la varianta demisiei, că am luat-o prin surprindere, iar el îmi spune că, în acest caz, îi va comunica chiar el. Ea pleacă din Palat, apoi revine seara și începe, pe la opt, o discuție în doi, binedispuși, după relatările celor din preajmă. Sunt idioată? M-am expus în fața unei mafii, lăsând impresia că „uite și asta ce pretenții are, să îmi dau demisia", hahaha.

Până a doua zi nu am mai vorbit cu Președintele. Când m-a căutat, s-a comportat ca și cum i-aș fi făcut un mare rău: am dat-o afară pe Elena Udrea. Capacitatea de a-i minți pe alții în mod convingător deja o remarcasem. Dar mai era ceva: Traian Băsescu reușea să se mintă și pe el, până se convingea. Puterea lui de a mistifica realitatea era înspăimântătoare. Un spectator neutru ar fi fost convins că omul se află sub papucul meu și că e un supus înnegurat în fața abuzului meu de putere. El o vrea pe Elena, dar eu îi conduc destinul de Președinte.

22 octombrie. M-am reîntâlnit cu ei ieri seară. Pe la șase seara, m-a chemat la el în birou. Ea, îmbrăcată

în roșu, cu o fustă mini provocatoare, atârnând de biroul lui. Nici un gest de a masca atitudinea deloc neoficială și nepotrivită locului. El, lucrând la calculator demisia doamnei, o demisie unde presa era învinovățită. Îmi spune pe un ton ridicat să citesc cele două variante: cea de pe birou și cea pe care o lucra el. Propun varianta de pe birou. E.U. îi spune lui T.B.: vezi, am spus că asta e mai bună. Era varianta cu care venise ea. Așa că se decid să o dau pe aceea presei. Apoi, respingător: poți să pleci. Elena m-a privit cu siguranța femeii care poate sta la propriu pe biroul șefului.

Decizia pe care a luat-o Băsescu și pe care nu a putut să i-o comunice s-a reflectat nervos și incomod în perioada de după. Iar Caietul Albastru e cea mai bună reflectare a atmosferei din Cotroceni. Notez la aproximativ o lună după demisia Elenei Udrea:

17 noiembrie. Îi spun că, după articolul din *Capital,* trebuie să publicăm declarația de avere. Consider că e normal să parăm și să spunem că nu el e de vină că nu s-a actualizat, ci noi. E de acord, în prima fază. Adică atunci când judecă după bunul-simț, care își mai face apariția. Revine telefonic la câteva ore și îmi explică: e o capcană a presei. De ce să îmi depun declarația, când am timp până la sfârșitul anului? Încerc să replic că el, ca Președinte, trebuie să fie primul atunci când e vorba de aplicat legea. Aceleași vorbe despre presa cumpărată și eu care nu îl apăr. (…) De la plecarea ei, schimbarea de atitudine a

Președintelui a devenit vizibilă. Izolare, furie, țâfnă, necomunicare, dar doamna veșnic acolo. Trei săptămâni în care mai nimeni nu are chef să i se adreseze. Sentimentul că ești în plus e o nimica toată pe lângă ceea ce transmite prin privire și aerul absent când îi vorbești.

Mi-e greu să descifrez misterul. De ce mi-a cerut să îi comunic eu demisia? De ce, apoi, comportamentul stupid în relația cu cei din jur? M.-R.U. îmi povestește, printre vorbe amețitoare, că înainte cu ceva luni – o perioadă de vreo două săptămâni, constataserăm noi, cei din Palat, accesul doamnei nu mai era atât de direct și prelungit în cabinetul Președintelui – aflase ceva foarte tulbure. O chestie cu Moscova, cu o notificare din partea rusă, ceva ciudat... Nu știu cât de adevărată e povestea. Acum tind să cred că demisia ei era necesară ca să o îndepărteze de acele documente secrete, la care avea acces liber și necontrolat. Acum, în afara regulilor instituționale, ea primește informațiile pe care el le controlează. Și își aduce contribuția cum știe mai bine.

Nu pot să fiu atât de naivă și să spun că vina o are doar ea. (...) Am crezut mereu că Președintele simte când penibilul se apropie de el și că are inspirația de a spune EROARE. Funcția însă a domolit – mi-e teamă să spun că a omorât – acest instinct primar, sănătos, al omului care are sentimentul vremelniciei. Că Președintele nu are voie să poată tot. Încearcă limitele funcției, cu nerușinare și dispreț. Cine și când îl va trezi?

*

Din păcate, statistica arată că folosirea unui jurnal coincide cu timpurile nefericite, proaste, deprimante. Scriem ca să ne eliberăm. Apropiații mă îndemnau să notez, fiindcă voi uita. Știam că nu am să uit stări, atmosferă, chipuri, atitudini. Nici nu mă interesa să reţin amănunte despre evenimente. După ce am terminat facultatea, am intrat într-o panică… livrescă. Aveam sentimentul că uit cărți pe care le citisem în facultate. Știam să spun dacă mi-au plăcut, îmi aminteam subiectul, scriitura, dar nu îmi aminteam nume de personaje sau locuri. M-a liniștit un prieten, cititor avid. Atmosfera pe care o păstrezi și pe care ți-o creează lectura, care te influențează și te formează, e mai importantă decât numele unui personaj, pe care îl poți recupera ușor, redeschizând cartea. Totuși, am căutat să fișez pe mai departe cărțile citite, ca în facultate, ca să uit mai greu. Scriind, conspectând, sintetizând, aveam convigerea că păstrez mai bine detaliile.

Am început mandatul la Cotroceni extrem de precaută, atentă, încordată. Pe lângă noutatea funcției, se adăuga Băsescu cel nou. Era „nou“ prin faptul că era permanent irascibil, nemulțumit, neobosit conflictual. Reușea extrem de bine să intimideze întreaga echipă. După demisia Elenei Udrea, aerul în aceeași încăpere cu el era greu de respirat. Și, cu toate acestea, la finele lui 2005 încă îmi păstram convingerea

că Băsescu va mișca România în direcția declarată. Nu mă îndoiam de determinarea lui de a elimina corupția, prin eliminarea influenței politicului din instituțiile de forță. De ce nu a reușit? Exercițiul autocontrolului și al autocenzurii îi era străin. A stabilit limitele funcției după nevoile și gustul lui. Și nici nu au fost mulți prin preajmă care să îl tragă de mânecă. Ba din contră, l-au ajutat să creadă că realitatea lui e adevărul unei țări.

22 noiembrie 2005. De ce a renunțat la ea? Cert e că întotdeauna T.B. și-a apărat până la sfârșit reputația sau a încercat să și-o salveze. Ușor nu i-a fost să renunțe și se vede clar că nici nu îi va fi. Egoul hipertrofiat l-a împiedicat să înțeleagă că e o alegere greșită pentru Cotroceni, apoi să recunoască acest lucru. A sperat timp de zece luni că va reuși să o impună și că vom vedea toți ceea ce vedea el în ea. Dar, dincolo de ultimele zile, care, de fapt, n-au adus nimic nou, ci au întărit ideea că imperiul financiar al familiei Cocoș s-a creat într-o lume până de curând blamată de T.B. – îmi vine în minte propoziția din demisia ei: „Nu am făcut afaceri economice nelegitime“ –, ceva mă face să cred că există niște informații și nu a vrut ca acestea să o găsească la noi în curte, dacă urmau să explodeze. Pentru el e o înfrângere. Tot felul de domni dubioși care intrau în Cotroceni, cu aer fanariot, aflând între timp că ea e cheia ce deschide cabinetul zero, deveniseră o alarmă pentru toți. Stolojan, la finalul

unei ședințe de luni, ne-a spus că ar trebui să vorbim cu Elena, care se întâlnește cu tot felul de oameni de afaceri în biroul ei, să accepte ca la aceste întâlniri să fie și un consilier, ca în cazul în care iese vreo dandana măcar să ne putem apăra cu martori. Cred însă că T.B. a mai aflat ceva, ceva care a cântărit mai greu decât toate articolele din presă. Ne confruntăm acum cu un om ros adânc în orgoliul propriu și cu sentimentul că e singur. Din păcate, atmosfera de aici e din ce în ce mai neconstructivă, ceea ce îmi va îngreuna demersul de reconciliere, mai ales cu presa. Se încearcă recuperarea imaginii lui Tăriceanu (în rolul principal – Mircea Dinescu!) ca om mai plăcut decât Băsescu. Cu această apreciere pot fi de acord, dacă numărăm câte piruete corecte face fiecare, câte cămăși călcate și cravate asortate are fiecare, cine alege cârciumi mai selecte și bea vin domnesc, nu poșircă irlandeză. Aici ne bate. Încercam astăzi să-i spun lui T.B., care avea un aer total străin și nefamiliar mie, că sistemul acela care se opune oricărei schimbări a ajuns la porțile Cotrocenilor și caută, și prin gaura cheii, să se strecoare. Îl simt ușor deznădăjduit și furios că nu are aliați. Aici, fie vorba între noi, trebuie să-i recunoaștem și lui un merit.

Știu că are defecte și că puteam avea un început de mandat mai lin. Pe de altă parte, nu e de negat, dacă o luăm punctual, că prin vorbele lui grele le-a reamintit că ar trebui începută reforma în sănătate, în vămi – curățenia, apoi gestionarea celor două inundații, chiar și Flutur cu gripa lui aviară tot de

groaza lui a acționat prompt, cota unică de impozitare o introduceau sau recorelarea pensiilor?! În politica externă, a făcut pași cu Moldova cât nu s-au făcut în cincisprezece ani (lucru recunoscut în spatele ușilor închise de oamenii lui Geoană din M.A.E.). Câți dintre cei care spuneau cu dibăcie oratorică și dicție clară că România este coruptă mai urlă acum? Mai nimeni, fiindcă au aflat că există un jupân și că nu mai e cazul să facă pe dulăii în satul pustiu.

Ce a făcut Tăriceanu, în schimb, ca să devină mai plăcut? N-a demisionat. Curaj, cu adevărat. Mai ales când ai un P.S.D. în spate. Și au făcut trocul cu schimbatul șefilor de Parlament și cu consiliile județene, ca să salveze ceva din impresia că ar fi de mână cu P.S.D. Adică, uite, vrem să îi schimbăm, nu facem jocuri cu ei. Ce a ieșit? Un imens balamuc, dar bine motivat la unison: de la presă la P.N.L.

Mă întreb cât pot de lucid: ce se întâmpla, în aceste zece luni, dacă T.B. nu făcea atâta gură, e adevărat, cu vorbe cam de matelot? Ceea ce îl va costa însă va fi inflexibilitatea, care vine din nevoia lui de a spune: doar eu singur am făcut! Președintele, de fapt, nu vrea să colaboreze asumat, ca să nu împartă succesul cu nimeni. Căci dincolo de monologul argumentat, mai e nevoie și de dialog.

*

Elena Udrea n-a fost plecată niciodată de la Cotroceni. Din contră, urma să fie și mai prezentă decât atunci când fusese angajată. La început, era iritantă și sâcâitoare

prezența ei aproape permanentă, în biroul dreptunghiular. Nu toată ziua, dar la apus, ca după slujba de seară, ne întâlneam cu fosta colegă în cabinetul Președintelui. În primele luni, părea mai discretă, mai bine protejată. După un timp, s-a renunțat la această atitudine și făcea parte din decor. Singurul care nu se obișnuia cu decorul era Claudiu, care îi cerea să îl lase singur cu Președintele. După câteva solicitări de acest gen, când era chemat la Președinte, Elena ieșea înaintea venirii lui Claudiu.

Traian Băsescu părea de neconsolat în primele zile. Îl enerva faptul că totul arăta ca o victorie a presei. Dacă ar fi știut ce urmează să se întâmple, ar fi fost pregătit cu o contrapropunere, care să nu dea satisfacție ziariștilor, și nu numai lor. Era conștient că și în P.D. se zâmbea satisfăcut. Grija pentru a repara onoarea Elenei Udrea a adus la suprafață primele metode cu care sistemul îi stătea la dispoziție. Până în acel moment, așezam toate șiretlicurile sale, care nu îmi făceau plăcere, la capitolul „perversiuni politice". Telefonul la Botoș intra în această categorie. I-am reproșat atunci că nu am vorbit public despre acel telefon, în timp real, dacă a fost atât de grav. Ce alte dovezi mai aveam la dosar pentru a șantaja? Ori sancționăm ceea ce considerăm că e ilegal, ori ne alăturăm sistemului care permite constrângerea adversarilor politici? Întrebări la care am primit răspunsul indirect și care au confirmat, din păcate, varianta urâtă a politicii: dacă nu ascensiunea, atunci sigur rămânerea la putere în România se face prin șantaj și constrângere.

*

26 octombrie 2005. Suntem prezenți la Londra, la summitul de iarnă al U.E. Seara e programată o întâlnire cu Traian Ungureanu, la hotelul unde suntem cazați. Până la sosirea lui Traian, mă cheamă Președintele în apartamentul lui. Îmi pune în față un dosar. Coperți groase, cartonate, foi ușor îngălbenite de timp. E un dosar scos de prin arhivele unei instituții. Poliția Ploiești. La început, numele nu îmi spune nimic. Apoi, brusc, realizez despre cine e vorba și la fel de brusc înțeleg despre ce e vorba. „Ca să vezi și tu cine îi dă lecții publice lui Cocoș." Citesc în diagonală prima pagină. E despre ziaristul Mihai Munteanu, care îl înregistrase pe Cocoș cum îi oferea un parfum, o sticlă de colecție. Mihai Munteanu e obiectul dosarului. Un incident de liceu, în care e acuzat că ar fi furat lănțișorul unei fete, o încăierare, cu o plângere depusă împotriva lui. „Așa", zic eu, destul de agitată. „Și ce vreți să facem cu așa ceva?" „Ar fi cazul să se afle și despre ziariștii ăștia lucruri." Întreb dacă crede că e bine ca el sau doamna Udrea să prezinte acest caz de înaltă corupție a unui adolescent devenit ziarist. Pricepe că nu are un adept în mine. Îmi dă de înțeles că Elena nu va face așa ceva, dar măcar să știu și eu că presa asta, căreia îi iau apărarea, e ticăloasă și nu are nici un drept să facă pe morala. Ia dosarul de pe masă, continuă cu vorbele și noroc că sună telefonul. Plec din apartament ca să recuperez musafirul din holul

hotelului. Îl invit la mine în cameră, înainte să îl anunț pe Președinte că a sosit. Aveam ceva să îi spun.

I-am povestit foarte pe scurt lui Traian Ungureanu ce se întâmplase. Mă gândeam că Președintele, hotărât să mă convingă de faptul că acel dosar trebuie făcut public, îi va spune ceva și lui Traian. Voiam să fiu sigură că Traian înțelege exact pe ce se baza dezvăluirea și că va respinge metoda. Am coborât la barul din hotel, în așteptarea Președintelui. A venit radios, am discutat doar elemente de politică externă, nimic despre „acasă". Ne-am despărțit, eu revăzându-mă cu Președintele doar dimineață. Despre dosar nu a mai suflat nimeni nici o vorbă. Stăteam ca pe ghimpi, îngrozită că nu se va abține să îl arate într-o conferință de presă-capcană.

La câteva zile, faptele din dosar au fost făcute publice de Cozmin Gușă, la O.T.V. Cine ar fi crezut că sursa putea fi chiar adversarul lui Cozmin? Atunci, Gușă era un critic înfocat al lui Băsescu. Era însă un bun prieten al domnului Cocoș, amiciție pe care și-a asumat-o, spre onoarea lui.

*

Când am plecat de la Cotroceni, în ultimele trei zile, înainte ca demisia mea[1] să fie anunțată public de

1. Demisia din funcția de consilier prezidențial am depus-o în scris pe 26 martie 2007, începând cu data de 1 aprilie. L-am anunțat pe Traian Băsescu de decizia de a-mi da demisia pe 22 martie. Am stabilit de comun acord să o facem publică pe 30 martie, într-o zi de vineri, cu scopul

Jurnalul Național[1], fără acordul meu (am avut atunci o lungă discuție cu Marius Tucă pe care l-am rugat să nu dea informația, dar jurnalistul a decis în defavoarea amiciției dintre noi), am petrecut ore în discuții cu Președintele. Mai degrabă era un monolog al meu, un fel de ședință de psihanaliză, în care eu eram bolnavul. Mă asculta și destul de rar intervenea. Am spus atunci tot ce adunasem în acei ani. De la amintiri, care nu erau doar ale mele, ci și ale altora, dar care îl acuzau că nu respectă pe nimeni, că și-a trădat și nașul de cununie, pe Duvăz – aici, scurt, mi-a spus că am fost mințită și că nu el, ci Duvăz a trădat mergând la P.S.D. –, până la întâmplări prezidențiale. M-a lăsat să răstorn desaga până la fund. Nu mai conta tactica lui. Decizia mea era luată, așa că mergeam până la capătul părerilor mele despre el. Mă asculta, nu pentru că ar fi fost interesat să își confrunte buna lui părere despre el însuși cu a mea. Era la fel de ușurat ca mine că voi pleca. Singurul aspect pentru care ar fi tras de timp și ar fi încercat o amânare a demisiei mele ținea tot de orgoliul lui. Nu eu trebuia să decid când plec, ci el. Și plecarea ar fi fost bine-venită dacă ar fi găsit un „ceva“ la dosar, cu care să mă compromită. Înainte cu o lună de a-mi da demisia, mi-a spus că a aflat de la

---

de a diminua din efect, finalul de săptămână fiind prea puțin ocupat cu știri politice.

1. Miercuri, 28 martie, în ediția de seară, *Jurnalul Național* anunța, pe surse, demisia mea. Joi, în varianta print, ziarul titra pe prima pagină: „Adriana Săftoiu a demisionat. Băsescu, părăsit și de ultimul mohican. A rămas singur!“.

servicii că Elena „întreținea“ campanii de presă împotriva mea. „I-am spus să înceteze.“ Nu l-am crezut. Și nici nu mai conta dacă era adevărat. Știam că, la rândul lor, s-au alimentat cu ideea că eu o denigram pe Elena Udrea în presă. Mai bine decât ea singură nu putea să o facă nimeni, asta nu au înțeles nici unul dintre ei doi. La câteva luni de la demisia Elenei, ceea ce credeau amândoi a exprimat ea public.

> 31 decembrie 2005. Doamna Udrea spune: am dușmani care nu au influență pe lângă Președinte, ci pe lângă presă. Foarte direct mesajul ei, decriptat în primele secunde de telespectatori! Aș spune că a intuit ceva, dar a formulat cu vocabularul specific. Poate că am influență, dar nu așa cum își imaginează! Nu ar înțelege niciodată ce înseamnă relație bazată pe respect, în primul rând, și nu pe bani, pe șantaj, pe amenințări. Cei de la ziarul *Curentul* au reclamat-o oficial la Cotroceni, la nici două luni de la angajare, pentru că îi amenințase că nu vor mai avea acces la informații timp de zece ani, cât va sta la putere. Am răspuns, tot oficial, că sigur doamna Udrea regretă formularea. Strict jurnalistic, declarația ei – *off the record*, spune ea – despre absența lui Pleșu din delegația pentru Irak și Afganistan era de speculat: „Domnului Pleșu i-ar fi dificil să poarte vesta antiglonț“. Nici E.U. și nici T.B. nu vor înțelege că felul ei de a se prezenta public i-a făcut cel mai mare rău, mai rău decât orice povești spuse de unii sau alții. Ea, în sine, cum se arată, e o poveste.

În aceeași zi, descriam sfârșitul de an cu ziariștii:

La finalul anului, m-am gândit ce aș putea să fac pentru ei (ziariștii acreditați la Cotroceni), altceva decât o masă la o cârciumă. Și, riscând, am decis să le ofer un spectacol de teatru, în exclusivitate, la Palat, și am făcut un calendar de birou pe 2006 cu fotografii unde vedetele sunt ziariștii acreditați, surprinși de fotograful oficial de-a lungul timpului, fiecare fotografie fiind însoțită de un text. Eram destul de crispată. Nu știam câți vor veni și câți vor refuza când vor auzi de teatru. Au venit și au rămas uimiți, prima dată gândindu-se că nu au timp o oră și treizeci de minute să rămână la un spectacol. Până la urmă au rămas, recunoscând că nu au mai avut timp pentru o piesă de teatru de timp bun. Iar calendarul a avut un succes incredibil. Nu le venea să creadă că cineva îi așază pe ei pe un calendar. Mă gândeam, atunci când a plecat analiza media internă spre presă, din tâmpenia mea, că, exceptându-l pe S.R.S., absolut toți au acceptat că e o greșeală și nu au speculat-o. Apoi, a doua oară (ce prostie!) a fost mai greu să îi conving că a fost o greșeală, dar iarăși mi-au respectat rugămintea, chiar dacă unii ar fi vrut de data asta să mă „noteze“, și aș fi meritat. Dar tăcerea lor a fost semnul că știu să respecte, dacă știi și tu să o faci. Am încercat să nu îi mint, să nu îi jignesc, să tac atunci când nu am putut vorbi, să îmi păstrez cumpătul (cel mai greu a fost în perioada crizei ziariștilor răpiți), căci unii au darul să fie și nesuferiți.

I-am pus ultima întrebare, înainte de ieși definitiv din birou[1]. Era într-o miercuri după-amiază. Joi, m-am dus la Cotroceni, mi-am strâns lucrurile personale, am trimis un e-mail pe adresa Președintelui, cu punctajul pentru conferința de presă de după C.S.A.T., mi-am confirmat demisia într-o întâlnire informală cu ziariștii acreditați, refuzând să fac declarații oficiale, și am plecat definitiv, fără să mai calc în acel loc, nici măcar să onorez vreo invitație formală la evenimente publice.

„Ce îmi reproșați după atâția ani?" „Nu ai apărat-o pe Elena." „Nu știam că acesta era rolul meu aici." „Dacă pentru mine ea e importantă, atunci trebuia să faci asta."

*

Traian Băsescu a descoperit politica externă odată cu mandatul. În primele luni, chiar până târziu spre sfârșitul anului 2006, era revoltat de rigiditatea limbajului propus de diplomație. Omul care refuza orice tip de rutină respingea gălăgios, în discuțiile pregătitoare unei vizite externe, punctajele „fără culoare", „inodore", „insipide" ale scorțoșilor din Centrală (așa erau numiți cei de la Ministerul de Externe). În același timp, adversarii lui vorbeau încă din primele zile ale mandatului despre „izolarea României cu Traian Băsescu". Pot

1. Ultima mea întâlnire cu Traian Băsescu a fost pe 28 martie 2007.

depune mărturie că, cel puțin în primul mandat, a fost primit cu multă curiozitate și încredere oriunde s-a dus.

Atitudinea lui pe plan extern a fost profund marcată de declarația din campanie: Axa București-Londra-Washington. Și-au pus mulți întrebarea cum a ajuns la ideea acestei Axe. Mult mai simplu decât explicațiile contorsionate ale experților, care găsesc în toate cele ce țin de politica externă fie mâna americanilor, fie a rușilor.

Celebra Axă s-a născut din opoziția față de rusofilul Iliescu și moștenitorii lui, în opoziție cu P.S.D., perceput ca partid de inspirație moscovită. Prin definirea atât de tranșantă a Axei – într-un mod rudimentar, în opinia unor comentatori politici –, Traian Băsescu a vrut să facă diferența clar și pe înțelesul tuturor. Adrian Năstase părea mai european ca ținută, purta chiar papion, la nevoie, ceea ce Traian Băsescu nu o va face nici în cazul celei mai presante etichete. El, care nu și-a propus să epateze extern prin etichetă, a ales să-și definească identitatea prin direcție. După ce a devenit Președinte, a recunoscut însă că intrarea în N.A.T.O. și U.E. nu e doar meritul unei guvernări și va împărți laurii atingerii obiectivului european și cu adversarul de campanie din 2004.

O slăbiciune a statului român, dar și a oamenilor e convingerea că România nu decide nimic când vine vorba despre lucrurile mari. În general, se întreține ideea că România este teritoriul în care se bat rușii cu americanii, prin ambasadorii lor. Ne pun președinții de țară, ne dau liste cu cei care trebuie prinși

și băgați în celulele D.N.A., ne numesc șefii de Servicii, în mare rămânem fideli imaginii create de trecutul nostru. Pe rând, i-am înlocuit pe romanii cuceritori, pe otomanii cruzi, pe fanarioții lacomi, pe habsburgii asupritori, pe sovieticii barbari cu americanii secolului XXI. Care cum vrea să devină factor decizional în țară, care cum candidează la vreo înaltă funcție în stat spune că a fost pe la niște ambasade occidentale, dar neapărat Statele Unite, că pregătește o vizită tot în S.U.A. și se întoarce în țară, anunțând că a primit acceptul. Nici vizitele la ambasadă, nici în S.U.A. nu sunt de respins, sunt reale și încurajatoare, doar că e o mare impostură în poveștile vizitatorilor. Mulți dintre ei se laudă că au primit girul. Și tot atât de mulți au rămas doar cu fursecul și cafeaua consumate cu americani amabili, pe care nu îi costă prea mult să se vadă cu tot felul de personaje, mult mai împăcate cu ele însele dacă pot spune că au primit binecuvântarea.

Relația cu americanii a fost, de departe, privilegiată în administrația Băsescu, și nu a fost deloc rău. Ba din contră, poziționarea lui – pledând sincer și în discuțiile de dinainte de a deveni Președinte – pentru politica anglo-americană a fost constantă și benefică României. Primirea la Casa Albă s-a petrecut la doar trei luni după câștigarea mandatului. Și a venit ca o consolare – prin naturalețea cu care a fost tratat Traian Băsescu, ca și cum ar fi fost un obișnuit al administrației Bush, un prieten de bază – după răceala primelor întâlniri cu Chirac și Schröder.

Chirac și Schröder n-au fost foarte plăcut impresionați de Axa lui Traian Băsescu. La prima întâlnire, care a avut loc în timpul reuniunii Alianței Nord-Atlantice de la Bruxelles din 22 februarie 2005, la solicitarea noastră, Jacques Chirac l-a taxat din prima. „Domnule Președinte, nu mă așteptam să doriți această întâlnire. Axa dumneavoastră e alta, înțeleg. Și, apoi, înțeleg că sunt niște probleme cu oamenii de afaceri francezi, care vin în România să ia tain." Cuvântul „tain" l-a pronunțat într-o română perfectă. După această introducere, dialogul a continuat pe un ton mult mai suportabil.

Cancelarul Schröder a fost la fel de antipatic în privința Axei. L-a întrebat, în aceeași notă, la începutul convorbirilor de la Berlin, despre scopul vizitei în Germania, care nu figura pe Axă. După Chirac, Traian Băsescu s-a repliat mai repede și a spus că a venit în vizită ca să convingă și Germania să se atașeze Axei. Schröder a apreciat replica și a râs.

Cei de pe Axă au fost, evident, mai înțelegători. Tony Blair, într-un limbaj diplomatic, i-a sugerat să coopteze și Franța, și Germania în demersurile sale externe, mai ales că, a subliniat, „cele două țări sunt mult mai aproape de dumneavoastră și geografic decât Anglia și Statele Unite". Altfel, foarte amabil și binevoitor.

George W. Bush a fost extrem de protector. Îmi amintesc cu încântare scena petrecută la Moscova, pe 9 mai 2005, cu ocazia ceremoniilor organizate la împlinirea a 60 de ani de la sfârșitul celui de-al Doilea Război Mondial, un exercițiu de forță militară exhibat de Putin în Piața Kremlinului. Eram cu Președintele

Băsescu și Anca Ilinoiu în holul clădirii unde urma să aibă loc recepția. Stafful tehnic a rămas în hol, șefii de state aveau o sală dedicată.

Bush ne observă și se îndreaptă spre noi, cu un zâmbet larg. Îl ia pe după umeri pe Traian Băsescu și îl cheamă pe Barroso. Îl prezintă pe Președintele României ca pe un aliat extrem de important și se asigură că șeful Comisiei Europene va sprijini România. Se apropie Putin, care e limpede că nu pe noi ne caută, ci pe Bush. Președintele S.U.A. continuă să își păstreze amical brațul pe umerii lui Traian Băsescu și îl prezintă lui Putin ca pe un bun prieten. Putin zâmbește, îi întinde mâna lui Băsescu, după care îi invită să intre în sala care găzduiește recepția. Scena nu e de neglijat, încât, cu riscul să fiu admonestată, fac o fotografie cu telefonul. Instantaneu, îmi prezint legitimația celor de la Secret Service, care îmi atrag atenția că nu am voie să fac fotografii. Momentul surprins i-l arăt Președintelui în avion. Zâmbește mulțumit. La întoarcere, Traian Băsescu face un gest frumos, de apreciat, față de Regele Mihai, prezent la ceremonie, fiind singurul șef de stat în viață participant la evenimentele din 1945: îl invită să se întoarcă la București cu aeronava prezidențială. Deși protocolul l-a așezat în compartimentul rezervat staffului, Președintele îi propune personal să stea în compartimentul care îi era alocat sieși, dotat cu o canapea pe care putea să se odihnească. Nu-și vorbesc mai mult decât impune tot acest aranjament. Simpatia pentru Regele Mihai nu e prea mare, dar reușește să se comporte

ireproșabil. În opinia sa, Regele Mihai dăduse dovadă de lașitate abdicând. Și, când i s-a adus argumentul că Regele a avut de ales între a refuza și moartea unor studenți adunați în Piața Palatului, a respins argumentul. Mureau câțiva civili, dar nu îi lăsa pe comuniști să pună mâna pe putere. Pleda pentru un gest eroic al Regelui. Accepta ideea că, refuzând să abdice, ar fi putut fi executat, dar ar fi murit ca un erou; a ales să ne predea comuniștilor.

*

Din perspectiva lui Gustave Le Bon[1], una dintre cele mai mari erori psihologice întâlnite la „șefii militari" (trebuie citit „conducători") este rutina. „Rutina s-a instalat din cauza unei anumite leni de a gândi și de a acționa, din cauza ostilității la ideile noi, la inovații. Rutina se datorează întotdeauna unei inerții a voinței, care conduce la realizarea unor acțiuni cu un minimum de eforturi. Perseverența cere, dimpotrivă, o mare dezvoltare a voinței și a efortului." Din această perspectivă, Traian Băsescu a fost un adversar tenace al rutinei, spre disperarea cenzurată a celor din Centrală. În diplomație, o doză de rutină era dorită și acceptată ca atitudine, și cu atât mai apreciată dacă venea și din partea Președintelui. Respingea formulele oferite de cei din Centrală și căuta cuvinte și propoziții memorabile. Prefera să gestioneze eventualele șocuri

1. Gustave Le Bon, *op. cit.*

de percepție decât intervențiile cuminți, aplaudate complezent. Așa au apărut expresii de tipul „Marea Neagră – lac rusesc“, care se lăsau cu ceva agitație la nivel de ambasade.

Momentul din Parlamentul European când a intrat în dialog cu parlamentarii ruși e unul dintre cele mai bune momente ale lui Traian Băsescu, ba chiar mai mult decât atât. Faptul că nu erau o întâmplare nici agresivitatea din partea rusă, nici replicile tăioase ale lui Băsescu îl va dovedi reiterarea acelui dialog din ianuarie 2006 în 2011, tot la Strasbourg. Atunci, în 2006, în cadrul reuniunii Adunării Parlamentare a Consiliului Europei, deputatul rus Kosacev a ridicat chestiunea prezenței militarilor americani pe teritoriul României, iar Băsescu i-a răspuns că această prezență respectă legislația internațională, după care a adăugat tăios: „Înțeleg că reprezentați Federația Rusă. Ați stat la noi în țară treizeci de ani și nu v-am întrebat niciodată de ce ați stat“. Replica lui Băsescu l-a înfuriat pe Kosacev, care s-a ridicat și a părăsit dezbaterea. A plecat, în timp ce Președintele României era aplaudat la scenă deschisă. Iar aplauzele răcoreau asistența din sală, formată și din parlamentarii din țările Europei de Est, care înțelegeau mult mai bine decât reprezentanții Occidentului răspunsul cuiva care provenea dintr-o țară ce a cunoscut ocupația sovietică.

Anul 2006 a fost foarte important pe agenda externă. Era anul când trebuiau finalizate toate procedurile pentru intrarea propriu-zisă în Uniunea Europeană, până la 1 ianuarie 2007. A fost anul care mi-a oferit

posibilitatea să înțeleg raporturile de putere între instituții, în țări cu democrații incomparabil mai înaintate, mai exersate. La finele anului 2006, Germania, Franța, Italia și Anglia întârziau ratificarea Acordului de intrare în U.E. a României și Bulgariei. A fost și anul în care Președintele începea să-și controleze, măcar public, zbaterea adolescentină, atitudinea războinică față de actorii politici, față de jurnaliști, să abordeze tematica externă cu ceva mai multă atenție. Caietul Albastru are un început de optimism.

17 ianuarie 2006. Băsescu e într-o fază bună. Acceptă că e bine să pornim cu balanța în mână și că, atunci când e ceva bun de spus, să spunem, să nu vedem doar ce nu merge. Caută un dialog constructiv, mai puțin conflictual, e ceva mai calm, mai ponderat, chiar dacă ferm. Vreau să cred că va intra mai bine în haina prezidențială. Sunt sigură că va marca istoria României, cu bune și rele, și cred că vor fi mai multe bune.

29 ianuarie, 5 dimineața. Nu mai am somn. M-am trezit și m-am gândit să mai notez una-alta. Strasbourg a fost prima deplasare. A stârnit pasiuni, cel puțin cu răspunsul acordat Federației Ruse. În țară, dezbaterea s-a centrat pe ideea dacă aplauzele au fost reale sau nu. Sigur că au fost, și nu din complezență, ci pentru că a surprins plăcut. Putea fi huidut, că tocmai se plânsese Borrell[1] de „huliganismul parlamentar". Deci

1. Josep Borrell, om politic spaniol, președinte al Parlamentului European între anii 2004 și 2007.

ar fi fost posibilă și altă reacție. M-a mirat și disponibilitatea față de presă. A stat de vorbă cu jurnaliștii în avion și la plecare, și la întoarcere. La Strasbourg, le-a oferit un pahar de vin. Și a zăbovit două ore, dacă nu cumva mai mult. Se făcuse deja două noaptea și nimeni nu dădea semne să plece. Presa e de înțeles. Cred că a fost prima oară, de când e Președinte, când a vorbit relaxat cu ei, acceptându-i ca parteneri de dialog. Aproape toți m-au întrebat ce i-am făcut. Mai nimic. I-am propus, iar el a acceptat fără prea multe fițe.

A început anul mai domol, mai dispus la reconciliere, la dialog, mai puțin la dispute publice. Am remarcat cum, în discuția cu parlamentarii români prezenți la Strasbourg, încerca să îi calmeze, să le dea sentimentul că nu vor avea nici un motiv să se neliniștească sau să se simtă rușinați că Președintele lor se comportă inadecvat într-o aulă a dezbaterii politice democrate. A avut un discurs stenic, cu accente bine evidențiate pe situația din Transnistria. În schimb, sesiunea de întrebări și răspunsuri a fost remarcabilă. A oferit răspunsuri exact pe măsura întrebărilor. Cei de acasă care îl critică o fac plecând de la premisa: cine a vorbit? Băsescu!? Atunci trebuie demontat. Să nu uităm totuși că cei care i se adresau erau parlamentari, iar cel care răspundea era un președinte de țară. Ceva mă face să cred că cei doi parlamentari nu ar fi avut curajul să-și chestioneze la fel de impertinent președinții. Era de auzit intonația lor. Frunda, la solicitarea francezului, a strigat din bancă spre Președinte: „Nu îi răspundeți în franceză!". Pe francez, practic nu îl interesa nimic, a vrut doar să puncteze că Președintele

nu folosește limba franceză. Oricum ai lua-o, tot aroganță tipic franțuzească se numește. Iar rusul a pus întrebarea cu aerul că pune la punct o țară fostă satelit. Replica Președintelui a fost civilizată, dar dură. În plus, faptul că a spus-o într-o instituție europeană, de față cu interlocutorul rus, a cântărit și mai mult.

Acasă, cel puțin, mirarea unora, încântarea altora amintesc de efectele replicii doamnei Albright, care vorbea într-o sesiune O.N.U. de lipsa de *cojones*, într-o situație care viza Cuba. Rusul nu a avut replică pe moment, dar a încercat să recupereze pe holuri, spunându-i Președintelui că nu Federația Rusă ne-a ocupat, ci Uniunea Sovietică. Președintele a avut și aici răspuns: soldații sovietici vorbeau rusa. A trecut neobservat răspunsul Președintelui referitor la Constituția Europei. Și nu ar fi trebuit să se întâmple așa, având în vedere cât de des a fost sancționat pentru orice nuanță proamericană. Dar acum, când a răspuns aproape impecabil, iar René van der Linden[1] s-a foit mulțumit în scaun, analiștii autohtoni nu au remarcat filonul proeuropean. L-a descoperit însă Adrian Severin, spunându-mi, la lunch-ul de după discurs, că a fost plăcut surprins de europenismul Președintelui. Ușor ironic, dar bine că a remarcat. Să vedem ce va scrie! Iar răspunsul dat pe problematica minorității maghiare a adunat apaluze. Acasă, văd că U.D.M.R. se simte vizat, dar probabil că Frunda, destul de nemulțumit de discuția cu Președintele și ceilalți parlamentari, anterioară discursului, montează

1. René van der Linden, politician olandez, președintele Adunării Parlamentare a Consiliului Europei între 2005 și 2008.

o atitudine care dorește să îl atenționeze pe T.B. Dar, dacă îmi amintesc bine, și Frunda, în discuție, fusese de acord că nu avem ce model aduce în România, fiind cu mult mai avansați decât alte țări în domeniul drepturilor minorităților. Oricum! Prima reacție a Președintelui: l-a amânat pe Béla Markó, cu care avea programată o întâlnire joi… T.B. a început anul mult mai bine, cel puțin ca discurs…

*

În dialogul cu parlamentarii celor patru țări care ne țineau ca pe jar, era alt om decât Președintele care discuta sau, mai bine spus, mima dialogul cu cei de acasă. Îl priveam cu câtă atenție urmărea întrebările care i se adresau, cu câtă răbdare; fără nici o grabă de protocol sau de agendă, a acceptat toate întrebările din întâlnirile cu parlamentarii europeni. Era exemplar ca ton, ca expresie. Renunțase la râsul cu care stingherea audiența neromânească, avea nuanțe aspre în răspunsuri și lua foarte bine apărarea României. Nu erau puține reproșurile, mai ales cu emigranții români, cu securizarea frontierelor. Pentru mine, acel Traian Băsescu ar fi putut să ajungă la finalul mandatului într-o lumină care să îl păstreze ca o personalitate remarcabilă. Îl atrăgea însă iremediabil ulița politicii românești, unde colcăiau umbre întunecate.

De la Tony Blair la Chirac, toți ne-au recomandat să avem întâlniri cu membrii Comisiilor de specialitate. Îmi amintesc că Chirac, în vizita noastră în Franța din 2006,

a întrebat, așa cum permite uzanța, dacă dorim să facă vreo declarație publică prin care să ne ajute. Traian Băsescu a propus ca Președintele Franței să dea un semnal public de încurajare a ratificării cât mai rapide de către țara sa a Acordului de aderare. Chirac ne-a răspuns amabil, cu disponibilitate. Însă a precizat că poate să facă oricâte declarații dorim, fiindcă Adunarea Parlamentară nu se va lăsa înduioșată de apelurile sale: „E nevoie să mergeți acolo, să stați de vorbă cu ei, să le răspundeți la întrebări", a fost recomandarea lui Chirac. Așa s-a și întâmplat. La fel și în Anglia, și în Italia, și în Germania. Era o abordare diferită a activității parlamentare și a relației cu puterea executivă. Nu e cazul să privim romantic funcționarea instituțiilor parlamentare din țările mari, așezate la Vest. Dar realist o putem privi. Am înțeles, în 2006, că aceste instituții aveau o autonomie și o independență respectate, în raport cu celelalte puteri în stat. Bineînțeles că au avantajul unui exercițiu democratic întins pe zeci sau sute de ani. Dar au și mai multă atenție în selectarea oamenilor care ajung să dețină o asemenea funcție în stat. Așa se poate explica faptul că dovedesc mai multă responsabilitate în actul legislativ, că nu se comportă ca niște trupuri anesteziate de plăcerea funcției în sine.

*

Republica Moldova a fost slăbiciunea mandatului său. Nu a avut parte de un omolog care să îi împărtășească viziunea. A avut, în schimb, un discurs pregnant,

care l-a scos în evidență, dar nu l-a ajutat în proiectul lui. Nu cred că este posibil, cel puțin în vremuri imediate – și, la scală personală, „imediat" înseamnă ani buni –, o reașezare diferită a Republicii Moldova față de România. Băsescu însă a reușit să pledeze pentru Moldova mai mult decât au făcut-o predecesorii săi la un loc. Eroismul pe care l-a afișat și în această chestiune a erodat o parte din capitalul câștigat în primii ani de mandat. A gândit anumite gesturi, atitudini mai mult ca să impresioneze decât să înainteze spre Moldova, care avea nevoie preponderent de o abordare foarte pragmatică.

L-a confirmat pe Gustave Le Bon[1], care observă că se comit erori nu din cauza influenței ideilor fixe, ci sub imperiul sentimentelor fixe, ceea ce nu este deloc același lucru. Printre cele mai active astfel de sentimente figurează orgoliul, nevoia de dominare și disprețul față de adversar. Președintele României s-a raportat și la Voronin în această notă.

*

Forumul Comunității Opțiunii Democratice, 2 decembrie 2005. Ucraina gazdă și liderul ei atât de pe val. Președintele Iușcenko se știe privit, studiat, după ce, din septembrie 2004, suferă de o boală care i-a afectat vizibil chipul, boală pusă pe seama unei otrăviri de către contracandidații săi politici. Mișcările, gesturile,

1. Gustave Le Bon, *op. cit.*

zâmbetul, ritmul cuvintelor, toate îi dau un aspect robotizat.

Suntem în Palatul reședință, maiestuos, impunător, o dovadă a forței fostului mare Imperiu Rus. Toate delegațiile urmează să aibă o întrevedere cu președintele-gazdă. Sunt alături de Traian Băsescu, Anca Ilinoiu și Mihai-Răzvan Ungureanu. Puțin mai încolo se află delegația Moldovei. Voronin e însoțit de tânărul lui ministru de Externe, Andrei Stratan, o persoană care face un contrast puternic, favorabil lui, cu aspectul rigid, sovietic al oficialilor moldoveni.

Traian Băsescu se îndreaptă spre Voronin. Noi, după el. Câteva amabilități, și Traian Băsescu abordează direct, fără ezitări: „Ia, ziceți, Domnule Președinte, când ne unim?". Voronin râde relaxat: „România are acum altă treabă, să intre în Uniunea Europeană". Băsescu nu întârzie să îl asigure că putem să intrăm împreună, chiar dacă asta înseamnă o întârziere și pentru noi. Glumește? mă întreb. „Hai, domn' Președinte, să facem ceva pentru țările noastre." Voronin, cu o mimică ce arată că cineva exagerează, răspunde: „Lăsați să vină alt Președinte în Moldova, că altfel o să se spună că v-ați unit cu un comunist". Cei doi miniștri de Externe se ridică de la masă și își găsesc de vorbit, departe de locul acela. Are sens abandonul lor. Dacă nu asistă la discuție, nu au ce să consemneze în vreun raport oficial. După ce Voronin se autodefinește calm și mândru „comunist", Traian Băsescu nu e impresionat și continuă: „Domn' Președinte, nu e nici o problemă. Eu i-am asigurat pe toți că în

capul dumneavoastră a avut loc Revoluția Portocalie, așa că nu e o problemă că sunteți comunist. Merită să ne gândim la unire". Și enumeră pașii care pot fi făcuți. Voronin e stoic până la capăt. Asaltul lui Traian Băsescu nu-l clintește. Îl sfătuiește pe Băsescu: „Domnule Președinte, aveți timp să vă ocupați de unire. În primul an de mandat, ocupați-vă de România și apoi, în al doilea, faceți istorie". Intervine protocolul ucrainean, care invită delegația lui Voronin să intre în salon, pentru convorbirile oficiale.

Nu cred că cei doi s-au simpatizat, dar în primii ani de după 2004 au reușit să păstreze aparențele unui dialog civilizat. Ba chiar Voronin a trimis niște sticle de vin pentru crama Palatului Cotroceni.

*

O trecere în revistă a agendei din acei ani arată o prezență externă foarte intensă. Problema mare era iritarea Președintelui față de elementele din program. Din punctul lui de vedere, vizitele ar fi trebuit să includă doar întâlnirile cu omologii săi. În rest, membrii delegației ar fi putut să preia celelalte discuții, iar întoarcerea în țară să fie cât mai rapidă. Nu era ușor de convins și cu includerea unor momente de protocol, care țineau de gesturi obligatorii, semnificative pentru respectul acordat valorilor naționale ale țărilor-gazdă: depuneri de coroane sau vizitarea unor monumente. În Egipt, a refuzat să se deplaseze la piramide, deși pentru delegația noastră se făcuse un protocol special.

Ne-a spus să mergem noi să onorăm invitația, că el le-a văzut când era comandant de vas. Vizitarea Taj Mahalului, care a presupus deplasarea cu un microbuz pe drumuri de țară, năclăite în praf și căldură, a fost alt prilej de bombăneală. Cele mai dificile erau vizitele care presupuneau ore lungi de zbor și decalaj mare de fus orar, cum au fost cele din Japonia, China sau Coreea. Totul era calculat astfel încât să aterizăm dimineața și să intrăm în program foarte repede. În Japonia, Traian Băsescu a avut o prezență de spirit amuzantă. Întâlnirea cu prim-ministrul Junichiro Koizumi era programată la câteva ore după aterizare, iar cei mai mulți dintre noi dădeam semne vizibile de oboseală. Discuțiile erau purtate în română și japoneză. Traducerea adăuga timpi morți, iar cadența limbii nipone te îmbia mai abitir la relaxare. La un moment dat, delegația noastră începuse să abandoneze ușor, dar constant, capul pe caietele de notițe. Koizumi a remarcat, privind înțelegător de-a lungul mesei: „Cred că a fost lung drumul și obositor". Președintele s-a uitat în dreapta și în stânga sa: „Așa stau ei când se concentrează". O replică apreciată din plin de un prim-ministru fan al muzicii rock. Râsul a trezit audiența.

Partea economică a acestor vizite a fost cea mai lipsită de retroacțiune, de feedback. Proasta relație cu Tăriceanu se simțea din plin, atunci când încercam să valorificăm întâlnirile economice. China a fost unul dintre cele mai relevante cazuri. În 2006, când a avut loc vizita oficială în China, exista un dezechilibru major în balanța comercială dintre cele două țări.

Importurile românești din China erau de 1,5 miliarde de euro, iar exporturile românești în China atingeau nivelul de doar 400 de milioane de euro. Președintele chinez de atunci, Hu Jintao, a făcut o propunere foarte clară: Guvernul chinez va transmite autorităților de la București o listă cu mărfurile care pot fi importate din România, iar China așteaptă o listă de la Guvernul român cu produsele pe care dorește să le introducă pe piața chineză. „Mă voi ocupa personal de această chestiune, doar să ne trimiteți lista", s-a oferit Hu Jintao. Întorși acasă, am propus să facem un dosar cu chestiunile discutate în vizitele externe, să vedem ce restanțe avem, ce putem impulsiona. Am decis ca Theodor Stolojan să stabilească întâlniri punctuale cu cei din Executiv și să încercăm să finalizăm aspectele cuprinse în dosar. Oricât încercam, nu reușeam să întocmim „lista lui Hu Jintao". Experții guvernamentali găseau tot felul de explicații prin care întârziau realizarea acelei liste. Nici nu cred că a mai fost trimisă vreodată.

Ne luam și responsabilități care erau mai greu de îndeplinit, cum a fost în discuția cu Gaddafi, care voia ciment, foarte mult ciment. Dialogul din Palat – în cort ne-a chemat când ne pregăteam să mergem la aeroport – a cerut o vigilență suplimentară față de alte vizite. Era o atmosferă greoaie, cu un protocol bizar. Fuseserăm avertizați să ținem tălpile pe podea. Ni s-a explicat că era un afront la adresa Marelui Lider dacă poziția picioarelor ar fi permis să se vadă talpa. Formula de adresare impusă pe toată durata discuției a fost „Mare Lider". De altfel, totul era „mare".

15 noiembrie 2006. Dialogul e memorabil. Gaddafi: „Marele popor român ne este prieten". Băsescu: „Și nouă marele popor libian, Mare Lider". Gaddafi: „Mare Lider, mulțumesc marelui popor român". Gaddafi: „Marele popor român a trecut prin perioade de criză, dar a fost nedreaptă moartea fostului mare lider, Ceaușescu". La început, Președintele nu zice nimic. Îi lasă interlocutorului dreptul să își deplângă prietenul, doar că Gaddafi e hotărât să smulgă ceva compasiune de la noul mare lider al României. Și, tot deplângând cruzimea cu care a fost răsplătit fostul mare lider Ceaușescu, care „a făcut multe lucruri bune pentru marele popor român", Băsescu i-a curmat brusc lamentațiile: „Revoluția e revoluție", parafrazând neașteptat *à la guerre comme à la guerre*. Scena frizează hilarul. Gaddafi pare mut de durere, câteva secunde, la răceala manifestată de marele lider român actual. În rest, am grijă să nu pun picior peste picior. Întrebări grele de la Marele Lider Gaddafi, mimând perfect curiozitatea și lipsa informației, când de fapt vrea să ajungă la vrăjmașul american și să ne spună ce crede: „Ați intrat în Uniunea Europeană? Dar mai sunt și alte țări din Europa Răsăriteană în U.E.? Dar în N.A.T.O. sunt? Am citit într-un articol că trupe americane au depășit granița lor. Și am mai citit că lor li s-au atașat și trupe românești. E adevărat?". E adevărat, zice marele lider român, adăugând totuși că „terorismul e un mare rău". Gaddafi împarte vina: „Rusia e vinovată că a intrat cu trupe în Afganistan, dar apoi au intrat și trupe americane, care nu mai vor să plece. Nu e bine".

Instructiv dialogul! Mergem și în cort, deși toată lumea pariase că nu va face această invitație. La plecare, mă grăbesc spre mașină, convinsă fiind că oricum nu mă vede nimeni când mă sustrag protocolului greoi. Sunt doar una dintre cei mulți în delegație. Mă întorc din drum gărzile pretoriene, fiindcă Marele Lider vrea să își ia rămas-bun cum se cuvine de la fiecare membru. Ce spectacol cortul acesta de beduin și toată recuzita!

*

Chiar dacă Traian Băsescu era presant, incomod, cicălitor, sufocant până la exasperare, în discuțiile în care ne confruntam din ce în ce mai des opiniile despre presă sau despre abordarea publică a diverselor teme, în relația cu mine nu găseam accente care să depășească limita civilității. Chiar și în ultimele trei zile la Cotroceni, a căutat forme care să estompeze ruptura, deși ne săturaserăm unul de celălalt ca de mere acre. Dar, până aproape de momentul deteriorării ireversibile a colaborării, dincolo de adversitățile care proveneau din moduri din ce în ce mai categoric opuse de a vedea lumea, Traian Băsescu s-a raportat la mine ca la un amic cu care duci de toate, și rele, și bune. Sunt sigură că l-am dezamăgit, când a constatat că nu pot duce chiar de toate, mai ales lucruri care intrau puternic în conflict cu propriile mele principii și credințe. Dar există întâmplări care mi-au rămas și acum, după atâta timp, în minte, fără să le găsesc o

motivație rațională pe traseul colaborării. Arătau un soi de depedență, care căpăta uneori tonuri ușor ridicole, alteori amuzante, dar mă obișnuisem în mare parte cu tabieturile Președintelui, care trebuia să știe în orice moment ce fac și unde sunt.

Timp de doi ani și trei luni, ziua mea a început cu telefonul Președintelui și cu pregătirea copilului pentru grădiniță. Mi-a reproșat că foloseam mașina proprie, un Mitsubishi Colt din 2004, în locul mașinii de serviciu. Îmi spunea că, în cazul unui accident, titlurile ar fi despre locul de muncă, nu despre persoana mea fizică. Nu spun că nu avea dreptate, dar eram convinsă că mă descurc ca șofer. Doar îmi dorisem în adolescență să devin șofer de tir. Zi de zi, urcam dimineața în mașina mea, îmi duceam copilul la grădiniță, apoi mă îndreptam spre locul de muncă. Mașina de serviciu o foloseam doar în situații impuse, cum ar fi să intru în coloana oficială, ca să mă deplasez la o acțiune sau alta. Dar se întâmpla rar, pentru că de cele mai multe ori mergeam cu Președintele în mașină.

„Ce faci? Pe unde ești?“, erau cele două întrebări care îmi marcau diminețile. Nu conta programul real. Ajungeam la Cotroceni printre primii angajați. De cele mai multe ori, luam împreună cafeaua de dimineață. Era singurul moment bun, pentru că nu era nimic de urmărit la televizor. Vorbeam despre program sau generalități. Diminețile erau agreabile, cât timp nu discutam despre presă. Unele situații mă surprindeau, fără să le găsesc vreo explicație logică.

Aprilie 2005. Îi spun Președintelui că lipsesc o oră. Una dintre cele mai bune prietene ale mele și-a sărbătorit onomastica și, pentru că n-am reușit să ajung la petrecere, i-am propus să luăm un prânz împreună. „Unde vă întâlniți?" „La Bistro Atheneu." Mă avertizează să îmi las telefonul deschis. Cum altfel, îmi spun. Ajung la restaurant. Mă întâlnesc cu Cecilia.

Pe Cecilia și Adriana, cele mai vechi și mai statornice prietene, am uneori sentimentul că le știu de mai de demult decât vârsta noastră biologică. Am făcut aceeași facultate (Filologie, după 1989 redenumită Litere), am împărțit aceeași cameră în căminul din 6 Martie, am mâncat aceeași ciocolată de un leu și am împărțit aceleași țigări fără filtru. Asta în primii ani de studenție. Odată cu Revoluția s-au mai diversificat și ofertele de tutun.

Ne așezăm la o masă de lângă fereastră. Începem repede taclaua. Nu aveam prea mult timp și s-au adunat ceva lucruri de comentat. Primim meniul. Cici vorbește pe fundalul unui zgomot de sirenă, care se aude foarte aproape de noi. Două mașini negre opresc în față la Bistro. Pare greu de crezut, dar e chiar Președintele. Intră în salonul unde suntem noi, o salută pe Cecilia cordial, deși se văd pentru prima oară, ne întreabă dacă ne deranjează. Ce să spunem. „M-am gândit să vin și eu, să nu vă las singure, mi-e și foame…" Eu mă descurc cu situația, dar e limpede că Cecilia nu pricepe cum de ia prânzul cu Președintele. Se încheagă o conversație. Cecilia urmează să

plece la Hong Kong, așa că primește niște sfaturi despre rutele cele mai bune. Îi sună telefonul. „Sunt cu Adriana și o prietenă de-a ei la masă. Hai și tu." În câteva minute, se alătură grupului și Elena Udrea. Face cinste Președintele, cadou pentru Cecilia. Elena pleacă în drumul ei, Cecilia așijderea, eu urc în mașină cu Președintele. Ajungem la Palat și vorbim despre ce mai avem de făcut. Nici o vorbă despre intempestiva apariție.

Filip a primit prima minge de fotbal de la el, la botez, la Biserica Stavropoleos. Nu a venit Traian Băsescu, dar a fost prezentă doamna Maria, cu care am păstrat mereu o relație ce mă bucura. Din când în când, o mai vizitam acasă cu Filip. Era mereu primitoare și atentă. El nu era un priceput în relaționarea cu cei mici, lucru explicabil. Recunoștea că a fost pe mare când fetele erau mici, așa că nu avea de unde să fi căpătat experiență. L-a luat pe Filip să aprindă luminile de Sărbători în București, în decembrie 2004. Era încă primar. Atunci l-a auzit pe Filip, care m-a alintat: „Mama e un pufulete!". Și avea perfectă dreptate! Nu scăpam ușor de kilogramele cu care m-am pricopsit după naștere. Copilul a folosit „alintul" *pufulete* pentru prima dată atunci și niciodată după aceea. Atunci l-am inspirat, atunci l-a folosit. Cuvântul l-am mai auzit o singură dată. Din gura lui Traian Băsescu, când și-a prezentat echipa de campanie, în decembrie 2004, la mitingul care marca victoria în alegeri. M-a numit Pufulete, pentru prima și ultima dată, în acea euforie a victoriei. A reușit să îmi creeze

un nume de scenă, folosit ulterior cu delicii de cine vrei și nu vrei. Măcar dacă ar fi fost în mod real o poreclă, ca să pot și eu să mi-o asum. A rămas doar o șmecherealã vânturată în spațiul public.

Din vara lui 2004 până în vara lui 2007, nu pot spune că am avut vreun concediu, adică un fel de repaos total. Măcar trei zile fără Palatul Cotroceni. Vara, când Președintele anunța că pleacă la Neptun, profitam ca să ne îndepărtăm și noi de București. Doar că Președintele părea că nici de-al naibii nu se putea lipsi de prezența mea. În vara lui 2005, eram la mare cu cealaltă prietenă, Adriana, care era însărcinată în luna a șaptea, așa că se bucura de toată atenția. Președintele, împreună cu doamna Maria, era la Neptun. M-a sunat.

„Unde ești? Ce faci?“ Ce mai tura-vura: „La mare“, răspund cu o bănuială. „A, bravo!“ Și ne invită să ne mutăm în vila de la Neptun, unde se afla el. Îi explic că suntem cu niște prieteni. „Foarte bine, să vină și ei.“ Dar dacă ei nu vor, îmi spun în gând, dacă vrem să stăm aici, să jucăm un tarnib ca în Grozăvești (după Revoluție, am reușit să ne mutăm din 6 Martie, spre bucuria generală, ceea ce însemna să treci de la patru persoane în cameră la două, un lux nesperat) și să ne bârfim între noi? Bineînțeles că mergem la Neptun. Seara poposim, firește, la Cireșica, unde vine și familia Tăriceanu, apoi ne întoarcem la vilă și ne așezăm pe terasă. Primii care abandonează și se retrag la somn sunt Adriana și Filip. Noi mai întârziem în noapte, cu un Președinte jovial și plăcut, așa cum îl

știam de fiecare dată când asistența era nouă. Nu cunosc pe cineva care, văzându-l în asemenea momente, să spună că nu e simpatic, grijuliu, cuceritor, uman, altfel decât pare la televizor. E greu de spus care era Traian Băsescu cel adevărat, deși poate fi bănuit de dublă personalitate.

*

După ce am plecat de la Cotroceni, ani buni m-am gândit de ce nu a știut Președintele să își pună opreliști, să înțeleagă cât îi este permis și să păstreze o urmă de rațiune, care să îl trezească din acea vrajă a puterii și să îl apropie în mod esențial de imaginea creată în fața publicului care a crezut în el: onest, incoruptibil, incompatibil cu șantajul, imun la grupuri mafiot-economice. Toate celelalte defecte ar fi fost la capitolul *și altele* dacă aceste trăsături ar fi existat. M-am gândit cum ar fi trebuit să fie acei curteni care să nu se lase, la rândul lor, vrăjiți că sunt lângă Putere, să nu fie flatați de faptul că împart, măcar din când în când, privilegiile locului, ale funcției, și să știe cum să îl ajute pe cel care era prezentat ca luptător fără prihană, fără favoritisme împotriva corupției, care spunea că reformează instituțiile statului, făcându-le atât de independente, încât românul să se simtă în siguranță. Poate nu prea bogat, nu prea înstărit, dar sigur că nu e mințit și batjocorit de politicienii pe care îi vota.

Libertatea omului, apărarea demnității umane sunt mult mai valoroase și mai importante decât democrația.

Alexandru Paleologu[1] spune frumos: „Democrația este o condiție minimală și fragilă, care oricând poate fi înlăturată prin mijloace democratice“ și oferă ca exemplu alegerile pe baza scrutinului electoral democratic care aduc diverși dictatori la putere. Referirea lui îl viza pe Hitler.

Cum ar trebui să arate toți cei care au și obligația, și responsabilitatea să nu lase un Președinte să devină un monstru de egoism și încântare de sine? Cert e că primii care își schimbă atitudinea sunt cei din jur. Iar, ca să poți face față exercițiilor lor de adulație, trebuie să fii puternic: să te poți controla și stăpâni în fața tentațiilor, să ai putere asupra propriilor slăbiciuni. Tocmai de aceea nu cred că Traian Băsescu e un om puternic. Poate, vremelnic, a fost un Președinte puternic.

În 2009, am avut o discuție cu Andrei Pleșu despre putere, care ulterior s-a transformat într-un interviu publicat în *Political Woman*[2]. L-am întrebat dacă și cum a simțit puterea ca ministru. Mi-a răspuns: „Mi-aduc aminte că am dat telefon unui inspector de județ, fiecare județ avea un inspector pentru cultură, și i-am cerut să facă ceva, nu mai știu ce, și el nu a fost de acord, m-a contrazis și am intrat într-un fel de polemică cu el. Și în timp ce vorbeam cu el, am auzit o voce în capul meu care spunea «totuși, cum își permite ăsta să vorbească așa cu un ministru?». Când am auzit vocea asta, am tulit-o. Am mai stat puțin și mi-am dat

1. Alexandru Paleologu, *op. cit.*
2. *Political Woman*, anul I, nr. 1, aprilie 2009.

demisia. (...) Pentru că am simțit că cineva înlăuntrul meu devine mai puternic decât mine".

Caracterul omului nu se formează în funcția pe care o deține. Funcția îi relevă însă personalitatea și poate să o nuanțeze, în bine sau în rău. Ține de un dram de noroc să fie în bine. Tocmai de aceea, omul politic nu ar trebui lăsat să zburde după cum îl mână caracterul, ci bine îngrădit de legi, reguli, cutume. Să fie pus să le învețe și, după ceva timp, să fie ascultat, să le redea pe de rost, să le explice până le interiorizează, să i se dea simulări, până când reușește, chiar și parțial, să își însușească valorile corect.

Traian Băsescu avea o ierarhie a valorilor care îl așeza pe el pe primul loc. Exact pe dos față de ierarhia lui Mihail Manoilescu. De altfel, dacă în perioada de până în 2004 reușea să mai uite de sine, să se ocupe în bine și de altceva sau altcineva, să nu vorbească doar despre el, după ce a ajuns la Cotroceni, a devenit propriul lui subiect. S-a ocupat doar de sine.

Fidelitatea pe care a invocat-o adeseori Președintele, ca instrument de măsurare a valorii unora sau altora, și în baza căreia i-a lăudat pe unii sau i-a blamat pe alții, a fost prin raportare exclusiv la persoana lui și nicidecum la principiile pe care le invoca public, la programul politic cu care a câștigat sau la declarațiile despre treburile țării, care erau aproape întotdeauna corecte. Din păcate, se crea o distanță devastatoare între ce voia să pară și ceea ce era, dincolo de ușile capitonate ale puterii. Mihail Manoilescu constata că „fidelitatea față de persoană trece de multe ori înaintea

fidelității față de principii, iar opinia publică judecă și condamnă uneori mai sever derogările față de prima decât față de cea de-a doua. Fidelitatea față de monarh și față de șeful politic este deci o virtute minoră care n-ar putea autoriza pe nimeni să deroge de la obligațiile mai înalte și mai imperioase față de entitățile într-adevăr superioare și permanente, precum națiunea sau patria, omenirea, comunitatea confesională și profesională"[1].

*

Prima mea zi la capătul a zece ani de colaborare cu Traian Băsescu a fost vineri, 30 martie. Dimineață a sunat telefonul. Nu îmi era greu să-mi imaginez cine ar fi putut să fie. N-am răspuns. În sfârșit, eram liberă de contract. Apoi, telefonul a sunat din nou. „Te caută Președintele", m-a informat bine cunoscuta voce de la secretariat. „Nu mai lucrez la Cotroceni. Poți să-i spui că nu am răspuns la telefon."

1. Mihail Manoilescu, *op. cit.*

Index

A

Albright, Madeleine 293
Albu, Alin 46
Anghelescu, Florian 85
Anghelescu, Stana 85, 239
Antonescu, Crin 160
Atanasiu, Teodor 169-174

B

Baconschi, Teodor 141-143
Baltazar, Bogdan 36
Bădălan, Eugen 180
Băsescu, Maria 69, 71, 203, 252-253, 305-306
Băsescu, Mircea 164
Becali, George 92-95
Bejinariu, Eugen 172-173
Berceanu, Radu 82, 102-103, 159-160, 241
Berlusconi, Silvio 259-260
Bica, Alina 164
Bittner, Alexandru 83, 95, 270
Blaga, Vasile 11, 15, 31-35, 37, 39-40, 43-44, 46-47, 57, 77, 91, 95, 103, 180, 241
Blair, Tony 73, 287, 294
Boagiu, Anca 96, 103
Boariu, Alexandru 186
Boc, Emil 10, 12, 14-16, 35, 68, 146, 230
Bodin, Jean 265
Borc, Costin 53
Borrell, Josep 291
Botoș, Ilie 146, 149, 235, 237-239, 247, 249, 278
Bush, George W. 30, 150, 286-288

C

Cazaban, Tiberiu 98
Cărtărescu, Mircea 114, 116-117
Ceaușescu, Nicolae 40
Chirac, Jacques 286-287, 294-295

Chiriţoiu, Bogdan 98
Ciorbea, Victor 19-20, 65, 191
Cioroianu, Adrian 107
Ciuvică, Mugur 231
Cocoș, Dorin 83, 95, 164, 234-236, 239, 254, 269, 275, 279-280
Coldea, Florian 155-156
Constantinescu, Emil 21, 39, 55, 66, 113, 117, 129
Constantinescu, Marina 113
Courtois, Stéphane 128
Cozmîncă, Octav 190
Craveri, Benedetta 265
Creţu, Corina 36
Cristoiu, Ion 246, 250
Culcer, Rodica 182

D

Dascălu, Roxana 186
Dâncu, Vasile 185
Deaconu, Ștefan 98, 143, 155-156, 172
Dinescu, Mircea 115, 135, 160, 276
Drăgotescu, Corina 88
Dumitrescu, Răzvan 198
Dumitrescu, Ticu 93, 128, 134
Dumitru, Cătălin 98, 181, 211, 263
Dumitru, Elena 16

F

Flutur, Gheorghe 276
Frunda, György 259, 292, 294
Frunzăverde, Sorin 148, 173
Fulga, Gheorghe 146-147, 149, 151, 155
Funar, Gheorghe 80

G

Gaddafi, Muammar al 149, 300-301
Gasset, José Ortega y 175
Gaulle, Charles de 149
Geoană, Mircea 158, 160, 162, 222, 277
Ghibernea, Dan 105
Ghiţulescu, Emil 110
Godja, Eugenia 251
Guşă, Cozmin 11, 35, 62, 96, 160, 280

H

Hayssam, Omar 155
Honciu, Dumitru 24, 26
Hoop Scheffer, Jaap de 153
Hu Jintao 300
Hurezeanu, Emil 29, 194, 216, 257

I

Iacob, Dorin 85, 95

Iliescu, Ion 24, 27, 36, 39-40, 66-68, 75, 97, 146, 158, 160, 165, 285
Ilieș, Silvia 82
Ilinoiu, Anca 98, 103, 109, 111-112, 143, 239, 253, 288, 297
Ionescu, Silvian 147
Iorga, Filip-Lucian 63
Isărescu, Mugur 75, 192
Iușcenko, Viktor 152-154, 250-251, 296

J

Johnson, Paul 118, 144

K

Koizumi, Junichiro 299
Kosacev, Konstantin 290
Kucima, Leonid 260

L

Lazăr, Gilda 186
Le Bon, Gustave 93, 108, 134, 289, 296
Liiceanu, Gabriel 122, 135, 144
Lukașenko, Aleksandr 127
Lupu, Vasile 65

M

Macovei, Monica 139-141, 184, 242
Maior, George 156-158
Manoilescu, Mihail 138-139, 167, 184-185, 309
Manolescu, Nicolae 40, 54
Marian, Mircea 142, 210-211
Marinescu, Călin Dragomir 22
Markó, Béla 294
Măgureanu, Virgil 85, 96
Medar, Sergiu 143, 169, 180-183, 212-213, 245
Miclea, Mircea 10-11, 34
Mihăieș, Mircea 113, 115, 128, 135
Mihai, Regele 288-289
Mihaiu, Liviu 216
Mitterrand, François 149
Moraru, Radu 90-91
Morar, Vasile 138
Munteanu, Marian 160
Munteanu, Mihai 279
Muscă, Mona 44, 171, 254-255

N

Naghi, Gabriel 146
Nahoi, Ovidiu 94
Nahorniac, Mihai 191
Năstase, Adrian 42, 56-57, 61-62, 64-66, 69, 72, 83, 95, 130, 146, 185, 237, 254, 285

Negoiță, Liviu 15-16, 31, 46-47, 70, 103
Nicolau, Valentin 132, 217
Niculescu Duvăz, Bogdan 16, 32, 82, 281

O

Oprea, Gabriel 83
Opriș, Ioan Nicolae 231
Orban, Leonard 118, 174
Orban, Ludovic 43

P

Pahonțu, Lucian 146
Palade, Rodica 124, 127-128, 130
Paleologu, Alexandru 63, 308
Pană, Viorel 14-15
Pascu, Ion 108-109
Patapievici, Horia-Roman 35-36, 113, 135
Patriciu, Dinu 135, 140, 162, 213, 235, 237, 247, 263
Paul (Vass), Andreea 98
Păunescu, Virgil 143
Pârvulescu, Cristina 38
Petrache, Adrian 83, 95, 270
Petrovici, Răzvan 246-247, 249
Pirpiliu, Ștefan 46
Pișcociu, Gabriel 98
Pleșu, Andrei 10, 23-24, 26-27, 35-37, 94, 99-101, 105, 108-110, 112, 117-122, 130, 135, 184, 256-257, 260, 282, 308
Popescu, Cristian Tudor 206, 216
Popescu, Ionuț 186
Popescu, Răsvan 186
Popescu-Tăriceanu, Călin 10, 43, 75, 105-107, 118, 132, 136, 139-141, 143, 148, 169, 173-174, 182, 214, 220-230, 234-240, 242-245, 247, 249, 261-262, 276-277, 299, 306
Pora, Andreea 216
Powell, Colin 153
Preda, Cezar 15
Preda, Cristian 141, 143, 145
Predoiu, Silviu 155-156

R

Radu, Tania 113
Raicu, Romeo 46
Roman, Petre 16, 20-21, 74
Roșca Stănescu, Sorin 283
Rotaru, Gheorghe 170

S

Sassu, Alexandru 32, 82
Săftoiu, Claudiu 11, 18-19, 34, 37, 69, 77, 112, 133, 143, 156-157, 159, 199-200, 270, 278

Sburlan, Cristina-Astrid 258
Schröder, Gerhard 118, 286-287
Sebestyen, Carol 216
Secașiu, Claudiu 93
Severin, Adrian 293
Silberstein, Tal 61
Simion, Liliana 186
Stoica, Vasile 21
Stolojan, Theodor 37, 58, 60-64, 67-68, 72, 74-77, 99, 105, 112, 143, 222, 243, 256, 259-260, 275, 300
Stratan, Adrian 297
Sutter, Pascal de 63, 73, 136, 149, 161, 178

Ș

Șandor, Dorel 66-67, 96
Șandru, Lavinia 132, 160
Șerbănescu, Eugen 191
Șora, Mihai 113

T

Tadić, Boris 250-251
Taleb, Nassim Nicholas 201-202
Tăriceanu *vezi* Popescu-Tăriceanu
Teodoriu, Bujor 98
Timofte, Radu 146-147, 149, 151, 155
Tismăneanu, Vladimir 128, 133
Titel, Sorin 237
Tomac, Eugen 98
Toma, Mircea 140
Topoliceanu, Ana Maria 165
Tucă, Marius 47, 80-81, 116, 281
Tudor, Corneliu Vadim 43-44, 65, 80, 134
Turcescu, Robert 77, 216, 258
Turianu, Corneliu 92, 134

U

Udrea, Elena 93, 95-96, 100-101, 103, 110-111, 121, 131, 135, 164, 172, 183, 199, 207, 216, 219, 227-228, 234-235, 237-239, 242, 244, 246-249, 252-256, 258-262, 264, 267-272, 274, 276-279, 282, 305
Ungureanu, Mihai-Răzvan 103-107, 110, 118, 142, 169, 171, 174, 273, 297
Ungureanu, Traian 130, 135, 194, 279, 280
Ursu, Adrian 160

V

van der Linden, René 293

Vasile, Radu 21, 53, 55, 74, 102, 186, 188, 192, 199
Văcăroiu, Nicolae 191
Videanu, Adriean 15, 31, 47, 58-60, 62, 103, 222, 241
Vîntu, Sorin Ovidiu 174, 198-200
Vlaicu, Cristian 227-228
Vlădescu, Sebastian 169, 171
Voicu, Mihai 227
Voiculescu, Dan 58
Voinescu, Sever 115, 145
Voronin, Vladimir 296-298
Vosganian, Varujan 174

W

Weber, Renate 12, 37, 119, 132, 157, 184, 238-239, 256, 262, 270-271

Z

Zară, Ovidiu 188-189

EGO grafii

Matei Călinescu, Ion Vianu, *Amintiri în dialog*

Norman Manea, *Despre Clovni: Dictatorul și Artistul*

Norman Manea, *Anii de ucenicie ai lui August Prostul*

Nicolae Breban, *Sensul vieții (Memorii III)*

Matei Călinescu, *Un fel de jurnal (1973-1981)*

Sorin Stoica, *Jurnal*

Gelu Ionescu, *Covorul cu scorpioni. Douăsprezece fragmente memorialistice*

Mihai Mălaimare, *Șansa*

Nicolae Breban, *Sensul vieții (Memorii IV)*

Vasile Ernu, *Născut în URSS* (ediția a II-a)

Dumitru Țepeneag, *Capitalism de cumetrie*

Radu Cosașu, *Supraviețuirile 6. În jungla unui bloc de gheață*

Radu Pavel Gheo, Dan Lungu (coord.), *Tovarășe de drum. Experiența feminină în comunism*

Gabriela Melinescu, *Jurnal suedez IV (1997-2002)*

Marius Oprea, *Șase feluri de a muri*

Adriana Babeți, *Prozac. 101 pastile pentru bucurie*

Ion Vianu, *Exercițiu de sinceritate*

Eugen Istodor, *Dicționarul ideilor fixe. După 20 de ani*

Nicolae Breban, *Profeții despre prezent. Elogiul morții*

Vasile Ernu, *Ultimii eretici ai Imperiului*

Dan Lungu, Lucian Dan Teodorovici (coord.), *Str. Revoluției nr. 89*

Gabriel Andreescu, *L-am urât pe Ceaușescu. Ani, oameni, disidență*

Herma Kennel, *Radu Filipescu. Jogging cu Securitatea*

Mihaela Miroiu, Otilia Dragomir (coord.), *Nașterea. Istorii trăite*

Matei Vișniec, *Cronica ideilor tulburătoare sau despre lumea contemporană ca enigmă și amărăciune*

Ileana Mălăncioiu, *Exerciții de supraviețuire*

Gabriela Melinescu, *Jurnal suedez V (2003-2008)*

Andreea Paul (Vass) (coord.), *Forța politică a femeilor*

Doina Uricariu, *Scara leilor* (vol. I-II)

Ion Vianu, *Apropieri*

Daniel Cristea-Enache, *Cinematograful gol*

Andrei Șerban, *O biografie*

Bogdan Suceavă, *Memorii din biblioteca ideală*

Nadia Anghelescu, *Mic jurnal cu amintiri*

George Banu, *Iubire și neiubire de teatru*

Răsvan Popescu, *Cutia cu maimuțe*

Ștefan Agopian, *Scriitor în comunism (niște amintiri)*

Gina Stoiciu, *Exilul. Viața în fragmente*

Simona Sora, *Seinfeld și sora lui Nabokov*

Dan Lungu, Amelia Gheorghiță (coord.), *Cărți, filme, muzici și alte distracții din comunism*

Petru Dumitriu, *Non credo, oro*

George Banu, *Monologurile neîmplinirii*

Małgorzata Rejmer, *București. Praf și sânge*

Corin Braga, *Acedia. Jurnal de vise (1998-2007)*

Mircea Diaconu, *Scaunul de pânză al actorului*

Emil Brumaru, Veronica D. Niculescu, *Cad castane din castani. Amintiri de ieri și azi*

Alina Purcaru (coord.), *Povești cu scriitoare și copii*

Ioan Groșan, *Lumea ca literatură. Amintiri*

Adriana Babeți, *Prozac 2. 90 de pastile împotriva tristeții*

Ana Dragu, *Mâini cuminți. Copilul meu autist*

Ion Vianu, *Frumusețea va mântui lumea și alte eseuri*

Vasile Ernu, *Sectanții*

Adriana Săftoiu, *Cronică de Cotroceni*

în pregătire:

Bogumił Luft, *Românii în goana după happy-end*

www.polirom.ro

Coperta: Radu Răileanu
Tehnoredactor: Luminița Păun

Bun de tipar: mai 2015. Apărut: 2015
Editura Polirom, B-dul Carol I nr. 4 • P.O. BOX 266
700506, Iași, Tel. & Fax: (0232) 21.41.00; (0232) 21.41.11;
(0232) 21.74.40 (difuzare); E-mail: office@polirom.ro
București, Splaiul Unirii nr. 6, bl. B3A, sc. 1,
et. 1, sector 4, 040031, O.P. 53
Tel.: (021) 313.89.78; E-mail: office.bucuresti@polirom.ro

Tiparul executat la GANESHA PUBLISHING HOUSE – București
tel.: 021 423.20.58, tel./fax: 021 424.98.13,
e-mail: contact@ganesa.ro, web: ganesa.ro